

การจัดการสถาปัตยกรรมไทย : กรณีศึกษา สถาปัตยกรรมพุทธศาสนาในวัด
พ.ศ.2538 - ปัจจุบัน (พ.ศ.2557)

นายณัฐศิษฐ์ จุลินรักษ์

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
CHULALONGKORN UNIVERSITY

บทคัดย่อและแฟ้มข้อมูลฉบับเต็มของวิทยานิพนธ์ตั้งแต่ปีการศึกษา 2554 ที่ให้บริการในคลังปัญญาจุฬาฯ (CUIR)

เป็นแฟ้มข้อมูลของนิสิตเจ้าของวิทยานิพนธ์ ที่ส่งผ่านทางบัณฑิตวิทยาลัย

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาสถาปัตยกรรมศาสตรมหาบัณฑิต

The abstract and full text of theses from the academic year 2011 in Chulalongkorn University Intellectual Repository (CUIR)

are the thesis authors' files submitted through the University Graduate School.

สาขาวิชาสถาปัตยกรรม ภาควิชาสถาปัตยกรรมศาสตร์

คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ปีการศึกษา 2557

ลิขสิทธิ์ของจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

THAI ARCHITECTURE MANAGEMENT : A CASE STUDY OF BUDDHIST ARCHITECTURE IN
WATS, 1995 - PRESENT (2014)

Mr. Natthasit Chulinrak

A Thesis Submitted in Partial Fulfillment of the Requirements
for the Degree of Master of Architecture Program in Architecture

Department of Architecture

Faculty of Architecture

Chulalongkorn University

Academic Year 2014

Copyright of Chulalongkorn University

หัวข้อวิทยานิพนธ์

การจัดการสถาปัตยกรรมไทย : กรณีศึกษา สถาปัตยกรรม

พุทธศาสนาในวัด พ.ศ.2538 - ปัจจุบัน (พ.ศ.2557)

โดย

นายณัฐศิษฐ์ จุลินรักษ์

สาขาวิชา

สถาปัตยกรรม

อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์หลัก

รองศาสตราจารย์ นาวาโท ไตรวัฒน์ วิริยะศิริ

คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย อนุมัติให้บัณฑิตวิทยานิพนธ์ฉบับนี้เป็น
ส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาวิทยาศาสตรบัณฑิต

.....คณบดีคณะสถาปัตยกรรมศาสตร์

(รองศาสตราจารย์ ดร. ปิ่นรัชฎ์ กาญจนะจฤติ)

คณะกรรมการสอบวิทยานิพนธ์

.....ประธานกรรมการ

(รองศาสตราจารย์ พรรณชลัท สุริโยธิน)

.....อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์หลัก

(รองศาสตราจารย์ นาวาโท ไตรวัฒน์ วิริยะศิริ)

.....กรรมการ

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. เทิดศักดิ์ เตชะกิจจจร)

.....กรรมการภายนอกมหาวิทยาลัย

(รองศาสตราจารย์ มาลินี ศรีสุวรรณ)

ณัฐศิษฐ์ จุลินทร์ : การจัดการสถาปัตยกรรมไทย : กรณีศึกษา สถาปัตยกรรมพุทธศาสนา
ในวัด พ.ศ.2538 - ปัจจุบัน (พ.ศ.2557) (THAI ARCHITECTURE MANAGEMENT : A
CASE STUDY OF BUDDHIST ARCHITECTURE IN WATS, 1995 - PRESENT (2014)) อ.
ที่ปริกษาวิทยานิพนธ์หลัก: รศ. นท. ไตรวัฒน์ วีระศิริ.น., 115 หน้า.

สถาปัตยกรรมพุทธศาสนาในวัดนั้นมีหน้าที่เป็นสื่อกลางระหว่างศาสนาและคนในสังคม โดย
อีกนัยยะหนึ่งก็เป็นเครื่องแสดงออกถึงวัฒนธรรม เอกลักษณ์ วิถีชีวิต และความเป็นอยู่ของคนในชาติ
ซึ่งภาครัฐและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องได้ตระหนักถึงความสำคัญที่จะสืบสานองค์ความรู้ด้าน
สถาปัตยกรรมไทยและสถาปัตยกรรมพุทธศาสนาในวัด จึงได้เกิดกระบวนการจัดการสถาปัตยกรรม
ไทยขึ้น แต่ปัจจุบันยังคงมีปัญหาดังกล่าวปรากฏขึ้นอยู่ เช่น ปัญหาเรื่องรูปแบบสถาปัตยกรรม ปัญหา
ด้านมาตรฐานความปลอดภัยของอาคาร เป็นต้น

งานวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาการจัดการงานสถาปัตยกรรมไทยในภาพรวม ซึ่งไม่ได้
ศึกษาการบริหารจัดการเพียงโครงการใดโครงการหนึ่ง แต่จะทำการศึกษาผ่านกรณีศึกษาตัวอย่างงาน
สถาปัตยกรรมพุทธศาสนาในรูปแบบไทยประเพณีและไทยประยุกต์ในช่วงปี พ.ศ.2538 – 2557 ซึ่ง
แบ่งกลุ่มตัวอย่างตามคุณสมบัติของผู้ออกแบบที่เข้าไปมีส่วนร่วมในการดำเนินโครงการ แล้วทำการ
วิเคราะห์โดยอ้างอิงจากทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง พร้อมทั้งทำการสัมภาษณ์ความเห็นจากผู้เชี่ยวชาญที่เป็น
นักวิชาการและผู้ทรงคุณวุฒิจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เพื่อสรุปประเด็นปัญหาต่างๆ

ผลการศึกษาพบว่าการจัดการสถาปัตยกรรมไทยในสถาปัตยกรรมพุทธศาสนานั้นควรที่จะมี
การดำเนินงานโดยผู้ออกแบบที่ผ่านการศึกษาคำความรู้ด้านสถาปัตยกรรมไทยมาอย่างดี และ
สามารถนำมาปรับใช้ในการออกแบบให้เข้ากับบริบทต่างๆได้อย่างเหมาะสม โดยในด้านการจัดการ
ส่งเสริมสถาปัตยกรรมไทยในภาพรวมองค์กรภาครัฐและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรมีการประสานงาน
ร่วมกันมากขึ้น โดยได้สรุปประเด็นปัญหาและแนวทางการส่งเสริมใน 3 ประเด็นคือ 1.องค์กร
หน่วยงานและบุคลากร 2.กระบวนการจัดการ 3.การดำเนินโครงการ

จากผลการศึกษาสรุปได้ว่า ในหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการจัดการสถาปัตยกรรมไทย ควร
ให้ความสำคัญและวางแผนที่จะพัฒนาส่งเสริมเพิ่มมากขึ้น ซึ่งกระบวนการจัดการสถาปัตยกรรมไทยที่
ดินนอกจากการวางแผน นั้นควรประกอบไปด้วย การติดตาม การควบคุม และการส่งเสริม โดยองค์กร
วิชาชีพ และองค์กรการศึกษา ในเรื่องของ บุคลากร และองค์ความรู้ด้านสถาปัตยกรรมไทย

ภาควิชา สถาปัตยกรรมศาสตร์ ลายมือชื่อนิสิต

สาขาวิชา สถาปัตยกรรม ลายมือชื่อ อ.ที่ปรึกษาหลัก

ปีการศึกษา 2557

5773312925 : MAJOR ARCHITECTURE

KEYWORDS: THAI ARCHITECTURE / THAI ARCHITECTURE MANAGEMENT / THE BUDDHIST ARCHITECTURE / MANAGEMENT / WAT

NATTHASIT CHULINRAK: THAI ARCHITECTURE MANAGEMENT : A CASE STUDY OF BUDDHIST ARCHITECTURE IN WATS, 1995 - PRESENT (2014). ADVISOR: ASSOC. PROF. CDR. TRAIWAT VIRYASIRI, RTN., 115 pp.

The Buddhist Architecture has important role to link between religious and human in the society. In other words, It has been identified cultural identity way of life and well-being of people in the nation. Thai architecture management has been concerned from both government sector and related agencies. They have been concerned the importance to preserve the knowledge of Thai architecture.

The aims of this study is to investigate the overall of Thai architecture management through the case studies of Buddhist architecture in the period of B.E.2538-2557 ; traditional Thai architectural style. The samples were selected by characteristic of the designer who engaged in the project management. Then, the related theory and the interview with experts from academic and related agencies were analyzed to achieve the result.

The outcome of this study were found that firstly, the management of Buddhist architecture should be implemented by the experts who have knowledge experience and can be applied to appropriated context. Secondly, there should be collaborated work between government and related agencies to support the overall of architecture management. Lastly there should have the policy to promote the Thai architecture's knowledge for project manager and people.

In Summary, Thai architecture management is important to the presence of Thai architecture. Not only the architects and the educational sector but also the related agencies whom related to Thai architecture should give priority to focus on planning and the development in Thai architecture management seriously.

Department: Architecture Student's Signature

Field of Study: Architecture Advisor's Signature

Academic Year: 2014

กิตติกรรมประกาศ

ผู้วิจัยขอขอบพระคุณ อาจารย์ที่ปรึกษา รองศาสตราจารย์ นาวาโท ไตรวัฒน์ วิจารณ์ศิริ เป็นอย่างสูงที่ได้ให้ความรู้ ความช่วยเหลือ ตลอดจนให้คำแนะนำต่างๆที่เป็นประโยชน์ต่อ การศึกษา จนวิทยานิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จลุล่วงด้วยดี

ขอขอบพระคุณ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ประชา แสงสายัณห์ และ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ พงศกร ยิ้มสวัสดิ์ ซึ่งผู้วิจัยต้องขอขอบพระคุณเป็นอย่างสูงที่ได้ให้ความรู้ ให้คำแนะนำ ให้กำลังใจ และความเห็นที่เป็นประโยชน์ต่อการศึกษา และการดำเนินชีวิตเสมอมา

ขอขอบพระคุณคณะกรรมการสอบวิทยานิพนธ์ รองศาสตราจารย์ พรรณชลัท สุริโยธิน, ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.เทิดศักดิ์ เตชะกิจขจร และ รองศาสตราจารย์ มาลินี ศรีสุวรรณ ที่กรุณา สละเวลาในการสอบวิทยานิพนธ์ รวมทั้งให้คำแนะนำต่างๆที่เป็นประโยชน์ต่อวิทยานิพนธ์

ขอขอบพระคุณผู้ทรงคุณวุฒิทุกท่าน สถาปนิกและผู้ออกแบบทุกท่าน รวมถึงบุคลากร ในสำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ ฝ่ายออกแบบและก่อสร้างและบุคลากรสำนักสถาปัตยกรรม กรมศิลปากร และบุคลากรในกรมโยธาธิการ ที่กรุณาสละเวลาให้การให้สัมภาษณ์ ให้ข้อคิดเห็น และความรู้ต่างๆ ตลอดจนอนุเคราะห์ข้อมูลที่เป็นประโยชน์ต่องานวิจัยในครั้งนี้

ขอขอบคุณเพื่อนๆจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย เพื่อนๆโรงเรียนอัสสัมชัญธนบุรี รุ่นพี่ใน สาขาการจัดการสถาปัตยกรรม และนายภูมิพันธ์ คงจันทร์ รวมถึงขอขอบคุณบุคคลรอบข้างทุก ท่านที่มีได้เอ่ยนามในที่นี้ ที่คอยให้คำแนะนำและได้ให้กำลังใจในการทำงานวิจัยชิ้นนี้ตลอดมา

ขอขอบคุณเจ้าหน้าที่ภาควิชาสถาปัตยกรรม คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์ จุฬาลงกรณ์ มหาวิทยาลัย และมหาวิทยาลัยศิลปากร ที่ได้ให้คำแนะนำและช่วยเหลือในด้านต่างๆเป็นอย่างดี

ท้ายนี้ผู้วิจัยขอกราบขอบพระคุณ บิดา มารดา ครอบครัวจุลินรักษ์ ครอบครัววิลาทอง และครอบครัวสุขวิภา รวมถึงญาติทุกท่านผู้ให้ความสนับสนุนให้มีโอกาสได้รับการศึกษา และให้ กำลังใจเสมอมา

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย.....	ง
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ.....	จ
กิตติกรรมประกาศ.....	ฉ
สารบัญ.....	ช
สารบัญตาราง.....	ญ
สารบัญแผนภูมิ.....	ฎ
สารบัญรูปภาพ.....	ฏ
บทที่ 1 บทนำ.....	1
1.1 ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา.....	1
1.2 วัตถุประสงค์ของงานวิจัย.....	2
1.3 ขอบเขตของงานวิจัย.....	2
1.4 ระเบียบวิธีวิจัย.....	2
1.5 ข้อจำกัดของการวิจัย.....	3
1.6 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ.....	3
บทที่ 2 ความรู้เบื้องต้น ทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการจัดการสถาปัตยกรรมไทย.....	4
2.1 ทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการจัดการสถาปัตยกรรม.....	4
2.2 พัฒนาการสถาปัตยกรรมในวัดพระพุทธศาสนาในสมัยรัตนโกสินทร์.....	7
2.2.1 อิทธิพลและการเปลี่ยนแปลงรูปแบบสถาปัตยกรรมพุทธศาสนาในวัดสมัย รัตนโกสินทร์ รัชกาลที่ 1-8.....	7
2.2.2 อิทธิพลและการเปลี่ยนแปลงรูปแบบสถาปัตยกรรมพุทธศาสนาในวัดสมัย รัตนโกสินทร์ รัชกาลที่ 9.....	12
2.2.3 แนวรูปแบบของสถาปัตยกรรมพุทธศาสนาในวัด.....	13
บทที่ 3 กระบวนการจัดการการส่งเสริมสถาปัตยกรรมไทย.....	16

3.1	หน่วยงานภาครัฐ.....	16
3.2	หน่วยงานภาคเอกชน.....	20
3.3	สถาบันการศึกษา.....	21
3.4	องค์กรและบุคลากรที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินโครงการ.....	22
บทที่ 4	วิธีดำเนินการวิจัยและกรณีศึกษา.....	25
4.1	วิธีการดำเนินการวิจัย.....	25
4.2	กรณีศึกษา.....	29
บทที่ 5	การวิเคราะห์ข้อมูลจากการศึกษา และการสัมภาษณ์.....	45
5.1	การวิเคราะห์กรณีศึกษา.....	45
5.1.1	การวิเคราะห์เปรียบเทียบกระบวนการจัดการที่สัมพันธ์กับคุณสมบัติของ ผู้ออกแบบของกรณีศึกษา.....	45
5.1.2	การวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างลักษณะการดำเนินโครงการกับกลุ่มกรณีศึกษา.....	51
5.1.3	การวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างลักษณะงบประมาณตั้งต้นกับกลุ่มกรณีศึกษา.....	55
5.1.4	การวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างวิธีการดำเนินโครงการเพื่อเกิดรูปแบบ สถาปัตยกรรมไทยกับกลุ่มกรณีศึกษา.....	57
5.2	ความคิดเห็นและข้อเสนอแนะของกลุ่มผู้เชี่ยวชาญ.....	58
5.3	การสรุปปัญหา ข้อเสนอแนะและแนวทางการส่งเสริมการจัดการสถาปัตยกรรมพุทธ ศาสนาในวัด.....	66
บทที่ 6	สรุปผลการวิจัยและข้อเสนอแนะ.....	70
6.1	สรุปผลการศึกษา.....	70
6.1.1	การศึกษากระบวนการจัดการสถาปัตยกรรมไทยในปัจจุบัน.....	70
6.1.2	กระบวนการส่งเสริมสถาปัตยกรรมไทยในปัจจุบัน.....	70
6.1.3	วิเคราะห์การเปรียบเทียบกรณีศึกษาตัวอย่าง.....	71
6.2	ข้อเสนอแนะในกระบวนการจัดการสถาปัตยกรรมไทย.....	72

6.3 ข้อเสนอแนะในการวิจัยต่อไป.....	73
รายการอ้างอิง	74
ภาคผนวก ก กฎหมาย บทบัญญัติที่เกี่ยวข้องกับการจัดการสถาปัตยกรรมพุทธศาสนาในวัด.....	77
ภาคผนวก ข หน่วยงาน และบุคคลากรที่เกี่ยวข้องกับการจัดการสถาปัตยกรรมพุทธศาสนาใน วัด	80
ภาคผนวก ค หลักเกณฑ์การขอพระราชทานเลื่อนและตั้งสมณศักดิ์.....	97
ภาคผนวก ง การขอวัดราษฎร์ขึ้นเป็นพระอารามหลวง.....	100
ภาคผนวก จ จำนวนและสถิติวัดทั่วประเทศ.....	106
ภาคผนวก ฉ แบบสำรวจและแบบสัมภาษณ์วิทยานิพนธ์.....	107
ประวัติผู้เขียนวิทยานิพนธ์	115

สารบัญตาราง

ตารางที่ 1 แสดงจำนวนผู้สำเร็จการศึกษาจากสาขาวิชาสถาปัตยกรรมไทย.....	22
ตารางที่ 2 แสดงการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างลักษณะการดำเนินโครงการกับกลุ่ม กรณีศึกษา.....	51
ตารางที่ 3 แสดงการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างลักษณะของงบประมาณตั้งต้นกับกลุ่ม กรณีศึกษา.....	55
ตารางที่ 4 แสดงการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างวิธีการดำเนินโครงการเพื่อเกิดรูปแบบ สถาปัตยกรรมไทยกับกลุ่มกรณีศึกษา.....	57
ตารางที่ 5 แสดงการสรุปปัญหาและข้อเสนอแนะและแนวทางการส่งเสริมในองค์กร หน่วยงาน และบุคลากร	66
ตารางที่ 6 แสดงการสรุปปัญหาและข้อเสนอแนะและแนวทางการส่งเสริมในกระบวนการจัดการ...	67
ตารางที่ 7 แสดงการสรุปปัญหาและข้อเสนอแนะและแนวทางการส่งเสริมในการดำเนินการ โครงการ.....	69
ตารางที่ 8 แสดงการปฏิบัติงานของบัณฑิตสถาปัตยกรรมไทย.....	71
ตารางที่ 9 แสดงสถิติข้อมูลวัดทั่วประเทศ	71

สารบัญแผนภูมิ

แผนภูมิที่ 1 แสดงขั้นตอนกระบวนการดำเนินการจัดการ.....	4
แผนภูมิที่ 2 แสดงความสัมพันธ์ต่อระบบชนชั้นการปกครองในสมัยรัตนโกสินทร์.....	8
แผนภูมิที่ 3 แสดงความสัมพันธ์ของการดำเนินโครงการประเภทที่ 1.....	52
แผนภูมิที่ 4 แสดงความสัมพันธ์ของการดำเนินโครงการประเภทที่ 2.....	53
แผนภูมิที่ 5 แสดงความสัมพันธ์ของการดำเนินโครงการประเภทที่ 3.....	53
แผนภูมิที่ 6 แสดงความสัมพันธ์ของการดำเนินโครงการประเภทที่ 4.....	54
แผนภูมิที่ 7 แสดงกระบวนการจัดการสถาปัตยกรรมไทย.....	73

สารบัญรูปภาพ

รูปที่ 1 วัดพระศรีรัตนศาสดาราม.....	8
รูปที่ 2 พระอุโบสถวัดพระเชตุพนวิมลมังคลาราม.....	8
รูปที่ 3 พระอุโบสถวัดอรุณราชวรารามราชวรมหาวิหาร.....	9
รูปที่ 4 พระที่นั่งสนามจันทร์.....	9
รูปที่ 5 พระอุโบสถวัดราชนัคดารามวรวิหาร.....	9
รูปที่ 6 พระอุโบสถวัดเทพธิดารามวรวิหาร.....	9
รูปที่ 7 พระที่นั่งอาภรณ์พิโมกษ์ปราสาท.....	10
รูปที่ 8 หน้าบันพระอุโบสถวัดโสมนัสวิหาร.....	10
รูปที่ 9 พระอุโบสถวัดราชประดิษฐ์สถิตมหาสีมาราม.....	10
รูปที่ 10 พระอุโบสถวัดราชบพิธสถิตมหาสีมารามราชวรวิหาร.....	10
รูปที่ 11 พระที่นั่งไอศวรรย์ทิพยอาสน์.....	10
รูปที่ 12 พระที่นั่งจักรีมหาปราสาท.....	10
รูปที่ 13 พระอุโบสถวัดบวรนิเวศวิหาร.....	11
รูปที่ 14 หอประชุมจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.....	11
รูปที่ 15 หอประชุมโรงเรียนวชิราวุธวิทยาลัย.....	11
รูปที่ 16 พระอุโบสถวัดราชบพิธสถิตมหาสีมารามราชวรวิหาร.....	11
รูปที่ 17 พระอุโบสถวัดสุทัศนเทพวราราม.....	11
รูปที่ 18 พระอุโบสถวัดพระรามเก้ากาญจนาภิเษก.....	12
รูปที่ 19 พระอุโบสถวัดโสธรวรารามวรวิหาร.....	12
รูปที่ 20 พระมหามณฑปวัดไตรมิตรสถิตมหาสีมาราม.....	12
รูปที่ 21 พระอุโบสถวัดพระศรีมหาธาตุวรรมหาวิหาร.....	14
รูปที่ 22 พระอุโบสถวัดราชบูรณะ.....	14
รูปที่ 23 โรงละครแห่งชาติ.....	14

รูปที่ 24 พระอุโบสถวัดพระรามเก้ากาญจนาภิเษก.....	14
รูปที่ 25 อาคารสภาสถาปนิก.....	14
รูปที่ 26 พระอุโบสถวัดศาลาลอย.....	15
รูปที่ 27 พระอุโบสถวัดหลวงพ่อดุสิตธรรมกายาราม.....	31
รูปที่ 28 พระอุโบสถวัดราษฎร์บำรุง.....	32
รูปที่ 29 พระอุโบสถวัดไทรย้อย.....	33
รูปที่ 30 พระอุโบสถวัดเขาวง.....	34
รูปที่ 31 พระอุโบสถวัดศิลาสูง.....	35
รูปที่ 32 พระอุโบสถวัดสะพาน.....	36
รูปที่ 33 วิหารวัดป่าภูก้อน.....	37
รูปที่ 34 พระอุโบสถวัดภาษี.....	38
รูปที่ 35 ภายลายเส้นวิหารวัดศรีอุทัย.....	39
รูปที่ 36 ทศนียภาพภายนอกพระอุโบสถวัดบุหว่าแหวน.....	40
รูปที่ 37 ภายลายเส้นพระอุโบสถวัดวรลาภูปถัมภ์.....	41
รูปที่ 38 ทศนียภาพภายนอกพระอุโบสถวัดจันทร์.....	42
รูปที่ 39 พระอุโบสถวัดท่าไม้.....	43
รูปที่ 40 ทศนียภาพภายนอกพระอุโบสถวัดวังนกแอ่น.....	44
รูปที่ 41 พระอุโบสถวัดหลวงพ่อดุสิตธรรมกายาราม.....	45
รูปที่ 42 พระอุโบสถวัดราษฎร์บำรุง.....	45
รูปที่ 43 พระอุโบสถวัดไทรย้อย.....	47
รูปที่ 44 พระอุโบสถวัดศิลาสูง.....	47
รูปที่ 45 พระอุโบสถวัดท่าไม้.....	47
รูปที่ 46 พระอุโบสถวัดวังนกแอ่น.....	47
รูปที่ 47 วิหารวัดศรีอุทัย.....	47
รูปที่ 48 พระอุโบสถวัดวรลาภูปถัมภ์.....	47

รูปที่ 49 พระอุโบสถวัดจันทร์.....	47
รูปที่ 50 พระอุโบสถวัดบุหว่าน.....	49
รูปที่ 51 พระอุโบสถวัดเขาวง.....	49
รูปที่ 52 วิหารวัดป่าภูก้อน.....	49
รูปที่ 53 พระอุโบสถวัดภาชี.....	50
รูปที่ 54 พระอุโบสถวัดสะพาน.....	50

บทที่ 1

บทนำ

1.1 ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

สถาปัตยกรรมไทยนั้นเป็นสิ่งที่ เป็นเครื่องแสดงออกถึงวัฒนธรรม เอกลักษณ์ วิถีชีวิตและ ความเป็นอยู่ ของคนในสังคม ซึ่งสถาปัตยกรรมไทยมีหลายประเภท ตั้งแต่ บ้าน วัด วัง อาคารราชการ เป็นต้น แต่สถาปัตยกรรมไทยที่โดดเด่น เป็นเอกลักษณ์สำคัญของชาติ เป็นสถานที่ท่องเที่ยว เป็น สถานที่ที่ยึดเหนี่ยวจิตใจ และมีความสัมพันธ์กับคนไทยมาช้านานก็คือ สถาปัตยกรรมในวัดพุทธศาสนา

ในปี พ.ศ.2538 รัฐบาลได้ตระหนักถึงปัญหาการขาดแคลนสถาปนิกที่มีความเชี่ยวชาญ ทางด้านสถาปัตยกรรมไทย สืบเนื่องจากงานออกแบบและก่อสร้างพระเมรุมาศ ในงานพระราชทาน เเพลิงพระศพสมเด็จพระศรีนครินทราบรมราชชนนีนั้นมีการดำเนินงานที่ล่าช้า ซึ่งเป็นผลมาจากการ ขาดทรัพยากรบุคคลผู้ผลิตงานสถาปัตยกรรมไทย จึงได้เกิดนโยบายในการจัดการด้านการศึกษาขึ้น เพื่อที่จะสร้างทรัพยากรบุคคลที่มีความรู้ความเชี่ยวชาญทางด้านสถาปัตยกรรมไทย โดยมีการจัดตั้ง หลักสูตรสถาปัตยกรรมไทยขึ้นในสถาบันอุดมศึกษาได้แก่ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย และมหาวิทยาลัย ศิลปากร ซึ่งมีการก่อตั้งหลักสูตรโดยครูที่มีฝีมือ และผู้ที่มีความรู้ความเชี่ยวชาญทางด้านสถาปัตยกรรม ไทย โดยที่ปัจจุบันระยะเวลาผ่านไปรวม 20 ปี ได้มีบัณฑิตที่เป็นผลผลิตจากการจัดการดังกล่าว จำนวนหนึ่ง อีกทั้งยังมีการส่งเสริมผู้มีความรู้ความสามารถอีกทางหนึ่ง คือการมอบรางวัลศิลปิน แห่งชาติ ให้แก่บุคคลและสถาปนิกผู้ที่มีผลงานเป็นที่ประจักษ์ต่อสังคม

ในอีกด้านหนึ่ง จากการศึกษา¹พบว่างานสถาปัตยกรรมในวัดพระพุทธรุทธศาสนานั้น มีการ ออกแบบและก่อสร้างเกิดขึ้นตลอดเวลา แต่ด้วยพระราชบัญญัติควบคุมอาคาร พ.ศ.2522 นั้นมี กฎหมายควบคุมการก่อสร้างอยู่ แต่ได้มีการให้สิทธิในการทำงานด้านสถาปัตยกรรมไทยโดยการผ่อน ผันให้ไม่ต้องมีการขออนุญาตก่อสร้างแต่ต้องทำการแจ้งหน่วยงานที่รับผิดชอบก่อนการดำเนินการ ก่อสร้าง แต่อีกด้านหนึ่งก็เป็นผลทำให้เกิดปัญหาในด้านต่างๆตามมา เช่น ปัญหาเรื่องการออกแบบ และก่อสร้าง ปัญหาเรื่องความปลอดภัย ปัญหาเรื่องรูปแบบสถาปัตยกรรม รวมไปถึงปัญหาการ ออกแบบและการใช้สอยที่ผิดประเภท เป็นต้น

ซึ่งปัญหาดังกล่าวนี้นี้ควรได้รับการศึกษาและค้นคว้าว่าจัดการสถาปัตยกรรมในวัด พระพุทธรุทธศาสนา ในช่วงปี พ.ศ.2538-2557 ซึ่งเป็นช่วงที่รัฐบาลได้มีการส่งเสริมให้มีการผลิต บุคลากรด้านสถาปัตยกรรมไทยขึ้น ว่าเป็นไปตามแผนการจัดการหรือไม่ และในองค์กรหรือ หน่วยงานต่างๆที่เกี่ยวข้องได้มีการนำผลผลิตจากการส่งเสริมสถาปัตยกรรมไทยเข้าไปมีส่วนร่วมใน การดำเนินงานอย่างไร หากมีแล้วจะมีผลดีต่อการจัดการในภาพรวมอย่างไร รวมไปถึงสรุปประเด็น และข้อคิดเห็นต่างๆจากการศึกษาและสัมภาษณ์เพื่อเป็นข้อมูลสำหรับแนวทางการจัดการ สถาปัตยกรรมไทยต่อไป

¹ นันทพร พุ่มมณี .แนวทางการบริหารจัดการโครงการออกแบบและก่อสร้างในวัดพุทธศาสนาในประเทศไทย, (วิทยานิพนธ์ ปริญญาโทบัณฑิต ภาควิชาสถาปัตยกรรมศาสตร์ คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2548)

1.2 วัตถุประสงค์ของงานวิจัย

งานวิจัยนี้มุ่งเน้นในการศึกษาการจัดการโครงการสถาปัตยกรรมไทย กรณีศึกษาสถาปัตยกรรมพุทธศาสนาในวัด พ.ศ.2538 – ปัจจุบัน (พ.ศ.2557) โดยมีวัตถุประสงค์ของการศึกษาดังนี้

1. เพื่อศึกษาการจัดการส่งเสริมสถาปัตยกรรมไทย ประเภทสถาปัตยกรรมพุทธศาสนาในวัด ในช่วงปี พ.ศ.2538 - ปัจจุบัน (พ.ศ.2557)
2. เพื่อศึกษาวิเคราะห์ เปรียบเทียบ การจัดการโครงการสถาปัตยกรรมพุทธศาสนาในวัด ในแนวรูปแบบสถาปัตยกรรมไทยประเพณี และแนวรูปแบบสถาปัตยกรรมไทยประยุกต์ ในช่วงปี พ.ศ.2538 - ปัจจุบัน (พ.ศ.2557)
3. เพื่อศึกษาว่ามีปัจจัยใดบ้างที่ส่งผลต่อการจัดการสถาปัตยกรรมพุทธศาสนาในวัด และการนำบุคลากรที่มีความรู้ความเชี่ยวชาญทางด้านสถาปัตยกรรมไทยเข้าไปทำการออกแบบหรือมีส่วนร่วมในโครงการนั้นส่งผลต่อการจัดการอย่างไร

1.3 ขอบเขตของงานวิจัย

ขอบเขตของกลุ่มตัวอย่างงานสถาปัตยกรรมไทยที่ทำการศึกษา

1. ศึกษาเฉพาะงานสถาปัตยกรรมพุทธศาสนาในวัด ที่มีแนวแบบรูปไทยประเพณี และแนวรูปแบบสถาปัตยกรรมไทยประยุกต์ ไม่นับรวมแนวรูปแบบสถาปัตยกรรมไทยร่วมสมัย
2. ศึกษาเฉพาะงานสถาปัตยกรรมไทยในวัดพระพุทธศาสนาประเภท อุโบสถ วิหาร
3. ศึกษาเฉพาะงานสถาปัตยกรรมพุทธศาสนาในวัด ที่มีการออกแบบแล้วเสร็จและทำการเผยแพร่ ในช่วงปี พ.ศ.2538 - ปัจจุบัน (พ.ศ.2557)
4. ศึกษากรณีศึกษาที่มีความน่าสนใจในเรื่องรูปแบบและลักษณะการจัดการของโครงการ

1.4 ระเบียบวิธีวิจัย

1. การเก็บข้อมูล และทำการศึกษาวิเคราะห์ ข้อมูลเบื้องต้นจากแนวคิดทฤษฎี งานวิจัยวารสาร หนังสืออ้างอิง และเอกสารที่เกี่ยวข้องกับการศึกษา ประกอบไปด้วย
 - 1.1 ข้อมูลสถาปัตยกรรมพุทธศาสนาในวัดในช่วงปี พ.ศ.2538 - ปัจจุบัน (พ.ศ.2557)
 - 1.2 การส่งเสริมสถาปัตยกรรมไทยช่วงปี พ.ศ.2538 - ปัจจุบัน (พ.ศ.2557)
 - 1.3 ข้อมูลการทำงานของบัณฑิตสาขาวิชาสถาปัตยกรรมไทยในช่วงปี พ.ศ.2538 - ปัจจุบัน (พ.ศ.2557)
2. เก็บรวบรวมข้อมูลเบื้องต้นจากการสัมภาษณ์ผู้เกี่ยวข้องกับการศึกษาเพื่อนำไปศึกษาวิเคราะห์ โดยข้อมูลที่จะทำการศึกษาประกอบด้วย
 - 2.1 ข้อมูลพื้นฐานโครงการและผู้ออกแบบของโครงการสถาปัตยกรรมพุทธศาสนาในวัด

- 2.2 แนวความคิดในการออกแบบสถาปัตยกรรมพุทธศาสนาในวัด
- 2.3 กระบวนการในการส่งเสริมให้มีรูปแบบสถาปัตยกรรมไทย
- 2.4 ในกระบวนการข้างต้นนั้นมีการนำ ผลจากกระบวนการส่งเสริมสถาปัตยกรรมไทย เช่น หนังสือ ตำรา หรือ การให้บัณฑิตหรืออาจารย์ด้านสถาปัตยกรรมไทย เข้าไปมีส่วนร่วมในโครงการหรือไม่
3. วิเคราะห์และรวบรวมข้อมูลจากการสัมภาษณ์ผู้ที่เกี่ยวข้อง สำหรับจัดทำแบบสัมภาษณ์ และแบบสอบถามเพื่อนำไปวิเคราะห์เปรียบเทียบต่อไป
4. การทำแบบสอบถามและสัมภาษณ์ โดยศิลปินแห่งชาติ ผู้เชี่ยวชาญ นักวิชาการด้านสถาปัตยกรรมไทย
5. การวิเคราะห์ศึกษาเปรียบเทียบข้อมูล
6. สรุปผลการศึกษา

1.5 ข้อจำกัดของการวิจัย

ข้อจำกัดในเรื่องของการวิจัยรูปแบบสถาปัตยกรรม ที่เกี่ยวเนื่องจากกระบวนการจรรยาบรรณสถาปนิก จึงเน้นเฉพาะการให้ความเห็นของผู้ทรงคุณวุฒิต่อจัดการสถาปัตยกรรมไทยในภาพรวมว่ามีให้เห็นว่ามีกระบวนการใดบ้างและมีข้อดีและข้อด้อยอย่างไร ซึ่งไม่ได้เน้นเฉพาะโครงการใดโครงการหนึ่ง โดยผู้วิจัยได้สรุปรวบรวมประเด็นต่างๆ ตามข้อมูลตามการสัมภาษณ์

1.6 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1. เพื่อทราบถึงการจัดการสถาปัตยกรรมพุทธศาสนาในวัดในรูปแบบต่างๆ รวมถึงปัจจัยที่มีผลต่อกระบวนการจัดการสถาปัตยกรรมพุทธศาสนาในวัด
2. เพื่อทราบถึงกระบวนการส่งเสริมสถาปัตยกรรมไทยในปัจจุบัน และเพื่อเป็นแนวทางการส่งเสริมสถาปัตยกรรมไทยให้มีประสิทธิภาพ
3. เพื่อรวบรวมประเด็นปัญหาและข้อเสนอแนะต่างๆจากผู้เชี่ยวชาญเพื่อเป็น แนวทางในการกำกับดูแลและส่งเสริมสถาปัตยกรรมไทยต่อไปในอนาคต

บทที่ 2

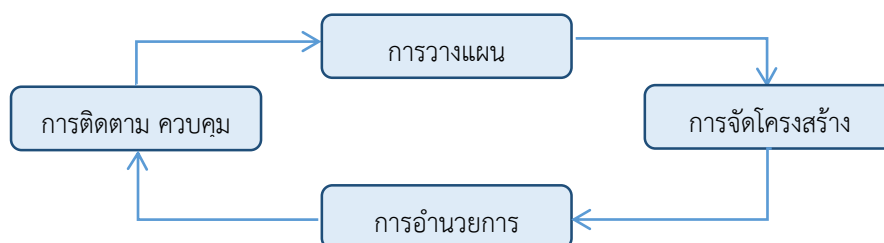
ความรู้เบื้องต้น ทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการจัดการสถาปัตยกรรมไทย

ในบทนี้จะเป็นการนำเสนอบทความและทฤษฎีต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับการจัดการสถาปัตยกรรมไทย และสถาปัตยกรรมพุทธศาสนาในวัด โดยจะกล่าวถึงทฤษฎีการจัดการสถาปัตยกรรม และการจัดการสถาปัตยกรรมไทยรวมถึงงานวิจัยที่เกี่ยวข้องในการเป็นที่มาและการอ้างอิงของงานวิจัยนี้ รวมไปถึงอิทธิพลและการเปลี่ยนแปลงรูปแบบสถาปัตยกรรมพุทธศาสนาในวัดสมัยรัตนโกสินทร์ และแนวรูปแบบของสถาปัตยกรรมพุทธศาสนาในวัด เพื่อเป็นแนวทางการศึกษาวิจัยเรื่องการจัดการสถาปัตยกรรมไทยในภาคสถาปัตยกรรมพุทธศาสนาในวัดต่อไป

2.1 ทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการจัดการสถาปัตยกรรม

การจัดการ² หมายถึง การนำเอาทรัพยากรที่มีอยู่หรือที่สามารถจะหาได้ซึ่งประกอบด้วย บุคลากร เงิน วัสดุ เครื่องมือและเงื่อนไขการทำงาน(หรือสัญญา) มาประสานรวมกันอย่างเหมาะสม เพื่อให้การดำเนินงานเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพที่สุดและบรรลุเป้าหมายตามต้องการ โดยกระบวนการดำเนินงานของการจัดการสามารถแบ่งได้เป็น 4 ขั้นตอน ประกอบไปด้วย

1. การวางแผน (planning) การเตรียมการล่วงหน้า เพื่อกำหนดแนวทางการทำงานโดยการศึกษาข้อจำกัด และป้องกันปัญหาที่อาจเกิดขึ้นหรือปัญหาที่เคยเกิดขึ้น
2. การจัดโครงสร้างองค์กร (organizing) การจัดแผนงาน แบ่งหน้าที่ และประสานงานระหว่างบุคคลและหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง
3. การอำนวยการ (directing) การกำหนดแนวทางการทำงานเพื่อให้โครงการเป็นไปตามประสบความสำเร็จตามแผนงาน โดยกำหนดวิธีการประสานงาน ซึ่งจะต้องไปตามเป้าหมายที่ตั้งไว้ มีการควบคุม ตรวจสอบ เสนอแนะ เพื่อป้องกันไม่ให้เกิดความเสียหาย และไม่ให้สิ้นเปลืองทรัพยากร
4. การติดตามควบคุมผลงาน (controlling) การติดตามควบคุม ตรวจสอบประเมินผลการรายงานคาดการณ์ถึงสิ่งที่จะส่งผลกระทบต่อขอบเขตของงานการกำหนดเวลา และงบประมาณพร้อมเสนอแนวทางแก้ไข

แผนภูมิที่ 1 แสดงขั้นตอนกระบวนการดำเนินการจัดการ

² ไตรวัฒน์ วิริยศิริ นท.ร.น. (2547). สถาปัตยกรรมการจัดการในประเทศไทย. กรุงเทพฯ, โรงพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

ทรัพยากรการบริหาร³ (management resources) ในการจัดการโครงการประกอบไปด้วย

1. คน (man) เจ้าของโครงการ เจ้าอาวาส คณะกรรมการวัด ผู้ออกแบบ ผู้รับจ้าง(ผู้รับเหมา)
2. เงิน (money) งบประมาณค่าสำรวจ ค่าออกแบบ ค่าก่อสร้าง ค่าดำเนินการ
3. วัสดุดิบ (material) ภายภาพอาคาร กิจกรรมการใช้อาคาร
4. วิธีการจัดการ (method/management) วิธีการบริหารจัดการ

การจัดการสถาปัตยกรรมไทย ในยุคสมัยก่อนนั้นองค์ความรู้ด้านสถาปัตยกรรมไทยเป็นการเรียนรู้และถ่ายทอดฝีมือของในแต่ละสำนัก หรือสกุลช่างจากรุ่นสู่รุ่น ซึ่งในยุคสมัยถัดมาได้มีผู้สนใจที่จะเข้าไปเรียนรู้และทำการศึกษาค้นคว้าองค์ความรู้ด้านสถาปัตยกรรมไทยผ่านการปฏิบัติและเรียนรู้จากช่างเหล่านั้น รวมไปถึงการเรียนรู้จากการศึกษาสังเกตจากงานของผู้ที่เคยได้สร้างสรรค์ผลงานอันมีคุณค่าเหล่านั้นไว้ โดยที่องค์ความรู้ทางสถาปัตยกรรมไทยนั้นไม่มีหนังสือหรือตำราที่สรุปขั้นตอนไว้เพื่อเป็นแบบเรียน โดยเมื่อเวลาได้ผ่านไปจากปัจจัยต่างๆ ทั้งสภาพเศรษฐกิจ สังคม รวมไปถึงค่านิยม และเทคโนโลยีใหม่ๆ ที่เกิดขึ้น กระทั่งค่านิยมอิทธิพลสถาปัตยกรรมตะวันตกที่ได้เข้ามาในประเทศไทย ทำให้เกิดปัญหาการขาดแคลนบุคลากรผู้มีความรู้ความเชี่ยวชาญด้านสถาปัตยกรรมไทยโดยได้มีผู้ที่ตระหนักถึงปัญหาเหล่านี้ โดยในส่วนของทางภาครัฐและภาคเอกชน รวมไปถึงองค์การศึกษาที่ได้ตระหนักถึงปัญหาดังกล่าวและมีนโยบายในการจัดการเพื่อสืบต่อองค์ความรู้ทางด้านสถาปัตยกรรมไทย และผลิตผู้ที่มีความรู้ความเชี่ยวชาญด้านนี้ขึ้น โดยได้มีการวางแผนในการพัฒนาบุคลากรที่มีความรู้ความสามารถด้านสถาปัตยกรรมไทยเพื่อที่จะนำเอาบุคลากรเหล่านั้นนั้นนำไปมีส่วนร่วมในการทำงานกับองค์กรภาครัฐและภาคเอกชน รวมไปถึงการที่จะให้ผู้ที่มีความรู้ความเชี่ยวชาญได้มีโอกาสได้นำเอาองค์ความรู้ทางสถาปัตยกรรมไทยนำไปใช้ในการสร้างงานสถาปัตยกรรมไทยได้อย่างมีประสิทธิภาพ และมีการควบคุมการดำเนินงานเพื่อที่จะพัฒนามาตรฐานในการดำเนินงานทางวิชาชีพและในทางวิชาการเพิ่มมากขึ้น

ในด้านงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับเรื่องนี้นั้นยังไม่มีกรกล่าวถึงอย่างจริงจัง แต่ได้มีผู้ที่ได้ทำการวิจัยในเรื่องที่ใกล้เคียงยกตัวอย่างเช่น “การศึกษาเกณฑ์ที่เหมาะสมของการสร้างวัดในชุมชนเมือง” งานวิจัย⁴ ของ นายพนรัตน์ เบลจวัฒนานันท์ ซึ่งเป็นงานวิจัยที่ตั้งต้นจากปัญหาของวัดในด้านต่างๆ และชี้ให้เห็นถึงประเด็นต่างๆ ที่นำไปสู่การดำเนินการเกี่ยวกับการปรับปรุงกฎระเบียบและเกณฑ์มาตรฐานในการสร้างวัดที่เหมาะสม ซึ่งโดยสรุปคือปัจจุบันแต่ละชุมชนเมืองมีวัดเพียงพอแล้ว การสร้างวัดใหม่ต้องพิจารณาเฉพาะกรณีที่เหมาะสมและสำคัญเท่านั้น และการสร้างวัดใหม่ต้องคำนึงถึงประโยชน์การใช้สอยและความสวยงามไปพร้อมกัน อีกทั้งยังได้เสนอแนะสำหรับการศึกษาค้นคว้าต่อไปในเรื่องที่ควรมีการศึกษาการจัดการรูปแบบโครงสร้างองค์กรที่กำกับดูแล การบริหารงานด้านศาสนา และในเรื่องการปฏิรูปการบริหารศาสนสถานหรือวัด เพื่อกำหนดกลไกที่ดีในการดำเนินงานด้านบริหารวัด หรือศาสนสถาน รวมทั้งบุคลากรผู้บริหารของวัด เป็นการสร้างความรู้การพัฒนา และจัดระบบ ระเบียบที่ดีให้มีย่างสม่ำเสมอและต่อเนื่อง

³ ตลา มหภาพสุวานนท์, *หลักการจัดการ หลักการบริหาร* (กรุงเทพฯ: ธนอักษรพิมพ์, 2545)

⁴ นพรัตน์ เบลจวัฒนานันท์, *การศึกษาเกณฑ์ที่เหมาะสมของการสร้างวัดในชุมชนเมือง* (ปัญหาพิเศษหลักสูตรรัฐประศาสนศาสตรบัณฑิต สาขาวิชานโยบายสาธารณะ บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยบูรพา, 2543)

รวมไปถึงงานวิจัยเรื่อง “แนวทางการบริหารจัดการโครงการออกแบบและก่อสร้างในวัดพุทธศาสนาในประเทศไทย” งานวิจัย⁵ ของนางสาวนันท์พร พุ่มมณี ที่ได้ชี้ให้เห็นถึงปัญหาที่เกิดขึ้นในแต่ละขั้นตอนของโครงการออกแบบและก่อสร้างในวัดพุทธศาสนาในประเทศไทยและปัจจัยต่างๆที่ส่งผลในการดำเนินงานในแต่ละช่วงของการดำเนินการโครงการ กล่าวโดยสรุปความได้ว่า ปัญหาในช่วงต่างๆของโครงการได้แบ่งเป็น 2 ช่วง คือ ปัญหาช่วงเริ่มต้นโครงการ ได้แก่ การติดต่อหน่วยงานของรัฐที่จำนวนบุคลากรไม่เพียงพอและส่งผลให้การดำเนินงานของภาครัฐทำได้ไม่ทั่วถึง ต่อมาคือปัญหาในช่วงออกแบบโครงการ เช่น การออกแบบไม่สอดคล้องกับสถาปัตยกรรมท้องถิ่น ปัญหาในเรื่องรูปแบบสถาปัตยกรรมที่ไม่เหมาะสมในการใช้งานฐานานุศักดิ์ทางสถาปัตยกรรม เป็นต้น และได้มีการเสนอแนะแนวทางการจัดการคือ หน่วยงานที่เกี่ยวข้องผลักดันให้เกิดการจัดการส่งเสริมให้ภาครัฐมีนโยบายให้ความสำคัญเรื่องการออกแบบก่อสร้างวัดมากขึ้น รวมถึงการส่งเสริมให้มีการเผยแพร่ความรู้มากขึ้น และเสนอแนะให้มีกฎหมายควบคุมอาคารทางศาสนาในเรื่องความปลอดภัยของโครงสร้างอาคาร ซึ่งการวิจัยในเรื่องการจัดการสถาปัตยกรรมไทยกรณีศึกษาสถาปัตยกรรมพุทธศาสนาในวัด นั้นได้นำประเด็นปัญหาและข้อสังเกตของวิทยานิพนธ์ทั้งสองเป็นการตั้งต้นเพื่อที่จะศึกษาวิจัยต่อจากประเด็นที่ได้กล่าวไว้ โดยเป็นการศึกษาเรื่องการจัดการสถาปัตยกรรมไทยในภาพรวมเพื่อให้เห็นถึงการจัดการของบุคลากร และหน่วยงานต่างๆที่เกี่ยวข้อง เพื่อศึกษาถึงประเด็นต่างๆของการจัดการสถาปัตยกรรมไทย รวมไปถึงปัจจัยต่างๆที่มีผลต่อการจัดการสถาปัตยกรรมไทย โดยเริ่มจากการศึกษาในเรื่องของพัฒนาการสถาปัตยกรรมพุทธศาสนาในวัดสมัยรัตนโกสินทร์ ว่าความเป็นมาของการจัดการด้านสถาปัตยกรรมไทยนั้นมีความสัมพันธ์ในเรื่องใด และส่งผลถึงการจัดการสถาปัตยกรรมไทยในปัจจุบันอย่างไร

⁵ นันท์พร พุ่มมณี, แนวทางการบริหารจัดการโครงการออกแบบและก่อสร้างในวัดพุทธศาสนาในประเทศไทย (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบัณฑิต สาขาวิชาสถาปัตยกรรมศาสตร์ คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2548)

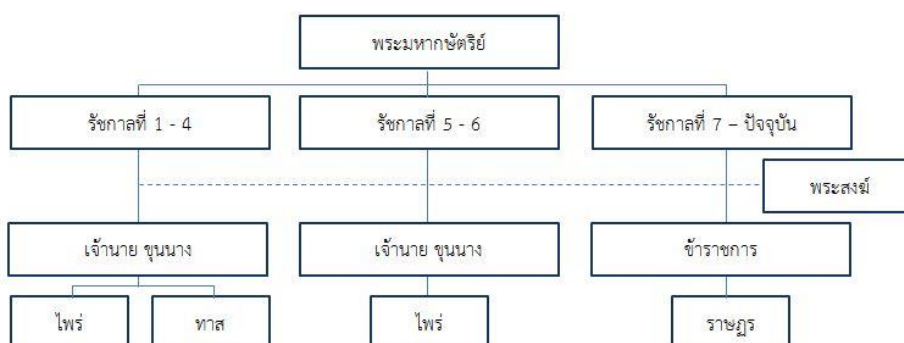
2.2 พัฒนาการสถาปัตยกรรมในวัดพระพุทธศาสนาในสมัยรัตนโกสินทร์

2.2.1 อิทธิพลและการเปลี่ยนแปลงรูปแบบสถาปัตยกรรมพุทธศาสนาในวัดสมัยรัตนโกสินทร์ รัชกาลที่ 1-8

การเข้ามาของพระพุทธศาสนาในประเทศไทยนั้นมีหลักฐานปรากฏตั้งแต่ในยุคสมัยทวารวดี หรือราวพุทธศตวรรษที่ 12 ยาวนานมาจนถึงยุคสมัยศรีวิชัย ยุคสมัยลพบุรี ยุคสมัยเชียงแสน ยุคสมัยสุโขทัย จนถึงยุคสมัยอยุธยา และยุคสมัยรัตนโกสินทร์ตามลำดับ จะเห็นได้ว่าพุทธศาสนานั้นเป็นที่ศรัทธาของคนในชาติมาอย่างยาวนาน โดยมีการสร้างอาคารสถานที่เพื่อทำหน้าที่ใช้สอยต่างๆ จนเกิดสถาปัตยกรรมที่เป็นเอกลักษณ์เฉพาะประจำชาติ ที่เรียกว่าสถาปัตยกรรมไทย ซึ่งอาคารที่เป็นเอกลักษณ์ประจำชาติดังกล่าวนี้ นอกจากเป็นอาคารที่สร้างขึ้นเพื่อการใช้งานในพุทธศาสนสถาน สถาปัตยกรรมเหล่านี้ก็มีความสัมพันธ์ในด้านรูปแบบกับสถาบันการปกครองของประเทศมาโดยตลอด

สถาปัตยกรรมพุทธศาสนาในวัดนั้นสถาบันพระมหากษัตริย์ทรงเป็นพระอุปถัมภ์ตั้งแต่เริ่มแรกที่พระพุทธศาสนาเข้ามาในประเทศไทย มีการสร้างพุทธศาสนสถานเป็นสถาปัตยกรรมประจำชาติ โดยสถาบันพระมหากษัตริย์ทรงนำรูปแบบของสถาปัตยกรรมรูปแบบของพระมหากษัตริย์มาปรับใช้ในการออกแบบให้เหมาะสมกับวัดพุทธศาสนา ซึ่งมีการเปลี่ยนแปลงรูปแบบไปตามยุคสมัยต่างๆ แม้ว่ารูปแบบการปกครองเปลี่ยนไปตามกาลเวลา จากการปกครองแบบสมบูรณาญาสิทธิราชย์ไปเป็นแบบธรรมราชาจนถึงรูปแบบประชาธิปไตยในปัจจุบัน ในด้านศาสนายังคงมีกระบวนการดำเนินการเพื่อให้เกิดรูปแบบสถาปัตยกรรมวัดพุทธศาสนา เป็นรูปแบบที่ยึดถือและสืบทอดกันมาตามความนิยมตามลำดับ โดยรูปแบบสถาปัตยกรรมวัดพุทธศาสนาที่ได้รับการปรับใช้จากรูปแบบสถาปัตยกรรมพระมหากษัตริย์ยังคงเป็นหลักอยู่มาโดยตลอด และรูปแบบของแบบแผนที่เป็นความนิยมแพร่หลายออกไปในสังคม จึงเป็นรูปแบบที่ยึดถือปฏิบัติสืบเนื่องมาจนมาเป็นลำดับ

เมื่อในสมัยรัชกาลที่ 1 ถึงรัชกาลที่ 7 นั้นประเทศไทยมีการปกครองในระบอบสมบูรณาญาสิทธิราชย์ พระมหากษัตริย์ทรงมีพระราชอำนาจและทรงปกครองประเทศโดยพระองค์เอง ซึ่งในสมัยนั้นสถาบันศาสนาได้อยู่ภายใต้การจัดการโดยสถาบันพระมหากษัตริย์ ในสมัยรัชกาลที่ 1 เป็นต้นมาได้มีกระบวนการจัดการ ในการนำรูปแบบสถาปัตยกรรมที่สืบเนื่องมาจากสมัยกรุงศรีอยุธยาที่มีความเจริญรุ่งเรือง ด้วยเหตุผลในการเร่งสร้างบ้านสร้างเมือง จนในสมัยรัชกาลถัดมา แนวความคิดในการออกแบบและการจัดการเริ่มคลี่คลายไปด้วยปัจจัยต่างๆที่เปลี่ยนไป เช่น ลักษณะการใช้สอยอาคาร รูปแบบขนบธรรมเนียมประเพณี รวมถึงอิทธิพลของวัฒนธรรมต่างชาติที่ส่งผลต่อรูปแบบการออกแบบและรูปแบบการจัดการสถาปัตยกรรมไทย และในขณะเดียวกันก็มีสถาปัตยกรรมพุทธศาสนาในวัดที่อยู่ในความรับผิดชอบของพระราชวงศ์ ขุนนาง ข้าราชการ พ่อค้าคหบดี ต่างๆ ที่มีรูปแบบแนวความคิดในการออกแบบและการจัดการสถาปัตยกรรม รวมถึงขนบธรรมเนียมประเพณีที่ลดทอนลงตามระบบชนชั้นการปกครองในสมัยนั้น (แผนภูมิที่ 2) แต่ที่กระนั้นเองก็ยังคงอิงจากรูปแบบพระราชานิยมของพระมหากษัตริย์ที่เรียกว่าเป็นรูปแบบไทยประเพณีแบบสูงที่สุด

แผนภูมิที่ 2 แสดงความสัมพันธ์ต่อระบบชนชั้นการปกครองในสมัยรัตนโกสินทร์
ที่มา : กรมศิลปากร, ฐานานุศักดิ์ในงานสถาปัตยกรรมไทย (กรุงเทพฯ : บริษัท ไทภูมิพับลิชชิ่ง จำกัด, 2551)

งานสถาปัตยกรรมพุทธศาสนาในวัด ช่วงปี พ.ศ.2538-2557 จากที่สมัยที่สถาบันพระมหากษัตริย์ได้เปลี่ยนผ่านอำนาจการปกครองมาสู่ประชาชน ซึ่งสถาบันพระมหากษัตริย์ก็ได้ทรงถวายสิ่งที่เป็นรูปแบบสถาปัตยกรรมของสถาบันพระมหากษัตริย์ให้กับศาสนา เช่น ปราสาท มณฑป เป็นต้นไว้ ในทำนองเดียวกัน ความรับผิดชอบในสถาบันศาสนา ได้เปลี่ยนไปเป็นการมีส่วนร่วมของรัฐบาล ข้าราชการ และประชาชน ตลอดจนความรับผิดชอบในการจัดการสถาปัตยกรรมพุทธศาสนาในวัดนั้นก็มีรูปแบบการจัดการที่เกิดขึ้นแตกต่างกันออกไปจากเดิม รวมทั้งรูปแบบสถาปัตยกรรมพุทธศาสนาในวัดด้วยเช่นกัน⁶ ซึ่งในยุคปัจจุบันในสมัยยุครัตนโกสินทร์มีรายละเอียดรูปแบบสถาปัตยกรรมพุทธศาสนาในวัด ดังนี้

ยุคสมัยรัชกาลที่ 1 พระบาทสมเด็จพระพุทธยอดฟ้าจุฬาโลกมหาราช (พ.ศ.2325 - 2352)

ในยุคสมัยนี้เป็นช่วงของการสร้างพระนคร สร้างประเทศให้เป็นปึกแผ่น และสร้างความสามัคคีของคนในชาติ เพื่อเป็นการเรียกความเชื่อมั่นคืนมาให้กับราษฎรหลังจากที่ประเทศไทยได้ผ่านเหตุการณ์เสียกรุงศรีอยุธยาเป็นต้นมา ฉะนั้นรูปแบบการสร้างเมือง สร้างพระราชวัง สร้างวัดวาอาราม ตลอดจนการวางผังสาธารณูปโภคของเมือง ล้วนมีต้นแบบจากกรุงศรีอยุธยาเป็นส่วนใหญ่ ดังพระราชดำริของพระบาทสมเด็จพระพุทธยอดฟ้าจุฬาโลกมหาราชที่ว่า จะสร้างบ้านเมืองให้เหมือนครั้ง “บ้านเมืองดี” ในอดีต

“ตั้งใจจะอุปถัมภก ยอยกพระพุทธศาสนา
ป้องกันขอบเขตเสมา รักษาประชาชนและมนตรี”

(พระราชนิพนธ์เรื่องนिरาคทำดินแดง พระบาทสมเด็จพระพุทธยอดฟ้าจุฬาโลก)

รูปที่ 1 วัดพระศรีรัตนศาสดาราม

รูปที่ 2 พระอุโบสถวัดพระเชตุพนวิมลมังคลาราม

⁶ กรมศิลปากร, ฐานานุศักดิ์ในงานสถาปัตยกรรมไทย (กรุงเทพฯ : บริษัท ไทภูมิพับลิชชิ่ง จำกัด, 2551)

ยุคสมัยรัชกาลที่ 2 พระบาทสมเด็จพระพุทธเลิศหล้านภาลัย (พ.ศ.2352 - พ.ศ.2367)

ในยุคสมัยนี้เริ่มมีการเปลี่ยนแปลงรูปแบบสถาปัตยกรรมที่สืบเนื่องจากสมัยกรุงศรีอยุธยา มาเป็นสถาปัตยกรรมที่มีอิทธิพลของสถาปัตยกรรมจีนสอดแทรกเข้ามา อิทธิพลเหล่านี้มาสู่ประเทศไทย โดยทางการค้าสำเภากับจีนโดยสมเด็จพระเจ้าลูกยาเธอ กรมหมื่นเจษฎาบดินทร์ ชุนนาง และพ่อค้า คหบดี จากการค้าดังกล่าวจึงมีการถ่ายทอดวัฒนธรรมเกิดขึ้น ในเวลาเดียวกันอิทธิพลของศิลปะ ตะวันตกได้เริ่มเข้ามาในรัชกาลนี้ด้วย และได้เกิดสถาปัตยกรรมที่มีการผสมผสานระหว่าง องค์ประกอบแบบตะวันตกและไทยเข้าด้วยกัน จึงเกิดรูปแบบที่เรียกว่า “แบบเทศ” เช่น ประตุนุสรณ์ ทิศา ในพระบรมมหาราชวัง เป็นต้น และในขณะเดียวกันก็ได้มีการสร้างวัดอรุณราชวรารามขึ้น

รูปที่ 3 พระอุโบสถวัดอรุณราชวรารามราชวรมหาวิหาร

ที่มา :

www.dhammadjak.net/forums/viewtopic.php?t=38578,
24 พฤษภาคม 2558

รูปที่ 4 พระที่นั่งสนามจันทร์

ที่มา : [https://th.wikipedia.org/wiki/](https://th.wikipedia.org/wiki/พระที่นั่งสนามจันทร์)

พระที่นั่งสนามจันทร์,
24 พฤษภาคม 2558

ยุคสมัยรัชกาลที่ 3 พระบาทสมเด็จพระนั่งเกล้าเจ้าอยู่หัว (พ.ศ.2367 - 2394)

รูปแบบสถาปัตยกรรม ส่วนใหญ่ยังคงมีรูปแบบที่สืบทอดจากสมัยรัชกาลที่ 2 ที่ ซึ่งเป็นทั้งแบบไทยประเพณีและแบบที่ได้รับอิทธิพลจีน ในรัชกาลนี้มีสภาพเศรษฐกิจที่ดีเนื่องมาจากการค้า สำเภากับจีน มีเงินทองมากมายเพียงพอที่จะสร้างและบูรณะพระราชวังและพระอารามต่างๆได้เป็น จำนวนมาก อีกทั้งพระบาทสมเด็จพระนั่งเกล้าเจ้าอยู่หัวทรงเป็น “ช่าง” และเอกอัครศิลปินด้วย พระองค์เอง จึงทรงมีพระราชดำริเกี่ยวกับการก่อสร้างต่างๆเป็นอันมาก พระอารามหลายแห่งตั้งอยู่คู่ กันมักจะมีรูปแบบไม่เหมือนกันพระอารามหนึ่งเป็นแบบไทยประเพณีอีกพระอารามหนึ่งจะเป็นแบบ พระราชานิยม ตัวอย่างเช่น วัดราชนันทดาและวัดเทพธิดา วัดหนึ่งๆ วัดนางนอง เป็นต้น ซึ่งเป็นวัดที่ ตั้งอยู่คู่กันและมีรูปแบบต่างกัน โดยวัดแรกแบบไทยประเพณี และวัดหลังแบบพระราชานิยม มีการ นิยมใช้กระเบื้องเคลือบประดับตกแต่งอาคาร เป็นต้นเช่น หน้าบันพระอุโบสถวัดเทพธิดารามวรวิหาร

รูปที่ 5 พระอุโบสถวัดราชนันทดารามวรวิหาร

ที่มา : <http://www.lib.su.ac.th/web-temple/>,
24 พฤษภาคม 2558

รูปที่ 6 พระอุโบสถวัดเทพธิดารามวรวิหาร

ที่มา : <http://www.manager.co.th/>,
24 พฤษภาคม 2558

ยุคสมัยรัชกาลที่ 4 พระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว (พ.ศ.2394 – 2411)

ในยุคสมัยนี้ทรงเป็นพระมหากษัตริย์ที่ทรงศึกษาและมรควมรู้ในพระพุทธศาสนา ทรงตั้งคณะสงฆ์ธรรมยุติกายขึ้น และได้ทำนุบำรุงพระพุทธศาสนาเป็นอันมากมาย โดยมีการสร้างและปฏิสังขรณ์พระอารามขึ้น เช่น โปรดให้สร้างวัดมกุฏกษัตริยาราม วัดราชประดิษฐ์สถิตมหาสีมาราม และทรงสร้างพระปฐมเจดีย์ที่จังหวัดนครปฐมขึ้น และในขณะเดียวกันนั้น เริ่มมีรูปแบบสถาปัตยกรรมไทยที่หลากหลายมากขึ้นกว่าสมัยรัชกาลที่ 3 ทั้งนี้ด้วยอิทธิพลจีนที่ยังสืบเนื่องจากรัชกาลก่อน และด้วยอิทธิพลของการขยายอำนาจของประเทศตะวันตก จึงทำให้สถาปัตยกรรมไทยในยุคสมัยนั้นได้รับอิทธิพลของรูปแบบสถาปัตยกรรมของตะวันตก

รูปที่ 7 พระที่นั่งอาภรณ์ภิโมกข์ปราสาท
ที่มา : www.gerygantphotography.com,
24 พฤษภาคม 2558

รูปที่ 8 หน้าบันพระอุโบสถวัดโสมนัสวิหาร
ที่มา : www.manager.co.th/Dhamma,
24 พฤษภาคม 2558

รูปที่ 9 พระอุโบสถวัดราช
ประดิษฐ์สถิตมหาสีมาราม
ที่มา :
www.dhammadjak.net

ยุคสมัยรัชกาลที่ 5 พระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว (พ.ศ.2411 - 2453)

สถาปัตยกรรมในยุคสมัยรัชกาลที่ 5 ได้รับอิทธิพลมาจากศิลปะตะวันตกจากสมัยรัชกาลที่ 4 อีกส่วนหนึ่งเกิดการว่าจ้างช่างชาวต่างประเทศมาปฏิบัติราชการเกี่ยวกับงานสถาปัตยกรรม ทั้งชาวอิตาลี ชาวเยอรมัน และชาวอังกฤษ ด้วยเหตุนี้เมื่อมีการสร้าง พระที่นั่งจักรีมหาปราสาท ในขณะเดียวกันก็ยังมีการสร้างพระที่นั่งแบบไทยประเพณีขึ้น เช่น พระที่นั่งไอศวรรย์ทิพาอาสน์ และ พระที่นั่งราชกรัณยสภา รวมไปถึงมีการสร้างสถาปัตยกรรมไทยในลักษณะผสมผสานทั้งในด้านการใช้สอยอาคาร รวมไปถึงรูปแบบสถาปัตยกรรมสมัยใหม่ในขณะนั้น เช่น พระอุโบสถวัดราชบพิธสถิตมหาสีมารามราชวรวิหาร พระที่นั่งจักรีมหาปราสาท พระอุโบสถวัดนิเวศน์ธรรมประวัติ เป็นต้น

รูปที่ 10 พระอุโบสถวัดราชบพิธ
ที่มา :
www.dhammadjak.net/board/files/10_0_166.jpg,
24 พฤษภาคม 2558

รูปที่ 11 พระที่นั่งไอศวรรย์ทิพาอาสน์
ที่มา :
<http://www.photoontour.com>,
24 พฤษภาคม 2558

รูปที่ 12 พระที่นั่งจักรีมหาปราสาทสถิต
มหาสีมารามราชวรวิหาร
ที่มา : <https://th.wikipedia.org/wiki/พระที่นั่งจักรีมหาปราสาท>,
24 พฤษภาคม 2558

ยุคสมัยรัชกาลที่ 6 พระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว (พ.ศ.2453 - 2468)

เนื่องจากพระองค์ทรงเป็นพระมหากษัตริย์ไทยพระองค์แรกที่สามารถศึกษาจากต่างประเทศและได้เดินทางมากทรงเห็นความเจริญก้าวหน้าของอารยประเทศในด้านต่างๆ และด้วยเป็นนักอักษรศาสตร์และนักปกครอง พระองค์ทรงมีพระราชดำริว่ากษัตริย์ในรัชกาลก่อนๆได้มีการส่งเสริมศาสนาโดยการสร้างและปฏิสังขรณ์พระอารามมากมายแล้ว ในยุคสมัยนี้จึงไม่มีการสร้างวัดประจำรัชกาลขึ้น แต่ได้มีการบูรณะปฏิสังขรณ์พระอารามต่างๆที่มีความทรุดโทรมลง แต่มีแนวความคิดในการเปลี่ยนจากการสร้างวัดเป็นการสร้างสถานศึกษาแทนเพื่อให้ประชาชนมีการศึกษาและเพื่อเป็นการสร้างบุคลากรเพื่อที่จะเร่งพัฒนาประเทศให้ทัดเทียมกับนานาประเทศ โดยมีในด้านสถาปัตยกรรมมีการสร้างโรงเรียนวชิราวุธวิทยาลัย และจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยขึ้น โดยมีแนวความคิดว่าเป็นแบบสถาปัตยกรรมไทยประเพณีที่สนองประโยชน์ตามความต้องการสมัยใหม่ในขณะนั้น

รูปที่ 13 พระอุโบสถวัดบวรนิเวศวิหาร
ที่มา : <http://www.dhammadjak.net/>,
24 พฤษภาคม 2558

รูปที่ 14 หอประชุมจุฬาลงกรณ์
มหาวิทยาลัย ที่มา : www.oknation.net/blog/nukpan,
24 พฤษภาคม 2558

รูปที่ 15 หอประชุมวชิราวุธวิทยาลัย
ที่มา : <http://topicstock.pantip.com/>
24 พฤษภาคม 2558

ยุคสมัยรัชกาลที่ 7 - 8 พระบาทสมเด็จพระปกเกล้าเจ้าอยู่หัว (พ.ศ. 2468 - 2477)

เป็นยุคเปลี่ยนถ่ายการปกครอง แม้จะมีการเปลี่ยนถ่ายการปกครองแต่ไม่ปรากฏการสร้างพระอารามใหม่ๆขึ้นแต่ทรงปฏิสังขรณ์พระอารามที่มีอยู่เดิม และแต่กระบวนการจัดการในการสร้างงานสถาปัตยกรรมยังคงมีรูปแบบที่สืบเนื่องมาจากรัชกาลก่อน เนื่องจากสภาพเศรษฐกิจด้อยลงที่เริ่มมาจากปลายรัชกาลที่ 6 การก่อสร้างต่างๆจึงทำได้ไม่มาก การจ้างชาวต่างชาติได้ยกเลิกไป ขณะเดียวกันสถาปนิกไทยที่ได้รับการศึกษาจากต่างประเทศก็ได้เริ่มกลับมาเข้ารับราชการแทน ในขณะเดียวกันก็ได้มีการก่อตั้งสถานศึกษาด้านสถาปัตยกรรมขึ้นในมหาวิทยาลัยศิลปากรโดยศาสตราจารย์ พระพรหมพิจิตร

รูปที่ 16 พระอุโบสถวัดราชบพิธสถิตมหาสีมารามราช
ที่มา : www.dhammadjak.net/board/files/100_166.jpg,
26 พฤษภาคม 2558

รูปที่ 17 พระอุโบสถวัดสุทัศนเทพวราราม
ที่มา : <http://www.dhammadjak.net/>,
26 พฤษภาคม 2558

2.2.2 อิทธิพลและการเปลี่ยนแปลงรูปแบบสถาปัตยกรรมพุทธศาสนาในวัดสมัยรัตนโกสินทร์ รัชกาลที่ 9⁷

เนื่องจากในยุคสมัยนี้เป็นยุคสมัยที่มีการครองราชย์ยาวนานมากที่สุดทำให้มีเหตุการณ์ต่างๆ เกิดขึ้นมาก รวมไปถึงสภาพสังคมที่เปลี่ยนไปและเกิดความหลากหลายของทางสังคมขึ้นมาก ในด้านการจัดการสถาปัตยกรรมนั้น เนื่องจากเป็นยุคที่ได้รับกระแสนิยมจากทางชาติตะวันตกเข้ามา ในด้านการศึกษาสถาปัตยกรรมก็ได้รับอิทธิพลจากชาติตะวันตกเข้ามามากด้วยเช่นกันพร้อมกับการเกิดขึ้นของเทคโนโลยีสมัยใหม่มาจึงทำให้เกิดความนิยมในรูปแบบสถาปัตยกรรมตะวันตกขึ้นมาก ซึ่งส่งผลให้การเรียนการสอนด้านสถาปัตยกรรมไทยมีความที่ไม่สืบเนื่องจากของเดิมมีเพิ่มมากขึ้น และในด้านรูปแบบสถาปัตยกรรมไทยก็ได้เกิดรูปแบบสถาปัตยกรรมที่หลากหลายขึ้น

รูปที่ 18 พระอุโบสถวัดพระรามเก้ากาญจนาภิเษก
ที่มา : www.oknation.net/blog/phaen,
26 พฤษภาคม 2558

รูปที่ 19 พระอุโบสถวัดโสธรวรารามวรวิหาร
ที่มา : www.tiewpakklang.com/2314,
26 พฤษภาคม 2558

รูปที่ 20 พระมณฑป
วัดไตรมิตรสถิตมหาสีมาราม
ที่มา : <http://aey.me/>,
26 พฤษภาคม 2558

ในสมัยรัชกาลปัจจุบันจากที่ในสมัยรัชกาลที่ 6 สภาพเศรษฐกิจได้มีความตกต่ำลง ประกอบกับในสมัยรัชกาลที่ 7 ที่เป็นช่วงสงครามโลกครั้งที่ 2 และในสมัยรัชกาลที่ 8 ที่ได้เปลี่ยนไปอย่างรวดเร็ว จนถึงรัชกาลที่ 9 ระหว่างนั้นในปี พ.ศ.2476 ได้มีการก่อตั้งของโรงเรียนสถาปัตยกรรมแห่งแรกขึ้นในจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย แต่โดยนโยบายที่ไม่ได้เน้นที่จะผลิตบุคลากรด้านสถาปัตยกรรมไทย ซึ่งเป็นการมุ่งเน้นที่จะผลิตบุคลากรทางด้านสถาปัตยกรรมเป็นหลัก ในระหว่างที่บุคลากรด้านสถาปัตยกรรมไทยเริ่มมีจำนวนลดน้อยลง ขณะนั้นในปี พ.ศ.2498 ได้มีการก่อตั้งคณะสถาปัตยกรรมไทยขึ้นที่มหาวิทยาลัยศิลปากร โดย ศาสตราจารย์ พระพรหมพิจิตร แต่ก็เปิดทำการเรียนการสอนด้านสถาปัตยกรรมไทยได้อยู่ช่วงระยะเวลาหนึ่ง เนื่องจากกระแสนิยมในสังคมในตอนนั้นต้องการสถาปนิกทางด้านสถาปัตยกรรมหลักมากกว่า เป็นเหตุทำให้คณะสถาปัตยกรรมไทยที่มหาวิทยาลัยศิลปากรได้เปลี่ยนเป็นคณะสถาปัตยกรรม จึงเป็นช่วงที่มีการเว้นวรรคห่างช่วงของการสืบทอดการเรียนการสอนสถาปัตยกรรมไทยเป็นระยะเวลาหนึ่ง

⁷ หน่วยงาน ศักดิ์ศรี, ม.ร.ว. และคณะ, มรดกสถาปัตยกรรม กรุงรัตนโกสินทร์ฯ เล่มที่ 2 (กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์กรุงเทพ, 1984)

ในยุคสมัยปัจจุบันสภาพสังคมต่างๆเปลี่ยนแปลงไปแต่ทว่าความต้องการในการสร้างสถาปัตยกรรมพุทธศาสนาในวัดเพื่อตอบสนองการใช้งานในวัดยังคงมีอยู่ โดยรัฐบาลได้ตระหนักถึงปัญหาของบุคลากรสถาปัตยกรรม-ไทย ที่มีจำนวนลดลงดังตัวอย่างที่เห็นได้ชัดเจนคือ เมื่อครั้งที่รัฐบาลได้รับมอบหมายให้เป็นเจ้าภาพในการประกอบพระราชพิธีพระราชทานเพลิงพระบรมศพ สมเด็จพระศรีนครินทร์ราชบรมราชชนนีในปี พ.ศ.2538 รัฐบาลได้มีการตระหนักถึงปัญหาการขาดแคลนบุคลากรทางด้านสถาปัตยกรรมไทย จึงทำให้รัฐบาลในสมัยนั้นมีนโยบายที่จะส่งเสริมสถาปัตยกรรมไทยในองค์กรด้านการศึกษาขึ้น เพื่อที่ผลักดันให้เกิดการเรียนการสอนขึ้นอีกครั้งในสถาบันอุดมศึกษาที่มีศักยภาพพร้อมในการเปิดการเรียนการสอน ได้แก่ มหาวิทยาลัยศิลปากร และจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ซึ่งในปัจจุบันเป็นช่วงระยะเวลาที่ผ่านมา ในการศึกษานี้ผู้วิจัยจึงได้เลือกที่จะทำการศึกษา ตั้งแต่ พ.ศ.2538 – ปัจจุบัน (พ.ศ.2557)

2.2.3 แนวรูปแบบของสถาปัตยกรรมพุทธศาสนาในวัด

สถาปัตยกรรมพุทธศาสนาในวัด⁸ มีหลายประเภทโดยแบ่งตามหน้าที่ใช้สอยและความสำคัญของสถาปัตยกรรม ได้แก่ สถาปัตยกรรมประเภทเจดีย์สถาน คือ สิ่งก่อสร้างที่ควรคู่กับการสักการบูชา และเป็นอนุสรณ์ที่สำนึกถึง ไม่ได้ใช้เพื่อประกอบกิจทางศาสนา ได้แก่ พระสถูปเจดีย์ พระพุทธปรางค์ พระมหาธาตุเจดีย์ สถาปัตยกรรมประเภทพุทธสถาน (พุทธาวาส) คือ สถาปัตยกรรมที่ก่อสร้างขึ้นเพื่อประดิษฐานพระพุทธรูปปฏิมากร เพื่อให้พุทธศาสนิกมาประชุมกัน ได้แก่ พระอุโบสถ วิหาร เป็นต้น สถาปัตยกรรมประเภทสังฆสถาน (สังฆาวาส) คือ สถาปัตยกรรมสำหรับอยู่อาศัยของพระภิกษุและคณะสงฆ์ ได้แก่ กุฏิ หอฉัน หอกลอง ฯลฯ สถาปัตยกรรมประเภทบริวารสถาน คือ สิ่งก่อสร้างที่สร้างขึ้นเพื่อส่งเสริมความสำคัญของสถาปัตยกรรมประเภทเจดีย์สถานและพุทธสถาน ได้แก่ พระระเบียง ชุ่มเสมา กำแพงแก้ว ศาลาราย ฯลฯ และ สถาปัตยกรรมประเภทบริวารสถาน คือ สิ่งก่อสร้างที่สร้างขึ้นเพื่อส่งเสริมความสำคัญของสถาปัตยกรรมประเภทเจดีย์สถานและพุทธสถาน ได้แก่ พระระเบียง ชุ่มเสมา กำแพงแก้ว ศาลาราย ฯลฯ และสถาปัตยกรรมประเภทอนุสรณ์สถาน คือ สิ่งก่อสร้างที่สร้างขึ้นโดยมีวัตถุประสงค์ให้ระลึกนึกถึง ได้แก่ ที่บรรจุอัฐิธาตุ พระสถูป เจดีย์ราย ฯลฯ

ซึ่งจะสังเกตได้ว่าอาคารสำคัญที่มีลักษณะที่ได้รับการออกแบบโดยการนำเอกลักษณ์ประจำชาติมาใช้ในการออกแบบเป็นหลัก และมีความโดดเด่น คือ สถาปัตยกรรมที่สำคัญในเขตพุทธาวาสอันได้แก่ อุโบสถ และวิหาร รวมไปถึงเป็นอาคารประธานในวัดเนื่องจากมีหน้าที่การใช้งานในการประดิษฐานพระพุทธรูปประจำวัด และการประกอบพิธีกรรมทางศาสนาต่างๆ ซึ่งผู้วิจัยได้เลือกที่จะทำการศึกษากลุ่มอาคารดังกล่าวด้วยเหตุผลข้างต้น โดยที่กลุ่มอาคารที่มีความสำคัญรองลงไปก็นับว่าเป็นอาคารที่มีความสำคัญเช่นกัน แต่ยังไม่ใช่ประเด็นในการศึกษาในครั้งนี้เนื่องด้วยการเข้าถึงข้อมูลและระยะเวลาในการศึกษาที่มีอยู่อย่างจำกัด

⁸ เบนตรนภิศ นาควัชร และคณะ, วัดในกรุงเทพฯ : การเปลี่ยนแปลงในรอบ 200 ปี (พ.ศ. 2325-2525) (โครงการวิจัยเรื่อง ศิลปะและวัฒนธรรมไทยในรอบ 200 ปี แห่งกรุงรัตนโกสินทร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2525)

ซึ่งจากการศึกษาและเก็บข้อมูลพบว่า งานสถาปัตยกรรมพุทธศาสนาในช่วงปี พ.ศ.2538 – ปัจจุบัน (พ.ศ.2557) นั้นได้มีงานสถาปัตยกรรมที่ถูกสร้างขึ้นใหม่เป็นจำนวนมาก และมีความหลากหลายทางด้านรูปแบบ ซึ่งออกแบบและก่อสร้างโดยผู้ที่มีความรู้ความสามารถ ซึ่งต่างก็มีมีบริบทและข้อจำกัดที่แตกต่างกัน โดยผู้วิจัยได้จำแนกกลุ่มของแนวรูปแบบอาคารตามงานศึกษาวิจัย⁹ ของศาสตราจารย์ ดร.วิมลสิทธิ์ หรยางกูร และคณะ เรื่องพัฒนาการแนวความคิดรูปแบบของงานสถาปัตยกรรม อดีต ปัจจุบัน และอนาคต เมื่อ พ.ศ.2536 ซึ่งสามารถจำแนกออกเป็น 3 กลุ่ม ได้แก่

1. แนวรูปแบบสถาปัตยกรรมไทยประเพณี คือ สถาปัตยกรรมไทยที่มีรูปแบบที่คงระเบียบแบบแผนในการออกแบบตามแบบฉบับของงานสถาปัตยกรรมรัตนโกสินทร์ อาจมีการปรับเปลี่ยนไปตามยุคสมัยโดยการใช้วัสดุสมัยใหม่ โดยที่ยังมีลักษณะโดยรวมตามแบบอย่างงานสถาปัตยกรรมไทยประเพณีอยู่ เป็นต้นว่าพระอุโบสถวัดพระศรีมหาธาตุวรมหาวิหาร ที่ออกแบบโดยศาสตราจารย์พรหมพิจิตร และพระอุโบสถวัดราชบูรณะบวร ซึ่งออกแบบโดย อาจารย์เผ่า สุวรรณศักดิ์ศรี

รูปที่ 21 พระอุโบสถวัดพระศรีมหาธาตุวรมหาวิหาร
ที่มา : <http://www.manager.co.th/Travel> ,
26 พฤษภาคม 2558

รูปที่ 22 พระอุโบสถวัดราชบูรณะบวร
ที่มา : www.oknation.net/blog/phaen,
26 พฤษภาคม 2558

2. แนวรูปแบบสถาปัตยกรรมไทยประยุกต์ คือ สถาปัตยกรรมที่มีรูปแบบผสมผสานระหว่างงานไทยกับโมเดิร์นเข้าด้วยกันเป็นการพลิกแพลงรูปทรงของหลังคาจั่วแบบไทยจนเกิดรูปทรงจั่วที่ต่างออกไป และมีการลดทอนประดับที่ประยุกต์ให้เรียบง่ายขึ้น เป็นต้นว่า โรงละครแห่งชาติ ซึ่งออกแบบโดย นายอิสสระ วิวัฒนานนท์, พระอุโบสถวัดพระรามเก้ากาญจนาภิเษก ที่ออกแบบโดย พลอากาศตรี อาวุธ เงินชูกลิ่น

⁹ วิมลสิทธิ์ หรยางกูร, ศ.ดร. และคณะ, พัฒนาการแนวความคิดและรูปแบบของงานสถาปัตยกรรม อดีต ปัจจุบัน และอนาคต (กรุงเทพฯ: สมาคมสถาปนิกสยามในพระราชูปถัมภ์, 2536), หน้า 81-94.

รูปที่ 23 โรงละครแห่งชาติ
ที่มา : <http://www.finearts.go.th/>,
26 พฤษภาคม 2558

รูปที่ 24 พระอุโบสถวัดพระรามเก้ากาญจนาภิเษก
ที่มา : www.oknation.net/blog/phaen
26 พฤษภาคม 2558

3. แนวรูปแบบสถาปัตยกรรมไทยร่วมสมัย คือ สถาปัตยกรรมที่ปรากฏเค้าของงานสถาปัตยกรรมไทย แต่มีการปรับแต่งองค์ประกอบทางสถาปัตยกรรมต่างๆขึ้นใหม่ด้วยรูปลักษณ์ที่คล้ายงานประติมากรรมสมัยใหม่ เป็นต้นว่า อาคารที่ทำการสภาสถาปนิก ซึ่งออกแบบโดย นายกฤษฏา นิตโกศล หรือ พระอุโบสถวัดศาลาลอย จังหวัด นครราชสีมา ที่ออกแบบโดย รองศาสตราจารย์ ดร.วิโรฒ ศรีสุโร เป็นต้น

รูปที่ 25 อาคารสภาสถาปนิก
ที่มา : <http://www.2e-building.com/>,
26 พฤษภาคม 2558

รูปที่ 26 พระอุโบสถวัดศาลาลอย
ที่มา : www.oknation.net/blog/phaen,
26 พฤษภาคม 2558

จากการศึกษาพบว่าในแนวรูปแบบสถาปัตยกรรมไทยร่วมสมัยนั้นมีความหลากหลายและมีขอบเขตที่กว้างมาก รวมไปถึงพื้นฐานแนวความคิดที่แตกต่างออกไปจากแนวรูปแบบสถาปัตยกรรมไทยประเพณีและ แนวรูปแบบสถาปัตยกรรมไทยประยุกต์ ซึ่งในการกำหนดเกณฑ์ในการเลือกกลุ่มกรณีศึกษาในการวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยจึงเลือกที่จะยกอาคารกรณีศึกษาเฉพาะในแนวรูปแบบสถาปัตยกรรมไทยประเพณีและสถาปัตยกรรมไทยประยุกต์ซึ่งจะสอดคล้องกับนโยบายในการผลิตบุคลากรด้านสถาปัตยกรรมไทยขึ้นเพื่อสืบสานคุณค่าของงานสถาปัตยกรรมไทยในรูปแบบประเพณี

บทที่ 3

กระบวนการจัดการการส่งเสริมสถาปัตยกรรมไทย

ปัจจุบันสังคมมีความหลากหลายมากขึ้น และสถาปัตยกรรมไทยโดยมากในปัจจุบันนั้น ในสถาบันพระมหากษัตริย์ได้มีการสร้างสถาปัตยกรรมที่ลดลง โดยสถาปัตยกรรมไทยที่ยังมีการสร้างให้เห็นอยู่ก็คือ สถาปัตยกรรมพุทธศาสนาในวัดและอาคารราชการ จากการศึกษาจำนวนสถิติของวัดในปัจจุบันของสำนักพุทธศาสนาแห่งชาติ จะเห็นได้ว่าวัดในประเทศไทยนั้นมีจำนวนอยู่ถึง 43,810 วัด¹⁰ โดยปัจจุบันนั้นสถาปัตยกรรมพุทธศาสนาในวัดนั้นก็จะมีรูปแบบแตกต่างหลากหลาย โดยจำนวนสถาปนิกหรือผู้ที่มีความรู้ความเชี่ยวชาญด้านสถาปัตยกรรมไทยที่จะเข้าไปจัดการการออกแบบสถาปัตยกรรมพุทธศาสนาในวัดนั้นมีไม่เพียงพอ ซึ่งในปัจจุบันส่วนหนึ่งของสังคมก็ได้สังเกตเห็นถึงปัญหาดังกล่าว จึงได้มีความตระหนักและพยายามที่จะจัดการส่งเสริมให้คุณค่าของสถาปัตยกรรมไทยในวัดพุทธศาสนานั้นยังคงมีการสืบต่อ โดยองค์กรต่างๆทั้งทางหน่วยงานภาครัฐ หน่วยงานเอกชน สถาบันการศึกษา รวมไปถึงองค์กรต่างๆที่เกี่ยวข้อง ดังนี้

3.1 หน่วยงานภาครัฐ

3.1.1 สำนักนายกรัฐมนตรี

สำนักนายกรัฐมนตรีมีอำนาจหน้าที่เกี่ยวกับราชการทั่วไปของนายกรัฐมนตรี และคณะรัฐมนตรี รับผิดชอบการบริหารราชการทั่วไป เสนอแนะนโยบายและวางแผนการพัฒนา ด้านเศรษฐกิจ สังคม การเมือง และความมั่นคง และราชการเกี่ยวกับงบประมาณ ระบบราชการ การบริหารงานบุคคล กฎหมายและการพัฒนากฎหมาย การติดตามและประเมินผลการปฏิบัติราชการ การปฏิบัติภารกิจพิเศษ และราชการอื่นตามที่มีกฎหมายกำหนดให้เป็นอำนาจหน้าที่ของสำนักนายกรัฐมนตรี โดยมีความเกี่ยวข้องกับการจัดการสถาปัตยกรรมไทยในระดับนโยบายในการดำเนินงานและออกคำสั่ง รวมไปถึงการจัดสรรงบประมาณให้กับหน่วยงานภายใต้การดูแลของสำนักนายกรัฐมนตรี

3.1.2 สำนักงานทรัพย์สินส่วนพระมหากษัตริย์

สำนักงานทรัพย์สินส่วนพระมหากษัตริย์นั้นได้มีการจัดสรรงบประมาณเพื่อสนับสนุนและส่งเสริม ในด้านศิลปวัฒนธรรม รวมไปถึงการอนุรักษ์สถาปัตยกรรมที่เป็นมรดกทางวัฒนธรรมของชาติ โดยมีโครงการทั้งอนุรักษ์สถาปัตยกรรมที่มีคุณค่าซึ่งสถาปัตยกรรมพุทธศาสนาในวัด ที่อยู่ในความรับผิดชอบของสำนักงานทรัพย์สินพระมหากษัตริย์นับว่ามีจำนวนมากล้วนแต่เป็นสถาปัตยกรรมที่มีประวัติศาสตร์และความสำคัญต่อประเทศไทย ทั้งในแง่ของการบูรณปฏิสังขรณ์งานสถาปัตยกรรมพุทธศาสนาในวัดที่อยู่ในความรับผิดชอบของสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว รวมไปถึงพระบรมวงศ์ทุกพระองค์

¹⁰ กองพุทธศาสนสถาน, สำนักงานศาสนสมบัติ สถิติข้อมูลวัดทั่วประเทศ ,2555

และการจัดตั้งมูลนิธิหรือกองทุนต่างๆ โดยจากการศึกษาบทบาทหน้าที่ จุดประสงค์¹¹ พบว่ามีนโยบายเกี่ยวข้องกับการส่งเสริมสถาปัตยกรรมในวัดพุทธศาสนา โดยแบ่งได้ดังนี้

- 1.งานอนุรักษ์และทำนุบำรุงศาสนสถาน
- 2.งานอนุรักษ์ศาสนวัตถุ จิตรกรรม ที่มีคุณค่าทางประวัติศาสตร์
- 3.งานจัดสร้างศาสนสถานหรือศาสนวัตถุเพื่อการใช้ประโยชน์ทางศาสนา
- 4.งานด้านการส่งเสริมการเผยแผ่ศาสนา

3.1.3 สำนักพุทธศาสนาแห่งชาติ

สำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ มีภารกิจเกี่ยวกับการดำเนินงานสนองงานคณะสงฆ์และรัฐ โดยการทำนุบำรุง ส่งเสริมกิจการพระพุทธศาสนา ให้การอุปถัมภ์ ค้ำครอง และส่งเสริมพัฒนางานพระพุทธศาสนา ดูแล รักษา จัดการศาสนสมบัติ พัฒนาพุทธมณฑล ให้เป็นศูนย์กลางทางพระพุทธศาสนา รวมทั้งให้การสนับสนุน ส่งเสริมพัฒนาบุคลากรทางศาสนา จากการศึกษาวิสัยทัศน์พันธกิจยุทธศาสตร์พบว่าอำนาจหน้าที่ที่เกี่ยวข้องกับการจัดการสถาปัตยกรรมพุทธศาสนา¹² ดังต่อไปนี้

- 1.ดำเนินการตามกฎหมายว่าด้วยคณะสงฆ์ กฎหมายว่าด้วยการกำหนดวิถียฐานะผู้สำเร็จวิชาการพระพุทธศาสนา รวมทั้งกฎหมายและระเบียบที่เกี่ยวข้อง
- 2.รับสนองงาน ประสานงาน และถวายเป็นการสนับสนุนกิจการและการบริหารการปกครองคณะสงฆ์
- 3.เสนอแนวทางการกำหนดนโยบายและมาตรการในการคุ้มครองพระพุทธศาสนา
- 4.ส่งเสริม ดูแล รักษา และทำนุบำรุงศาสนสถานและศาสนวัตถุทางพระพุทธศาสนา
- 5.ดูแล รักษา และจัดการวัดร้างและศาสนสมบัติกลาง
- 6.พัฒนาพุทธมณฑลให้เป็นศูนย์กลางทางพระพุทธศาสนา
- 7.ทำนุบำรุงพุทธศาสนศึกษา เพื่อพัฒนาความรู้คู่คุณธรรม
- 8.ปฏิบัติการอื่นใดตามที่กฎหมายกำหนดให้เป็นอำนาจหน้าที่ของสำนักงานหรือตามที่นายกรัฐมนตรีหรือคณะรัฐมนตรีมอบหมาย

กองพุทธศาสนสถาน

โดยในสำนักพุทธศาสนาแห่งชาตินั้นมีหน่วยงานย่อยที่ดูแลกำกับด้งานงานสถาปัตยกรรมพุทธศาสนาในวัดโดยตรง คือ กองพุทธศาสนสถาน มีอำนาจหน้าที่ดังต่อไปนี้

- 1.ดำเนินการเกี่ยวกับการสร้าง การตั้ง การรวม การย้าย การยุบเลิก และการขอเปลี่ยนแปลงชื่อวัด การขอรับพระราชทานวิสุงคามสีมา การยกวัดร้างให้เป็นวัดที่มีพระสงฆ์ การขอพระราชทานยกวัดราษฎร์ขึ้นเป็นพระอารามหลวง และการจัดทำทะเบียนวัด
- 2.ส่งเสริมพัฒนาวัดให้เป็นศูนย์กลางการเรียนรู้ แหล่งภูมิปัญญา

¹¹ โครงการที่เกี่ยวข้องหรือสนับสนุนสถาบันพระมหากษัตริย์และสถาบันศาสนา. แหล่งที่มา <http://www.crownproperty.or.th/>. 25 พฤษภาคม 2558

¹² วิสัยทัศน์พันธกิจยุทธศาสตร์ ของสำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ. แหล่งที่มา <http://www.onab.go.th/>. 25 พฤษภาคม 2558

3.ดำเนินการเกี่ยวกับการออกแบบก่อสร้างอาคารศาสนสถาน และอาคารศาสนสมบัติทางพุทธศาสนาตามที่ได้รับมอบหมาย การบูรณะปฏิสังขรณ์ และการจัดระเบียบของวัดและศาสนสถานทางพุทธศาสนา ให้รักษาไว้ซึ่งคุณค่าทางศิลปกรรมและสถาปัตยกรรมทางศาสนา

4.ดำเนินการสำรวจรังวัดที่ดิน การออกหนังสือสำคัญที่ดิน และการตรวจสอบค้นคว้าหลักฐานที่ดินของวัด วัดร้าง และศาสนสมบัติกลาง

5.ดำเนินการสงเคราะห์วัดที่ประสบวินาศภัย การยกเว้นภาษีอากรเพื่อการบูรณะปฏิสังขรณ์วัดที่ยกฐานะ และส่งเสริมฐานะเป็นวัดที่มีพระสงฆ์

6.ปฏิบัติงานร่วมกับหรือสนับสนุนการปฏิบัติงานของหน่วยงานอื่นที่เกี่ยวข้อง

3.1.3 กระทรวงวัฒนธรรม

เป็นองค์กรหลักที่อนุรักษ์ สืบสาน และสร้างสรรค์วัฒนธรรมโดยการมีส่วนร่วมทุกภาคส่วน เพื่อเสริมสร้างรากฐานการพัฒนาสังคมที่เข้มแข็งและเศรษฐกิจที่ยั่งยืน ซึ่งจากการศึกษา¹³ วิสัยทัศน์ พันธกิจ พบว่าทางกระทรวงวัฒนธรรมนั้นได้มีโครงการที่เกี่ยวข้องกับการจัดการส่งเสริมสถาปัตยกรรมไทยที่เห็นได้ชัด โดยสำนักงานคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติได้จัดให้เกิดโครงการศิลปแห่งชาติ เพื่อสรรหา ส่งเสริมสนับสนุน และช่วยเหลือศิลปินผู้สร้างสรรค์ผลงานศิลปะที่มีคุณค่าของแผ่นดินไทย โดยมีสำนักงานคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติเป็นผู้พิจารณา โดยงานสถาปัตยกรรมไทยนั้นเป็นส่วนหนึ่งในการพิจารณาที่จะเชิดชูเกียรติให้กับบุคลากรในสาขาดังกล่าว โดยปัจจุบันได้มีผู้เชี่ยวชาญทางด้านสถาปัตยกรรมไทยมาแล้วดังนี้

1.ศาสตราจารย์ พลเรือตรีสมภพ ภิรมย์	สาขาทัศนศิลป์ (สถาปัตยกรรม)
2.ม.ร.ว.มิตรารุณ เกษมศรี	สาขาทัศนศิลป์ (สถาปัตยกรรม)
3.ดร.ประเวศ ลิ้มปรีงษ์	สาขาทัศนศิลป์ (สถาปัตยกรรม)
4.รองศาสตราจารย์.ดร.ภิญโญ สุวรรณคีรี	สาขาทัศนศิลป์ (สถาปัตยกรรม)
5.พลอากาศตรี อวูธ เงินชุกลิน	สาขาทัศนศิลป์ (สถาปัตยกรรม)
6.รองศาสตราจารย์ ฤทัย ใจจงรัก	สาขาศิลปะสถาปัตยกรรม
7.นายประดิษฐ์ ยิวพุกกะ	สาขาศิลปะสถาปัตยกรรม
(แบบประเพณี)
8.นางสาววนิดา พึ่งสุนทร	สาขาศิลปะสถาปัตยกรรม
(แบบประเพณี)
9.นายเผ่า สุวรรณศักดิ์ศรี	สาขาทัศนศิลป์ (สถาปัตยกรรมไทย)

¹³ พันธกิจ และยุทธศาสตร์ของกระทรวงวัฒนธรรม. แหล่งที่มา <http://www.m-culture.go.th/> วิสัยทัศน์.

3.1.4 กรมศิลปากร

กรมศิลปากร เป็นหน่วยงานของภาครัฐที่มีหน้าที่ดูแลรักษาศิลปะและวัฒนธรรมของชาติโดยมีหน่วยงานที่มีหน้าที่เกี่ยวข้องกับการออกแบบและก่อสร้างวัด โดยมีหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการจัดการสถาปัตยกรรมไทย ได้แก่ สำนักโบราณคดี และ สำนักสถาปัตยกรรม

สำนักโบราณคดี มีหน้าที่รับผิดชอบโครงการออกแบบและก่อสร้างและบูรณปฏิสังขรณ์วัดหรืออาคารอื่นๆที่ขึ้นเป็นโบราณสถาน ดังนี้

1. ปกป้องคุ้มครองและทำนุบำรุงโบราณสถานให้คงอยู่
2. ให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์มรดกศิลปวัฒนธรรมของชาติ
3. เผยแพร่ข้อมูลความรู้สู่สาธารณชนในวงกว้าง
4. เป็นหน่วยงานหลักที่ทำหน้าที่กำหนดและควบคุมมาตรฐานงานโบราณคดี และการอนุรักษ์โบราณสถานของชาติ
5. พัฒนาโบราณสถานให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวและแหล่งเรียนรู้

สำนักสถาปัตยกรรม มีหน้าที่ในการผดุงรักษาฟื้นฟูและสืบทอดศิลปวิทยาการด้านสถาปัตยกรรมไทยอันเป็นเอกลักษณ์ของชาติและสถาปัตยกรรมพื้นถิ่นอันเป็นภูมิปัญญาของชนชาติไทย ดังนี้

1. สำรวจออกแบบ เขียนแบบงานสถาปัตยกรรม มณฑลศิลป์ วิศวกรรม ภูมิสถาปัตยกรรม
2. ประมาณราคากลาง ควบคุมและตรวจงานก่อสร้าง
3. สร้างสรรค์งานสถาปัตยกรรมไทยประเพณี ไทยประยุกต์และไทยร่วมสมัย งานมณฑลศิลป์ และงานศิลปะสถาปัตยกรรมที่เกี่ยวข้อง ให้แก่ส่วนอาคาร รัฐวิสาหกิจ วัด สถาบัน องค์กรต่างๆทั้งภาครัฐและเอกชน
4. ศึกษาค้นคว้าวิจัย และพัฒนางานด้านสถาปัตยกรรมไทย
5. เป็นศูนย์รวบรวมองค์ความรู้ ให้คำปรึกษา และเผยแพร่ทางด้านสถาปัตยกรรมไทย วัฒนธรรมไทย อันเป็นเอกลักษณ์ของชาติ

3.1.5 กรมโยธาธิการและผังเมือง

กรมโยธาธิการและผังเมือง มีภารกิจเกี่ยวกับงานด้านการผังเมืองระดับต่าง ๆ การโยธาธิการการออกแบบการก่อสร้างและการควบคุมการก่อสร้างอาคาร ดำเนินการและสนับสนุนองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในด้านการพัฒนาเมือง พื้นที่ และชนบท โดยการกำหนดและกำกับดูแลนโยบายการใช้ประโยชน์ที่ดิน ระบบการตั้งถิ่นฐานและโครงสร้างพื้นฐาน รวมทั้งการกำหนดคุณภาพและมาตรฐานการก่อสร้างด้านสถาปัตยกรรม วิศวกรรม และการผังเมือง เพื่อให้มีสภาพแวดล้อมที่ดี เกิดมาตรฐานความปลอดภัยแห่งสาธารณชน ความเป็นระเบียบเรียบร้อยของบ้านเมืองและสิ่งปลูกสร้างตามระบบการผังเมืองที่ดี อันจะนำไปสู่การพัฒนาอย่างยั่งยืน

โดยจากการศึกษา พันธกิจ อำนาจหน้าที่ของกรมโยธาธิการ¹⁴ พบว่าในด้านการจัดการสถาปัตยกรรมไทยกรมโยธาธิการและผังเมืองมีหน้าที่เกี่ยวข้อง โดยออกกฎหมายควบคุมอาคารที่มีผลบังคับใช้เฉพาะ ทั้ง พระราชบัญญัติควบคุมอาคาร พ.ศ.2522 ที่ให้ความสำคัญสะดวกในการให้สิทธิ์ในการผ่อนผันการดำเนินการขออนุญาตก่อสร้างให้แก่อาคารเพื่อการศาสนา รวมไปถึงการให้บริการออกแบบงานสถาปัตยกรรมไทยในภาคอาคารราชการและอาคารที่เกี่ยวข้องทางด้านศาสนา โดยมีกลุ่มออกแบบงานสถาปัตยกรรมไทยเป็นหน่วยงานย่อยอยู่ภายในองค์กรด้วย

3.2 หน่วยงานภาคเอกชน

3.2.1 สมาคมสถาปนิกสยาม ในพระบรมราชูปถัมภ์

สมาคมสถาปนิกสยามมีบทบาทอย่างมากในการพัฒนางานวิชาชีพสถาปัตยกรรมที่ทางด้านวิชาชีพและทางด้านวิชาการ โดยจะมีการทำงานร่วมกันกับ สมาสถาปนิก ในเชิงของกฎหมายและกรอบการปฏิบัติวิชาชีพ ส่วนในด้านวิชาการก็จะมีการจัดพิมพ์เอกสารวิชาการและการจัดสัมมนาวิชาการอยู่เสมอ ซึ่งจากการศึกษาวัตถุประสงค์และโครงการที่เกี่ยวข้อง¹⁵ พบว่าสมาคมสถาปนิกสยามฯ นั้นมีการเล็งเห็นถึงความสำคัญของงานสถาปัตยกรรมไทย ซึ่งจะเห็นได้จากโครงการต่างๆที่มีหน้าที่ที่เกี่ยวข้องเนื่องกับการส่งเสริมสถาปัตยกรรมไทย เช่น

- การมอบรางวัลอาคารอนุรักษ์ศิลปสถาปัตยกรรมดีเด่น
- การมอบรางวัลผลงานศิลปแห่งชาติที่สมควรยกย่อง
- การจัดเสวนาในหัวข้อเกี่ยวกับสถาปัตยกรรมไทย และบุคคลด้านสถาปัตยกรรมไทย ยกตัวอย่างเช่น พลเรือตรี อาวุธ เงินชูกลิ่น
- การจัดกิจกรรมอบรมความรู้เพื่อพัฒนาวิชาชีพ โดยมีหัวข้อเกี่ยวกับการอนุรักษ์รวมไปถึงความรู้ทางด้านสถาปัตยกรรมไทย
- การจัดนิทรรศการเพื่อเผยแพร่ความรู้เกี่ยวกับองค์ความรู้สถาปัตยกรรมไทย และเชิญเกียรติบุคคลผู้มีความรู้ความเชี่ยวชาญด้านสถาปัตยกรรมไทย
- การจัดสถาปัตยกรรมสัญจร เพื่อให้ความรู้และเพื่อเผยแพร่คุณค่างานสถาปัตยกรรมไทยให้แก่ผู้สนใจ เป็นต้น

¹⁴ ราชกิจจานุเบกษา 2558, กฎกระทรวง. <http://www.dpt.go.th/>. 25 พฤษภาคม 2558

¹⁵ วัตถุประสงค์ของสมาคมสถาปนิกสยามในพระบรมราชูปถัมภ์. แหล่งที่มา <http://www.asa.or.th/th/node/71>. 26 พฤษภาคม 2558

3.2.2 สถาสถาปนิก

คือ องค์กรควบคุมวิชาชีพสถาปัตยกรรมที่จัดตั้งขึ้นตามพระราชบัญญัติสถาปนิก พ.ศ. 2543 เพื่อใช้แทนกฎหมายควบคุมวิชาชีพสถาปัตยกรรมฉบับเดิม (พ.ศ. 2508) ที่รู้จักในชื่อ "ก.ส." พ.ร.บ. สถาปนิก พ.ศ. 2543 ประกอบด้วยผู้ประกอบวิชาชีพสถาปัตยกรรมสาขาต่างๆ ที่กำหนดไว้ในกฎกระทรวง ปัจจุบันประกอบด้วยสาขาสถาปัตยกรรม 4 สาขา ได้แก่ สาขาสถาปัตยกรรม ภูมิสถาปัตยกรรม สถาปัตยกรรมผังเมือง และสถาปัตยกรรมภายใน/มัณฑนศิลป์ สถาสถาปนิกมีอำนาจหน้าที่ในการออก ต่ออายุ พักและเพิกถอนใบอนุญาตประกอบวิชาชีพของทุกสาขาที่ประกาศ รวมทั้งการทำหน้าที่ควบคุมดูแลความประพฤติของผู้ถือใบอนุญาต ซึ่งจากการศึกษาวัตถุประสงค์และพันธกิจของสภาสถาปนิก¹⁶ พบว่ามีบทบาทหน้าที่ที่เกี่ยวข้องกับการจัดการสถาปัตยกรรมไทย เช่น

- การบังคับให้มีวิชาเรียนเกี่ยวกับสถาปัตยกรรมไทยในหลักสูตรการเรียนการสอนในวิชาบังคับ
- การสอบใบอนุญาตประกอบวิชาชีพมีการกำหนดให้มีความรู้พื้นฐานด้านสถาปัตยกรรมไทยเกี่ยวข้องอยู่ในเนื้อหาการสอบ
- การรับรองหลักสูตรในวิชาชีพสถาปัตยกรรมควบคุมโดยมีสาขาวิชาสถาปัตยกรรมไทย ทั้งในจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย และมหาวิทยาลัยศิลปากร

3.3 สถาบันการศึกษา

3.3.1 จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย และมหาวิทยาลัยศิลปากร

สืบเนื่องจากในช่วงสมัยรัชกาลที่ 6 เริ่มมีการตระหนักในการสืบทอดองค์ความรู้สถาปัตยกรรมไทยมากขึ้น และในช่วงที่รัฐบาล และหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเช่น กรมศิลปากร สำนักงานคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ สมาคมสถาปนิกสยาม และสถาบันการศึกษา ที่ได้สังเกตเห็นปัญหาการขาดช่วงในการสืบทอดองค์ความรู้ และวิชาช่างต่างๆในงานสถาปัตยกรรมไทย โดยในปี พ.ศ.2538 ได้มีการวางแผนและดำเนินงานให้เกิดกระบวนการส่งเสริมสถาปัตยกรรมไทย จนถึงในช่วงปัจจุบันที่จะจำแนกให้เห็นได้ว่าเป็นรูปธรรม ดังนี้

การส่งเสริมด้านการศึกษา คือ การก่อตั้งหลักสูตรสาขาวิชาสถาปัตยกรรมไทย ในสถาบันอุดมศึกษา 2 แห่ง คือ มหาวิทยาลัยศิลปากร และ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย โดยครูผู้มีประสบการณ์และความรู้ความเชี่ยวชาญด้านสถาปัตยกรรมไทย มีจุดประสงค์เพื่อที่จะผลิตบุคลากรผู้มีความรู้ความเชี่ยวชาญด้านสถาปัตยกรรมไทย สามารถปฏิบัติงานออกแบบและควบคุมงานก่อสร้างงานสถาปัตยกรรมไทย สืบทอดวิชาความรู้แบบช่างหลวง เพื่อเข้าไปมีส่วนร่วมในการทำงานในภาครัฐและเอกชน และอีกด้านหนึ่งก็เพื่อรวบรวมองค์ความรู้ให้เกิดเป็นศาสตร์เป็นหลักสูตร พร้อมกับการผลิตหนังสือ ตำรา หรือวารสารวิชาการต่างๆ เพื่อการอนุรักษ์และเผยแพร่ศาสตร์สถาปัตยกรรมไทย

¹⁶ วัตถุประสงค์ของสมาคมสถาปนิกสยามในพระบรมราชูปถัมภ์. แหล่งที่มา <http://www.act.or.th/th/aboutus/>.

ตารางที่ 1 แสดงจำนวนผู้สำเร็จการศึกษาจากสาขาวิชาสถาปัตยกรรมไทย

ช่วงปี	สถาบันอุดมศึกษา	จำนวนผู้สำเร็จการศึกษาระดับปริญญาตรี
พ.ศ.2539-2557	จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย	110 คน
พ.ศ.2537-2557	มหาวิทยาลัยศิลปากร	291 คน
	รวม	401 คน

ที่มา : ฝ่ายทะเบียนมหาวิทยาลัย 20 กุมภาพันธ์ พ.ศ.2558

อนึ่งนอกเหนือจากสองสถาบันดังกล่าวมาแล้วนั้นหลักสูตรสถาปัตยกรรมศาสตร์บัณฑิต ในระดับอุดมศึกษาในอื่นๆ ก็มีการตระหนักถึงความจำเป็นที่ต้องเรียนรู้พื้นฐานด้านสถาปัตยกรรมไทย โดยมีรายวิชาสถาปัตยกรรมไทยเป็นวิชาบังคับอยู่ เพื่อเป็นพื้นฐานความเข้าใจสถาปัตยกรรมไทย

3.4 องค์กรและบุคลากรที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินโครงการ

3.4.1 มหาเถรสมาคม

มหาเถรสมาคมมีหน้าที่รับผิดชอบในการดำเนินงานเกี่ยวกับสงฆ์ทั้งหมด อย่ภายใต้การดำเนินการโดยสำนักพระพุทธศาสนาแห่งชาติ โดยมีหน้าที่เป็นศูนย์กลางในการประสานงาน ส่งเสริม และเผยแพร่ความรู้ งานวิจัยที่เกี่ยวกับพระพุทธศาสนาให้กับผู้ที่สนใจ และสนับสนุนการศึกษาให้กับพระสังฆาธิการ และพระสงฆ์โดยทั่วไปหน้าที่ที่เกี่ยวข้องกับการจัดการสถาปัตยกรรมไทย ได้แก่ การพิจารณาการขออนุญาต ตั้งวัด สร้างวัด โดยการดำเนินงานดังกล่าวเป็นหน้าที่รับผิดชอบร่วมกันระหว่างมหาเถรสมาคมและสำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ

3.4.2 เจ้าอาวาส พระสังฆาธิการ

พระสังฆาธิการ¹⁷ หมายถึง พระภิกษุผู้ดำรงตำแหน่งปกครองคณะสงฆ์ กำหนดการปกครองตามลำดับชั้นตั้งแต่ระดับชั้นตั้งแต่ระดับเจ้าคณะใหญ่ เจ้าคณะภาค รองเจ้าคณะภาค คณะจังหวัด รองเจ้าคณะจังหวัด เจ้าคณะอำเภอ รองเจ้าคณะอำเภอ เจ้าคณะตำบล รองเจ้าคณะตำบล เจ้าอาวาส รองเจ้าอาวาส ผู้ช่วยเจ้าอาวาส

เจ้าอาวาส หมายถึง พระระดับสังฆาธิการในวัดที่เป็นผู้นำผู้ปกครอง พระภิกษุสามเณรภายในวัด โดยมีหน้าที่บริหารงาน กิจกรรมต่างๆภายในวัด เพื่อจุดประสงค์ในการเผยแพร่ศาสนาและเป็นที่ยึดเหนี่ยวแก่พุทธบริษัท และประชาชนทั่วไป

¹⁷ สำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ, สถาบันพระสังฆาธิการ. คู่มือพระสังฆาธิการ (กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์สำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ, 2555)

หน้าที่ของเจ้าอาวาส¹⁸

- 1.) บำรุงรักษาวัด จัดกิจการและศาสนสมบัติของวัดให้เป็นไป ด้วยดี
- 2.) ปกครองและสอดส่องให้บรรพชิตและคฤหัสถ์ที่มีที่อยู่หรือพำนัก อาศัยอยู่ในวัดนั้น ปฏิบัติตามพระธรรมวินัย กฎมหาเถรสมาคม ข้อบังคับ ระเบียบ หรือคำสั่งของมหาเถรสมาคม
- 3.) เป็นธุระในการศึกษาอบรมและสั่งสอนพระธรรมวินัยแก่บรรพชิต และคฤหัสถ์
- 4.) ให้ความสะดวกตามสมควรในการบำเพ็ญกุศล

อำนาจของเจ้าอาวาส

- 1.) ห้ามบรรพชิตและคฤหัสถ์ซึ่งมิได้รับอนุญาตของเจ้าอาวาสเข้าไปอยู่อาศัยในวัด
- 2.) สั่งให้บรรพชิตและคฤหัสถ์ซึ่งไม่อยู่ในเจ้าอาวาสออกไป เสียจากวัด
- 3.) สั่งให้บรรพชิตและคฤหัสถ์ที่มีที่อยู่หรือพำนักอาศัยในวัด ทำงานภายในวัดหรือให้ทำ ทัณฑ์บนหรือให้ขมาโทษในเมื่อบรรพชิตหรือคฤหัสถ์ ในวัดนั้นประพฤติผิดคำสั่งเจ้าอาวาสซึ่ง ได้สั่งโดยชอบด้วยพระธรรมวินัย กฎ มหาเถรสมาคม ข้อบังคับ ระเบียบหรือคำสั่งของมหาเถร สมาคม

ซึ่งในเรื่องสถาปัตยกรรมพุทธศาสนาภายในวัดนั้นปัจจุบัน อำนาจการดูแลขึ้นอยู่กับ เจ้าอาวาสเป็นหลัก โดยความสามารถในการบริหารโครงการ หรือจุดประสงค์ รวมไปถึง ความต้องการในด้านการใช้สอยของงานสถาปัตยกรรม โดยมีรูปแบบแตกต่างกันออกไปตาม พื้นฐานความรู้ และประสบการณ์ เจ้าอาวาสบางรูปก็มีความสามารถในการคุมงานก่อสร้าง เอง หรือมีความสามารถในการออกแบบด้วยตัวเอง

3.4.3 คณะกรรมการวัด¹⁹

กลุ่มบุคคลที่ทางวัดนั้นได้จัดตั้งขึ้นสำหรับบริหารกิจการ และงานต่างๆภายในวัด ประกอบด้วย ตัวแทนพระสงฆ์ภายในวัด ผู้บริจาคปัจจัย ประชาชนในท้องถิ่น ตัวแทนจาก ผู้ออกแบบและก่อสร้าง เพื่อดูแลงานต่างๆ ได้แก่ งานออกแบบและก่อสร้างสถาปัตยกรรม การทำบุญประจำปี การจัดงานทอดกฐิน หรืองานเทศกาลต่างๆ โดยในปัจจุบันนั้นมีรูปแบบ คณะกรรมการที่สามารถตรวจสอบในด้านการบริหารจัดการได้ แต่ก็มีหลายวัดที่ยัง ดำเนินการที่ไม่เป็นระบบ ไม่สามารถตรวจสอบได้

3.4.4 ไวยาวัจกร²⁰

ไวยาวัจกร หมายถึง ผู้ทำกิจธุระแทนพระสงฆ์ ผู้ทำการขวนขวายแทนพระภิกษุสงฆ์ ผู้ช่วยทำกิจธุระ ช่วยเหลือรับใช้พระ มีฐานะเป็นเจ้าของพนักงานตามประมวลกฎหมายอาญา หน้าที่ของไวยาวัจกร ซึ่งอำนาจหน้าที่ตาม พระราชบัญญัติคณะสงฆ์ พ.ศ.2505 ระบุไว้ว่า

¹⁸ พระราชบัญญัติคณะสงฆ์ พ.ศ.2505 แก้ไขเพิ่มเติมโดย พระราชบัญญัติคณะสงฆ์ (ฉบับที่ 2) พ.ศ.2535

¹⁹ เรื่องเดียวกัน. หน้า 9

²⁰ เรื่องเดียวกัน. หน้า 9

1.) ทำหน้าที่เบิกจ่ายนิยัตยภัตจากส่วนราชการที่ได้ตั้งนิยัตยภัตถวายแก่พระภิกษุในวัดนั้นโดยไวยวัจจรจะต้องได้รับหนังสือมอบหมายจากเจ้าอาวาสเพื่อนำไปแสดงเป็นหลักฐานต่อเจ้าหน้าที่ของส่วนราชการผู้จ่ายนิยัตยภัตตามระเบียบของทางราชการ

2.) ทำหน้าที่ดูแลรักษาจัดการทรัพย์สินของวัดซึ่งต้องมีหนังสือมอบหมายของเจ้าอาวาสเป็นหลักฐาน เนื่องจากศาสนสมบัติของวัดมีอยู่มากมายหลากหลายชนิดบางส่วนสำหรับใช้ในการศาสนา บางส่วนไม่ใช่ดังนั้นก็จึงต้องมีหนังสือมอบหมายอย่างชัดเจน

3.4.5 สถาปนิก ผู้ออกแบบ และวิศวกร

สถาปนิก ผู้ออกแบบ ในงานสถาปัตยกรรมพุทธศาสนาในวัด มีจำนวนมาก และพื้นฐานความรู้และประสบการณ์ที่มีความหลากหลายต่างกันไป ประกอบกับปัจจุบันไม่จำเป็นต้องเป็นผู้ที่มีใบอนุญาตประกอบวิชาชีพ หรือจบการศึกษาทางด้านสถาปัตยกรรม แต่โดยมากแล้วในโครงการลักษณะ ที่อยู่ไกลออกไปในท้องถิ่นต่างๆ จะให้ผู้รับเหมาเป็นผู้ดำเนินโครงการตามจุดประสงค์ของเจ้าอาวาสที่มี โดยวิธีการดูอาคารตัวอย่างและนำมาปรับใช้ในการออกแบบและก่อสร้าง ซึ่งสถาปนิกหรือผู้ออกแบบในปัจจุบันนั้นที่จบด้านสถาปัตยกรรมไทยนั้นยังมีจำนวนน้อยหากเทียบกับจำนวนวัดในปัจจุบัน

3.4.6 ผู้รับเหมาก่อสร้างและช่างฝีมือ

ในการดำเนินโครงการสถาปัตยกรรมพุทธศาสนานั้นมีผู้รับเหมาก่อสร้างอยู่เป็นจำนวนมาก โดยในท้องถิ่นเองนั้นมีการดำเนินการโดยให้ช่างท้องถิ่นหรือผู้รับเหมาให้เป็นผู้ดำเนินโครงการ ซึ่งมาจากการแนะนำของคณะกรรมการวัด หรือเป็นผู้ที่เจ้าอาวาสแนะนำบอกต่อกันมา โดยในด้านของช่างฝีมือ ทั้งช่างปั้น ช่างปิดทอง ช่างแกะสลักไม้ เป็นต้น จะเป็นในลักษณะของภูมิปัญญาดั้งเดิมของครอบครัวที่เป็นอาชีพสืบต่อกันมา

โดยหากเป็นระบบบริษัทที่เป็นผู้รับเหมาก่อสร้างที่ครบวงจร โดยมากแล้วจะทำงานในลักษณะ ของการรับเหมาทั้งโครงการที่มีงบประมาณแน่ชัดแล้ว หรืองานของทางภาครัฐที่มีลักษณะที่เป็นงานสำคัญของชาติ หรืองานขนาดใหญ่ที่ต้องอาศัยแรงคนมาก ซึ่งปัจจุบันบริษัทมีหลายบริษัทผู้รับเหมาชั้นนำที่มีพร้อมที่จะดำเนินเนินการก่อสร้าง และมีช่างแขนงต่างๆ ได้แก่ บริษัท ส.บุญมีฤทธิ์วิศวกรรม จำกัด, บริษัท ป.ว.ช.ลิขิตการช่าง จำกัด, บริษัท ศิวกรการช่าง จำกัด, บริษัท แชนฟ้า จำกัด เป็นต้น

ทั้งนี้ผู้วิจัยเห็นถึงความสำคัญของบทบาทสถาบันการศึกษาซึ่งเป็นหน่วยงานที่ผลิตบุคลากรด้านสถาปัตยกรรมไทยที่จะเป็นปัจจัยสำคัญในการส่งเสริมสถาปัตยกรรมไทยให้มีประสิทธิภาพเพิ่มมากขึ้นได้ พร้อมกับทั้งเป็นผลผลิตที่ได้จากนโยบายของรัฐบาลที่เล็งเห็นถึงความสำคัญของปัญหาและมีความพยายามที่จะจัดการที่จะแก้ไขปัญหาในการขาดแคลนบุคลากร จึงจะเป็นการดีที่จะศึกษาว่านโยบายเหล่านั้นได้เป็นไปตามเป้าหมายหรือไม่ และบุคลากรที่มีความรู้ความสามารถด้านสถาปัตยกรรมไทยนั้นได้มีผลในกับการแก้ปัญหาให้สถาปัตยกรรมไทยในภาพรวมนั้นดีหรือไม่

บทที่ 4

วิธีดำเนินการวิจัยและกรณีศึกษา

จากความสำคัญของสถาปัตยกรรมไทยในวัดพระพุทธรูป และจากปัญหาในเรื่องความหลากหลายของรูปแบบสถาปัตยกรรม รวมไปถึงปัญหาอื่น ๆ นั้น แต่ทว่าหน่วยงานภาครัฐ หน่วยงานเอกชน หน่วยงานภาคการศึกษา ได้มีการตระหนักและได้มีการจัดการในการส่งเสริมสถาปัตยกรรมไทยอยู่ แต่ทั้งหมดนั้นก็ไม่ได้คำตอบของการแก้ปัญหาที่ดีที่สุดอยู่ เพราะฉะนั้นการดำเนินการวิจัยเรื่องการจัดการสถาปัตยกรรมไทย กรณีศึกษา สถาปัตยกรรมพุทธศาสนาในวัด จะเป็นการศึกษาเพื่อชี้ให้เห็นถึงภาพรวมการจัดการสถาปัตยกรรมไทยในปัจจุบัน รวมไปถึงปัญหาต่างๆ เพื่อเสนอแนวทางการส่งเสริมและแก้ไขปัญหา ด้วยวิธีการดำเนินการวิจัยในเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพ โดยทำการศึกษารณีศึกษางานสถาปัตยกรรมพุทธศาสนาในวัด ในช่วงปี พ.ศ.2538 - ปัจจุบัน (พ.ศ. 2557) ผ่านการสัมภาษณ์ผู้ออกแบบหรือผู้ที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินโครงการ เพื่อนำข้อมูลที่ได้มาวิเคราะห์ด้วยหลักการของการจัดการและสรุปผล หลังจากนั้นจะทำการสัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญในกลุ่มต่างๆ เพื่อให้สามารถสอบถามความคิดเห็นเชิงลึกได้อย่างละเอียด สำหรับนำมาทำการวิเคราะห์และสรุปผลตามวัตถุประสงค์ของงานวิจัย โดยสามารถแจกแจงรายละเอียดได้ดังนี้

- ส่วนที่ 1 วิธีการดำเนินการวิจัย
- ส่วนที่ 2 อาคารกรณีศึกษา
- ส่วนที่ 3 กลุ่มผู้เชี่ยวชาญ
- ส่วนที่ 4 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

4.1 วิธีการดำเนินการวิจัย

ในการวิจัยสามารถแบ่งขั้นตอนการดำเนินงานวิจัยออกเป็น 5 ขั้นตอนหลัก ได้แก่

ขั้นตอนที่ 1 การศึกษาแนวคิดทฤษฎี งานวิจัยและข้อมูลที่เกี่ยวข้อง

ทำการศึกษาจากเอกสารทางวิชาการ หนังสือ งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ซึ่งการศึกษาข้อมูลเบื้องต้นเพื่อที่จะใช้เป็นข้อมูลพื้นฐานในการวิเคราะห์ข้อมูลและเพื่อเป็นเกณฑ์ในการจัดกลุ่มโครงการกรณีศึกษา โดยประเด็นที่จะทำการศึกษา คือ

- 1.1 กระบวนการในการส่งเสริมสถาปัตยกรรมไทย โดยศึกษาจากข้อมูล เอกสาร ของหน่วยงานหรือองค์กรต่างๆที่มีส่วนร่วมในการส่งเสริมสถาปัตยกรรมไทย โดยศึกษาถึงประวัติความเป็นมาจุดประสงค์ รวมไปถึงพันธกิจของหน่วยงานเหล่านั้น ที่เกี่ยวข้องกับทรัพยากรบุคคลที่จะส่งผลกระทบต่อกระบวนการจัดการสถาปัตยกรรมพุทธศาสนาในวัด
- 1.2 ข้อมูลผลผลิตจากกระบวนการส่งเสริมสถาปัตยกรรมไทย โดยศึกษาข้อมูลจากการสำรวจขั้นต้นในหน่วยงานทั้งภาครัฐและเอกชน และทำการสอบถามจากผู้ที่เกี่ยวข้อง แล้วทำการรวบรวมข้อมูลจำนวนของบุคลากรจากกระบวนการส่งเสริมสถาปัตยกรรมไทย ที่ได้ปฏิบัติงานหรือมีส่วนร่วมในการทำงานทั้งในภาครัฐและภาคเอกชน

ขั้นตอนที่ 2 การเก็บรวบรวมข้อมูลจากการสัมภาษณ์ผู้ที่เกี่ยวข้อง

ศึกษาโดยทำการสำรวจเบื้องต้นและทำการสัมภาษณ์เบื้องต้นกับผู้ออกแบบหรือผู้ที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินโครงการออกแบบ ถึงกระบวนการดำเนินการโครงการและกระบวนการดำเนินการ เพื่อให้เกิดรูปแบบสถาปัตยกรรมไทย รวมไปถึงปัญหาที่เกิดขึ้นในแต่ละโครงการ และข้อเสนอแนะต่างๆ ซึ่งประกอบด้วย

- 2.1 ข้อมูลพื้นฐานและขอบเขตในการดำเนินการโครงการสถาปัตยกรรมพุทธศาสนาในวัด โดยทำการสัมภาษณ์ผู้ออกแบบหรือผู้ที่เกี่ยวข้องในการดำเนินโครงการถึงข้อมูลพื้นฐานโครงการ รวมไปถึงรูปแบบและวิธีการได้มาซึ่งโครงการสถาปัตยกรรมพุทธศาสนาในวัด
- 2.2 แนวความคิดในการออกแบบสถาปัตยกรรมพุทธศาสนาในวัด โดยทำการสัมภาษณ์ผู้ออกแบบหรือผู้ที่เกี่ยวข้องในการดำเนินโครงการออกแบบถึงแนวความคิดในการออกแบบอาคารในแง่มุมต่างๆ และปัจจัยที่มีผลต่อการออกแบบและการดำเนินโครงการในแต่ละขั้นตอน
- 2.3 การจัดการสถาปัตยกรรมไทยในสถาปัตยกรรมพุทธศาสนาในวัดในแต่ละโครงการ โดยทำการสัมภาษณ์ผู้ออกแบบหรือผู้ที่เกี่ยวข้องในการดำเนินโครงการถึงนโยบายหรือข้อกำหนดต่างๆของผู้ออกแบบหรือผู้ที่มีส่วนร่วม และวิธีการศึกษาและดำเนินการ เพื่อให้เกิดรูปแบบสถาปัตยกรรมไทยที่เกิดขึ้นในโครงการ รวมไปถึงปัจจัยต่างๆที่มีผลในแต่ละขั้นตอน
- 2.4 ปัญหาและอุปสรรคในระหว่างดำเนินการ และข้อเสนอแนะ โดยทำการสัมภาษณ์ผู้ออกแบบหรือผู้ที่เกี่ยวข้องในการดำเนินโครงการ ถึงปัญหาที่เกิดขึ้น รวมไปถึงสาเหตุปัจจัยที่เกี่ยวข้อง และแนวทางการแก้ปัญหาในขั้นตอนต่างๆ

ขั้นตอนที่ 3 การวิเคราะห์ข้อมูลที่ได้จากการสำรวจและสัมภาษณ์

ทำการสรุปข้อมูลที่ได้จากการสำรวจและสัมภาษณ์ในขั้นต้นนั้น เพื่อนำมาทำการจัดลำดับข้อมูล สรุปผล เพื่อวิเคราะห์และรวบรวมประเด็นรวมถึงข้อคิดเห็นต่างๆ รวมไปถึงทำการวิเคราะห์เปรียบเทียบ เพื่อทำการทำแบบสอบถามและสัมภาษณ์ในขั้นตอนต่อไป

ขั้นตอนที่ 4 ทำแบบสอบถามและทำการสัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญ

ทำการศึกษาโดยวิธีการทำแบบสอบถามและสัมภาษณ์ ผู้เชี่ยวชาญ ผู้ทรงคุณวุฒิ นักวิชาการ ศิลปินแห่งชาติ และนักวิชาการ ที่เกี่ยวข้องกับการจัดการสถาปัตยกรรมไทย จากองค์กร หน่วยงาน และมหาวิทยาลัยต่างๆที่เกี่ยวข้อง เพื่อให้ความคิดเห็นในประเด็นต่างๆตลอดจนชี้ให้เห็นถึงแนวทางการจัดการกับปัญหาต่างๆที่เกิดขึ้น และแนวทางในการส่งเสริมสถาปัตยกรรมไทยต่อไป

ขั้นตอนที่ 5 การวิเคราะห์ข้อมูลขั้นสุดท้าย

ทำการวิเคราะห์ข้อมูล จากกรณีศึกษา และความคิดเห็นในประเด็นต่างๆจากผู้เชี่ยวชาญ และผู้ทรงคุณวุฒิ ในด้านต่างๆที่เกี่ยวข้อง และทำการประเมินผลข้อมูลโดยการเปรียบเทียบและอ้างอิงจากอย่างเป็นเหตุเป็นผลโดยอาศัยทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง

ขั้นตอนที่ 6 การสรุปผลการศึกษาและข้อเสนอแนะ

ทำการสรุปและเสนอแนะแนวทางกระบวนการจัดการสถาปัตยกรรมไทยในโครงการสถาปัตยกรรมพุทธศาสนาในวัด โดยอิงจากข้อคิดเห็นและการสัมภาษณ์จาก ผู้เชี่ยวชาญ ผู้ทรงคุณวุฒิ นักวิชาการ ศิลปินแห่งชาติ และนักวิชาการ ที่เกี่ยวข้องกับการจัดการสถาปัตยกรรมไทย โดยนำมาวิเคราะห์ให้สอดคล้องกับหลักการ ทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง รวมถึงแนวทางการจัดการกับปัญหาต่างๆที่เกิดขึ้น และนโยบายต่างๆ ที่จะส่งผลให้การจัดการสถาปัตยกรรมไทยในสถาปัตยกรรมพุทธศาสนาในวัดนั้นมีประสิทธิภาพ และเป็นแนวทางสำหรับงานวิจัยอื่นๆต่อไปในอนาคตได้

4.1.2 อาคารกรณีศึกษา

เนื่องจากสถาปัตยกรรมพุทธศาสนาในวัดนั้นมีจำนวนมากและมีรูปแบบที่หลากหลาย ด้วยความสำคัญของการสร้างบุคลากรด้านสถาปัตยกรรมไทยที่จะสืบสานงานสถาปัตยกรรมไทยแบบประเพณี ด้วยทฤษฎีและงานวิจัยที่ทำการศึกษามาก่อนหน้านี้ ในการศึกษารุ่นนี้เพื่อให้ได้อาคารกรณีศึกษาที่มีประสิทธิภาพ จึงได้มีเกณฑ์ในการสำรวจเบื้องต้นดังต่อไปนี้

1. ศึกษาเฉพาะงานสถาปัตยกรรมพุทธศาสนาในวัด ที่มีแนวแบบรูปไทยประเพณี และแนวรูปแบบสถาปัตยกรรมไทยประยุกต์ ไม่นับรวมแนวรูปแบบสถาปัตยกรรมไทยร่วมสมัย
2. ศึกษาเฉพาะงานสถาปัตยกรรมไทยในวัดพระพุทธรูปประเภท อุโบสถ วิหาร
3. ศึกษาเฉพาะงานสถาปัตยกรรมพุทธศาสนาในวัด ที่มีการออกแบบแล้วเสร็จและทำการเผยแพร่ ในช่วงปี พ.ศ.2538 - ปัจจุบัน (พ.ศ.2557)
4. ศึกษากรณีศึกษาที่มีความน่าสนใจในเรื่องรูปแบบและลักษณะการจัดการของโครงการ

4.1.3 กลุ่มผู้เชี่ยวชาญ

เพื่อให้ได้ประเด็นในการสัมภาษณ์ที่มีความน่าเชื่อถือ และเพื่อให้งานวิจัยนี้สามารถเป็นที่อ้างอิงต่อไปได้ ผู้วิจัยจึงได้เลือกกลุ่มผู้เชี่ยวชาญที่เป็นผู้มีความรู้ความเชี่ยวชาญ และเป็นผู้มีประสบการณ์การทำงานในด้านที่เกี่ยวข้องไม่ต่ำกว่า 15 ปี ในแวดวงที่เกี่ยวข้องกับกระบวนการจัดการและกระบวนการส่งเสริมสถาปัตยกรรมไทย จากองค์กรต่างๆที่เกี่ยวข้อง ที่ผู้วิจัยสามารถเข้าถึงบุคคลได้ โดยเป็นการเลือกกลุ่มแบบเฉพาะเจาะจงซึ่งสามารถจำแนกออกเป็น 5 กลุ่มตัวอย่างดังนี้

1. กลุ่มนักวิชาการผู้เชี่ยวชาญด้านสถาปัตยกรรมไทย
ประกอบไปด้วยผู้ทรงคุณวุฒิ ศิลปินแห่งชาติ นักวิชาการ รวมไปถึงคณาจารย์จากมหาวิทยาลัยต่างๆ ได้แก่ มหาวิทยาลัยศิลปากร จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ และมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ จำนวน 10 คน
2. กลุ่มนักวิชาการด้านศาสนา พระสงฆ์-เจ้าอาวาส
ประกอบไปด้วยพระสงฆ์ในระดับพระสังฆาธิการ ที่มีประสบการณ์ทั้งในด้านวิชาการและในด้านการบริหารจัดการวัด จำนวน 2 รูป
3. กลุ่มหน่วยงานราชการ
ประกอบไปด้วยผู้ที่มีความรู้ความเชี่ยวชาญทั้ง ผู้อำนวยการ หัวหน้ากลุ่มสถาปัตยกรรม สถาปนิกอาวุโส ที่ปฏิบัติงานอยู่ในองค์กรราชการที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับการจัดการสถาปัตยกรรมพุทธศาสนาในวัด ได้แก่ สำนักงานพระพุทธศาสนา

แห่งชาติ จำนวน 2 คน กรมศิลปากร จำนวน 4 คน และกรมโยธาธิการและผังเมือง จำนวน 2 คน

4. กลุ่มหน่วยงานเอกชน

ประกอบไปด้วย ศิลปินแห่งชาติที่ปฏิบัติงานอยู่ในหน่วยงานเอกชนที่ได้รับการยอมรับอย่างกว้างขวางและมีผลงานการออกแบบสถาปัตยกรรมไทย จำนวน 2 คน

5. กลุ่มการจัดการส่งเสริมสถาปัตยกรรมไทย

ประกอบไปด้วยผู้บริหารการศึกษาที่มีส่วนในการจัดการส่งเสริมสถาปัตยกรรมไทยทั้งในหลักสูตรสถาปัตยกรรมไทยและสถาปัตยกรรมหลัก จำนวน 3 คน

ซึ่งประเด็นในการสัมภาษณ์ได้เป็นประเด็นหลักในการสัมภาษณ์ที่จะตรงกับวัตถุประสงค์ของการศึกษาโดยตรงและประเด็นรองในการสัมภาษณ์นั้นจะสอดคล้องเกี่ยวเนื่องกับจุดประสงค์ โดยข้อคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญสามารถสรุปได้ดังนี้

ตอนที่ 1 ความจำเป็นที่จะต้องใช้อรรถความรู้ทางด้านสถาปัตยกรรมไทย

ตอนที่ 2 ความคิดเห็นเกี่ยวกับกระบวนการจัดการสถาปัตยกรรมพุทธศาสนาในวัด

ตอนที่ 3 ความคิดเห็นเกี่ยวกับกระบวนการส่งเสริมสถาปัตยกรรมพุทธศาสนาในวัด

ตอนที่ 4 ปัจจัยต่างๆที่เป็นผลของปัญหาที่เกิดขึ้น

ตอนที่ 5 ความคิดเห็นเกี่ยวกับกรณีศึกษาสถาปัตยกรรมพุทธศาสนาในวัด

ตอนที่ 6 ข้อเสนอแนะและแนวทางการจัดการกับปัญหา

4.1.4 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

ในการวิจัยนี้ผู้วิจัยเลือกใช้แบบสัมภาษณ์แบบเฉพาะเจาะจงในการวิเคราะห์และสรุปผลการวิจัย โดยได้แบ่งการสัมภาษณ์ออกเป็น 2 ช่วง ซึ่งในการสัมภาษณ์ช่วงแรกนั้น เป็นการสัมภาษณ์ถึงแนวทางการจัดการสถาปัตยกรรมไทยในแต่ละโครงการที่มีลักษณะแตกต่างกันออกไป เพื่อให้เห็นถึงประเด็นในการจัดการสถาปัตยกรรมไทยและปัญหาต่างๆที่เกิดขึ้น ส่วนในขั้นตอนสัมภาษณ์ในช่วงหลังนั้นเป็นการสัมภาษณ์โดยนำข้อมูลจากการสัมภาษณ์ในช่วงแรกมาทำการสัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญในประเด็นที่เกี่ยวข้องกับการจัดการสถาปัตยกรรมไทยในสถาปัตยกรรมพุทธศาสนาในวัด เพื่อที่จะรวบรวมประเด็นความเห็น เพื่อสรุปเป็นข้อเสนอแนะและแนวทางการจัดการสถาปัตยกรรมไทย โดยแบบสัมภาษณ์ทั้ง 2 ช่วงสามารถแบ่งประเด็นคำถามหลักได้ดังต่อไปนี้

แบบสัมภาษณ์ช่วงที่ 1

แบบสัมภาษณ์สำหรับผู้ทำการออกแบบหรือผู้ที่เกี่ยวข้องกับกระบวนการออกแบบสถาปัตยกรรมพุทธศาสนาในวัด

ตอนที่ 1 ประวัติและข้อมูลของผู้ให้สัมภาษณ์

ตอนที่ 2 ข้อมูลพื้นฐาน และการได้มาซึ่งโครงการออกแบบ

ตอนที่ 3 แนวความคิดในการออกแบบสถาปัตยกรรมไทย

ตอนที่ 4 กระบวนการจัดการสถาปัตยกรรมไทยในการดำเนินโครงการ

ตอนที่ 5 ปัญหาและอุปสรรคระหว่างในระหว่างดำเนินการ

ตอนที่ 6 ความคิดเห็นและข้อเสนอแนะกับการส่งเสริมสถาปัตยกรรมไทย

แบบสัมภาษณ์ช่วงที่ 2

แบบสัมภาษณ์สำหรับผู้เชี่ยวชาญและผู้ทรงคุณวุฒิในด้านต่างๆที่เกี่ยวข้อง

ตอนที่ 1 ประวัติและข้อมูลของผู้ให้สัมภาษณ์

ตอนที่ 2 ความคิดเห็นเกี่ยวกับกระบวนการจัดการสถาปัตยกรรมพุทธศาสนาในวัด

ตอนที่ 3 ความคิดเห็นเกี่ยวกับกระบวนการส่งเสริมสถาปัตยกรรมพุทธศาสนาในวัด

ตอนที่ 4 ปัญหาและปัจจัยต่างๆที่เกิดขึ้น

ตอนที่ 5 ความคิดเห็นเกี่ยวกับกรณีศึกษาสถาปัตยกรรมพุทธศาสนาในวัด

ตอนที่ 6 ข้อเสนอแนะและแนวทางการจัดการ

4.2 กรณีศึกษา

จากปัญหาข้างต้นของสถาปัตยกรรมพุทธศาสนาในวัดที่มีจำนวนมากและมีรูปแบบที่หลากหลาย และด้วยความสำคัญของนโยบายในการสร้างบุคลากรด้านสถาปัตยกรรมไทยที่จะสืบสานงานสถาปัตยกรรมไทยแบบประเพณี รวมถึงทฤษฎีและงานวิจัยที่ทำการศึกษามาก่อนหน้านี้ ในการศึกษาครั้งนี้เพื่อให้ได้อาคารกรณีศึกษาที่มีประสิทธิภาพ จึงได้มีเกณฑ์ในการสำรวจเบื้องต้นเพื่อการได้มาซึ่งกรณีศึกษา ดังต่อไปนี้

เกณฑ์การได้มาซึ่งกรณีศึกษา

1. ศึกษาเฉพาะงานสถาปัตยกรรมพุทธศาสนาในวัด ที่มีแนวแบบรูปไทยประเพณี และแนวรูปแบบสถาปัตยกรรมไทยประยุกต์ ไม่นับรวมแนวรูปแบบสถาปัตยกรรมไทยร่วมสมัย

เนื่องจากสถาปัตยกรรมพุทธศาสนาในวัดนั้นมีจำนวนมากและมีรูปแบบที่หลากหลาย ด้วยความสำคัญของนโยบายในการสร้างบุคลากรด้านสถาปัตยกรรมไทยที่จะสืบสานงานสถาปัตยกรรมไทยแบบประเพณี ในการศึกษาครั้งนี้ จึงเลือกศึกษาเฉพาะงานสถาปัตยกรรมพุทธศาสนาในวัดในแนวรูปแบบไทยประเพณี และแนวรูปแบบสถาปัตยกรรมไทยประยุกต์ ไม่นับรวมรูปแบบสถาปัตยกรรมร่วมสมัยเนื่องจากในแนวรูปแบบนี้เป็นรูปแบบที่มีแนวความคิดเริ่มต้นที่ต่างออกไป จึงไม่สามารถนำมาวิเคราะห์ได้

2. ศึกษาเฉพาะงานสถาปัตยกรรมไทยในวัดพระพุทธรูปประเภท อุโบสถ วิหาร

เนื่องจากอาคารสำคัญที่มีลักษณะที่ได้รับการออกแบบโดยการนำเอกลักษณ์ประจำชาติมาใช้ในการออกแบบเป็นหลัก และมีความโดดเด่น คือสถาปัตยกรรมที่สำคัญในเขตพุทธาวาส อันได้แก่ อุโบสถ และวิหาร ซึ่งผู้วิจัยได้เลือกที่จะทำการศึกษากลุ่มอาคารดังกล่าวในการศึกษาในครั้งนี้

3. ศึกษาเฉพาะงานสถาปัตยกรรมพุทธศาสนาในวัด ที่มีการออกแบบแล้วเสร็จและทำการเผยแพร่ ในช่วงปี พ.ศ.2538 - ปัจจุบัน (พ.ศ.2557)

เนื่องจากเป็นช่วงระยะเวลาที่รัฐบาลมีนโยบายที่จะส่งเสริมสถาปัตยกรรมไทยในองค์กรด้านการศึกษาขึ้น เพื่อที่จะผลิตบุคลากรด้านสถาปัตยกรรมไทยขึ้น ในการศึกษาครั้งนี้ผู้วิจัยจึงได้เลือกที่จะทำการศึกษา ตั้งแต่ พ.ศ.2538 - ปัจจุบัน (พ.ศ.2557)

4. ศึกษากรณีศึกษาที่มีความน่าสนใจในเรื่องรูปแบบและลักษณะการจัดการของโครงการ

เพื่อในการศึกษาให้ได้ประเด็นในการศึกษาที่แตกต่างออกไป เช่น กรณีศึกษาที่มีความสนใจในเรื่องรูปแบบโดยที่เป็นสถาปัตยกรรมไทยในแนวรูปแบบประเพณีและแนวรูปแบบประยุกต์ที่ต่างออกไป หรือกรณีที่มีลักษณะการจัดการของโครงการที่แตกต่างออกไป

การสำรวจเบื้องต้น

เพื่อให้กรณีศึกษานั้นครอบคลุมทั้งหน่วยงานภาครัฐและภาคเอกชน และเพื่อให้ได้มาซึ่งกรณีศึกษาที่สามารถนำมาศึกษาถึงกระบวนการในการจัดการสถาปัตยกรรมไทยในแต่ละโครงการ ผู้วิจัยได้ทำการสำรวจข้อมูลเบื้องต้นโดยการจัดทำแบบสำรวจ จากสถาปนิกในหน่วยงานของรัฐที่มีกลุ่มงานออกแบบสถาปัตยกรรมไทยโดยตรง และกลุ่มงานออกแบบสถาปัตยกรรมที่เกี่ยวข้องกับงานสถาปัตยกรรมไทย ประกอบด้วย

1. สถาปนิกกลุ่มงานสถาปัตยกรรมไทยและสถาปนิกอื่นๆที่เกี่ยวข้องกับงานสถาปัตยกรรมไทย ในกรมโยธาธิการและผังเมือง จำนวน 15 ชุด
2. สถาปนิกกลุ่มงานสถาปัตยกรรม สำนักสถาปัตยกรรม กรมศิลปากร จำนวน 24 ชุด
3. กลุ่มบุคลากรที่เป็นผลผลิตจากการศึกษาด้านสถาปัตยกรรมไทยทั้งจาก มหาวิทยาลัยศิลปากร และจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ที่มีประสบการณ์ทำงานเกี่ยวกับสถาปัตยกรรมพุทธศาสนาในวัด จำนวน 20 ชุด

จากการศึกษาโดยทำการสำรวจเบื้องต้นพบว่าสถาปัตยกรรมพุทธศาสนาในวัดมีอยู่เป็นจำนวนมาก ในการวิจัยนี้เป็นการหยิบยกกรณีศึกษา มาวิจัยในเชิงคุณภาพ จากการลงพื้นที่พบว่าด้วยข้อจำกัดเวลา และความสมบูรณ์ของข้อมูลที่สามารถนำมาทำการวิเคราะห์ได้ ซึ่งกรณีศึกษาที่ผู้วิจัยสามารถเข้าถึงข้อมูลได้เมื่อประกอบกับลักษณะอันพึงประสงค์ของกรณีศึกษา โดยผู้วิจัยได้ทำการสุ่มตัวอย่างสถาปัตยกรรมพุทธศาสนาในวัดตามเกณฑ์กำหนดในขั้นต้นโดยเรียงลำดับตามช่วงปีที่ทำการออกแบบตั้งแต่ปี พ.ศ.2538 - 2557 ได้ดังต่อไปนี้

โครงการ	ผู้ออกแบบ	ปีที่ออกแบบ
1. พระอุโบสถวัดหลวงพ่อดุสิตธรรมกายาราม	รองศาสตราจารย์ ดร.ภิญโญ สุวรรณคีรี	พ.ศ.2538
2. พระอุโบสถวัดราชบุรณบุรี	อาจารย์เผ่า สุวรรณศักดิ์ศรี	พ.ศ.2542
3. พระอุโบสถวัดไทรย้อย	อาจารย์ศุภวัฒน์ หิริธัญญ์วิวัฒน์	พ.ศ.2548
4. พระอุโบสถวัดเขาวง	นายก่อเกียรติ ทองผุด	พ.ศ.2549
5. พระอุโบสถวัดศิลาสูง	นายปณิธาน มงคลสวัสดิ์	พ.ศ.2551
6. พระอุโบสถวัดสะพาน	พระพิศาลธรรมมาพิสิฐ	พ.ศ.2551
7. วิหารวัดป่าภูก้อน	อาจารย์ วิวัฒน์ วอทอง	พ.ศ.2551
8. พระอุโบสถวัดภาชี	พระครูอนุกุล พัฒนกิจ	พ.ศ.2552
9. วิหารวัดศรีอุทัย	นายธนารัตน์ สอดทรัพย์	พ.ศ.2553
10. พระอุโบสถวัดบุหว่าน	นายทรงธรรม เกิดแก่น	พ.ศ.2553
11. พระอุโบสถวัดวรลาภถัมภ์	นายณรงค์ฤทธิ์ ทองแสง	พ.ศ.2555
12. พระอุโบสถวัดจันทร์ นครหลวง	นายกรรณ สุวรรณโน	พ.ศ.2555
13. พระอุโบสถวัดท่าไม้	นายทรงยศ เสมะกนิษฐ์	พ.ศ.2555
14. พระอุโบสถวัดวังนกแอ่น	อาจารย์ จักรพร สุวรรณนคร	พ.ศ.2556

4.2.1 พระอุโบสถวัดหลวงพ่อดธรรมกายาราม ที่ตั้ง : จังหวัดราชบุรี

รูปที่ 27 พระอุโบสถวัดหลวงพ่อดธรรมกายาราม

ที่มา : <http://www.thai-architecture.com/>, 16 มกราคม 2558

เจ้าของโครงการ	วัดหลวงพ่อดธรรมกายาราม
การได้มาซึ่งโครงการ	ติดต่อกับผู้ออกแบบโดยตรง
รูปแบบสถาปัตยกรรม	สถาปัตยกรรมไทยประเพณี
พื้นที่ใช้สอย	200 ตารางเมตร
มูลค่าการก่อสร้าง	22 ล้านบาท
ผู้ออกแบบ	รศ.ดร.ภิญโญ สุวรรณคีรี (อาจารย์ประจำคณะสถาปัตยกรรมศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, ศิลปินแห่งชาติ)

แนวความคิดในการออกแบบ

พระอุโบสถแห่งนี้ต้องการสื่อถึงปรัชญาของวิชาธรรมกาย ที่โปร่งใส สะอาดงดงามแก้ว ในการออกแบบจึงเกิดแนวความคิดในการสื่อถึงปรัชญาดังกล่าว จึงเลือกใช้สีของอาคารเป็นสีขาวทั้งหลัง เพื่อให้สีขาวเป็นสัญลักษณ์ของความบริสุทธิ์ของธรรมกาย นับตั้งแต่หลังคาตลอดจนลวดลายที่ประดับตกแต่ง เมื่อพระอุโบสถกระทบกับ แสงของดวงอาทิตย์ก็จะทำให้เกิดความงามของอาคารที่มีความแตกต่างจาก วัดอื่น ๆ มีลักษณะเฉพาะตัวและเป็นสัญลักษณ์แทนปรัชญาของวิชาธรรมกายได้อย่างชัดเจน

วิธีการศึกษารูปแบบสถาปัตยกรรมไทย

- ศึกษาจากรูปแบบสถาปัตยกรรมในพื้นที่
- ศึกษาจากหนังสือ ตำรา และงานวิจัย

ปัญหาและอุปสรรคในระหว่างการทำเนิการ

- ปัญหาในเรื่องการก่อสร้างทั่วไป

ข้อเสนอแนะ

- ผู้ออกแบบต้องมีความรู้รอบในหลายๆด้าน และสามารถที่คุมช่างในสายงานต่างๆได้ และต้องสามารถขยายแบบเท่าจริงได้ เพื่อไม่ให้เกิดความคลาดเคลื่อนในการทำงานและเพื่อให้ได้งานสถาปัตยกรรมที่มีคุณภาพ
- จากงบประมาณตั้งต้นที่ชัดเจนทำให้มีการวางแผนการดำเนินงานอย่างเป็นระบบ ซึ่งสามารถที่จะควบคุมการดำเนินงานและบริหารงบประมาณได้ตามเวลา

4.2.2 พระอุโบสถวัดราชบุรณราชวรวิหาร

ที่ตั้ง : จังหวัดกรุงเทพมหานคร

รูปที่ 28 พระอุโบสถวัดราชบุรณราชวรวิหาร

เจ้าของโครงการ	คุณทองอยู่ นาควิษระ
การได้มาซึ่งโครงการ	ติดต่อกับผู้ออกแบบโดยตรง
รูปแบบสถาปัตยกรรม	สถาปัตยกรรมไทยประเพณี
พื้นที่ใช้สอย	250 ตารางเมตร
มูลค่าการก่อสร้าง	16 ล้านบาท
ระยะเวลาในการก่อสร้าง	พ.ศ.2542-2545
ผู้ออกแบบ	อาจารย์ เผ่า สุวรรณศักดิ์ศรี (อาจารย์ประจำคณะสถาปัตยกรรม- ศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, ศิลปินแห่งชาติ)

แนวความคิดในการออกแบบ

จากสภาพแวดล้อมข้อจำกัดของพื้นที่ และด้วยข้อจำกัดของตัวพระประธานที่หันไปทางทิศตะวันออก จึงออกแบบการพื้นที่ใช้สอยให้เหมาะสมกับบริบทของพื้นที่ โดยสัมพันธ์กับแนวความคิดรูปแบบสถาปัตยกรรมที่เป็นรูปแบบอาตริมุขที่ต้องการเน้นทางเข้าในทางทิศเหนือ ซึ่งออกแบบให้อาคารมีรูปแบบสถาปัตยกรรมไทยประเพณีแบบภาคกลางตามบริบทและเนื้อหาที่สัมพันธ์กัน

วิธีการศึกษารูปแบบสถาปัตยกรรมไทย

- ศึกษาจากรูปแบบสถาปัตยกรรมในพื้นที่
- ศึกษาจากหนังสือ ตำรา และงานวิจัย

วิธีการดำเนินการออกแบบ

- จากงบประมาณตั้งต้นที่ชัดเจนทำให้มีการวางแผนการดำเนินการอย่างเป็นระบบ และได้ว่าจ้างผู้รับเหมาที่มีประสบการณ์ในการสร้างวัด และมีช่างฝีมืออยู่แล้วนั้นทำให้การดำเนินงานค่อนข้างมีอุปสรรคน้อย

ปัญหาและอุปสรรคในระหว่างดำเนินการ

- ปัญหาในเรื่องการก่อสร้างทั่วไป

ข้อเสนอแนะ

- ผู้ที่เกี่ยวข้องควรมีวิสัยทัศน์ในขั้นสุดท้ายที่เป็นไปในทิศทางเดียวกัน

4.2.3 พระอุโบสถวัดไทรย้อย ที่ตั้ง : จังหวัดสุโขทัย

รูปที่ 29 พระอุโบสถวัดไทรย้อย

ที่มา : ผู้ออกแบบ

เจ้าของโครงการ	วัดไทรย้อย
การได้มาซึ่งโครงการ	ติดต่อผู้ออกแบบโดยตรง
รูปแบบสถาปัตยกรรม	สถาปัตยกรรมไทยประเพณี
พื้นที่ใช้สอย	260 ตารางเมตร
มูลค่าการก่อสร้าง	6 ล้านบาท
ระยะเวลาในการก่อสร้าง	พ.ศ.2548 – 2551
ผู้ออกแบบ	อาจารย์ ศุภวัฒน์ หิริญธนวิวัฒน์ (อาจารย์ประจำคณะสถาปัตยกรรมศาสตร์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย)

แนวความคิดในการออกแบบ

เนื่องจากอุโบสถเดิมมีขนาดค่อนข้างเล็ก ไม่เพียงพอต่อการใช้งานอีกทั้งมีสภาพชำรุดทรุดโทรม โดยเจ้าอาวาสได้มีความประสงค์ที่จะสร้างอุโบสถหลังใหม่ขึ้น โดยเป็นรูปแบบสถาปัตยกรรมแบบสุโขทัยมาใช้ในการออกแบบ โดยใช้วัสดุที่คงทนแข็งแรงภายใต้งบประมาณที่มีจำกัด

วิธีการศึกษารูปแบบสถาปัตยกรรมไทย

- ศึกษาจากรูปแบบสถาปัตยกรรมในพื้นที่
- ศึกษาจากหนังสือ ตำรา และงานวิจัย

วิธีการดำเนินการออกแบบ

- ด้วยผู้ออกแบบไม่สามารถเดินทางไปดูผลงานก่อสร้างได้เป็นประจำ เบื้องต้นจึงมีการแลกเปลี่ยนความเห็นกับเจ้าอาวาส เจ้าภาพหลัก ผู้รับเหมา รวมไปถึงคนในชุมชน เพื่อให้เกิดการกระบวนมีส่วนร่วมในโครงการ

ปัญหาและอุปสรรคในระหว่างการดำเนินการ

- ข้อจำกัดในการก่อสร้างของช่างท้องถิ่น

ข้อเสนอแนะ

- เจ้าอาวาสควบคุมดูแลการก่อสร้างและควบคุมการจัดซื้อจัดจ้างเองโดยตรง ซึ่งสามารถควบคุมงบประมาณภายใต้งบประมาณที่จำกัด และได้ยึดถือตามแบบเป็นหลักโดยมีการประสานงานกับผู้ออกแบบตลอดการดำเนินการจึงเกิดปัญหาในการดำเนินงานน้อย
- ควรให้คนในชุมชน มีส่วนร่วมในการออกความคิดเห็นหรือการดำเนินงาน เพื่อให้งานสถาปัตยกรรมมีความสัมพันธ์กับชุมชน และส่งผลให้เกิดคุณค่าต่อคนในชุมชนมากยิ่งขึ้น

4.2.4 พระอุโบสถวัดเขาวง ที่ตั้ง : จังหวัดสระบุรี

รูปที่ 30 พระอุโบสถวัดเขาวง

เจ้าของโครงการ	วัดเขาวง
การได้มาซึ่งโครงการ	ติดต่อผู้ออกแบบโดยตรง
รูปแบบสถาปัตยกรรม	สถาปัตยกรรมไทยประยุกต์
พื้นที่ใช้สอย	200 ตารางเมตร
มูลค่าก่อสร้าง	14 ล้านบาท
ระยะเวลาในการก่อสร้าง	พ.ศ.2549-2552
ผู้ออกแบบ	นายก่อเกียรติ ทองผุด (สถาปนิกประจำสำนักสถาปัตยกรรมกรมศิลปากร)
แนวความคิด	

ด้วยงบประมาณที่จำกัดผู้ออกแบบจึงเลือกออกแบบอาคารในรูปแบบสถาปัตยกรรมไทยประยุกต์ด้วยการลดทอนองค์ประกอบทางสถาปัตยกรรมลงและออกแบบโดยใช้วัสดุสมัยใหม่ เนื่องจากอยู่ใกล้โรงโมหินซึ่งมีฝุ่นมาก ผู้ออกแบบจึงเลือกใช้หินอ่อนที่หาได้ง่ายในพื้นที่ เพื่อสะดวกต่อการดูแลรักษา และขณะเดียวกันในพื้นที่ก็มีนกพิราบเป็นจำนวนมากจึงออกแบบให้ไม่มีซุ้มประตูหรือซุ้มหน้าต่างโดยลักษณะผนังจะเป็นผนังเรียบเพื่อไม่ให้นกทำรังได้ และในรูปแบบและสีได้ออกแบบให้สอดคล้องกับธรรมชาติที่เป็นลักษณะทิวเขา และมีการออกแบบพาลิเพื่อการกันแดดกันฝนและสามารถที่จะเดินรอบได้เพื่อทำกิจกรรมในวันศาสนาต่างๆ

วิธีการศึกษารูปแบบสถาปัตยกรรมไทย

- ศึกษาจากรูปแบบอาคารที่มีรูปแบบสถาปัตยกรรมท้องถิ่น
- ศึกษาจากหนังสือ ตำรา และงานวิจัย

วิธีการดำเนินโครงการ

- ผู้รับเหมาส่วนโครงสร้างเป็นผู้รับเหมาท้องถิ่น
- ผู้รับเหมาส่วนองค์ประกอบสถาปัตยกรรมไทยว่าจ้างช่างจากทางกรมศิลปากร

ปัญหา

- ข้อจำกัดในการก่อสร้างของผู้รับเหมาท้องถิ่น
- ในขั้นก่อสร้างหลังคามีปัญหาทรงหลังคาที่ไม่ตรงตามแบบ

ข้อเสนอแนะ

- สถาปนิกควรที่จะมีความสามารถในการขยายแบบเท่าจริงเพื่อแสดงรายละเอียด ให้ทุกฝ่ายในการดำเนินโครงการเข้าใจในรายละเอียดและสามารถป้องกันและแก้ปัญหาที่จะเกิดขึ้นในการดำเนินโครงการได้

4.2.5 พระอุโบสถวัดศิลาสูง ที่ตั้ง : จังหวัดสุราษฎร์ธานี

รูปที่ 31 พระอุโบสถวัดศิลาสูง
ที่มา : ผู้ออกแบบ

เจ้าของโครงการ	วัดศิลาสูง
การได้มาซึ่งโครงการ	เจ้าของโครงการติดต่อผู้ออกแบบผ่านทางผู้รับเหมา
รูปแบบสถาปัตยกรรม	สถาปัตยกรรมไทยประยุกต์
พื้นที่ใช้สอย	150 ตารางเมตร
มูลค่าการก่อสร้าง	20 ล้านบาท
ระยะเวลาในการก่อสร้าง	พ.ศ.2551 – 2554
ผู้ออกแบบ	นายปณิธาน มงคลสวัสดิ์ (บริษัท กังวาน สตูดิโอ จำกัด)
แนวความคิดในการออกแบบ	

จากสภาพอุโบสถหลังเดิมที่มีความทรุดโทรม ทางเจ้าอาวาสจึงมีความประสงค์ที่จะสร้างอุโบสถหลังใหม่ ด้วยจากชื่อของวัดศิลาสูง ผู้ออกแบบจึงมีความต้องการแปลความให้ออกมาในรูปแบบสถาปัตยกรรม โดยให้รูปแบบอาคารมีลักษณะหนักแน่นดังคำว่าศิลา และได้ใช้การประดับตกแต่งด้วยองค์ประกอบทางสถาปัตยกรรมไทยที่ใช้ลวดลายของนาคและงูเข้าไปปรับใช้ในการออกแบบ และออกแบบให้ขนาดของพื้นที่ใช้สอยนั้นสอดคล้องกับหน้าที่การใช้งานในปัจจุบัน

วิธีการศึกษารูปแบบสถาปัตยกรรมไทย

- ศึกษาจากรูปแบบอาคารที่มีรูปแบบสถาปัตยกรรมท้องถิ่น
- ศึกษาจากหนังสือ ตำรา และงานวิจัย

วิธีการดำเนินการออกแบบ

- ผู้ออกแบบดำเนินการผ่านทางผู้รับเหมาที่เป็นผู้ว่าจ้างผู้ออกแบบ ไม่ติดต่อกับทางวัดโดยตรง

ปัญหาและอุปสรรคในระหว่างดำเนินการ

- เจ้าอาวาสได้ให้อำนาจการตัดสินใจและการดำเนินงานอยู่ที่ผู้รับเหมาเป็นหลัก ด้วยเหตุนี้เองผู้ออกแบบจึงมีสิทธิ์ในการตัดสินใจรองลงมา และโดยในเรื่องงบประมาณเป็นการทอดผ้าป่ารายปี โดยที่ไม่มีการบริหารจัดการงบประมาณอย่างเป็นระบบ
- ช่วงปีนั้นมีการเพิ่มองค์ประกอบทางสถาปัตยกรรมไทยที่นอกเหนือจากแบบที่ผู้ออกแบบได้กำหนดไว้ และผู้ออกแบบไม่สามารถออกความคิดเห็นได้เนื่องจากอำนาจการตัดสินใจในการดำเนินโครงการนั้นขึ้นอยู่กับผู้รับเหมาเป็นหลัก
- การเลือกใช้วัสดุไม่ตรงกับแบบที่ผู้ออกแบบได้กำหนดไว้

4.2.6 พระอุโบสถวัดสะพาน ที่ตั้ง : จังหวัดกรุงเทพมหานคร

รูปที่ 32 พระอุโบสถวัดสะพาน

เจ้าของโครงการ	วัดสะพาน
การได้มาซึ่งโครงการ	เป็นโครงการของทางวัด
รูปแบบสถาปัตยกรรม	สถาปัตยกรรมไทยประยุกต์
พื้นที่ใช้สอย	1600 ตารางเมตร
มูลค่าการก่อสร้าง	30 ล้านบาท
ระยะเวลาในการก่อสร้าง	พ.ศ.2551 – 2554
ผู้ออกแบบ	พระครูพิศาลธรรมมาพิสิฐ (เจ้าอาวาสวัดสะพาน)
แนวความคิดในการออกแบบ	

เนื่องจากอุโบสถหลังเดิมมีขนาดไม่เพียงพอต่อการใช้งานในปัจจุบัน เจ้าอาวาสจึงมีความประสงค์ที่จะสร้างอุโบสถหลังใหม่ขึ้น โดยชั้นล่างมีการใช้งานเอนกประสงค์และเป็นสำนักงานวัด และชั้นบนเป็นที่ประดิษฐานพระประธาน โดยมีการเลือกใช้วัสดุสมัยใหม่ที่สามารถดูแลรักษาได้ง่ายรวมไปถึงเป็นการถวายเป็นคุณของผู้มีจิตศรัทธา โดยในส่วนการประดับตกแต่งในชั้นหลังคาได้มอบหมายให้เป็นความรับผิดชอบของช่างปั้นไม้ได้มีข้อกำหนดที่ชัดเจนว่าจะเป็นในรูปแบบใด

วิธีการศึกษารูปแบบสถาปัตยกรรมไทย

- ปรึกษาผู้รับเหมา
- ศึกษาแบบจากอาคารตัวอย่าง

วิธีการดำเนินโครงการ

- เจ้าอาวาสเป็นผู้ออกแบบเอง โดยการก่อสร้างโครงสร้างหลักได้มอบหมายให้พระเณรและลูกศิษย์ภายในวัดสร้างขึ้น โดยในส่วนขององค์ประกอบตกแต่งว่าจ้างช่างปั้นจากจังหวัดเพชรบุรี

ปัญหาและอุปสรรคในระหว่างการดำเนินการ

- จากงบประมาณที่ไม่แน่ชัด จึงเป็นผลให้แผนการทำงานไม่ชัดเจนและทำให้การทำงานล่าช้า

ข้อเสนอแนะ

- เนื่องจากการขออนุเคราะห์ในการออกแบบไปทางหน่วยงานที่เกี่ยวข้องมีความล่าช้า ซึ่งไม่ทันกับงบประมาณที่ได้จากการทำบุญประจำปี ทางวัดจึงต้องเร่งก่อสร้างด้วยแรงงานที่มีภายในวัด
- การจ้างผู้ควบคุมงานทำให้มีค่าใช้จ่ายเพิ่มและเนื่องจากไม่มีแผนงานที่แน่ชัดประกอบกับการดำเนินการมีลักษณะที่มึนงบประมาณตั้งต้นไม่แน่นอน จึงเลือกที่จะให้แรงงานที่มีอยู่ภายในวัดนั้นเป็นผู้ดำเนินการก่อสร้างโดยตรง

4.2.7 วิหารวัดป่าภูก้อน

ที่ตั้ง : จังหวัดอุดรธานี

รูปที่ 33 วิหารวัดป่าภูก้อน

ที่มารูป : <http://www.watpaphukon.org>, 16 มกราคม 2558

เจ้าของโครงการ	คุณปิยวรรณ วรวรรณ
การได้มาซึ่งโครงการ	ติดต่อผู้ออกแบบโดยตรง
รูปแบบสถาปัตยกรรม	สถาปัตยกรรมไทยประยุกต์
พื้นที่ใช้สอย	300 ตารางเมตร
มูลค่าการก่อสร้าง	60 ล้านบาท
ระยะเวลาในการก่อสร้าง	พ.ศ.2551 – 2555
ผู้ออกแบบ	อ.วิวัฒน์ วอทอง (อาจารย์ประจำคณะสถาปัตยกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม)

แนวความคิดในการออกแบบ

ด้วยความสง่างามและความศักดิ์สิทธิ์ของอาณาเขตพุทธอุทยาน และป่าสงวนแห่งชาติบนเนื้อที่กว่า 3,000 ไร่ ที่กรมป่าไม้ได้ให้วัดป่าภูก้อนช่วยดูแลงานด้านป่าไม้ (เพื่อรักษาป้องกันไฟป่าและการบุกรุกทำลายป่าล่าสัตว์ วัดป่าภูก้อนจึงเป็นที่สงบสัปปายะ วิเวกควรแก่การบำเพ็ญภาวนารักษาภาววิเวกและจิตใจในกรรมฐานเป็นที่สุด ดังมีผู้ได้พบเห็นหลักฐานความอัศจรรย์ของธรรมชาติแห่งนี้

วิธีการศึกษารูปแบบสถาปัตยกรรมไทย

- ศึกษาจากรูปแบบอาคารที่มีรูปแบบสถาปัตยกรรมท้องถิ่น

วิธีการดำเนินโครงการ

- มีสำนักงานโครงการ จัดทำบัญชี งบประมาณ และบริหารโครงการ
- มีการจ้างผู้ควบคุมงาน เพื่อกำหนดแผนงานแน่ชัด มีการจ้างผู้รับเหมาแบบเหมาช่วง

ปัญหาและอุปสรรคในระหว่างการดำเนินการ

- ปัญหาในเรื่องการก่อสร้างทั่วไป

ข้อเสนอแนะ

- ในการก่อสร้างสถาปัตยกรรมพุทธศาสนาในวัดนั้น หากมีการจ้างผู้รับเหมาแบบเหมาช่วงนั้น ควรมีผู้ควบคุมงานสำหรับติดต่อประสานงาน และจัดแผนงาน และคุมงานของผู้รับเหมาแต่ละรายที่มีพื้นฐานต่างกัน เพื่อให้ได้งานที่มีความเหมาะสมและมีประสิทธิภาพ
- ควรมีเอกสารและหลักฐานในด้านงบประมาณที่แน่ชัดและตรวจสอบได้ เพื่อความน่าเชื่อถือสำหรับผู้บริจาค และความโปร่งใสในการทำงานกับผู้จ้างและผู้รับจ้าง

4.2.8 อุโบสถวัดภาษี ที่ตั้ง : จังหวัดกรุงเทพมหานคร

รูปที่ 34 พระอุโบสถวัดภาษี

เจ้าของโครงการ	วัดภาษี
การได้มาซึ่งโครงการ	เป็นโครงการของทางวัด
รูปแบบสถาปัตยกรรม	สถาปัตยกรรมไทยประยุกต์
พื้นที่ใช้สอย	200 ตารางเมตร
มูลค่าการก่อสร้าง	22 ล้านบาท
ระยะเวลาในการก่อสร้าง	พ.ศ.2552 – ปัจจุบัน
ผู้ออกแบบ	พระครูอนุกุลพัฒนกิจ (เจ้าอาวาสวัดภาษี)

แนวความคิดในการออกแบบ

เนื่องจากอุโบสถหลังเดิมมีขนาดเล็กและมีความทรุดโทรมและตั้งอยู่ในระดับที่น้ำท่วมถึง เจ้าอาวาสจึงได้มีความประสงค์ที่จะรื้ออุโบสถหลังเก่า และสร้างอุโบสถหลังใหม่ภายในเขตพัทสี่มาเดิม โดยมีแนวความคิดให้อาคารมีลักษณะ 2 ชั้น ชั้นล่างเป็นโครงสร้างคอนกรีตเสริมเหล็ก สำหรับประดิษฐานพระพุทธรูปสำหรับสักการะ พร้อมกับทำสังฆกรรม และมีโถงที่เจ้าอาวาสให้ขุดลวดใต้คานคอดินของอุโบสถหลังเก่า เพื่อให้พุทธศาสนิกชนได้ลอดใต้โบสถ์เพื่อเป็นสิริมงคล ส่วนอุโบสถหลังใหม่ที่อยู่ชั้นบนมีแนวความคิดให้เป็นอาคารที่ใช้วัสดุสมัยใหม่เพื่ออำนวยความสะดวก และเป็นอาคารที่มีสีทองเพื่อให้เห็นเด่นชัด

วิธีการศึกษารูปแบบสถาปัตยกรรมไทย

- ปรัชญาผู้รับเหมา
- ศึกษารูปแบบจากอาคารตัวอย่าง

วิธีการดำเนินโครงการ

- เจ้าอาวาสเป็นผู้ออกแบบด้วยตนเอง โดยการก่อสร้างโครงสร้างหลักได้ว่าจ้างลูกศิษย์ภายในวัดสร้างขึ้น โดยในส่วนขององค์ประกอบตกแต่งได้ว่าจ้างช่างปั้นจากทางจังหวัดเพชรบุรี เข้ามารับเหมาในส่วนนี้

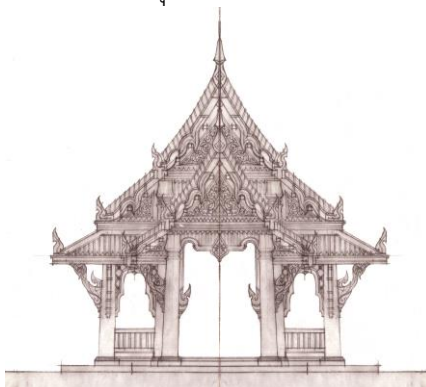
ปัญหาและอุปสรรคในระหว่างการดำเนินการ

- ด้วยงบประมาณที่ไม่แน่ชัดทำให้แผนการทำงานไม่แน่ชัดและล่าช้า

ข้อเสนอแนะ

- เนื่องจากการขออนุญาตในการออกแบบไปทางหน่วยงานที่เกี่ยวข้องมีความล่าช้า ซึ่งไม่ทันกับงบประมาณที่ได้จากการทำบุญประจำปี ทางวัดจึงต้องเร่งก่อสร้างด้วยแรงงานที่มีอยู่

4.2.9 วิหารวัดศรีอุทัย ที่ตั้ง : จังหวัดสระบุรี

รูปที่ 35 ภายลายเส้นวิหารวัดศรีอุทัย

ที่มา : ผู้ออกแบบ

เจ้าของโครงการ	วัดศรีอุทัย		
การได้มาซึ่งโครงการ	ขอความอนุเคราะห์มาทางกรมศิลปากร		
รูปแบบสถาปัตยกรรม	สถาปัตยกรรมไทยประเพณี		
เจ้าของโครงการ	วัดศรีอุทัย		
พื้นที่ใช้สอย	150 ตารางเมตร	มูลค่าการก่อสร้าง	10 ล้านบาท
ระยะเวลาในการก่อสร้าง	พ.ศ.2553 – ปัจจุบัน		
ผู้ออกแบบ	นายธนารัตน์ สอดทรัพย์ (สถาปนิกในสำนักสถาปัตยกรรมกรมศิลปากร)		

แนวความคิดในการออกแบบ

เนื่องจากวิหารเดิมมีความทรุดโทรม จึงได้มีแนวความคิดที่จะออกแบบวิหารหลังใหม่ขึ้น ภายใต้เขตพัทธสีมาเดิม และพร้อมกับปฏิสังขรณ์องค์พระประธาน ภายใต้แนวความคิดที่จะออกแบบให้เป็นวิหารรูปแบบไทยประเพณีที่สอดคล้องกับบริบทในพื้นที่และความเป็นมาของวัด

วิธีการศึกษารูปแบบสถาปัตยกรรมไทย

- ศึกษาจากรูปแบบสถาปัตยกรรมในพื้นที่
- ศึกษาจากหนังสือ ตำรา และงานวิจัย

ปัญหาและอุปสรรคในระหว่างการดำเนินการ

- การดำเนินการโครงการในส่วนว่าจ้างของคณะกรรมการวัดและคัดเลือกผู้รับเหมา
- เนื่องจากรูปแบบคณะกรรมการวัดที่ไม่ได้เปิดโอกาสให้บุคคลทั่วไปสามารถเข้าไปมีส่วนร่วมในตรวจสอบการดำเนินงานของทางวัดได้ จึงเป็นผลทำให้เกิดความไม่โปร่งใสของทางผู้รับเหมาและคณะกรรมการวัดได้ ซึ่งเป็นผลจากการไม่ได้คัดเลือกผู้รับเหมาที่มีประสบการณ์การก่อสร้างด้านสถาปัตยกรรมไทยโดยตรงทำให้เกิดปัญหาในด้านการก่อสร้างภายหลัง และผู้รับจ้างได้ดำเนินงานไม่เสร็จสิ้น

ข้อเสนอแนะ

- เนื่องจากเป็นโครงการที่ได้มาในรูปแบบการขอความอนุเคราะห์ทางหน่วยงานราชการ ซึ่งผู้ออกแบบมีหน้าที่รับผิดชอบในส่วนของการออกแบบเท่านั้น ส่งผลให้ผู้ออกแบบนั้นไม่มีสิทธิ์ในการตัดสินใจและอำนาจในการจัดการ ซึ่งหลังจากที่ทางเจ้าอาวาสได้นำแบบไปทำการก่อสร้างแล้วจึงเกิดโอกาสให้ก่อสร้างไม่ตรงตามแบบได้

4.2.10 พระอุโบสถวัดบุหัวแหวน

ที่ตั้ง : จังหวัดนครนายก

รูปที่ 36 ทศนียภาพภายนอกพระอุโบสถวัดบุหัวแหวน
ที่มา : ผู้ออกแบบ

เจ้าของโครงการ	วัดบุหัวแหวน		
การได้มาซึ่งโครงการ	ติดต่อผู้ออกแบบโดยตรง		
รูปแบบสถาปัตยกรรม	สถาปัตยกรรมไทยประยุกต์		
พื้นที่ใช้สอย	270 ตารางเมตร		
ระยะเวลาในการก่อสร้าง	พ.ศ.2553 – ปัจจุบัน	มูลค่าการก่อสร้าง	70 ล้านบาท
ผู้ออกแบบ	นายทรงธรรม เกิดแก่น		
แนวความคิดในการออกแบบ			

ความต้องการของเจ้าอาวาสต้องการสร้างอุโบสถที่ผนวกกับพระธาตุเจดีย์แบบพระธาตุพนม ประกอบกับพื้นที่วัดเป็นเขตของโรงเรียนเตรียมทหารจึงออกแบบให้รูปแบบอาคารมีความรู้สึกหนักแน่น สงบ นิ่ง รวมถึงรูปแบบอาคารที่มาจากความต้องการการใช้สอย โดยเพิ่มช่วงเสาด้านหน้าเพื่อการทำสังฆกรรมต่างๆ และมุขด้านข้างเป็นบันไดเวียนเพื่อไปกราบพระธาตุที่ประดิษฐานอยู่ชั้นบน

วิธีการศึกษารูปแบบสถาปัตยกรรมไทย

- ศึกษาจากรูปแบบอาคารที่มีรูปแบบสถาปัตยกรรมท้องถิ่น
- ศึกษาจากหนังสือ ตำรา และงานวิจัย

วิธีการดำเนินโครงการ

- ผู้ออกแบบเป็นได้มีการประชุมร่วมกับทางผู้ที่เกี่ยวข้องเพื่อวางแผนในแต่ละขั้นตอน โดยทางเจ้าอาวาสเป็นผู้สรรหาผู้รับเหมาด้วยตนเอง และให้เลขานุการวัดเข้ามาดูแลในส่วนของงบประมาณอย่างเป็นระบบ

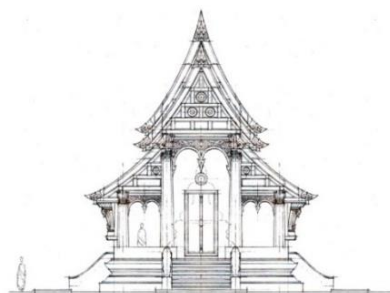
ปัญหาและอุปสรรคในระหว่างการดำเนินการ

- ปัญหาเรื่องงบประมาณที่มาจากการทำบุญ สืบเนื่องจากประเด็นทางการเมืองในปี พ.ศ.2553 และปัญหาอุทกภัยในปี พ.ศ.2554 ทำให้กระทบต่อแผนงานในการทำงาน รวมไปถึงต้องว่าจ้างผู้รับเหมาแบบเหมาทำให้มีปัญหาในการควบคุมการก่อสร้าง

ข้อเสนอแนะ

- เจ้าอาวาสมีความต้องการอยากได้รูปแบบแบบพระธาตุพนมซึ่งผู้ออกแบบเองก็มีความคิดที่ไม่เหมาะสมกับพื้นที่แต่เนื่องด้วยอำนาจการตัดสินใจที่มากกว่าจึงไม่สามารถขอปรับเปลี่ยนได้
- ในขณะดำเนินงานก่อสร้าง ควรจัดทำทศนียภาพโดยรวมโครงการประกอบกับรายละเอียดการดำเนินการก่อสร้าง เพื่อให้ผู้ดำเนินการและผู้ที่เกี่ยวข้องเกิดความเข้าใจตรงกัน

4.2.11 พระอุโบสถวัดวรลาภูปถัมภ์ ที่ตั้ง : จังหวัดยโสธร

รูปที่ 37 ภายลายเส้นพระอุโบสถวัดวรลาภูปถัมภ์
ที่มา : ผู้ออกแบบ

เจ้าของโครงการ	วัดวรลาภูปถัมภ์
การได้มาซึ่งโครงการ	การขอความอนุเคราะห์มาทางกรมศิลปากร
รูปแบบสถาปัตยกรรม	สถาปัตยกรรมไทยประเพณี
พื้นที่ใช้สอย	125 ตารางเมตร
มูลค่าการก่อสร้าง	9 ล้านบาท
ผู้ออกแบบ	นาย ณรงค์ฤทธิ์ ทองแสง (สถาปนิกในสำนักสถาปัตยกรรมกรมศิลปากร)

แนวความคิดในการออกแบบ

เนื่องจากในจังหวัดยโสธรอุโบสถที่เป็นรูปแบบสถาปัตยกรรมล้านช้างไม่มีหลงเหลือแล้ว แต่ด้วยประวัติศาสตร์อุโบสถเก่าที่ถูกรื้อถอนไปแล้วนั้นเป็นรูปแบบแบบล้านช้าง ผู้ออกแบบมีแนวความคิดที่จะออกแบบให้เป็นตัวอย่างของงานสถาปัตยกรรมไทยรูปแบบล้านช้างเพื่อให้เป็นแหล่งศึกษางานสถาปัตยกรรมที่ถูกหลักจารีตประเพณี โดยมีการนำรูปแบบสถาปัตยกรรมอีสานและล้านช้างมาปรับใช้ในการออกแบบ และมีการคำนึงถึงความสัมพันธ์ระหว่างพื้นที่ใช้สอยกับจำนวนวัดที่จำพรรษาอยู่ภายในวัดที่มีจำนวนไม่มากเพื่อความสะดวกในการดูแลรักษาอาคารในภายหลัง

วิธีการศึกษารูปแบบสถาปัตยกรรมไทย

- ศึกษาจากรูปแบบสถาปัตยกรรมพื้นถิ่นแบบล้านช้าง
- ศึกษาจากหนังสือ ตำรา และงานวิจัย

ปัญหาและอุปสรรคในระหว่างการทำเนิการ

- เนื่องจากงบประมาณของวัดเป็นการเรียรายทำให้งบประมาณในแต่ละปีไม่แน่นอน จึงมีการว่าจ้างผู้รับเหมาแบบเหมาช่วง ซึ่งส่งผลให้มีปัญหาในการประสานงาน
- ขาดช่างที่มีฝีมือในท้องถิ่น

ข้อเสนอแนะ

- ในช่วงแรกในการทำเนิการเจ้าอาวาสมีความต้องการงานสถาปัตยกรรมที่มีขนาดใหญ่เพื่อเป็นอนุสรณ์ให้กับคนเดินทาง แต่ผู้ออกแบบมีความเห็นว่าจะมีความยากลำบากในการดูแลรักษา รวมไปถึงค่าใช้จ่ายที่ตามมาในภายหลังการใช้งาน ผู้ออกแบบได้มีวิธีการโน้มน้าวโดยการทำแบบร่างเพื่อเสนอเจ้าอาวาสให้เข้าใจในแนวความคิดของสถาปนิก และเป็นการสร้างองค์ความรู้ร่วมกัน

4.2.12 อุโบสถวัดจันทร์

ที่ตั้ง : จังหวัดอยุธยา

รูปที่ 38 ทศนียภาพภายนอกพระอุโบสถวัดจันทร์

ที่มา : ผู้ออกแบบ

เจ้าของโครงการ	วัดจันทร์
การได้มาซึ่งโครงการ	ติดต่อโดยตรงมาทางกรรมการผู้จัดการบริษัท
รูปแบบสถาปัตยกรรม	สถาปัตยกรรมไทยประยุกต์
พื้นที่ใช้สอย	150 ตารางเมตร
มูลค่าการก่อสร้าง	12 ล้านบาท
ระยะเวลาในการก่อสร้าง	พ.ศ.2556 – ปัจจุบัน
ผู้ออกแบบ	นาย กรรณ สุวรรณโน (บริษัท ส.บุญมีฤทธิ์วิศวกรรม จำกัด)
แนวความคิดในการออกแบบ	

จากที่อุโบสถหลังเดิมมีความชำรุดทรุดโทรมรวมไปถึงพื้นที่ใช้สอยไม่เพียงพอต่อการใช้งานในปัจจุบัน เจ้าอาวาสจึงมีความประสงค์ที่จะสร้างอุโบสถหลังใหม่ขึ้นโดยได้แรงบันดาลใจมาจากพระอุโบสถวัดพระรามเก้ากาญจนาภิเษก โดยผู้ออกแบบได้นำรูปแบบดังกล่าวมาออกแบบให้สอดคล้องเข้ากับบริบทในพื้นที่นั้นประกอบกับการนำเทคโนโลยีการก่อสร้างและวัสดุก่อสร้างสมัยใหม่เข้ามาปรับใช้

วิธีการศึกษารูปแบบสถาปัตยกรรมไทย

- ศึกษาจากรูปแบบอาคารที่มีรูปแบบสถาปัตยกรรมท้องถิ่น
- ศึกษาจากหนังสือ ตำรา และงานวิจัย

วิธีการดำเนินโครงการ

เนื่องด้วยทางวัดมีเจ้าภาพหลักทำให้งบประมาณตั้งต้นเพียงพอต่อการก่อสร้างโครงสร้างหลักและงานองค์ประกอบสถาปัตยกรรมเป็นส่วนหลังที่มาจากการทำบุญทอดกฐินประจำปี และด้วยผู้รับเหมาที่มีประสบการณ์ในการทำงานด้านสถาปัตยกรรมไทย และมีช่างฝีมือที่มีประสบการณ์ทำให้งานที่ออกมาเป็นไปตามแผนการทำงาน

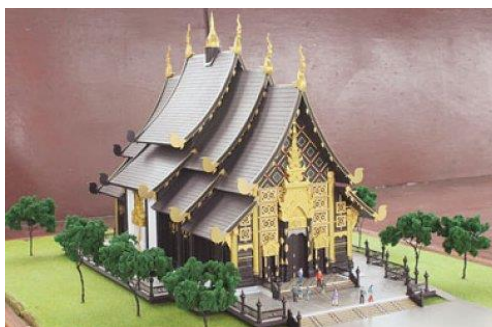
ปัญหาและอุปสรรคในระหว่างการดำเนินการ

- ปัญหาในเรื่องการก่อสร้างทั่วไป

ข้อเสนอแนะ

การทำงานด้านสถาปัตยกรรมไทยควรมีการขยายแบบเท่าจริงเพื่อความถูกต้องในการทำงานและเป็นการป้องกันความคลาดเคลื่อนที่ทำให้เกิดความเสียหายในด้านงบประมาณและเวลา

4.2.13 พระอุโบสถวัดท่าไม้ ที่ตั้ง : จังหวัดนครปฐม

รูปที่ 39 พระอุโบสถวัดท่าไม้
ที่มา : ผู้ออกแบบ

เจ้าของโครงการ	วัดท่าไม้
การได้มาซึ่งโครงการ	ติดต่อผู้ออกแบบโดยตรง
รูปแบบสถาปัตยกรรม	สถาปัตยกรรมไทยประเพณี
พื้นที่ใช้สอย	420 ตารางเมตร
มูลค่าการก่อสร้าง	140 ล้านบาท
ระยะเวลาในการก่อสร้าง	พ.ศ.2555 – ปัจจุบัน
ผู้ออกแบบ	นายทรงยศ เสมะกนิษฐ์

แนวความคิดในการออกแบบ

เจ้าอาวาสได้แรงบันดาลใจมาจากหอค้าหลวงในงานราชพฤกษ์ที่จังหวัดเชียงใหม่ จึงได้นำแบบมาขยายให้เข้ากับพื้นที่การใช้งาน โดย โดยผู้ออกแบบพระอุโบสถขนาดใหญ่ ภายใต้ข้อจำกัดของโครงสร้างพื้นฐานรากเดิม แก้ปัญหาผืนหลังคาที่มีขนาดใหญ่ด้วยวิธีการลดทอนสัดส่วนให้เหมาะสมตามรูปแบบสถาปัตยกรรมไทย ใช้วัสดุและโครงสร้างสมัยใหม่โดยมีการนำเอาระบบ Smart Truss เหล็กชุบสังกะสี มาใช้ทำโครงสร้างหลังคา

วิธีการศึกษารูปแบบสถาปัตยกรรมไทย

- ศึกษาจากรูปแบบสถาปัตยกรรมท้องถิ่น
- ศึกษาจากหนังสือ ตำรา และงานวิจัย

ปัญหาและอุปสรรคในระหว่างการค้าเนินการ

- ผู้ออกแบบเสนอให้เป็นรูปแบบอาคารที่เหมาะสมกับสถาปัตยกรรมรูปแบบภาคกลางแต่ด้วยความต้องการของเจ้าอาวาสจึงไม่สามารถปรับเปลี่ยนได้
- ปัญหาในการดำเนินการที่ไม่เป็นระบบ ไม่มีการแบ่งงวดงานหรือระยะเวลาที่ชัดเจน
- ด้วยอาคารขนาดใหญ่ในการประดับตกแต่งผู้ออกแบบเสนอให้มีการใช้ระบบถอดพิมพ์ แต่ด้วยความประสงค์ของเจ้าอาวาสได้เลือกแบบปูนปั้นทำให้มีราคาการก่อสร้างสูง ประกอบกับในช่วงการทำสัญญามีลักษณะที่ไม่รัดกุม ทำให้เกิดความไม่โปร่งใสในการดำเนินงาน

ข้อเสนอแนะ

- สถาปนิกที่ทำงานด้านสถาปัตยกรรมไทยควรมีความสามารถในการให้ความรู้กับผู้ที่เกี่ยวข้องเรื่องบริหารจัดการ ระบบการทำงาน และระบบทางการเงิน รวมถึงความรู้สถาปัตยกรรมไทย

4.2.14 พระอุโบสถวัดวังนกแอ่น

ที่ตั้ง : จังหวัดพิษณุโลก

รูปที่ 40 ทศนียภาพภายนอกพระอุโบสถวัดวังนกแอ่น

ที่มา : ผู้ออกแบบ

เจ้าของโครงการ	วัดวังนกแอ่น
การได้มาซึ่งโครงการ	ติดต่อผู้ออกแบบโดยตรง
รูปแบบสถาปัตยกรรม	สถาปัตยกรรมไทยประเพณี
พื้นที่ใช้สอย	250 ตารางเมตร
มูลค่าการก่อสร้าง	14 ล้านบาท
ระยะเวลาในการก่อสร้าง	พ.ศ.2555 – ปัจจุบัน
ผู้ออกแบบ	อาจารย์ จักรพร สุวรรณนคร (อาจารย์ประจำคณะสถาปัตยกรรม- ศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย)

แนวความคิดในการออกแบบ

จากเดิมเจ้าอาวาสมีแนวความคิดที่จะก่อสร้างอุโบสถไม้สักกลางน้ำ ผู้ออกแบบจึงเสนอแนวความคิดที่จะออกแบบอุโบสถในลักษณะที่ใช้โครงสร้างสมัยใหม่และใช้ไม้สักเฉพาะที่ฝ้าผนังอาคารโดยให้อาคารมีฟาไลเพื่อที่จะกันแดดกันฝนให้กับผนังอาคาร และด้วยลักษณะที่ตั้งที่เป็นทางลงเขาผู้ออกแบบจึงออกแบบให้เป็นอุโบสถ 2 ชั้น เพื่อให้อาคารโดดเด่นขึ้น และให้ชั้นล่างนั้นเป็นช่องร่องถุนที่โปร่งลมผ่านได้ และสามารถใช้งานที่เป็นห้องสมุด ห้องบรรยายธรรม และห้องเก็บของ โดยในรูปแบบอาคารได้นำรูปแบบจากวัดพระพุทธชินราชมาปรับใช้ในการออกแบบเพื่อให้เข้ากับบริบทในพื้นที่ โดยในองค์ประกอบทางสถาปัตยกรรมและลวดลายต่างๆได้นำสัญลักษณ์ออกมาออกแบบเพื่อให้สอดคล้องกับชื่อของทางวัด

วิธีการศึกษารูปแบบสถาปัตยกรรมไทย

- ศึกษาจากรูปแบบสถาปัตยกรรมในพื้นที่
- ศึกษาจากหนังสือ ตำรา และงานวิจัย

วิธีการดำเนินโครงการ

ในการดำเนินการเจ้าอาวาสเป็นผู้ควบคุมงานเองเนื่องจากมีประสบการณ์ในการก่อสร้างมาอยู่แล้ว และได้มีการจัดตั้งคณะกรรมการที่มาจากคนที่มีประสบการณ์ในแต่ละด้านของทางชุมชนเพื่อมีส่วนร่วมในการตรวจสอบการดำเนินการของผู้รับเหมา และเพื่อแสดงความคิดเห็น โดยได้มีการว่าจ้างผู้รับเหมาและช่างท้องถิ่นรวมถึงผู้รับเหมาช่างที่มีความเชี่ยวชาญด้านต่างๆ

ปัญหาและอุปสรรคในระหว่างการดำเนินการ

ข้อจำกัดในการก่อสร้างของช่างท้องถิ่น ทำให้เกิดความคลาดเคลื่อนและล่าช้าในการทำงาน

บทที่ 5

การวิเคราะห์ข้อมูลจากการศึกษา และการสัมภาษณ์

จากการเก็บข้อมูลโดยการสัมภาษณ์ผู้ที่เกี่ยวข้องกับโครงการ และการค้นคว้าโดยการออกภาคสนาม โดยสามารถนำข้อมูลที่ได้มาทำการวิเคราะห์โดยใช้ทฤษฎีในการบริหารจัดการทรัพยากร ซึ่งจะประกอบไปด้วย กระบวนการจัดการที่สัมพันธ์กับคุณสมบัติของผู้ดำเนินการ, ลักษณะการดำเนินงานของแต่ละโครงการ, ลักษณะของงบประมาณ และ วิธีการดำเนินงานเพื่อเกิดรูปแบบสถาปัตยกรรมไทย เพื่อชี้ให้เห็นถึงประเด็นปัญหาในการจัดการโดยวิเคราะห์จากทฤษฎีการจัดการ แล้วนำมาผนวกกับความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญ เพื่อที่จะสรุปวิเคราะห์รวบรวมประเด็นปัญหาของการจัดการสถาปัตยกรรมพุทธศาสนาในวัดแล้วนำไปสรุปข้อคิดเห็น แนวทางวิธีการจัดการเพื่อให้เกิดประสิทธิภาพยิ่งขึ้นของกระบวนการจัดการสถาปัตยกรรมพุทธศาสนาในวัดต่อไป

5.1 การวิเคราะห์กรณีศึกษา

จากข้อมูลในการสัมภาษณ์ผู้ออกแบบหรือผู้ที่เกี่ยวข้องในการดำเนินการของกรณีศึกษาที่ได้นั้นทั้งในเรื่อง แนวความคิดของผู้ออกแบบ และแนวทางการบริหารจัดการ รวมไปถึงปัจจัยและข้อเสนอแนะต่างๆ ที่มีผลต่อกระบวนการจัดการของโครงการสถาปัตยกรรมพุทธศาสนาใน โดยผู้วิจัยได้นำมาวิเคราะห์ในประเด็นต่างๆ ดังนี้

5.1.1 การวิเคราะห์เปรียบเทียบกระบวนการจัดการที่สัมพันธ์กับคุณสมบัติของผู้ออกแบบของกรณีศึกษา

เกณฑ์การแบ่งกลุ่มกรณีศึกษาผู้วิจัยได้เลือกที่จะใช้ตัวคุณสมบัติของตัวผู้ออกแบบ เนื่องจากเป็นปัจจัยหลักที่มีผลต่อการได้มาซึ่งรูปแบบสถาปัตยกรรมรวมไปถึงการดำเนินงานของโครงการ ซึ่งสามารถจัดกลุ่มตัวอย่างกรณีศึกษาได้ 4 กลุ่ม ดังนี้

กลุ่มที่ 1 กลุ่มกรณีศึกษาที่มีการจัดการโดยบุคคลที่มีความรู้ความเชี่ยวชาญด้านสถาปัตยกรรมไทย

รูปที่ 41 พระอุโบสถวัดหลวงพ่อดุสิตธรรมกายาราม

รูปที่ 42 พระอุโบสถวัดราชบูรณะบารุง

สำหรับงานในกลุ่มที่ 1 นี้ซึ่งหากจะวิเคราะห์ในด้านกระบวนการจัดการจะอยู่ในระบบหลักๆ อยู่สองระบบคือผู้ออกแบบที่ดำเนินงานในระบบราชการและระบบเอกชน ซึ่งงานสถาปัตยกรรมพุทธศาสนาในวัดของทางภาคราชการเป็นงานของผู้ออกแบบที่มีชื่อเสียงและผลงานที่เป็นที่ประจักษ์ มีการสร้างงานสถาปัตยกรรมไทยตามแบบแผน โดยระบบการทำงานเป็นระบบข้าราชการ ไม่ว่าจะเป็นทั้งในกรมศิลปากร หรือ กรมโยธาธิการและผังเมือง มีการได้มาซึ่งโครงการจะเป็นในระบบการขอความอนุเคราะห์ โดยมีการทำงานเป็นขั้นเป็นตอนรัดกุม ซึ่งต้องบริหารจัดการ งบประมาณ และเวลาที่จำกัด ควบคู่ไปกับความสวยงามที่จำเป็นต้องเกิดขึ้น พร้อมๆ กัน โดยระบบการจัดการขององค์กรต้องเป็นไปตามรูปแบบราชการ ต้องตรวจสอบได้ เป็นขั้นตอน ไม่ว่าจะเป็นการสรรหาผู้รับเหมา การตรวจการจ้าง เพื่อให้ได้งานสถาปัตยกรรมที่ดีมีประสิทธิภาพในทุกๆ ด้าน

งานสถาปัตยกรรมพุทธศาสนาที่เป็นโครงการที่ดำเนินโครงการโดยเอกชน หรือตัวบุคคลเองนั้น ผลงานของกลุ่มคนกลุ่มนี้จะเป็นผลงานของผู้มีความรู้ความสามารถด้านสถาปัตยกรรมไทย และมีประสบการณ์ในการทำงานมายาวนาน งานในช่วงปี พ.ศ.2538-2557 นั้นถือว่าเป็นงานยุคหลังที่ผ่านการลองผิดลองถูกจนตกตะกอน จนสั่งสมเป็นองค์ความรู้ความเชี่ยวชาญ โดยในด้านการออกแบบจะมีแนวความคิดที่อ้างอิงกับความสัมพันธ์ต่อบริบทพื้นที่ รูปแบบสถาปัตยกรรมในท้องถิ่น โดยจะสะท้อนออกมาเป็นงานสถาปัตยกรรมที่มีสัดส่วนและเอกลักษณ์โดดเด่นของตัวเองในผลงาน โดยในแง่ของการจัดการนั้นผู้ออกแบบได้มีกระบวนการที่ไม่ตายตัวตัวขึ้นอยู่กับปัจจัยต่างๆ ที่เกี่ยวข้องเช่น ความต้องการของเจ้าอาวาส ความต้องการของเจ้าของงบประมาณ ข้อจำกัดของผู้รับเหมา ผู้รับเหมาท้องถิ่น หรือช่างฝีมือ แต่จะมีรูปแบบการดำเนินงานหลักเป็นโครงอยู่แล้ว ยกตัวอย่างเช่น ระบบการดำเนินงานของ รศ.ดร.ภิญโญ สุวรรณคีรี ที่จะมีการจ้างงานผู้รับเหมา และช่างฝีมือในด้านต่างๆ ที่มีประสบการณ์จนเรียกว่าเป็นช่างลำดับต้นๆ ในประเทศไทย และมีระบบการทำงานระหว่างช่างกับผู้รับเหมาที่ได้ทำงานกันมาจนคุ้นเคยแล้ว จนบริษัทรับเหมาก่อสร้างนั้นได้พัฒนาจนเป็นบริษัทที่มีระบบในการทำงานหรือมีทรัพยากรทั้งคนและองค์ความรู้ภายในองค์กร ซึ่งการดำเนินงานที่เป็นระบบเอกชนนั้น จะสามารถดำเนินงานได้รวดเร็วกว่าระบบราชการที่ไม่ต้องผ่านการอนุมัติจากที่ประชุม และสามารถเจรจากับเจ้าของงานได้โดยตรงซึ่งจะส่งผลดีถ้าหากผู้ออกแบบหรือผู้ดำเนินโครงการนั้นมีประสบการณ์ที่จะควบคุมการทำงานและแก้ไขปัญหาต่างๆ ได้ จนทำให้ผลลัพธ์สุดท้ายคืองานสถาปัตยกรรมนั้นมีคุณค่าและประสิทธิภาพตรงตามจุดประสงค์ของเจ้าของโครงการ แต่ในขณะเดียวกันก็มีปัญหาในการดำเนินงานเช่นกัน ซึ่งจะเห็นในกรณีที่ไม่สามารถคุยแนวทางการดำเนินงานหรือความต้องการของเจ้าอาวาสให้เป็นไปในทางเดียวกันกับผู้ออกแบบซึ่งผู้ออกแบบในกลุ่มนี้ด้วยประสบการณ์และโอกาสในการได้มาซึ่งงาน ก็จะเลือกที่จะปฏิเสธในการรับงานแต่งงานสถาปัตยกรรมเหล่านั้นก็จะตกไปในผู้ออกแบบกลุ่มอื่นๆ หรือเจ้าอาวาสก็จะดำเนินงานด้วยตนเอง

ข้อสังเกต

- ผู้ออกแบบมีประสบการณ์การทำงานเป็นระยะเวลานาน รวมไปถึงการดำเนินงานโดยช่างและผู้รับเหมาที่เคยร่วมงานกันมานาน ในด้านการจัดการจึงมีแนวโน้มที่จะเกิดปัญหาน้อย
- แนวความคิดการออกแบบมีการประยุกต์ในเรื่องวัสดุก่อสร้าง และการใช้สอยที่เพิ่มขึ้น โดยอิงจากรูปแบบประเพณีเป็นหลัก

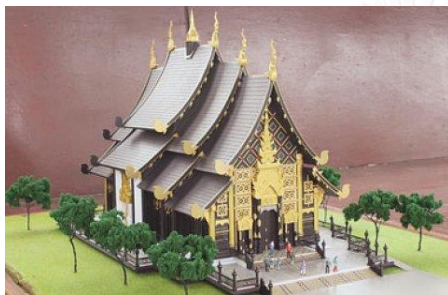
กลุ่มที่ 2 กลุ่มกรณีศึกษาที่มีการจัดการโดยบุคคลที่สำเร็จการศึกษาจากหลักสูตรสถาปัตยกรรมไทย

รูปที่ 43 พระอุโบสถวัดไทรย้อย

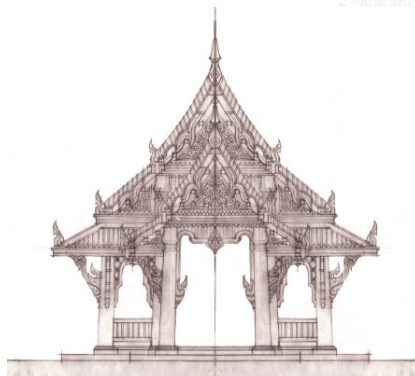
รูปที่ 44 พระอุโบสถวัดศิลาสูง

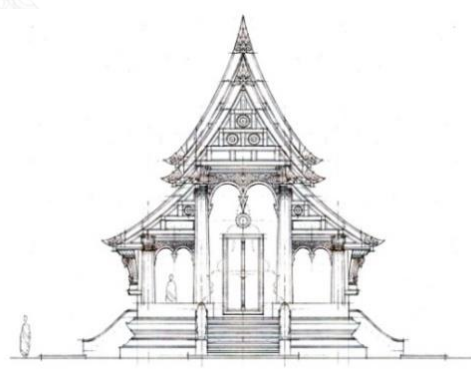
รูปที่ 45 พระอุโบสถวัดท่าไม้

รูปที่ 46 พระอุโบสถวัดวังนกแอ่น

รูปที่ 47 วิหารวัดศรีอุทัย

รูปที่ 48 พระอุโบสถวัดวารลาภูถ้ำมรกต

รูปที่ 49 พระอุโบสถวัดจันทร์

จากการศึกษาพบว่าสถาปัตยกรรมไทยที่มีส่วนร่วมในการดำเนินงานของกลุ่มคนที่จบการศึกษาจากสาขาวิชาสถาปัตยกรรมไทย ที่ทำงานอยู่ในระบบการดำเนินงานทั้งในภาครัฐและเอกชน ในด้านการดำเนินการออกแบบงานสถาปัตยกรรมไทยของกลุ่มบุคคลเหล่านี้จะได้รับอิทธิพลในเรื่องการออกแบบรูปแบบสถาปัตยกรรมไทย ลวดลาย องค์ประกอบสถาปัตยกรรม เป็นต้น ซึ่งได้รับแนวทางมาจากอาจารย์ผู้สอนจากทั้งฝั่งมหาวิทยาลัยศิลปากร และจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ซึ่งจะเห็นได้จากรูปแบบงานสถาปัตยกรรมไทยที่เกิดขึ้น ซึ่งในรูปแบบสถาปัตยกรรมไทยประเพณีที่เกิดขึ้นนั้น ในแนวความคิดการออกแบบของแต่ละบุคคลจะมีแนวทางการออกแบบตามหลักการ หรือฉันทลักษณ์รูปทรงต่างๆที่อิงจากหลักการ หรือตำราของผู้เชี่ยวชาญได้มีการสอนขึ้น โดยมีการนำวัสดุสมัยใหม่มาปรับใช้ให้เข้ากับการออกแบบที่คำนึงถึงบริบทต่างๆ โดยคำนึงถึงความเหมาะสมของรูปแบบสถาปัตยกรรมที่เป็นการนำรูปแบบสถาปัตยกรรมในพื้นที่นั้นๆนำมาปรับใช้ในการออกแบบ โดยผสมผสานเข้ากับความต้องการในการใช้สอยหรือแนวความคิดของเจ้าอาวาสหรือเจ้าของโครงการ โดยในผลงานรูปแบบสถาปัตยกรรมประยุกต์นั้นจะมีการออกแบบให้เกิดรูปแบบหรือรูปทรงทางสถาปัตยกรรม ที่นำเอารูปแบบของสถาปัตยกรรมไทยประเพณีมาประยุกต์ในการลวดทอนรูปทรง หรือองค์ประกอบสถาปัตยกรรม โดยเป็นการออกแบบจังหวะ สัดส่วนต่างๆ โดยการใส่เอกลักษณ์ความเป็นตัวตนสอดแทรกลงไปในงานสถาปัตยกรรม ซึ่งด้านงานบริหารจัดการนั้นในส่วนการทำให้เกิดรูปแบบสถาปัตยกรรม ยังคงทำตามหลักสูตรที่เคยเรียนมาและมีการปรึกษาอาจารย์ผู้เชี่ยวชาญด้านสถาปัตยกรรมไทย

ในกรณีที่ทำเนียบการโดยบุคลากรที่สำเร็จการศึกษาจากหลักสูตรสถาปัตยกรรมไทย ที่ทำงานอยู่ในหน่วยงานราชการ ซึ่งในแต่ละองค์กรจะมีสำนักสถาปัตยกรรม และภายในสำนักจะมีส่วนย่อยที่จะคอยดูแลงานสถาปัตยกรรมไทยโดยเฉพาะซึ่งในส่วนนี้ โดยมีสถาปนิกที่สำเร็จการศึกษาจากสาขาวิชาสถาปัตยกรรมไทยโดยตรงทำงานอยู่ เช่น กรมศิลปากร กรมโยธาธิการและผังเมือง รวมไปถึงกระทรวงศึกษาธิการ และกระทรวงสาธารณสุข โดยในระบบการจัดการในองค์กรนั้นก็จะเป็นในระบบการขอความอนุเคราะห์มาจากหน่วยงานต่างๆ เช่น วิทยาลัยนาฏศิลป์ หรือหน่วยงานส่วนภูมิภาค โดยถ้างานในหน่วยงานดังกล่าวเป็นงานที่เกี่ยวข้องกับสถาปัตยกรรมไทยก็จะเป็นงานสถาปัตยกรรมไทยประเภท หอพระพุทธรูป หรือ ศาล หรือวัด ที่หน่วยงานนั้นๆดูแลรับผิดชอบอยู่ ซึ่งถ้าในบางหน่วยงานถ้ามีงานที่ต้องการให้เกิดเอกลักษณ์หรือสถาปัตยกรรมไทย แต่ในหน่วยงานไม่มีผู้ที่มีความรู้ความเชี่ยวชาญด้านสถาปัตยกรรมไทย ก็จะมีการติดต่อมาที่กรมศิลปากรหรือกรมโยธาเพื่อขอคำปรึกษาหรือขอความอนุเคราะห์ในการออกแบบ

ข้อสังเกต

- เป็นงานสถาปัตยกรรมไทยที่ผู้ออกแบบ มีการประยุกต์ในเรื่อง วัสดุก่อสร้าง และการใช้สอยที่เพิ่มขึ้น โดยอิงจากรูปแบบแบบประเพณี และได้รับอิทธิพลมาจากงานชิ้นครู
- มีการสอดแทรกแนวความคิด ที่แสดงความเป็นเอกลักษณ์ ที่สัมพันธ์กับความหมายทางประวัติศาสตร์ และบริบทต่างๆในพื้นที่
- เป็นส่วนใหญ่ มีข้อจำกัด และปัญหา ในการดำเนินงานกับผู้รับเหมา ช่าง และเจ้าอาวาส
- เป็นส่วนน้อย ที่จะมีเจ้าอาวาสที่เข้าใจและดำเนินงานโดยอิงจากแบบของผู้ออกแบบเป็นหลัก

กลุ่มที่ 3 กลุ่มกรณีศึกษาที่มีการจัดการโดยบุคคลที่สำเร็จการศึกษาจากหลักสูตรสถาปัตยกรรมหรือศาสตร์ที่เกี่ยวข้อง

รูปที่ 50 พระอุโบสถวัดบุหว่าน

รูปที่ 51 พระอุโบสถวัดเขาวง

รูปที่ 52 วิหารวัดป่าฎีก่อน

กลุ่มงานสถาปัตยกรรมไทยที่เป็นการดำเนินงานของสถาปนิกหรือผู้ออกแบบที่ไม่ได้สำเร็จการศึกษาทางสถาปัตยกรรมไทยโดยตรงนั้น จะเป็นการศึกษาจากหนังสือ ตำรา จากการดูงานสถาปัตยกรรมไทยในท้องถิ่น และการวิเคราะห์ที่ศึกษาค้นคว้าวิจัยด้วยตนเอง หรือบางท่านดำเนินการโดยการเข้าปรึกษากับผู้เชี่ยวชาญทางด้านสถาปัตยกรรมไทย เช่น ศิลปินแห่งชาติ หรือนักวิชาการก่อนเริ่มทำงาน หรือบางท่านเริ่มทำงานก่อนเมื่อพบปัญหาแล้วจึงไปปรึกษาผู้เชี่ยวชาญในภายหลัง โดยจะเป็นในลักษณะที่นำประเด็นปัญหาไปปรึกษาผู้ที่มีความรู้ความเชี่ยวชาญเพื่อนำที่จะนำวิธีการแก้ปัญหาต่างๆมาปรับใช้ โดยที่ผลงานสถาปัตยกรรมไทยของแต่ละท่านนั้นมีรูปแบบสถาปัตยกรรมไทยที่แตกต่างออกไปจากกลุ่มแรก โดยมีการออกแบบโดยมีการใส่แนวความคิดที่จะผสมผสานสถาปัตยกรรมที่เป็นรูปแบบสมัยใหม่เข้าไปร่วมในงาน โดยในการจัดการโครงการสถาปัตยกรรมนั้นมีรูปแบบแตกต่างกันออกไป แต่จะอิงจากหลักการของรูปแบบการจัดการงานสถาปัตยกรรมทั่วไปเป็นหลัก จึงค่อยๆเรียนรู้และปรับแผนการทำงานไปตามความเหมาะสมของการทำงานเพื่อให้เกิดประสิทธิภาพที่ดีในการทำงาน

ข้อสังเกต

- เป็นงานสถาปัตยกรรมไทยที่ผู้ออกแบบต้องการประยุกต์ ให้เกิดรูปแบบใหม่ แต่ยังคงจากรูปแบบสถาปัตยกรรมไทยประเพณีอยู่ ด้วยวิธีการลดทอนหรือเพิ่มองค์ประกอบทางสถาปัตยกรรมไทย
- มีการสร้างรูปทรงด้วยการ ออกมุข ซ้อนชั้น หรือมีการใช้เทคนิคต่างๆเพื่อให้เกิดรูปแบบที่ต่างออกไป
- มีการประยุกต์โดยวัสดุสมัยใหม่ สีสนั ที่แตกต่างออกไปจากรูปแบบประเพณีดั้งเดิม

กลุ่มที่ 4 กลุ่มกรณีศึกษาที่มีการจัดการโดยบุคคลที่ไม่ได้สำเร็จการศึกษาด้านสถาปัตยกรรมและสถาปัตยกรรมไทย

รูปที่ 53 พระอุโบสถวัดเกษิ

รูปที่ 54 พระอุโบสถวัดสะพาน

ในกลุ่มของกรณีศึกษานี้จะเป็นการดำเนินโครงการ โดยเจ้าอาวาสหรือทีมงานบริหารภายในวัดดำเนินการด้วยตนเอง หากมีความรู้ หรือ ประสบการณ์ด้านการก่อสร้างก็เลือกที่จะดำเนินการเอง ซึ่งจะใช้แรงงานหรือบุคลากรที่มีภายในวัด โดยดูตัวอย่างจากงานเจ้าของโครงการประทับใจ แล้วนำมาเป็นแรงบันดาลใจในออกแบบและปรับใช้ให้เข้ากับการใช้สอยหรือแนวความคิดของเจ้าอาวาส ซึ่งเป็นมีที่มื่ออำนาจการตัดสินใจสูงสุดในกระบวนการ โดยในขั้นตอนการดำเนินงานอาจเป็นการว่าจ้างผู้รับเหมาหรือช่างท้องถิ่น ให้ก่อสร้างโดยยึดเอาตามแบบที่เป็นแรงบันดาลใจนั้น แล้วนำปรับสัดส่วนตามทางเจ้าของโครงการเห็นสมควร หรือเป็นการดำเนินการแยกส่วนเช่น ในส่วนโครงสร้างและผนังอาคารใช้ผู้รับเหมากลุ่มหนึ่งซึ่งเป็นแรงงานที่มีอยู่ภายในวัด แล้วในส่วนหลังคาและองค์ประกอบตกแต่งก็เป็นการว่าจ้างช่างต่อให้ช่างรับเหมาอีกกลุ่มหนึ่งมาทำการก่อสร้างต่อในส่วนของชั้นหลังคาเช่นในกรณีของวัดสะพาน ซึ่งก็จะทำให้เกิดปัญหาในด้านรูปแบบที่แตกต่างกันมากรวมไปถึงความไม่เข้ากันในด้านรูปแบบของตัวงานเอง โดยศาสตราจารย์กิตติคุณ แฉ่งน้อย ศักดิ์ศรี ได้ให้ความเห็นว่า เป็นการเน้นความสำคัญที่ทางสถาปัตยกรรมไทยที่ไม่สอดคล้องกับการใช้งานของพื้นที่ เช่น ชั้นล่างนั้นเป็นส่วนในพื้นที่เอนกประสงค์ ส่วนในชั้นสองมีการใช้งานเป็นที่ประดิษฐานพระประธาน แต่การประดับตกแต่งนั้นกลับมีการใส่ซุ้มหน้าต่างที่มีลวดลายองค์ประกอบไว้ในชั้นล่าง ซึ่งดูไม่สอดคล้องกับการใช้งานและการให้ความสำคัญ อาจจะดีกว่าถ้าซุ้มหน้าต่างนั้นอยู่ในชั้นบนเพื่อให้เกิดการไล่ระดับความสำคัญจากชั้นล่างไปถึงชั้นหลังคาและแสดงความสำคัญที่สอดคล้องกับการใช้งาน

แต่ในทางเดียวกันแม้ผู้ที่ดำเนินงานนั้นไม่ได้สำเร็จการศึกษาด้านสถาปัตยกรรมไทยหรือสถาปัตยกรรมมาโดยตรง แต่หากมีความสนใจที่จะศึกษาพื้นฐานทางด้านการออกแบบสถาปัตยกรรมไทย แล้วนำมาปรับใช้กับแนวความคิดหรือความต้องการการใช้สอย ก็มีแนวโน้มที่จะทำให้เกิดงานสถาปัตยกรรมไทยประยุกต์ที่ดี และแตกต่างไปจากในแบบประเพณีเดิม

ข้อสังเกต

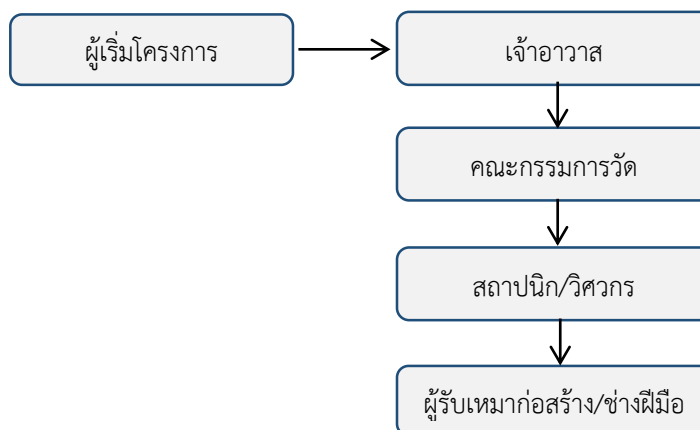
- ผู้ออกแบบเป็นเจ้าอาวาสหรือผู้รับเหมา โดยส่วนมากรูปแบบจะเกิดจากการได้แรงบันดาลใจจากอาคารตัวอย่าง แล้วนำมาให้ผู้รับเหมาสร้างตามประสบการณ์ ของผู้รับเหมาและช่าง

5.1.2 การวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างลักษณะการดำเนินโครงการกับกลุ่มกรณีศึกษา

ตารางที่ 2 แสดงการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างลักษณะการดำเนินโครงการกับกลุ่มกรณีศึกษา

No.	โครงการ	ลักษณะของการดำเนินโครงการ			
		ลักษณะการดำเนินโครงการประเภทที่ 1	ลักษณะการดำเนินโครงการประเภทที่ 2	ลักษณะการดำเนินโครงการประเภทที่ 3	ลักษณะการดำเนินโครงการประเภทที่ 4
	กลุ่มที่ 1				
1.1	พระอุโบสถวัดหลวงพ้อสดธรรมกายาราม	/			
1.2	พระอุโบสถวัดราษฎร์บำรุง	/			
	กลุ่มที่ 2				
2.1	พระอุโบสถวัดวังนกแอ่น		/		
2.2	พระอุโบสถวัดไทรย้อย	/			
2.3	พระอุโบสถวัดวรลาภูปถัมภ์			/	
2.4	พระอุโบสถวัดจันทน์นครหลวง		/		
2.5	พระอุโบสถวัดศิลาสูง		/		
2.6	พระอุโบสถวัดท่าไม้	/			
2.7	วิหารวัดศรีอุทัย			/	
	กลุ่มที่ 3				
3.1	อุโบสถวัดบุหว่าน		/		
3.2	วิหารวัดป่าภูก้อน	/			
3.3	พระอุโบสถวัดเขาวง		/		
	กลุ่มที่ 4				
4.1	พระอุโบสถวัดภาชี				/
4.2	พระอุโบสถวัดสะพาน				/

ลักษณะการดำเนินโครงการ ประเภทที่ 1

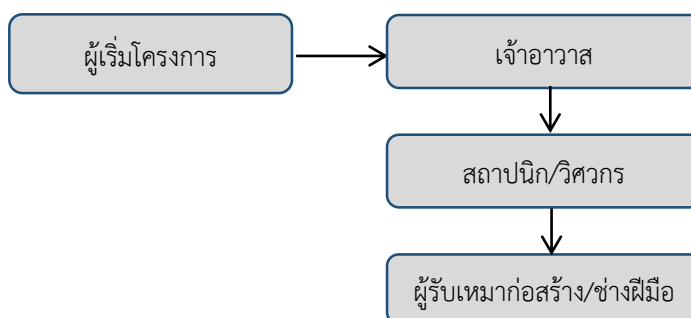
แผนภูมิที่ 3 แสดงความสัมพันธ์ของการดำเนินโครงการประเภทที่ 1

วัดในลักษณะนี้ส่วนมากจะเป็นวัดขนาดใหญ่ หรือเป็นวัดในเมือง อาจเป็นวัดเก่าแก่ โดยมีการบริหารจัดการที่ดีมีกำลังงบประมาณพร้อมที่จะทำการก่อสร้างตลอดทั้งโครงการ โดยการตั้งคณะกรรมการวัดขึ้นเพื่อบริหารจัดการโครงการรวมถึงการบริหารจัดการงบประมาณ อาจมีทั้งรูปแบบที่มีตัวแทนจากชุมชนรอบข้างวัดเข้ามามีส่วนร่วม หรือในรูปแบบที่ไม่มีตัวแทนจากชุมชนแต่เป็นตัวแทนจากคณะกรรมการวัดร่วมกันกับตัวแทนของทางผู้รับเหมาก่อสร้าง และมีหน่วยงานที่มีหรือผู้ที่มีความรู้ความเชี่ยวชาญประสบการณ์ในการออกแบบและก่อสร้างสถาปัตยกรรมพุทธศาสนาในวัด โดยในการดำเนินงานจะมีสถาปนิกหรือวิศวกรในการดำเนินงานคอยให้คำปรึกษา และควบคุมคุณภาพงานให้ได้ประสิทธิภาพตรงตามเป้าหมายหรือแผนการทำงานที่กำหนดไว้ รวมไปถึงมีการจัดหาผู้รับเหมาที่มีความรู้ความสามารถ และประสบการณ์ทำงานด้านสถาปัตยกรรมไทยโดยตรง รวมไปถึงช่างฝีมือที่มีประสบการณ์การทำงานร่วมกันกับฝ่ายผู้รับเหมา นั้นจะมีวิธีการในการจัดการที่ดี และสามารถวางแผนงานจัดการกับปัญหาต่างๆที่เกิดขึ้นได้อย่างมีประสิทธิภาพ

ข้อสังเกต

- กลุ่มงานที่มีคณะกรรมการวัดที่ประกอบด้วยตัวแทนจากชุมชนที่มีความรู้ในด้านต่างๆ ที่เข้ามาตรวจสอบและแสดงความคิดเห็นในการดำเนินงาน จะมีแนวโน้มให้งานนั้นมีผลลัพธ์ที่ดีมีประสิทธิภาพที่ดีกว่า และมีปัญหาในการดำเนินงานน้อยกว่ากลุ่มงานที่ไม่มีคณะกรรมการวัด
- กลุ่มงานที่มีคณะกรรมการวัดที่ประกอบด้วยกลุ่มคนที่รู้จักกับผู้รับเหมา นั้นจะมีโอกาสให้เกิดปัญหาในการทุจริตเกิดขึ้น
- กลุ่มงานที่มีผู้รับเหมาที่อำนาจตัดสินใจเหนือผู้ออกแบบ จะมีโอกาสทำให้เกิดปัญหาในชั้นดำเนินงานขั้นตอนต่างๆ

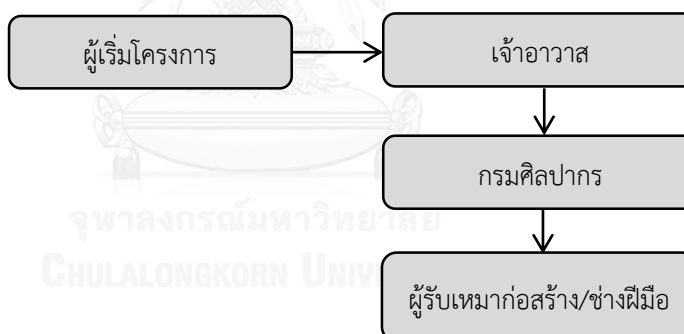
ลักษณะการดำเนินโครงการ ประเภทที่ 2

แผนภูมิที่ 4 แสดงความสัมพันธ์ของการดำเนินโครงการประเภทที่ 2

วัดในลักษณะของการดำเนินการนี้เป็นวัดที่มีขนาดกลางและขนาดเล็กที่สามารถหาผู้มีความรู้หรือประสบการณ์ได้เฉพาะ โดยเข้ามาดูในเรื่องการออกแบบและให้คำแนะนำในการบริหารจัดการโครงการ โดยอาศัยคนรู้จักแนะนำต่อกันมา โดยในการดำเนินโครงการทางเจ้าอาวาสจะดำเนินการเองโดยไม่ได้มีการตั้งคณะกรรมการขึ้นมาตรวจสอบในการทำงาน หรืองบประมาณในการดำเนินงาน

ลักษณะการดำเนินโครงการ ประเภทที่ 3

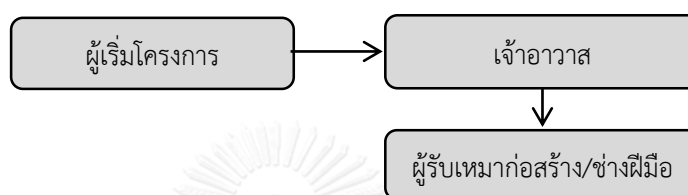
แผนภูมิที่ 5 แสดงความสัมพันธ์ของการดำเนินโครงการประเภทที่ 3

ลักษณะการดำเนินการโครงการในลักษณะนี้จะเป็นการขอความอนุเคราะห์ในเรื่องแบบมาทางหน่วยงานราชการที่เกี่ยวข้องโดยเมื่อได้แบบไปแล้วนั้น ทางเจ้าอาวาสก็จะนำแบบนั้นไปว่าจ้างผู้รับเหมาต่อเอง โดยให้สถาปนิกที่มีความเชี่ยวชาญจากหน่วยงานราชการเข้ามาแนะนำในขั้นตอนการออกแบบเท่านั้น หากในกรณีวัดศรีอุทัยที่พบปัญหาในเรื่องผู้รับเหมา สถาปนิกก็จะมีอำนาจในการตัดสินใจโดยตรงเนื่องจากการดำเนินงานมาในลักษณะขอความอนุเคราะห์ทำให้สถาปนิกนั้นมีอำนาจในการตัดสินใจรองลงไปจากผู้รับเหมา จึงอาจทำให้เกิดปัญหาในการดำเนินงานในลักษณะก่อสร้างไปโดยไม่ตรงกับแบบได้

ข้อสังเกต

- กลุ่มงานที่มีการขออนุญาตเข้ามามีอำนาจทางกรมศิลปากรนั้น แม้จะเข้ามาในระบบราชการ แต่จะเห็นว่าผู้ที่มีอำนาจการตัดสินใจสุดท้ายคือเจ้าอาวาส ซึ่งหลังจากที่ได้แบบไปแล้วก็มีโอกาสเกิดปัญหาในการดำเนินงานทั้งในด้านการก่อสร้าง และการดำเนินงาน
- กลุ่มงานที่มีการดำเนินงานโดยเจ้าอาวาสและผู้รับเหมาเองนั้น ส่วนมากจะไม่มีแผนงานที่แน่ชัด และไม่มีระยะเวลาที่กำหนดแน่นอน

ลักษณะการดำเนินโครงการ ประเภทที่ 4

แผนภูมิที่ 6 แสดงความสัมพันธ์ของการดำเนินโครงการประเภทที่ 4

ในลักษณะการดำเนินงานประเภทนี้จะเกิดขึ้นในลักษณะที่เจ้าอาวาสมีความรู้ประสบการณ์อยู่แล้ว และมีงบประมาณที่จะต้องก่อสร้างแล้วและมาสามารถที่จะหาผู้ออกแบบหรือผู้ที่มีความรู้ความเชี่ยวชาญได้ จึงจำเป็นต้องเขียนแบบและออกแบบเอง โดยอาศัยการปรึกษากับผู้รับเหมา โดยในกรณีที่ได้ผู้รับเหมาที่ไม่มีความรู้ความเข้าใจและประสบการณ์ในการทำงานโดยตรงก็จะทำให้เกิดปัญหาต่างๆตามมาในการดำเนินงาน เช่น ปัญหาในเรื่องการก่อสร้างที่ล่าช้ารวมไปถึงไม่ได้มาตรฐาน และปัญหาในเรื่องรูปแบบสถาปัตยกรรม รวมไปถึงปัญหาความไม่โปร่งใสในการดำเนินงาน

ข้อสังเกต

- เจ้าอาวาสเลือกที่จะไม่ขอความอนุเคราะห์ไปยังหน่วยงานราชการ เนื่องจากมีระยะเวลานานในการดำเนินการ
- เจ้าอาวาสเลือกที่จะไม่ใช้ผู้ที่มีความรู้ความเชี่ยวชาญด้านสถาปัตยกรรมไทย เนื่องจากทราบเฉพาะผู้ออกแบบที่มีชื่อเสียง และไม่สามารถเข้าถึงหรือติดต่อผู้ออกแบบที่มีความเชี่ยวชาญทางด้านสถาปัตยกรรมไทยได้

5.1.3 การวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างลักษณะงบประมาณตั้งต้นกับกลุ่มกรณีศึกษา

ตารางที่ 3 แสดงการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างลักษณะของงบประมาณตั้งต้นกับกลุ่มกรณีศึกษา

No.	โครงการ	ลักษณะของงบประมาณตั้งต้น		
		มีงบประมาณตั้งต้นชัดเจน เพียงพอสำหรับจัดทำแผนการ ดำเนินงานทั้งโครงการ	มีงบประมาณตั้งต้นจำนวนหนึ่ง และอาศัยงบประมาณจากการ ทำบุญทอดกฐินประจำปี	ไม่มีงบประมาณตั้งต้น โดยอาศัย งบประมาณจากการทำบุญ ทอดกฐินประจำปีและเงินทำบุญ
	กลุ่มที่ 1			
1.1	พระอุโบสถวัดหลวงพ่อดุสิตธรรม กายาราม	/		
1.2	พระอุโบสถวัดราชฎีราษฎร์บำรุง	/		
	กลุ่มที่ 2			
2.1	พระอุโบสถวัดวังนกแอ่น	/		
2.2	พระอุโบสถวัดไทรย้อย	/		
2.3	พระอุโบสถวัดวรลาภูปถัมภ์		/	
2.4	พระอุโบสถวัดจันทรินทร์นครหลวง		/	
2.5	พระอุโบสถวัดศิลาสูง		/	
2.6	พระอุโบสถวัดท่าไม้		/	
2.7	วิหารวัดศรีอุทัย		/	
	กลุ่มที่ 3			
3.1	อุโบสถวัดบุพหุแหวน		/	
3.2	วิหารวัดป่าภูก้อน	/		
3.3	พระอุโบสถวัดเขาวง	/		
	กลุ่มที่ 4			
4.1	พระอุโบสถวัดภาษี			/
4.2	พระอุโบสถวัดสะพาน			/

จากการศึกษาจะเห็นได้ว่ารูปแบบของงบประมาณตั้งต้นในแต่ละโครงการนั้นมีความแตกต่างกันออกไป ตามจำนวนงบประมาณตั้งต้น ซึ่งจะส่งผลต่อลักษณะการดำเนินงาน ในการวางแผนงาน จนถึงการควบคุมคุณภาพของงาน โดยสามารถสรุปได้ดังนี้

1. กลุ่มกรณีศึกษาที่มีงบประมาณตั้งต้นเพียงพอสำหรับจัดทำแผนการดำเนินงานทั้งโครงการ

จากงบประมาณตั้งต้นที่เพียงพอซึ่งอาจจะมาจากผู้ที่มีส่วนร่วมทั้งเจ้าอาวาส หรือเจ้าของงบประมาณที่มีความต้องการชัดเจนแล้วนั้น จะส่งผลให้สามารถวางแผนการดำเนินงานได้ตลอดทั้งโครงการ ทำให้มีการดำเนินงานที่ชัดเจนวางแผนเป็นขั้นตอน และหากมีกระบวนการจัดการตรวจสอบที่ดี โดยการมีส่วนร่วมของคนในชุมชนมาอยู่ในคณะกรรมการ ก็จะเกิดความโปร่งใสและทำให้เกิดความน่าเชื่อถือของผู้คนทั่วไปต่อโครงการที่ดี

2. กลุ่มกรณีศึกษาที่มีงบประมาณตั้งต้นจำนวนหนึ่ง และอาศัยงบประมาณจากการทำบุญทอดกฐินประจำปี

กรณีศึกษาในลักษณะนี้ส่วนใหญ่งบประมาณตั้งต้นที่มาจากเจ้าภาพหลักรวมกับเจ้าภาพรองนั้น สามารถใช้ในการดำเนินการก่อสร้างโครงสร้างอาคารหลัก ซึ่งมีสัดส่วนแตกต่างกันออกไปตามแต่ละโครงการ หรือข้อจำกัดของเจ้าภาพแต่ละท่าน ผนวกเข้ากับเงินตั้งต้นของวัดซึ่งก็จะแตกต่างกันไปตามความสามารถในด้านงบประมาณของแต่ละวัดอาจจะมีการทอดกฐิน ทอดผ้าป่า โดยส่วนองค์ประกอบตกแต่งหรือวัสดุก่อสร้างอื่นๆ เช่น วัสดุผนังหลังคา วัสดุปูพื้น หรือองค์ประกอบอื่นๆ ที่จะมาจากการทำบุญของผู้มีจิตศรัทธารายย่อย

ซึ่งเป็นผลให้ต้องมีการว่าจ้างเป็นลักษณะเหมาช่วง ซึ่งหากมีผู้ควบคุมงานที่มีความรู้ หรือเจ้าอาวาสที่มีความรู้และประสบการณ์ในด้านการก่อสร้าง ก็สามารถที่จะควบคุมคุณภาพงานให้มีประสิทธิภาพได้ แต่หากไม่มีผู้ควบคุมงาน ในระหว่างการเปลี่ยนถ่ายผู้รับเหมา ก็อาจเกิดปัญหาในเทคนิคการก่อสร้าง หรือคุณภาพงานที่ไม่ต่อเนื่องกัน และในด้านการจัดการการดำเนินงานทั้งในด้านการว่าจ้างหากไม่มีขั้นตอนที่รัดกุมก็จะทำให้เกิดปัญหาในด้านการดำเนินงานมาได้ เช่น กรณีศึกษาวัดท่าไม้ หรือวัดศรีอุทัย เป็นต้น

3. กลุ่มกรณีศึกษาที่ไม่มีงบประมาณตั้งต้น โดยอาศัยงบประมาณจากการทำบุญทอดกฐินประจำปีและเงินทำบุญ

งบประมาณตั้งต้นปัจจัยหนึ่งที่สำคัญ โดยในลักษณะที่ไม่มีงบประมาณตั้งต้น ซึ่งจากกรณีศึกษาข้างต้นนั้น ทางเจ้าอาวาสไม่ได้มีคณะกรรมการส่วนร่วมในการดูแลจัดการที่สามารถตรวจสอบได้ โดยดำเนินงานในลักษณะเมื่อได้เงินปัจจัยจากการถวายแล้วก็ค่อยนำไปซื้อวัสดุก่อสร้างและจ่ายเงินค่าแรงรายวัน ไม่ได้มีการจัดการการเงินที่เป็นระบบ จึงอาจเป็นผลเกิดปัญหาในการดำเนินงานของทางคณะกรรมการวัด และการตรวจสอบ และส่งผลต่อการว่าจ้างและการดำเนินงานในส่วนของผู้รับเหมาก่อสร้างที่ไม่ได้ผู้รับเหมาที่มีระบบการจัดการเป็นมาตรฐาน รวมไปถึงการเกิดความผิดพลาดหรือคลาดเคลื่อนในด้านการจัดการโครงการ

ข้อสังเกต

- กลุ่มงานที่มีงบประมาณตั้งต้นแน่ชัดจะส่งผลดีต่อการดำเนินโครงการที่สามารถวางแผนการทำงานได้อย่างเป็นระบบและมีเป้าหมายในการดำเนินงานที่แน่ชัด
- กลุ่มงานที่มีงบประมาณตั้งต้นจำนวนหนึ่งจากทางวัดหรือไม่มีเลยนั้น มีโอกาสทำให้เกิดปัญหาในการจ้างงานได้ รวมไปถึงปัญหาการดำเนินงานหาก เจ้าอาวาส หรือคณะกรรมการวัด บริหารงานอย่างไม่เป็นระบบ

5.1.4 การวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างวิธีการดำเนินโครงการเพื่อเกิดรูปแบบสถาปัตยกรรมไทยกับกลุ่มกรณีศึกษา

ตารางที่ 4 แสดงการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างวิธีการดำเนินโครงการเพื่อเกิดรูปแบบสถาปัตยกรรมไทยกับกลุ่มกรณีศึกษา

No.	โครงการ	วิธีการดำเนินโครงการสถาปัตยกรรมไทย			
		ปรึกษาผู้เชี่ยวชาญด้านสถาปัตยกรรมไทย	ได้ใช้บัณฑิตที่สำเร็จการศึกษาด้านสถาปัตยกรรมไทย	ศึกษาจากหนังสือ ตำราด้านสถาปัตยกรรมไทย	ศึกษาจากรูปแบบสถาปัตยกรรมในพื้นที่
	กลุ่มที่ 1				
1.1	พระอุโบสถวัดหลวงพ่อดุสิตธรรมกายาราม	/		/	/
1.2	พระอุโบสถวัดราชบุรุษบำรุง	/		/	/
	กลุ่มที่ 2				
2.1	พระอุโบสถวัดวังนกแอ่น		/	/	/
2.2	พระอุโบสถวัดไทรย้อย		/	/	/
2.3	พระอุโบสถวัดวรลาภูปถัมภ์		/	/	/
2.4	พระอุโบสถวัดจันทร์นครหลวง		/	/	/
2.5	พระอุโบสถวัดศิลาสูง		/	/	/
2.6	พระอุโบสถวัดท่าไม้		/	/	
2.7	วิหารวัดศรีอุทัย		/	/	/
	กลุ่มที่ 3				
3.1	อุโบสถวัดบุหว่าน			/	/
3.2	วิหารวัดป่าภูก้อน			/	/
3.3	พระอุโบสถวัดเขาวง			/	/
	กลุ่มที่ 4				
4.1	พระอุโบสถวัดภาษี				
4.2	พระอุโบสถวัดสะพาน				

วิธีการดำเนินโครงการเพื่อให้เกิดรูปแบบสถาปัตยกรรมไทยในกลุ่มต่างๆ นั้น โดยส่วนมากจะเห็นได้ว่ามีการศึกษาจากหนังสือตำราด้านสถาปัตยกรรมไทย และการศึกษาจากรูปแบบสถาปัตยกรรมในพื้นที่เป็นหลัก แม้แต่ผู้เชี่ยวชาญด้านสถาปัตยกรรมไทยก็ยังคงมีการดำเนินงานเช่นเดียวกัน มีเพียงกลุ่มที่เป็นผู้ที่ดำเนินงานอื่นๆที่ไม่ได้มีการดำเนินการเหมือนผู้ดำเนินการในกลุ่มอื่น โดยใช้วิธีการดำเนินงานโดยอาศัยความเข้าใจจากประสบการณ์หรือมีการปรึกษาจากช่างก่อสร้างหรือผู้รับเหมา แล้วดำเนินการโครงการเพื่อให้เกิดรูปแบบสถาปัตยกรรมไทยตามที่เข้าใจ จึงเกิดรูปแบบต่างๆขึ้น จึงจะเห็นได้ว่างานสถาปัตยกรรมไทยนั้นในการดำเนินงานเพื่อเกิดรูปแบบสถาปัตยกรรมไทยที่ดีที่สุดได้ควรที่จะมีการศึกษาจากหนังสือตำราด้านสถาปัตยกรรมไทย ประกอบกับการศึกษาจากรูปแบบสถาปัตยกรรมในพื้นที่ แต่หากจะให้ดีขึ้นก็ควรที่จะให้ผู้ที่มีความรู้ความสามารถด้านสถาปัตยกรรมไทยเข้ามามีส่วนร่วมในการดำเนินโครงการ

ข้อสังเกต

- กลุ่มงานของผู้ออกแบบที่มีพื้นฐานเป็นสถาปนิกหรือผู้ที่จบมาจากด้านสถาปัตยกรรมไทยโดยตรง จะมีการคำนึงถึงบริบทหรือมีการศึกษาหาความรู้จากหนังสือต่างๆ รวมไปถึงการนำรูปแบบสถาปัตยกรรมไทยที่สอดคล้องมาปรับใช้
- ซึ่งกลุ่มของผู้ที่เป็นผู้รับเหมาหรือเจ้าอาวาสนั้นไม่ได้มีการคำนึงถึงประเด็นเหล่านี้ในการดำเนินงาน

5.2 ความคิดเห็นและข้อเสนอแนะของกลุ่มผู้เชี่ยวชาญ

การสัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญ แบบสัมภาษณ์นั้นจะเป็นแบบสัมภาษณ์แบบปลายเปิดเพื่อให้ได้ข้อมูล และความคิดเห็นในเชิงลึก โดยกลุ่มตัวอย่างของประชากรในการทำการสัมภาษณ์ประกอบด้วย นักวิชาการ สถาปนิก พระสงฆ์ ที่มีประสบการณ์การทำงานในด้านที่เกี่ยวข้องไม่ต่ำกว่า 15 ปี ประกอบด้วย

กลุ่มนักวิชาการผู้มีความเชี่ยวชาญด้านสถาปัตยกรรมไทย	จำนวน 10 คน
กลุ่มนักวิชาการด้านศาสนา พระสงฆ์-เจ้าอาวาส	จำนวน 2 รูป
กลุ่มหน่วยงานราชการที่เกี่ยวข้อง ประกอบด้วย	
- สำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ	จำนวน 2 คน
- กรมโยธาธิการและผังเมือง	จำนวน 2 คน
- กรมศิลปากร	จำนวน 4 คน
กลุ่มหน่วยงานเอกชน	จำนวน 2 คน
กลุ่มการจัดการส่งเสริมสถาปัตยกรรมไทย	จำนวน 3 คน

ซึ่งประเด็นในการสัมภาษณ์ได้เป็นประเด็นหลักในการสัมภาษณ์ที่จะตรงกับวัตถุประสงค์ของการศึกษาโดยตรงและประเด็นรองในการสัมภาษณ์นั้นจะสอดคล้องเกี่ยวเนื่องกับจุดประสงค์ โดยข้อคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญสามารถสรุปได้ดังนี้

- ตอนที่ 1 ความจำเป็นที่จะต้องใช้องค์ความรู้ทางด้านสถาปัตยกรรมไทย
- ตอนที่ 2 ความคิดเห็นเกี่ยวกับกระบวนการจัดการสถาปัตยกรรมพุทธศาสนาในวัด
- ตอนที่ 3 ความคิดเห็นเกี่ยวกับกระบวนการส่งเสริมสถาปัตยกรรมพุทธศาสนาในวัด
- ตอนที่ 4 ปัจจัยต่างๆที่เป็นผลของปัญหาที่เกิดขึ้น
- ตอนที่ 5 ความคิดเห็นเกี่ยวกับกรณีศึกษาสถาปัตยกรรมพุทธศาสนาในวัด
- ตอนที่ 6 ข้อเสนอแนะและแนวทางการจัดการกับปัญหา

สรุปประเด็นในการสัมภาษณ์

1.ความจำเป็นที่จะต้องใช้องค์ความรู้ทางด้านสถาปัตยกรรมไทย และผู้ที่มีความรู้ความเชี่ยวชาญทางด้านสถาปัตยกรรมไทยเข้าไปมีส่วนร่วมในการดำเนินการโครงการสถาปัตยกรรมพุทธศาสนาในวัด

จากการสัมภาษณ์พบว่าผู้เชี่ยวชาญส่วนใหญ่มีความคิดเห็นว่าเป็นที่จะต้องใช้องค์ความรู้ทางด้านสถาปัตยกรรมไทย เข้าไปมีส่วนร่วมในการดำเนินโครงการ ซึ่งก็ขึ้นอยู่กับบริบทต่างๆ โดยในกรณีอาคารพุทธศาสนาในวัดที่เป็นอาคารสำคัญระดับชาติอาจจะจำเป็นต้องใช้รูปแบบสถาปัตยกรรมไทยแบบประเพณีในแต่ละท้องถิ่นมาปรับใช้ให้เหมาะสมกับพื้นที่ที่ตั้ง ในขณะที่เดียวกัน ผู้ให้สัมภาษณ์อีกกลุ่มก็เห็นว่าไม่จำเป็นต้องอาศัยปัจจัยต่างๆที่เกี่ยวข้องมาปรับใช้อย่างเหมาะสม ดังที่ผู้เชี่ยวชาญแต่ละท่านได้กล่าวไว้ดังนี้

“ถ้ามีสถาปนิกที่ออกแบบ อาจจะไม่จำเป็นต้องจบสถาปัตยกรรมไทย แต่สถาปนิกผู้นั้นต้องมีการศึกษาด้วยตนเองด้วยความสนใจ เอาใจใส่ในการศึกษาเรื่องสถาปัตยกรรมแต่ละพื้นที่ถิ่นว่ามีเอกลักษณ์ หรือปัจจัยที่เป็นผลต่อสถาปัตยกรรมที่จะเหมาะสมในพื้นที่ตรงนั้น ทั้งการใช้สอย หรือภูมิอากาศ วัฒนธรรม และลักษณะเฉพาะหรือพื้นฐานทางประวัติศาสตร์ของพื้นที่ รวมไปถึงเทคโนโลยีสมัยใหม่ วัสดุสมัยใหม่ โดยการออกแบบสถาปัตยกรรมไทยแบบประเพณี นั้นไม่ใช้การทำซ้ำแบบของเดิม เพื่อที่จะให้เกิดความเหมาะสมของกับยุคสมัยและความเหมาะสมกับพื้นที่ โดยผู้ที่เป็นสถาปนิกอาจจะมีความรู้ในเรื่องการหาข้อมูลและคำนึงถึงวิธีการออกแบบมากกว่าบุคคลทั่วไป”²¹

“การออกแบบสถาปัตยกรรมไทยนั้นจะต้องมาจากบริบทปัจจุบันแล้วร่วมกับบริบทเก่าที่มีอยู่ และตอบสนองต่อความต้องการปัจจุบัน”²²

“จำเป็น เพราะ เป็นสิ่งที่สะท้อนความเชื่อประเพณีของไทย ก็ควรนำความรู้มาใช้ ไม่ควรตัดทอนรายละเอียดของสถาปัตยกรรมไทยออกไป เพื่อแสดงความเป็นตัวตน”²³

²¹ สัมภาษณ์ วนิดา พิงสุนทร,ศิลปินแห่งชาติสาขาศิลปะสถาปัตยกรรม (แบบประเพณี), 4 มิถุนายน พ.ศ.2558

²² สัมภาษณ์ ศาสตราจารย์ ดร.วิมลสิทธิ์ หรยางกูร, อาจารย์ประจำมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 22 พฤษภาคม พ.ศ.2558

²³ สัมภาษณ์ ชาญวิชญ์ สิริสุนทรานนท์, หัวหน้ากลุ่มสถาปัตยกรรมไทย กรมโยธาธิการและผังเมือง, 29 พฤษภาคม พ.ศ.2558

“จำเป็นที่จะต้องนำองค์ความรู้ด้านสถาปัตยกรรมไทย เข้าไปปรับใช้ในการให้เกิดรูปแบบสถาปัตยกรรมที่เหมาะสม ควรคำนึงถึงบริบทต่างๆ ทั้งบริบททางสังคม วัฒนธรรม ที่สอดคล้องกับกาลเทศะทางสถาปัตยกรรม เพื่อให้ถึงจุดประสงค์ของพุทธศาสนาในการเผยแพร่คำสอน”²⁴

“องค์ความรู้ด้านสถาปัตยกรรมไทยหมายถึงอะไร ไม่ได้ยากให้หมายถึงรูปทรง เพราะจริงๆแล้วมีอะไรอีกมาก ทั้งลักษณะของการเข้ากับสภาพแวดล้อมได้ดี การอยู่สบาย พอเรามาพูดถึงสถาปัตยกรรมไทยเรามาพูดถึงเรื่อรูปทรง ทำให้เข้าใจยากมาก ให้ลืมนึกเรื่องทรงไปก่อน สถาปัตยกรรมไทยของครูหมายถึง สถาปัตยกรรมที่เหมาะสมกับสภาพแวดล้อมในบริบทต่างๆ แล้วก็สมารถใช้งานได้อย่างสบาย รูปทรงจะมาเป็นอย่างสุดท้าย แต่ไม่ใช่เป็นเริ่มแรก ซึ่งวัดในแต่ละพื้นที่ก็จะแตกต่างกันตามบริบทสภาพภูมิอากาศ สถาปัตยกรรมศาสตร์ รวมถึงภูมิวัฒนธรรม”²⁵

2. ความคิดเห็นต่อกระบวนการจัดการสถาปัตยกรรมพุทธศาสนาในวัดในปัจจุบัน

จากการสัมภาษณ์สามารถรวบรวมประเด็นได้ ดังต่อไปนี้

- ผู้ที่เกี่ยวข้องในการดำเนินการทั้งผู้ที่เกี่ยวข้องทั้ง เจ้าของโครงการ ผู้ออกแบบ ผู้รับเหมารวมถึงบุคคลทั่วไป ยังขาดความรู้พื้นฐานทางด้านสถาปัตยกรรมไทย รวมไปถึงจิตสำนึกและรสนิยม
- แบบมาตรฐาน แล้วนำมาปรับสัดส่วนจนทำให้เกิดความ
- ไม่มีวิศวกรควบคุม
- การทำตามใจผู้ออกเงิน ผู้รับเหมา เจ้าอาวาส ที่ไม่มีความรู้ จึงไม่เป็นไปตามมาตรฐานหรือไม่มีรูปแบบที่เข้ากับประเพณีในแต่ละท้องถิ่นที่มีการปรับเข้ากับยุคสมัย
- การจัดการของทางวัดเอง บางที่เจ้าอาวาสวัดให้ความสำคัญกับคณะกรรมการของวัดดูแลงบประมาณ ชุมชนอาจจะต้องมีส่วนร่วมในการตรวจสอบ ดังที่ผู้เชี่ยวชาญได้กล่าวไว้ดังนี้

“ในการดำเนินการจัดการสถาปัตยกรรมไทยนั้น พระซึ่งเป็นผู้มีอำนาจหลักในโครงการยังขาดความรู้ความเข้าใจในพื้นฐานความรู้ทางด้านสถาปัตยกรรมไทย องค์กรสำนักพุทธขาดกำลังคนในการดำเนินการต่อสถาปัตยกรรมวัด และวัดเกิน 50 เปอร์เซ็นต์ สร้างโดยความคิดของช่างของพระ ไม่มีแบบ ไม่มีมาตรฐาน ไม่มีการคำนวณ ใช้วิธีการสร้างโดยการจดจำแบบแล้วนำมาสร้าง”²⁶

3. ความคิดเห็นเกี่ยวกับการส่งเสริมสถาปัตยกรรมไทยในปัจจุบัน

จากการสัมภาษณ์สามารถรวบรวมประเด็นได้ดังต่อไปนี้

การส่งเสริมด้านการศึกษาสถาปัตยกรรมไทยนั้นเป็นผลดี แต่ยังต้องใช้เวลาในการให้บุคคลที่เรียนจบมานั้นสั่งสมประสบการณ์การทำงาน รวมถึงความรู้ในการทำงาน โดยจะเห็นผลชัดขึ้นเรื่อยๆ และเป็นบุคลากรที่สำคัญในอนาคตได้ ดังที่ผู้เชี่ยวชาญแต่ละท่านได้กล่าวไว้ดังนี้

²⁴ สัมภาษณ์ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ประชา แสงสายัณห์, 21 พฤษภาคม พ.ศ.2558

²⁵ สัมภาษณ์ ศาสตราจารย์ อรศิริ ปาณินท์, อาจารย์ประจำมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์, 28 พฤษภาคม พ.ศ.2558

²⁶ สัมภาษณ์ อาจารย์ เผ่า สุวรรณศักดิ์ศรี, ศิลปินแห่งชาติ สาขาทัศนศิลป์(สถาปัตยกรรมไทย), 21 พฤษภาคม พ.ศ.2558

“ในด้านการส่งเสริมการศึกษานั้นมีการเรียนการสอนมีดีแล้ว ภาพรวมดีขึ้น แต่ยังไม่เท่าที่ควรในหน่วยงานราชการ ได้แก่ สำนักพุทธศาสนา กรมโยธาธิการและผังเมือง ตอบสนองน้อยมากในแง่อัตราค่าจ้าง ถึงแม้ก็ยังมัน้อยไม่พอ ต้องเอาจริงเอาจังมากกว่านี้”²⁷

“ดี เป็นการสืบทอดแบบไทยประเพณีต่อ ควรมีต่อ แต่น่าจะมีการปรับหลักสูตรให้เข้ากับการทำงานในปัจจุบันมากขึ้น”²⁸

“โครงการนี้โดยภาพรวมก็ต้องถือว่าดี เพราะว่าย้อนกลับไปเมื่อ 20 ปี ก่อน บุคลากรทางด้านนี้ก็ถือว่าน้อย เพราะส่วนใหญ่อายุไล่กันหมด เพราะฉะนั้นในแง่ดีผมว่ามันก็ดี แต่ก็มีบุคลากรทางด้านศิลปะสถาปัตยกรรมไทยที่มันห่างไป แต่มันก็มีด้านที่ไม่ค่อยดีนัก ภายใต้นโยบายที่จะผลิตบุคลากรทางด้านนี้ เนื้อหากับมุ่งเน้นในการที่จะเน้นอนุรักษ์ของเก่า ออกแบบโดยใช้แรงบันดาลใจจาก ประเพณีโบราณ มากเกินไป”²⁹

4. ปัจจัยที่ส่งผลต่อ การจัดการการออกแบบสถาปัตยกรรมพุทธศาสนาในวัดที่เกิดปัญหาต่างๆขึ้น เช่น มีความหลากหลายทางด้านรูปแบบ ความไม่เข้ากับบริบทในสถานที่ กระทั่งปัญหา ด้านโครงสร้างอาคาร เป็นต้น

จากการสัมภาษณ์สามารถรวบรวมประเด็นได้ดังต่อไปนี้

- ผู้ที่เกี่ยวข้องในการดำเนินการทั้งผู้ที่เกี่ยวข้องทั้ง เจ้าของโครงการ ผู้ออกแบบ ผู้รับเหมารวมถึงบุคคลทั่วไป ยังขาดความรู้พื้นฐานทางด้านสถาปัตยกรรมไทย
- เป็นผลมาจากการไม่ต้องขออนุญาตก่อสร้างทำให้เปิดโอกาสให้ผู้ที่ไม่มีความรู้เข้ามาทำงาน และ เกิดปัญหาต่างๆตามมามากมายทั้งในด้านการสร้างงานไม่เสร็จและการทิ้งงาน

“อาคารในภาคอาคารราชการนั้นยังมีข้อกำหนดต่างๆ แต่อาคารที่เกี่ยวข้องกับศาสนานั้น ไม่ต้องขออนุญาตก่อสร้าง ทำให้เปิดโอกาสให้คนที่ไม่มีความรู้ความสามารถเข้าไปดำเนินงาน โดยผ่านการวิธีการไปลอก, การนำแบบมาตรฐาน แล้วนำมาปรับสัดส่วนจนทำให้เกิดความไม่พอเหมาะพอควร ไม่มีวิศวกรควบคุม การทำตามใจผู้ออกเงิน ผู้รับเหมา เจ้าอาวาส ที่ไม่มีความรู้ จึงไม่เป็นไปตามมาตรฐาน หรือไม่มีรูปแบบที่เข้ากับประเพณีในแต่ละท้องถิ่นที่มีการปรับเข้าก็บุคสมัย และการจัดการของทางวัดเอง บางที่เจ้าอาวาสวัดให้ความสำคัญกับคณะกรรมการของวัดดูแลงบประมาณชุมชนอาจจะต้องมีส่วนร่วมในการตรวจสอบ”³⁰

²⁷ สัมภาษณ์ อาจารย์ เผ่า สุวรรณศักดิ์ศรี, ศิลปินแห่งชาติ สาขาทัศนศิลป์(สถาปัตยกรรมไทย), 21 พฤษภาคม พ.ศ.2558

²⁸ สัมภาษณ์ อาจารย์ วนิดา พึ่งสุนทร, ศิลปินแห่งชาติสาขาศิลปะสถาปัตยกรรม (แบบประเพณี), 4 มิถุนายน 2558

²⁹ สัมภาษณ์ อาจารย์ ชชาติ ประกิตนันทการ, อาจารย์ประจำคณะสถาปัตยกรรมศาสตร์มหาวิทยาลัยศิลปากร, 20 พฤษภาคม พ.ศ.2558

³⁰ สัมภาษณ์ อาจารย์ วนิดา พึ่งสุนทร, ศิลปินแห่งชาติสาขาศิลปะสถาปัตยกรรม (แบบประเพณี), 4 มิถุนายน 2558

“ควรยกเลิกการนำผลงานก่อสร้างมาขอสมณศักดิ์ เนื่องจากพระมีความต้องการสร้างสถาปัตยกรรมที่มีขนาดใหญ่เกินความจำเป็น”³¹

“สิ่งที่เกิดขึ้นทุกวัน เกิดจากความไม่เข้าใจถึงการออกแบบที่ต้องมีลักษณะเฉพาะถิ่นเฉพาะพื้นที่ ที่ต้องมีเรื่องของประวัติศาสตร์เข้ามาเกี่ยวข้อง เพราะว่าบางทีคนที่นำมาก่อสร้าง เป็นช่างพื้นบ้าน หรือเจ้าอาวาส ซึ่งไม่ได้เข้าใจลึกซึ้งถึงลักษณะสถาปัตยกรรมของภูมิภาค มองแต่เรื่องของความต้องการซึ่งทำให้มีโอกาสเกิดความเข้าใจผิดถึงการจัดการสถาปัตยกรรมของแต่ละภูมิภาค รวมทั้ง สถาปนิกรุ่นใหม่ควรเข้าไปมีส่วนร่วมเข้าไปให้ข้อคิดเห็น ให้ความรู้ในวงกว้าง กับประชาชนทั่วไป รวมทั้ง เรื่องของ งบประมาณ เวลา ก็เป็นสาเหตุที่จะส่งผลกระทบต่องานสถาปัตยกรรมไทย”³²

5. ความคิดเห็นเกี่ยวกับ พระราชบัญญัติควบคุมอาคาร พ.ศ.2522 ที่กำหนดให้ ยกเว้น ผ่อนผัน การขออนุญาตก่อสร้างสำหรับโบราณสถาน วัดวาอาราม หรืออาคารต่างๆที่ใช้เพื่อการศาสนา

จากการสัมภาษณ์สามารถรวบรวมประเด็นดังที่ผู้เชี่ยวชาญแต่ละท่านได้กล่าวไว้ดังนี้

“วัดไม้ไผ่ของเจ้าอาวาส วัดไม้ไผ่ของสำนักพุทธ วัดเป็นของประชาชน เป็นสมบัติของประเทศ เพราะฉะนั้นการที่จะสร้างอะไรขึ้นมาประชาชนก็ควรจะต้องมีส่วนร่วมในการที่จะพิจารณาว่ามันจะดีหรือไม่ดี”³³

“คนที่ออกแบบบางคนไม่มีองค์ความรู้ ก็จะไปเรื่อยๆ สังเกตได้ จากงานส่วนใหญ่ที่ผสมผสานกันมากจนเยอะเกิน แต่เรื่องของกรออกแบบเป็นเรื่องของรสนิยมก็คงควบคุมไม่ได้ แต่ก็ควรจะมีแบบแผนที่ช่วยให้อาคารทางศาสนสถาน สามารถตรวจสอบได้ และควรที่จะมีการยึดหลักตามแบบประเพณีอยู่บ้าง”³⁴

“มีทั้งข้อดีและข้อเสีย ข้อดีก็หมายความว่า เราสามารถพัฒนาหรือออกแบบตัวอาคารนั้นๆได้ โดยอิสระ ไม่มีข้อจำกัดในเชิงกฎหมาย ผู้ออกแบบสามารถใช้ศักยภาพได้เต็มที่ และสามารถสะท้อนผู้ออกแบบได้ดี ข้อเสียก็คือว่ามันไกลเกินขีดจำกัดที่ควรจะเป็นเราจะเห็นว่าอาคารทางศาสนาในหลายๆที่เราจะเห็นความใหญ่โตมโหฬาร จะเห็นรูปแบบของสถาปัตยกรรมที่แปลกใหม่และก็แตกต่าง และที่สำคัญคือหลัก และบางอันก็เกินมิติที่ควรจะเป็น อย่างเช่นรูปแบบที่ควรจะเป็น”³⁵

³¹ สัมภาษณ์ รองศาสตราจารย์ ดร.ภิญโญ สุวรรณคีรี, ศิลปินแห่งชาติ สาขาทัศนศิลป์(สถาปัตยกรรม), 26 พฤษภาคม พ.ศ.2558

³² สัมภาษณ์ ขาววิชัย สิริสุนทรานนท์, หัวหน้ากลุ่มสถาปัตยกรรมไทย กรมโยธาธิการและผังเมือง, 29 พฤษภาคม พ.ศ.2558

³³ สัมภาษณ์ อธิพล นิยม, ศิลปินแห่งชาติ สาขาทัศนศิลป์(สถาปัตยกรรม), 15 มิถุนายน พ.ศ.2558

³⁴ สัมภาษณ์ สดวัน ช่มชัย, ผู้เชี่ยวชาญสถาปัตยกรรม กรมศิลปากร, 19 พฤษภาคม พ.ศ.2558

³⁵ สัมภาษณ์ รองศาสตราจารย์ สมคิด จิระทัศนกุล, อาจารย์ประจำคณะสถาปัตยกรรมศาสตร์มหาวิทยาลัยศิลปากร, 24 พฤษภาคม พ.ศ.2558

6. หากจะต้องมีการจัดการในภาพรวม เพื่อเข้าไปส่งเสริมให้งานสถาปัตยกรรมไทยนั้นมีความเหมาะสมและมีประสิทธิภาพ ควรมีการจัดการในแนวทางใด

จากการศึกษาสัมภาษณ์พบว่ามีความเห็นเบื้องต้นหลากหลายต่างออกไป โดยประเด็นหลักๆที่ผู้เชี่ยวชาญมีความคิดเห็นว่าเป็นแนวทางการจัดการ เข้าไปส่งเสริมสถาปัตยกรรมไทยให้ดีขึ้นหรือช่วยแก้ปัญหาต่างๆ ตามที่ผู้เชี่ยวชาญแต่ละท่านได้ให้ความเห็นไว้ เช่น

“ทุกโครงการที่ก่อสร้าง สถาวิชาชีพควรจะควบคุมการปฏิบัติหน้าที่ไม่ให้ผิดจรรยาบรรณหรือผิดกฎหมาย สร้างการรับรู้ให้คนที่เห็นว่าทำอะไร และใครรับผิดชอบ เพื่อสื่อสารให้สังคมรู้ ตรงนี้จะทำให้คนที่เห็นจะได้มีข้อท้วงติงเมื่อเห็นอะไรที่ไม่ควรตามหลักวิชาชีพ และมาตรการระยะยาวก็ควรจะต้องบังคับใช้กฎหมายตาม พรบ ให้มากขึ้น”³⁶

“ต้องดูปัจจัยหลักสำคัญ ถ้าเราบอกว่าการบริหารจัดการและมีข้อกำหนดในการกำหนดที่ว่าจะต้องมีการขออนุญาตฯ ประเด็นสำคัญที่ว่าเนื้อหาตัวกฎหมายนั้นผู้ที่มาบัญญัติหรือตีกรอบมีความรู้ความเข้าใจ ถ้าเขามีกรอบกฎหมายเหมือนกับใช้อาคารทั่วไป อย่างเช่น ระยะเวลา ตรงนี้ก็จะเป็นอุปสรรคต่อการพัฒนาในเชิงของศิลปะ ถ้าเราได้คนที่มีความรู้ความเข้าใจเข้าไปอยู่ในกลุ่ม แล้วมีการระดมความคิดเห็น แล้วสร้างกฎหมายที่มันเอื้อให้ทั้งสองน้อย น้อยะนิ่งก็คือ ควบคุมการโตหรือรูปแบบ ขนาด มิติที่ทำได้ในระดับนี้ แต่ในขณะที่เดียวกันก็ต้องให้มีதியู่ในที่ที่จะมองเห็น ที่จะสามารถส่งเสริมการคลี่คลายหรือส่งเสริมให้เกิดงานสถาปัตยกรรมไทยที่ดี”³⁷

“บุคลากรหรืออาจารย์ด้านสถาปัตยกรรมไทยยังไม่เพียงพอที่จะครอบคลุมถึงการเรียนการสอนในสถาบันการศึกษาทั่วภูมิภาค และต่อไปให้เกิดงานทางด้านวิชาการเพื่อให้เกิดความรู้อย่างแท้จริงในแต่ละภูมิภาคเพื่อให้เข้าใจถึงความเป็นมาหรือบริบทต่างๆในแต่ละภูมิภาค แล้วหลังจากนั้นจึงพัฒนาให้เกิดการแบ่งปันความรู้ในแต่ละองค์กรการศึกษา”³⁸

“การจัดอบรมความรู้พื้นฐาน และมีที่สัญจรในการเข้าชมสถาปัตยกรรมไทย โดยการเชิญผู้ทรงคุณวุฒิทางด้านสถาปัตยกรรมไทยมาให้ความรู้ เพื่อส่งเสริมให้มีความรู้ทางสถาปัตยกรรมไทยมากขึ้น”³⁹

“ควบคุมวิชาชีพเฉพาะทาง คนออกแบบสถาปัตยกรรมไทยต้องมีพื้นฐานความรู้ เพื่อที่จะออกแบบสถาปัตยกรรมที่ถูกต้องมีคุณค่า หรือมีคณะกรรมการพิจารณา เปิดโอกาสให้คนมีความสนใจหรือสถาปนิกรุ่นที่อยู่มาก่อนมีการเรียนการสอนสถาปัตยกรรมไทย มาสอบให้ผ่าน ดูจากผลงานความรู้ความสามารถ”⁴⁰

³⁶ สัมภาษณ์ กิตติพันธ์ พานสุวรรณ, ผู้อำนวยการสำนักสถาปัตยกรรม กรมศิลปากร, 19 พฤษภาคม พ.ศ.2558

³⁷ สัมภาษณ์ รศ.สมคิด จิระทัศนกุล, อาจารย์ประจำคณะสถาปัตยกรรมศาสตร์มหาวิทยาลัยศิลปากร, 24 พฤษภาคม พ.ศ.2558

³⁸ สัมภาษณ์ อาจารย์ วนิดา พึ่งสุนทร, ศิลปินแห่งชาติสาขาศิลปะสถาปัตยกรรม (แบบประเพณี), 4 มิถุนายน พ.ศ.2558

³⁹ สัมภาษณ์ ขาววิชัย สิริสุนทรานนท์, หัวหน้ากลุ่มสถาปัตยกรรมไทย กรมโยธาธิการและผังเมือง, 29 พฤษภาคม พ.ศ.2558

⁴⁰ สัมภาษณ์ อาจารย์ เผ่า สุวรรณศักดิ์ศรี, ศิลปินแห่งชาติ สาขาศิลปะสถาปัตยกรรม(ไทย), 21 พฤษภาคม พ.ศ.2558

“ควรจะควบคุมวัดให้ต้องมีการยื่นขออนุมัติแบบ โดยใช้หลักเกณฑ์เดียวกับอาคารทั่วไป”⁴¹

ซึ่งจากคำสัมภาษณ์สามารถจำแนกออกมาเป็นแนวทางเบื้องต้นได้ดังนี้

- เสนอแนะให้เปิดหลักสูตรหรืออบรม องค์ความรู้สถาปัตยกรรมไทยที่เป็นพื้นฐาน สำหรับผู้ออกแบบที่ไม่ได้จบการศึกษาด้านสถาปัตยกรรมไทยโดยตรง หรือผู้ที่สนใจ ให้มีความรู้ความเข้าใจพื้นฐานที่ดี
- เสนอแนะให้มีการถวายองค์ความรู้พื้นฐานการบริหารงานก่อสร้าง และความรู้พื้นฐานด้านสถาปัตยกรรมไทยให้แก่ พระระดับสังฆาธิการ
- เสนอแนะให้มีการผลักดันให้เกิดการตรวจสอบงบประมาณภายในวัด เพื่อที่จะเป็นการดำเนินการโดยโปร่งใส และเป็นการสร้างความเชื่อมั่นให้กับผู้บริจาค
- เสนอแนะให้สภาสถาปนิก ควรผลักดันให้เกิดใบประกอบวิชาชีพสถาปัตยกรรมไทยเฉพาะทาง โดยให้มีคณะกรรมการกำกับดูแลอย่างเป็นธรรม และเปิดให้สอบความรู้พื้นฐานในการออกแบบ ทั้งผู้ที่เรียนจบด้านสถาปัตยกรรมไทยเอง รวมถึงผู้ที่สนใจ
- เสนอแนะให้มีการให้ความรู้พื้นฐานทางด้านสถาปัตยกรรมไทย โดยผู้เชี่ยวชาญด้านสถาปัตยกรรมไทย ให้กับบุคคลที่สนใจและหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง
- เสนอแนะให้สำนักพุทธศาสนาควรส่งเสริมให้มีตำแหน่งสถาปนิกประจำวัดหรือผลักดันให้องค์กรวิชาชีพเข้ามามีส่วนช่วยเหลือในการออกแบบสถาปัตยกรรมพุทธศาสนาในวัด
- เสนอแนะให้การบังคับให้ขึ้นป้ายแสดงรายละเอียดก่อสร้างขณะกำลังทำการก่อสร้าง ซึ่งประกอบไปด้วย ชื่อเจ้าของโครงการ ระยะเวลา ชื่อผู้รับเหมา ชื่อผู้ออกแบบ ชื่อวิศวกร ผู้ควบคุมงาน และ งบประมาณ เพื่อให้สาธารณะได้รับรู้และเป็นการเพิ่มความรับผิดชอบให้กับผู้มีส่วนร่วมกับการดำเนินโครงการ รวมไปถึงการตรวจสอบ

⁴¹ สัมภาษณ์ อาจารย์ ชาตรี ประภิตนทการ, อาจารย์ประจำคณะสถาปัตยกรรมศาสตร์มหาวิทยาลัยศิลปากร, 20 พฤษภาคม พ.ศ.2558

7. ข้อเสนอแนะอื่นๆ

“ผู้ที่มีความรู้ หากมีโอกาสต้องสร้างงานที่ดีให้เป็นตัวอย่าง รวมไปถึงผู้มีความรู้ต้องให้คำแนะนำการทำงานให้แก่ผู้อื่น และคุณสมบัติผู้ออกแบบต้องเป็นคน ช่างสังเกต ช่างเรียนรู้ มีไหวพริบ วิเคราะห์ได้ว่า ดีไม่ดีเพราะอะไร ข้อสำคัญต้องมี “ใจ” ที่อยากรู้ อย่ารู้อะไรผิวเผิน รู้ต้อง “รู้จริง” “ดูครู ดูงานครู” ดูงานให้มาก และที่สำคัญต้องรู้จักการเก็บข้อมูลเป็นระบบ”⁴²

“ควรมีวิธีการสร้างจิตสำนึกที่จะเห็นค่าในมรดกทางวัฒนธรรมให้กับเยาวชน”⁴³

“ในการออกแบบโครงการสถาปัตยกรรมพุทธศาสนาในวัดนั้น ควรคำนึงถึง เศรษฐกิจ ของวัดและสังฆมณฑล โดยตอบสนองวิถีชีวิตและประโยชน์ใช้สอย เพื่อให้เกิดสถาปัตยกรรมที่เหมาะสมกับบริบทของพื้นที่อย่างมีคุณค่า ไม่ทำแบบภาคกลางไปซะทุกที่”⁴⁴

“สถาปนิกด้านไทยต้องคุมช่างประเภทต่างๆ ได้ ต้องขยายลายเท่าจริงได้ และต้องรู้จักถึงรายละเอียด”⁴⁵

“ต้องเรียนรู้ถึงคุณค่า จิตวิญญาณของมัน ไม่ใช่รู้แต่เรื่องรูปแบบ สัญลักษณ์ ความหมาย รู้ว่าคุณค่าของมันว่าทำไมเพื่ออะไร”⁴⁶

“สถาปัตยกรรมพุทธศาสนาในวัดนั้นควรเป็นรูปแบบที่เกิดจากเหตุปัจจัยทางสังคม วัฒนธรรม สอดคล้องกับกาลเทศะ เพื่อให้ตอบสนองต่อจุดประสงค์ของพุทธศาสนา ในการเผยแพร่คำสอนที่เป็นแบบสากล”⁴⁷

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
CHULALONGKORN UNIVERSITY

⁴² สัมภาษณ์ ศาสตราจารย์กิตติคุณ มรว.เน่งน้อย ศักดิ์ศรี, 1 มิถุนายน พ.ศ.2558

⁴³ สัมภาษณ์ รศ.ดร.ชัยสิทธิ์ ด้านกิตติคุณ,คณบดีคณะสถาปัตยกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร, 28 พฤษภาคม พ.ศ.2558

⁴⁴ สัมภาษณ์ อาจารย์เฝ้า สุวรรณศักดิ์ศรี, ศิลปินแห่งชาติ สาขาทัศนศิลป์(สถาปัตยกรรมไทย), 21 พฤษภาคม พ.ศ.2558

⁴⁵ สัมภาษณ์ รศ.ดร.ภิญโญ สุวรรณคีรี, ศิลปินแห่งชาติ สาขาทัศนศิลป์(สถาปัตยกรรม), 26 พฤษภาคม 2558

⁴⁶ สัมภาษณ์ วีรพล นิยม, ศิลปินแห่งชาติ สาขาทัศนศิลป์(สถาปัตยกรรม), 15 มิถุนายน พ.ศ.2558

⁴⁷ สัมภาษณ์ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ประชา แสงสายัณห์, 21 พฤษภาคม พ.ศ.2558

5.3 การสรุปปัญหา ข้อเสนอแนะและแนวทางการส่งเสริมการจัดการสถาปัตยกรรมพุทธศาสนา ในวัด

หลังจากการวิเคราะห์โดยใช้หลักการด้านการจัดการเข้ามาวิเคราะห์โดยผนวกเข้ากับผลของการสัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญในกลุ่มต่างๆ ผู้วิจัยสามารถสรุปปัญหาในการจัดการสถาปัตยกรรมไทย และข้อเสนอแนะ โดยอิงจากคำสัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญจากกลุ่มกรณีศึกษาต่างๆ เพื่อเป็นแนวทางการแก้ไข ปัญหาและส่งเสริมให้การจัดการสถาปัตยกรรมไทยมีประสิทธิภาพมากขึ้น โดยจำแนกได้ออกเป็น 3 ส่วนดังนี้

- 1.องค์กร หน่วยงานและบุคลากร
- 2.กระบวนการจัดการ
- 3.การดำเนินการโครงการ

1.การสรุปปัญหา ข้อเสนอแนะและแนวทางการส่งเสริมในองค์กร หน่วยงานและบุคลากร

ตารางที่ 5 แสดงการสรุปปัญหาและข้อเสนอแนะและแนวทางการส่งเสริมในองค์กร หน่วยงานและบุคลากร

ปัญหาในการจัดการสถาปัตยกรรมไทย	ข้อเสนอแนะ และแนวทางการส่งเสริม
<p>1.หน่วยงานภาครัฐ</p> <p>สำนักพุทธศาสนาแห่งชาติ ในส่วนที่มีหน้าที่รับผิดชอบเกี่ยวกับงานสถาปัตยกรรมพุทธศาสนานั้นยังไม่มีมีการนำบุคลากรที่มีความรู้ความเชี่ยวชาญด้านสถาปัตยกรรมไทยเข้าไปมีส่วนร่วมในการทำงาน โดยมีการทำงานของสถาปนิก รวมไปถึงช่างเขียนแบบ แต่ด้วยจำนวนบุคลากรที่มีอยู่ในปัจจุบันยังคงไม่เพียงพอกับจำนวนงานที่รับผิดชอบอยู่ ซึ่งเป็นผลโดยตรงต่อผู้ที่ต้องการขอความอนุเคราะห์จะขอความช่วยเหลือทั้งในด้านการออกแบบ หรือการควบคุมงาน เนื่องจากยังมีจำนวนคนไม่เพียงพอทำให้เกิดความล่าช้าในการทำงาน จึงเป็นผลให้ผู้ที่ต้องการที่จะก่อสร้างสถาปัตยกรรมพุทธศาสนาในวัดนั้นจึงทำการดำเนินการออกแบบและก่อสร้างเองโดยตรง รวมไปถึงการขออนุญาตจัดตั้งวัดเองที่เกิดปัญหาการดำเนินงานล่าช้าด้วยเช่นกัน</p>	<ul style="list-style-type: none"> - เสนอแนะให้มีการเพิ่มอัตราการทำงานให้สัมพันธ์กับสัดส่วนงานที่สำนักพุทธศาสนาแห่งชาติ นั้นกำกับดูแลอยู่ อาจจะเป็นการเพิ่มสถาปนิก แล้วจัดให้มีการให้ความรู้ด้านสถาปัตยกรรมไทยเพิ่มขึ้น หรือการนำบุคลากรที่จบการศึกษาด้านสถาปัตยกรรมไทยโดยตรงเข้าไปมีส่วนร่วมในการทำงาน - เสนอแนะให้สำนักพุทธศาสนาฯมีการปรับโครงสร้างการทำงาน จากการที่รวมศูนย์กลางเป็นการเพิ่มการกระจายการบริหารจัดการไปสู่ระดับภูมิภาคและท้องถิ่นเพิ่มมากขึ้น - เสนอแนะให้องค์กรที่เกี่ยวข้องกับการจัดการสถาปัตยกรรมพุทธศาสนาในวัดนั้นมีการส่งตัวแทนของแต่ละองค์กรเพื่อที่จะประชุมหารือประเด็นปัญหา ที่เกิดขึ้นในปัจจุบันและหาแนวทางการแก้ไขและทำงานร่วมกันมากขึ้น

<p>2.องค์กรสงฆ์ เจ้าอาวาสพระสังฆาธิการขาดความรู้ความเข้าใจ</p>	<p>ถวายเป็นความรู้ความเข้าใจในองค์ความรู้พื้นฐานด้านสถาปัตยกรรมไทย รวมไปถึงการบริหารจัดการโครงการ</p>
<p>3.สถาปนิก ความต้องการที่จะสร้างสถาปัตยกรรมพุทธศาสนาในวัดนั้นมีความต้องการอยู่มาก เมื่อเทียบกับจำนวนสถาปนิกที่มีความชำนาญและความเชี่ยวชาญนั้นว่ามีจำนวนน้อย และการเข้าถึงผู้ที่มีความรู้ความเชี่ยวชาญหรือผู้ที่จบการศึกษาทางด้านสถาปัตยกรรมไทยมาโดยตรงนั้นยากต่อคนทั่วไปจะสามารถติดต่อได้</p>	<ul style="list-style-type: none"> - มีการเรียนการสอนสถาปัตยกรรมไทยต่อไป - มีการจัดทำทำเนียบข้อมูลสถาปนิกด้านไทยและผู้ออกแบบอื่นๆที่เกี่ยวข้องกับสถาปัตยกรรมไทย
<p>4.ผู้รับเหมาและช่างฝีมือ ช่างฝีมือที่มีจำนวนลดน้อยลง และช่างที่มีคุณภาพหาได้ยากมากขึ้น และการขาดช่วงในการสืบทอดองค์ความรู้ของวิชาชีพช่างในแขนงต่างๆ</p>	<ul style="list-style-type: none"> - การเข้ามามีส่วนร่วมขององค์กรภาครัฐในการขึ้นทะเบียนช่างฝีมือ หรือเพิ่มสวัสดิการ เพื่อให้ช่างเติบโตและเข้มแข็งมากขึ้น - การจัดอบรมผู้รับเหมาที่ดำเนินงานด้านสถาปัตยกรรมไทยให้ทราบถึงพื้นฐานความรู้ด้านสถาปัตยกรรมไทยในเรื่องต่างๆ

2.การสรุปปัญหาและข้อเสนอแนะและแนวทางการส่งเสริมในกระบวนการจัดการ

ตารางที่ 6 แสดงการสรุปปัญหาและข้อเสนอแนะและแนวทางการส่งเสริมในกระบวนการจัดการ

ปัญหาในการจัดการสถาปัตยกรรมไทย	ข้อเสนอแนะ และแนวทางการส่งเสริม
<p><u>การผ่อนผันให้อาคารเกี่ยวกับศาสนาไม่ต้องขออนุญาตก่อสร้างตามพระราชบัญญัติควบคุมอาคาร พ.ศ.2522</u> นั้นนอกจากประโยชน์ในด้านการดำเนินงานที่รวดเร็ว นั้นในอีกด้านหนึ่งก็เป็น การเปิดโอกาสผู้ที่ไม่มีความรู้ความเชี่ยวชาญในด้านการออกแบบและการก่อสร้างสถาปัตยกรรมพุทธศาสนาในวัด จึงเป็นผลทำให้เกิดปัญหาต่างๆตามมา เช่น ปัญหาด้านรูปแบบสถาปัตยกรรม รวมไปถึงความปลอดภัยมั่นคงแข็งแรงของอาคาร ปัญหาเกี่ยวกับผู้รับเหมา เป็นต้น</p>	<ul style="list-style-type: none"> - ผลักดันให้มีการขออนุญาตก่อสร้างโดยอิงจากมาตรฐานอาคารสาธารณะ - ผลักดันให้เกิดกระบวนการมีใบรับรองวิชาชีพเฉพาะทาง - ผลักดันให้มีคณะกรรมการควบคุมรูปแบบสถาปัตยกรรมไทยโดยองค์กรที่เกี่ยวข้องได้แก่ กรมโยธาธิการและผังเมือง, สภาสถาปนิกฯ ควรผลักดันให้สถาปัตยกรรมพุทธศาสนาในวัดนั้นมีการขออนุญาตการก่อสร้าง โดยให้ผู้ที่มีส่วนร่วมในด้านต่างๆเข้ามาหารือและร่วมกันร่างข้อกำหนดที่ทำให้เกิดประโยชน์แก่ส่วนร่วม และกำหนดนโยบายที่ไม่เอื้อประโยชน์ให้กับผู้ที่เข้ามาดำเนินการ หรือในระบบการดำเนินการ

<p><u>บัณฑิตที่สำเร็จการศึกษาด้านสถาปัตยกรรม</u> ส่วนมากนั้นยังขาดความรู้พื้นฐานทางด้านสถาปัตยกรรมไทย</p>	<p>ควรเพิ่มวิชาความรู้ขั้นพื้นฐานด้านสถาปัตยกรรมไทยและกระตุ้นจิตสำนึกการนำเอาความรู้พื้นฐานไปประยุกต์หรือปรับใช้ในการออกแบบสถาปัตยกรรมสมัยใหม่ที่เข้ากับบริบทในประเทศไทย หรือเพื่อที่จะเป็นพื้นฐานในการออกแบบงานสถาปัตยกรรมไทยหากมีโอกาสในการทำงานด้านสถาปัตยกรรมไทยโดยตรงก็จะสามารถทำได้</p>
<p><u>บัณฑิตที่สำเร็จการศึกษาสถาปัตยกรรมไทย</u> โดยตรง นั้นยังขาดความรู้พื้นฐานในการปฏิบัติวิชาชีพอยู่</p>	<p>ควรเพิ่มวิชาความรู้ขั้นพื้นฐานให้กับหลักสูตรทางด้านสถาปัตยกรรม</p> <ul style="list-style-type: none"> - การเพิ่มวิชาในการบริหารจัดการโครงการ - การวางแผนงาน, การคิดงบประมาณการก่อสร้าง
<p><u>วัดที่สร้างขึ้นใหม่ในปัจจุบัน โดยส่วนมากขาดการวางผังรวม</u> โดยสร้างไปทำไปโดยไม่ได้มีการวางแผนในระยะยาวจนทำให้เกิดปัญหาตามมาในด้านการใช้สอย หรือความเป็นระเบียบในการควบคุมดูแลพระสงฆ์ จนถึงความชัดเจนในการแบ่งเขตพุทธาวาส สังฆาวาส จนเป็นผลทำให้เกิดมุมที่ลึบตา หรือมีพื้นที่ที่นอกเหนือความดูแลการดูแลของเจ้าอาวาส จนเกิดพฤติกรรมที่ไม่เหมาะสมของพระสงฆ์ เป็นต้น</p>	<p>เสนอแนะให้มีนโยบายที่จะให้มีสถาปนิกประจำวัด โดยให้มีการเข้าไปมีส่วนร่วมในการกำหนดนโยบาย รวมไปถึงการวางผัง และการวางแผนการดำเนินงาน และการวางแผนในการดูแลรักษาและใช้งานอาคาร และให้ความรู้พื้นฐานในด้านต่างๆ กับผู้ที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินงาน ทั้งเจ้าอาวาส หรือ คณะกรรมการวัด</p>

3.สรุปปัญหาและข้อเสนอแนะและแนวทางการส่งเสริมในการดำเนินการโครงการ

ตารางที่ 7 แสดงการสรุปปัญหาและข้อเสนอแนะและแนวทางการส่งเสริมในการดำเนินการโครงการ

ปัญหาในการจัดการสถาปัตยกรรมไทย	ข้อเสนอแนะ และแนวทางการส่งเสริม
<p>- ปัญหาของผู้ออกแบบ และผู้ที่มีส่วนร่วมในการดำเนินโครงการ ที่ขาดความรู้ด้านความเข้าใจสถาปัตยกรรมไทย โดยเป็นผลมาจากการศึกษาไม่ทั่วถึง ตำราด้านสถาปัตยกรรมไทยยังมีไม่เพียงพอ รวมไปถึงการไม่เข้าใจกระบวนการ ผลที่ได้จึงยังไม่ดีและเกิดปัญหาในด้านต่างๆตามมา</p> <p>- ปัญหาเรื่องการสร้างตามแบบมาตรฐาน ที่ไม่เข้ากับบริบทพื้นที่ รวมไปถึงการใช้สอยที่ไม่สัมพันธ์กับการใช้งานจริง</p> <p>- สำนักพุทธฯและมหาเถรสมาคม ในด้านการนำสิ่งปลูกสร้างไปผูกเข้ากับนโยบายการดำเนินการขอสมณศักดิ์ของพระ ทำให้เกิดค่านิยมของพระสงฆ์ที่จะสร้างอาคารขึ้นใหม่ในลักษณะที่มีขนาดใหญ่เกินความต้องการใช้งาน และไม่สัมพันธ์กับจำนวนพระสงฆ์ในวัด และไม่เห็นคุณค่าในการอนุรักษ์สถาปัตยกรรมดั้งเดิมโดยที่ส่วนใหญ่จะทำการรื้อถอนและสร้างขึ้นใหม่</p>	<p>- เสนอแนะให้ผลักดันให้องค์กรที่เกี่ยวข้อง ทั้งทางด้าน สถาสถาปนิกฯ สถาวิศวกร สมาคมสถาปนิกสยามฯ สมาคมวิศวกรรมสถานฯ ให้ได้มีการจัดอบรมความรู้ในเรื่องความรู้พื้นฐาน รวมไปถึงการปฏิบัติวิชาชีพด้านสถาปัตยกรรมไทย</p> <p>- เสนอแนะให้ทางมหาเถรสมาคมในการที่จะให้มีการถ่ายทอดความรู้ให้กับ พระสงฆ์ และพระระดับสังฆาธิการ เนื่องจากกลุ่มคนเหล่านี้เป็นปัจจัยหลักในการดำเนินโครงการสถาปัตยกรรมพุทธศาสนาในวัด ทั้งในความรู้พื้นฐานด้านสถาปัตยกรรมไทยที่ประกอบไปด้วยรูปแบบทางสถาปัตยกรรม, สถาปัตยกรรมพื้นถิ่น, พื้นฐานการก่อสร้าง, วัสดุในการก่อสร้าง, การอ่านแบบสถาปัตยกรรม รวมไปถึงการบริหารจัดการโครงการ รวมไปถึงการกระตุ้นเตือนจิตสำนึกของพระ ให้มีความพยายามส่งเสริมและอนุรักษ์รูปแบบสถาปัตยกรรมไทยที่ถูกต้อง</p>
<p>- ปัญหาในการดำเนินโครงการที่ล่าช้า ไม่มีแผนงานที่ชัดเจน</p> <p>- ปัญหาการทุจริตของคณะกรรมการวัด</p> <p>- ปัญหาการทุจริตรวมไปถึงการทำงานไม่เสร็จตามที่ว่าจ้างในของผู้รับเหมา</p> <p>- ปัญหาในเรื่องผู้รับเหมาก่อสร้างไม่ตรงตามแบบ</p>	<p>ในทุกๆโครงการควรมีคณะกรรมการตรวจสอบการดำเนินงาน รวมไปถึงการตรวจสอบเรื่องงบประมาณในการดำเนินงาน โดยมีตัวแทนทั้งจากพระสงฆ์ของทางวัด หรือคณะกรรมการวัด และควรมีตัวแทนจากชุมชนในพื้นที่รอบๆวัด ให้มีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็นและตรวจสอบการดำเนินงานเพื่อให้งานสถาปัตยกรรมที่เสร็จออกมานั้นเป็นส่วนร่วมจากคนในชุมชนแล้วผลที่ตามมานั้นประชาชนก็จะเป็นคนดูแลตัวสถาปัตยกรรม ไม่ใช่หน้าที่ของวัดเพียงอย่างเดียว</p>

บทที่ 6

สรุปผลการวิจัยและข้อเสนอแนะ

6.1 สรุปผลการศึกษา

6.1.1 การศึกษากระบวนการจัดการสถาปัตยกรรมไทยในปัจจุบัน

จากการศึกษากระบวนการจัดการสถาปัตยกรรมไทยในภาพรวม โดยศึกษาผ่านกรณีศึกษา นั้นมีความสอดคล้องเป็นไปในทางเดียวกันกับความเห็นของผู้เชี่ยวชาญส่วนใหญ่ที่ว่า การจัดการสถาปัตยกรรมไทยที่ดีหากมีการดำเนินงานจากผู้มีความรู้ทางด้านสถาปัตยกรรมเป็นพื้นฐานและมีการศึกษาข้อมูลพื้นฐานด้านสถาปัตยกรรมไทยในเรื่องต่างๆมาอย่างดี แต่หากมีการนำผู้ที่มีความรู้ความเชี่ยวชาญด้านสถาปัตยกรรมไทยหรือผู้ที่สำเร็จการศึกษาด้านสถาปัตยกรรมไทยโดยตรงก็จะมีแนวโน้มว่างานสถาปัตยกรรมจะออกมาในทิศทางที่ดี ซึ่งหากมี การบริหารจัดการของหน่วยงานหรือองค์กรที่เกี่ยวข้องในการกำกับดูแลที่มีระบบที่ดี และการจัดการโครงการที่มีระบบที่ดีไม่ว่าจะเป็นการวางแผนงานหรือการจัดการงบประมาณที่ดีก็จะมีแนวโน้มให้เกิดงานสถาปัตยกรรมที่ดี ซึ่งในขณะเดียวกันกลุ่มงานที่มีปัจจัยตั้งต้นไม่พร้อมเหมือนกลุ่มแรก แต่ถ้าผู้ออกแบบหรือผู้เกี่ยวข้องในการดำเนินงานนั้นมีความตั้งใจที่จะศึกษาและมีจิตสำนึกในการดำเนินงานที่ดีเพื่อให้เกิดสถาปัตยกรรมไทยที่ดีก็จะสามารถทำได้เช่นกัน

6.1.2 กระบวนการส่งเสริมสถาปัตยกรรมไทยในปัจจุบัน

กระบวนการส่งเสริมสถาปัตยกรรมไทยนั้นในกระบวนการผลิตบุคลากรด้านสถาปัตยกรรมไทยควรมีการดำเนินการส่งเสริมต่อไป เนื่องจากสถาปัตยกรรมไทยในประเทศไทยนั้นมีจำนวนมากและความต้องการบุคลากรที่มีความรู้ความเชี่ยวชาญเข้าไปมีส่วนร่วมทั้งในการบูรณะและปฏิสังขรณ์ โดยในด้านภาระประเมินผลของกระบวนการผลิตบุคลากรนั้นในระยะเวลา 20 ปี นับว่าเป็นระยะเวลาที่สั้น เนื่องจากบุคลากรที่ผ่านกระบวนการผลิตมาแล้วยังต้องใช้เวลาอีกมากในการสั่งสมประสบการณ์ความรู้ในการทำงาน เพื่อที่จะเป็นผลประจักษ์ต่อสถาปัตยกรรมไทยในภาพรวม แต่ทว่าผู้ออกแบบนั้นเป็นเพียงองค์ประกอบหนึ่งในการดำเนินโครงการสถาปัตยกรรมไทย โดยที่องค์กรและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรมีการส่งเสริมในการให้ความรู้ ความเข้าใจในองค์ความรู้พื้นฐานสถาปัตยกรรมไทยให้กับผู้ที่เกี่ยวข้องทั้ง เจ้าของโครงการ พระสงฆ์ คณะบริหารจัดการภายในวัด ตลอดจนประชาชนทั่วไปมากยิ่งขึ้น และควรมีนโยบายที่จะส่งเสริมให้บุคลากรด้านสถาปัตยกรรมไทยได้มีโอกาสเข้าไปทำงานในองค์กรที่เกี่ยวข้องกับงานสถาปัตยกรรมไทยเพิ่มมากขึ้น สังเกตได้จากตารางต่อไปนี้

ตารางที่ 8 แสดงการปฏิบัติงานของบัณฑิตสถาปัตยกรรมไทย

สถาบันที่เปิดสอนหลักสูตรสถาปัตยกรรมไทย	จำนวนบัณฑิตสถาปัตยกรรมไทย	สถาปนิกจากหลักสูตรสถาปัตยกรรมไทย ในกรมโยธาธิการ ฯ (คน)	สถาปนิกจากหลักสูตรสถาปัตยกรรมไทย ในกรมศิลปากร (คน)	สถาปนิกจากหลักสูตรสถาปัตยกรรมไทยในสำนักพุทธศาสนาฯ (คน)	สถาปนิกจากหลักสูตรสถาปัตยกรรมไทยในหน่วยงานอื่นๆ (คน)
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย	110	1	7	0	3
มหาวิทยาลัยศิลปากร	291	1	3	0	2

ที่มา : การสำรวจนิสิตนักศึกษาสถาปัตยกรรมไทย 1 มิถุนายน พ.ศ.2558

ตารางที่ 9 แสดงสถิติข้อมูลวัดทั่วประเทศ

ปี (พ.ศ.)	วัดที่มีพระสงฆ์	วัดราษฎร์	พระอารามหลวง	วัดร้าง	วัดทั้งหมด
2550	35,271	34,990	281	6,040	41,311
2551	35,616	35,326	290	5,943	41,559
2552	36,412	36,122	290	5,924	42,336
2553	37,075	36,785	290	5,924	42,999
2554	37,331	37,041	290	6,081	43,412
2555	37,713	37,403	310	6,097	43,810

ที่มา : กองพุทธศาสนสถาน, สำนักงานศาสนสมบัติ ,2555

เมื่อเปรียบเทียบจำนวนวัดในประเทศซึ่งสะท้อนให้เห็นถึงปริมาณสถาปัตยกรรมพุทธศาสนาในวัดที่มีอยู่มาก และปริมาณบุคลากรที่มีความรู้ความเชี่ยวชาญด้านสถาปัตยกรรมไทยที่ประจำอยู่หน่วยงานต่างๆที่รับผิดชอบยังมีจำนวนน้อยอยู่มาก ซึ่งจำนวนบัณฑิตจากหลักสูตรสถาปัตยกรรมไทยที่ได้ทำงานในองค์กรที่มีส่วนรับผิดชอบในสถาปัตยกรรมพุทธศาสนาในวัด คิดเป็นร้อยละ 4.2 ของจำนวนทั้งหมด

6.1.3 วิเคราะห์การเปรียบเทียบกรณีศึกษาตัวอย่าง

กระบวนการจัดการในแต่ละกลุ่มตัวอย่างนั้นมีความแตกต่างกันด้วยปัจจัยต่างๆ โดยจุดประสงค์ของผู้ออกแบบและผู้ที่เกี่ยวข้องก็มีจุดประสงค์ที่จะทำให้เกิดสถาปัตยกรรมพุทธศาสนาในวัดที่มีประสิทธิภาพ และความถูกต้องของสถาปัตยกรรมไทยตามที่ตนเข้าใจ แต่ด้วยความรู้ความสามารถ ประสบการณ์ ที่แตกต่างกัน รวมไปถึงข้อจำกัดในการดำเนินงาน ซึ่งเป็นตัวอย่างว่าหากจะต้องทำงานสถาปัตยกรรมไทย ควรศึกษาในเรื่องต่างๆโดยละเอียดและนำมาปรับใช้ในการ

ดำเนินโครงการรวมไปถึงการออกแบบ และในการดำเนินการโครงการสถาปัตยกรรมพุทธศาสนาในวัดในแต่ละโครงการควรมีส่วนร่วมในการดำเนินงาน หรือมีการปรึกษา ให้คำแนะนำ จากผู้มีความรู้ ความเชี่ยวชาญด้านสถาปัตยกรรมไทย ผู้ที่จบจากหลักสูตรสถาปัตยกรรมไทย หรือผู้ออกแบบที่ได้ ศึกษาคำความรู้พื้นฐานทางด้านสถาปัตยกรรมไทย เพื่อที่จะเกิดการดำเนินการในแต่ละโครงการ สถาปัตยกรรมพุทธศาสนาในวัดที่มีประสิทธิภาพและมีความเหมาะสม และจะส่งผลในภาพรวมของ สถาปัตยกรรมไทยต่อไปในอนาคต

6.2 ข้อเสนอแนะในกระบวนการจัดการสถาปัตยกรรมไทย

จากการทำการศึกษาโดยการสัมภาษณ์ข้อมูล กรณีศึกษา ผู้ที่เกี่ยวข้อง และการสัมภาษณ์ ผู้เชี่ยวชาญในกลุ่มต่างๆ พบประเด็นปัญหาต่างๆหลากหลาย ซึ่งสอดคล้องกับวิทยานิพนธ์ของ นางสาวนันทพร พุ่มมณี ที่ชี้ให้เห็นถึงปัญหาต่างๆในขั้นตอนการดำเนินโครงการ และข้อเสนอแนะ ของวิทยานิพนธ์เรื่อง “การศึกษาเกณฑ์ที่เหมาะสมของการสร้างวัดในชุมชนเมือง” ของนายณพัรัตน์ เบญจวัฒน์นันท์ ซึ่งเป็นไปในทางเดียวกันกับข้อคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญส่วนใหญ่ ในเรื่องปัญหาต่างๆ จึงสรุปได้ถึงข้อเสนอแนะในแนวทางการจัดการสถาปัตยกรรมในภาพรวม โดยองค์กรที่มีส่วน เกี่ยวข้องทั้งที่มีหน้าที่รับผิดชอบโดยตรง และองค์กรที่มีส่วนในการส่งเสริมจำเป็นต้องมีการ กำหนดนโยบาย หรือวิธีการแก้ปัญหาต่างๆ รวมถึงการเพิ่มโอกาสหรืออัตราการจ้างงาน ให้บุคลากรที่ มีความรู้ความสามารถด้านสถาปัตยกรรมไทยได้ไปมีส่วนร่วมในการดำเนินงานในมิติต่างๆเพิ่มมากขึ้น ซึ่งสามารถสรุปตามทฤษฎีการจัดการเพื่อให้ได้ประสิทธิภาพได้ว่า

แนวทางในการวางแผน (planning)

การจัดการสถาปัตยกรรมไทยต้องมีการวางแผนในการส่งเสริมและผลิตบุคลากรที่มีความรู้ ด้านสถาปัตยกรรมไทย เพื่อเพิ่มจำนวนบุคลากรอย่างต่อเนื่อง ให้สัมพันธ์กับจำนวนงานสถาปัตยกรรมพุทธศาสนาในวัดและสถาปัตยกรรมไทยประเภทอื่นๆ โดยสถาบันการศึกษานั้นเป็นองค์กรหลักใน พัฒนาและผลิตบุคลากรโดยจะต้องมีการทำงานร่วมกับองค์กรที่เกี่ยวข้อง เช่น กรมศิลปากร กรมโยธาธิการฯ และ สำนักพุทธศาสนาฯ เป็นต้น

แนวทางการจัดระบบ (organizing)

องค์กรการศึกษา สถาสถาปนิก และ สมาคมสถาปนิกสยามฯ รวมถึงองค์กรอื่นๆที่เกี่ยวข้อง อาจมีการร่วมมือกันในการจัดระบบการส่งเสริมองค์ความรู้พื้นฐานทางด้านสถาปัตยกรรมไทยให้กับ สถาปนิก รวมไปถึงบุคคลทั่วไปที่สนใจ และมีการจัดระบบให้มีการส่งเสริมให้ผู้ที่มีความรู้ทางด้าน สถาปัตยกรรมได้เข้าไปมีส่วนร่วมในการให้ความรู้ หรือมีส่วนร่วมในการดำเนินโครงการต่างๆที่ เกี่ยวข้องกับเอกลักษณ์สถาปัตยกรรมไทย

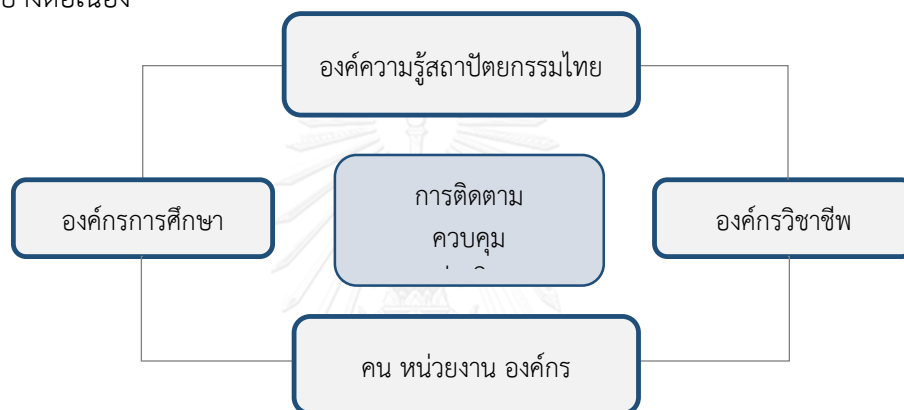
แนวทางการกำกับดูแล (directing)

หน่วยงานที่เกี่ยวข้องทั้งทางภาครัฐทั้งกรมโยธาธิการและผังเมืองฯ สำนักพุทธศาสนา แห่งชาติฯ อาจเป็นองค์กรหลัก รวมถึงองค์กรที่เกี่ยวข้องในการจัดการสถาปัตยกรรมพุทธศาสนาใน วัดนั้น อาจมีการกำหนดนโยบายในการออกกฎเกณฑ์ในการประกอบวิชาชีพเฉพาะทาง หรือผลักดัน

ให้มีการขออนุญาตก่อสร้างโดยอิงจากมาตรฐานอาคารสาธารณะ หรือคณะกรรมการในตรวจสอบรูปแบบสถาปัตยกรรมไทย โดยส่งเสริมให้ผู้ที่มีความรู้ความเชี่ยวชาญทางด้านสถาปัตยกรรมไทยจากองค์กรต่างๆได้เข้าไปมีส่วนร่วม เพื่อกำกับดูแลหรือให้คำแนะนำการเกิดขึ้นของสถาปัตยกรรมไทย

แนวทางในการตรวจสอบ (monitoring)

หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เช่น สถาสถาปนิก กรมโยธาธิการและผังเมือง อาจมีการรับรองมาตรฐานองค์ความรู้ทางด้านสถาปัตยกรรมไทยหลังที่มีการให้ความรู้พื้นฐานทางด้านสถาปัตยกรรมไทยให้กับสถาปนิกหรือผู้ที่สนใจอย่างดีแล้วนั้น อาจมีการผลักดันให้มีผู้ที่มีความรู้ทางด้านสถาปัตยกรรมไทยที่ดีแล้ว คอยดูแลให้คำแนะนำและรับผิดชอบในการมีส่วนร่วมในการดำเนินงานกับวัดในแต่ละวัด เพื่อที่จะสามารถคอยตรวจสอบและให้คำแนะนำในการจัดการสถาปัตยกรรมไทยให้เป็นไปอย่างต่อเนื่อง

แผนภูมิที่ 7 แสดงกระบวนการจัดการสถาปัตยกรรมไทย

6.3 ข้อเสนอแนะในการวิจัยต่อไป

การวิจัยครั้งนี้เป็นการศึกษาถึงการจัดการสถาปัตยกรรมไทยกรณีศึกษาสถาปัตยกรรมพุทธศาสนาในวัด โดยศึกษาในภาพรวม ซึ่งความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญพบว่าปัจจุบันมีประเด็นปัญหาการจัดการสถาปัตยกรรมไทย ในการจัดการภาพรวมในระดับนโยบายจนถึงการจัดการในระดับโครงการในประเด็นที่หลากหลาย ตามที่ผู้เชี่ยวชาญในกลุ่มต่างๆได้ชี้ให้เห็นประเด็นไว้ ซึ่งประเด็นดังกล่าวควรทำการศึกษาเพิ่มเติมเพื่อเป็นข้อมูลที่สามารถนำไปใช้อ้างอิงในการกำหนดนโยบายหรือแก้ปัญหาต่างๆต่อไป โดยผู้วิจัยเสนอแนะหากจะต้องมีการศึกษาต่อในเรื่องที่เกี่ยวข้องกัน เช่น

- เสนอแนะให้มีการทดสอบกระบวนการ หรือเสนอวิธีการทดสอบกระบวนการอื่นๆในการจัดการสถาปัตยกรรมไทย ในชั้นรายละเอียดลึกมากยิ่งขึ้น
- เสนอแนะให้มีการวิจัยในกรณีศึกษาประเภทอื่นๆ นอกเหนือจากสถาปัตยกรรมพุทธศาสนาในเขตพุทธาวาส เพื่อให้เห็นถึงประเด็นต่างๆ ให้ครอบคลุมกับการจัดการสถาปัตยกรรมไทยมากยิ่งขึ้น
- เสนอแนะให้มีการวิจัยการจัดการสถาปัตยกรรมไทยในระดับภูมิภาคหรือระดับพื้นที่เพิ่มเติมมากขึ้น เพื่อให้ได้เป็นข้อมูลกว้างและครอบคลุมมากยิ่งขึ้น สำหรับที่จะเป็นประโยชน์ในการอ้างอิงสำหรับการจัดทำนโยบายเพื่อส่งเสริมหรือแก้ปัญหาต่อไปในอนาคต

รายการอ้างอิง

เนตรนภิศ นาควัชระ และคณะ (2525). วัดในกรุงเทพฯ : การเปลี่ยนแปลงในรอบ 200 ปี (พ.ศ. 2325-2525), จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

ไตรวัฒน์ วิริยศิริ นท.รณ. (2547). สถาปัตยกรรมการจัดการในประเทศไทย. กรุงเทพฯ, โรงพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

กรมโยธาธิการและผังเมือง. "กฎกระทรวง 2558." from <http://www.dpt.go.th/>.

กรมศิลปากร (2551). ฐานานุสัคดีในงานสถาปัตยกรรมไทย. กรุงเทพฯ, บริษัท ไทภูมิพับลิชชิ่ง จำกัด.

กระทรวงวัฒนธรรม. "พันธกิจ และยุทธศาสตร์ของกระทรวงวัฒนธรรม." Retrieved 26 พฤษภาคม, 2558, from <http://www.m-culture.go.th/> วิสัยทัศน์.

ตุลา มหาสุสานนท์ (2545). หลักการจัดการ หลักการบริหาร. กรุงเทพฯ, ธนัชการพิมพ์.

ทิพทัส, ศ. ผ. (2541). สถาปนิกสยาม. กรุงเทพฯ, สมาคมสถาปนิกสยาม ในพระบรมราชูปถัมภ์.

นพรัตน์ เบญจวัฒนานันท์ (2543). การศึกษาเกณฑ์ที่เหมาะสมของการสร้างวัดในชุมชนเมือง. สาขาวิชานโยบายสาธารณะ, มหาวิทยาลัยบูรพา. ปัญหาพิเศษหลักสูตรรัฐประศาสนศาสตร์บัณฑิต.

นันทพร พุ่มมณี (2548). แนวทางการบริหารจัดการโครงการออกแบบและก่อสร้างในวัดพุทธศาสนาในประเทศไทย. ภาควิชาสถาปัตยกรรมศาสตร์ คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์, จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. ปรินท์นามหาบัณฑิต.

ม.ร.ว. แฉ่งน้อย ศักดิ์ศรี และคณะ (2527). มรดกสถาปัตยกรรม กรุงรัตนโกสินทร์ฯ เล่มที่ 2. กรุงเทพฯ, โรงพิมพ์กรุงเทพ.

ศ.ดร.วิมลสิทธิ์ ทรียงกูร และคณะ (2536). พัฒนาการแนวความคิดและรูปแบบของงานสถาปัตยกรรม อดีต ปัจจุบัน และอนาคต. กรุงเทพฯ, สมาคมสถาปนิกสยาม ในพระบรมราชูปถัมภ์.

สภาสถาปนิก. "วัตถุประสงค์สภาสถาปนิก." Retrieved 26 พฤษภาคม, 2558, from <http://www.act.or.th/th/aboutus/>.

สมาคมสถาปนิกสยาม ในพระบรมราชูปถัมภ์. "วัตถุประสงค์ สมาคมสถาปนิกสยาม ในพระบรมราชูปถัมภ์." from <http://www.asa.or.th/th/node/71>.

สำนักงานทรัพย์สินส่วนพระมหากษัตริย์. "โครงการที่เกี่ยวข้องหรือสนับสนุนสถาบันพระมหากษัตริย์และสถาบันศาสนา." Retrieved 25 พฤษภาคม, 2558, from <http://www.crownproperty.or.th/>.

สำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ. "วิสัยทัศน์พันธกิจยุทธศาสตร์ ของสำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ." Retrieved 25 พฤษภาคม, 2558, from <http://www.onab.go.th/>.

สำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ สถาบันพระสังฆาธิการ (2555). คู่มือพระสังฆาธิการ. กรุงเทพฯ, โรงพิมพ์สำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ.

สำนักงานศาสนสมบัติ กองพุทธศาสนสถาน (2555). สถิติข้อมูลวัดทั่วประเทศ.

หิรัญชีระนันท์, น. (2536). สถาปัตยกรรมไทย ปาฐกถาชุด"สิรินทร์".

อนุমানราชธน, ม. (2544). การบริหารโครงการ. เชียงใหม่, หจก.ธนุชพริ้นติ้ง.

ภาคผนวก

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
CHULALONGKORN UNIVERSITY

ภาคผนวก ก

กฎหมาย บทบัญญัติที่เกี่ยวข้องกับการจัดการสถาปัตยกรรมพุทธศาสนาในวัด

พระราชบัญญัติควบคุมอาคาร พ.ศ.2522

เนื้อหากฎหมายที่เกี่ยวข้อง¹

มาตรา 7 ให้รัฐมนตรีมีอำนาจออกกฎกระทรวงยกเว้น ผ่อนผัน หรือกำหนดเงื่อนไขในการปฏิบัติตามพระราชบัญญัตินี้ ไม่ว่าทั้งหมดหรือบางส่วนเกี่ยวกับอาคาร ดังต่อไปนี้

- (1) อาคารของกระทรวง ทบวง กรม ที่ใช้ในราชการหรือใช้เพื่อสาธารณประโยชน์
 - (2) อาคารของทางราชการส่วนท้องถิ่น ที่ใช้ในราชการหรือใช้เพื่อสาธารณประโยชน์
 - (3) อาคารขององค์การของรัฐที่จัดตั้งขึ้นตามกฎหมาย ที่ใช้ในกิจการขององค์การหรือใช้เพื่อสาธารณประโยชน์
 - (4) โบราณสถาน วัดวาอาราม หรืออาคารต่าง ๆ ที่ใช้เพื่อการศาสนาซึ่งมีกฎหมายควบคุมการก่อสร้างไว้แล้วโดยเฉพาะ
 - (5) อาคารที่ทำการขององค์การระหว่างประเทศ หรืออาคารที่ทำการของหน่วยงานที่ตั้งขึ้นตามความตกลงระหว่างรัฐบาลไทยกับรัฐบาลต่างประเทศ
 - (6) อาคารที่ทำการสถานทูตหรือสถานกงสุลต่างประเทศ
 - (7) อาคารชั่วคราวเพื่อใช้ประโยชน์ในการก่อสร้างอาคารถาวร หรืออาคารเพื่อใช้ประโยชน์เป็นการชั่วคราว ที่มีกำหนดเวลาการรื้อถอน
 - (8) อาคารที่กระทรวง ทบวง กรม ราชการส่วนท้องถิ่น รัฐวิสาหกิจ องค์การของรัฐที่จัดตั้งขึ้นตามกฎหมายหรือหน่วยงานอื่นของรัฐ จัดให้มี หรือพัฒนาเพื่อเป็นที่อยู่อาศัยสำหรับผู้มีรายได้น้อย ทั้งนี้ ต้องมีใช้การยกเว้นหรือผ่อนผันเงื่อนไขเกี่ยวกับความมั่นคงแข็งแรงและความปลอดภัยของอาคารหรือความปลอดภัยของผู้ซึ่งอยู่อาศัยหรือใช้อาคาร”
- (“มาตรา 7(8)” เพิ่มเติมโดย แห่ง พ.ร.บ. ควบคุมอาคาร (ฉบับที่ 4) พ.ศ. 2550 มาตรา 3)

กฎกระทรวงฉบับที่ 9 (พ.ศ.2528) ออกความตามพระราชบัญญัติควบคุมอาคาร พ.ศ.2522

เนื้อหากฎหมายที่เกี่ยวข้อง²

อาศัยอำนาจตามความในมาตรา 5 (3) และมาตรา 7 แห่งพระราชบัญญัติควบคุมอาคาร พ.ศ. 2522 รัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทยออกกฎกระทรวงไว้ ดังต่อไปนี้

ข้อ 1 ให้อาคารดังต่อไปนี้ได้รับการยกเว้นไม่ต้องขออนุญาตตามมาตรา 21 มาตรา 22 มาตรา 23 มาตรา 24 มาตรา 32 มาตรา 33 และมาตรา 34

- (1) อาคารของกระทรวง ทบวง กรม ที่ใช้ในราชการหรือใช้เพื่อสาธารณประโยชน์
- (2) อาคารของราชการส่วนท้องถิ่น ที่ใช้ในราชการหรือใช้เพื่อสาธารณประโยชน์
- (3) อาคารขององค์การของรัฐที่จัดตั้งขึ้นตามกฎหมายที่ใช้ในกิจการขององค์การหรือใช้เพื่อสาธารณประโยชน์
- (4) โบราณสถาน วัดวาอาราม หรืออาคารต่าง ๆ ที่ใช้เพื่อการศาสนา ซึ่งมี

กฎหมายควบคุมการก่อสร้างไว้แล้วโดยเฉพาะ

(5) อาคารที่ทำการขององค์การระหว่างประเทศ หรืออาคารที่ทำการของหน่วยงานที่ตั้งขึ้นตามความตกลงระหว่างรัฐบาลไทยกับรัฐบาลต่างประเทศ

(6) อาคารที่ทำการสถานทูตหรือสถานกงสุลต่างประเทศ

ผู้ดำเนินการเกี่ยวกับอาคารตามวรรคหนึ่ง ต้องแจ้งและส่งแผนผังบริเวณ แบบแปลน และรายการประกอบแบบแปลนตามที่กำหนดในกฎกระทรวงว่าด้วยการกำหนดหลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขในการขออนุญาต การอนุญาต การต่ออายุใบอนุญาต การออกใบรับรอง และการออกใบแทนใบอนุญาตหรือใบแทนใบรับรอง จำนวนสองชุด ให้เจ้าพนักงานท้องถิ่น ก่อนทำการก่อสร้าง ดัดแปลง รื้อถอน หรือเคลื่อนย้ายอาคาร ไม่น้อยกว่าสามสิบวัน และแผนผังบริเวณ แบบแปลน และรายการประกอบแบบแปลนต้องถูกต้องและเป็นไปตามกฎกระทรวง ข้อบัญญัติท้องถิ่น และหรือประกาศของรัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทย ซึ่งออกตามความในพระราชบัญญัติควบคุมอาคาร พ.ศ. 2522 ด้วย

ความในวรรคหนึ่งมิให้ใช้บังคับแก่การก่อสร้าง ดัดแปลง รื้อถอน เคลื่อนย้าย ใช้หรือเปลี่ยนการใช้อาคาร ดัดแปลง หรือใช้พื้นที่หรือสิ่งก่อสร้างขึ้นเพื่อใช้เป็นที่จอดรถ ที่กัฬรรถและทางเข้าออกของรถเพื่อการอื่น ภายในบริเวณกรุงรัตนโกสินทร์ชั้นในและชั้นนอก

ความในวรรคสองและวรรคสามมิให้ใช้บังคับแก่อาคารที่เกี่ยวกับความมั่นคง

ข้อ 2 เมื่อเจ้าพนักงานท้องถิ่นได้รับแจ้งและได้รับแผนผังบริเวณ แบบแปลน และรายการประกอบแบบแปลนตามข้อ 1 วรรคสอง ให้ตรวจพิจารณาภายในสิบห้าวันนับแต่วันที่ได้รับแผนผังบริเวณ แบบแปลน และรายการประกอบแบบแปลน ทั้งนี้ เฉพาะที่เกี่ยวกับการรักษาแนวอาคารตามถนนให้เป็นระเบียบ ระดับชั้นล่างของอาคาร ลักษณะสัมพันธ์ระหว่างอาคารกับทาง ถนน หรือที่สาธารณะ ที่ว่างอื่น ๆ หรืออาคารต่างเจ้าของหรือผู้ครอบครอง และบริเวณที่ต้องห้ามกระทำการสำหรับอาคารบางชนิดหรือบางประเภท เมื่อเจ้าพนักงานท้องถิ่นเห็นว่ามึสิ่งที่จะต้องดำเนินการแก้ไขให้มีหนังสือแจ้งให้ผู้ดำเนินการทราบ

ข้อ 3 อาคารเพื่อใช้ประโยชน์ต่อส่วนรวมในหน้าที่ของทางราชการ กิจการสาธารณกุศล หรือเพื่อสาธารณประโยชน์เป็นการชั่วคราวและมีกำหนดเวลารื้อถอน ซึ่งจัดทำหรือควบคุมโดยทางราชการ องค์การหรือกิจการสาธารณกุศล ให้ได้รับการยกเว้นไม่ต้องขออนุญาต ตามมาตรา 21 มาตรา 22 มาตรา 23 และมาตรา 24

ข้อ 4 อาคารชั่วคราวเพื่อใช้ประโยชน์ในการก่อสร้างอาคารถาวรซึ่งสูงไม่เกินสองชั้น หรือสูงจากระดับพื้นดินถึงหลังคาหรือส่วนของอาคารที่สูงที่สุดไม่เกินเก้าเมตร และมีกำหนดเวลารื้อถอนเมื่ออาคารถาวรแล้วเสร็จ ต้องขออนุญาตตามมาตรา 21 แต่ให้ได้รับการผ่อนผันไม่ต้องปฏิบัติตามกฎกระทรวง ข้อบัญญัติท้องถิ่นหรือประกาศของรัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทย ซึ่งออกตามความในมาตรา 8 (1) (2) (3) (4) (6) (7) (8) และ (10) และให้ได้รับการยกเว้นไม่ต้องขออนุญาตรื้อถอนอาคารตามมาตรา 23

ข้อ 5 อาคารเพื่อใช้ประโยชน์เป็นการชั่วคราวแทนอาคารเดิมที่ถูกทำลาย หรือทำให้เสียหายเนื่องจากภัยธรรมชาติหรือเพลิงไหม้ หรือเหตุอื่นในลักษณะทำนองเดียวกันซึ่งสูงไม่เกินสองชั้น หรือสูงจากระดับพื้นดินถึงหลังคาหรือส่วนของอาคารที่สูงที่สุดไม่เกินเก้าเมตร และไม่ใช้

อาคารสาธารณะ อาคารพิเศษ หรืออาคารประเภทควบคุมการใช้ตามมาตรา 32 โดยมีกำหนดเวลา รื้อถอนไม่เกินสิบสองเดือน ต้องขออนุญาตตามมาตรา 21 แต่ให้ได้รับการผ่อนผันไม่ต้องปฏิบัติตาม กฎกระทรวง ข้อบัญญัติท้องถิ่น หรือประกาศของรัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทยซึ่งออกตาม ความในมาตรา 8 (1) (2) (3) (4) (6) (7) (8) (9) และ (10) และให้ได้รับการยกเว้นไม่ต้องขออนุญาต รื้อถอนอาคารตามมาตรา 23

ข้อ 6 อาคารที่มีลักษณะเป็นเต็นท์หรือประรำชั้นเดียว เพื่อใช้ประโยชน์เป็นการ ชั่วคราวและไม่ใช่อาคารสำหรับใช้เพื่อกิจการพาณิชย์กรรม อุตสาหกรรม หรือการศึกษา โดยมี กำหนดเวลารื้อถอนไม่เกินสิบวัน ให้ได้รับการยกเว้นไม่ต้องขออนุญาตตามมาตรา 21 มาตรา 22 มาตรา 23 และมาตรา 24

พระราชบัญญัติปรับปรุงกระทรวง ทบวง กรม พ.ศ.2545

เนื่องด้วยความรับผิดชอบในส่วนของการศาสนาเดิมนั้น เฉพาะส่วนที่เกี่ยวกับ พุทธมณฑลได้แยกออกมาตั้งเป็น สำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ ซึ่งขึ้นตรงกับสำนัก นายกรัฐมนตรีโดยตรง ซึ่งให้กรมการศาสนาเดิมนั้นมีหน้าที่รับผิดชอบในส่วนของการ ศาสนาอื่นๆที่นอกเหนือจากงานพุทธศาสนา

เนื้อหากฎหมายที่เกี่ยวข้อง³

มาตรา 36 กระทรวงวัฒนธรรม มีอำนาจหน้าที่เกี่ยวกับศิลปะ ศาสนา และ วัฒนธรรม และราชการอื่นตามที่มีกฎหมายกำหนดให้เป็นอำนาจหน้าที่ของกระทรวง วัฒนธรรมหรือส่วนราชการที่สังกัดกระทรวงวัฒนธรรม

มาตรา 37 กระทรวงวัฒนธรรม มีส่วนราชการ ดังต่อไปนี้

1. สำนักงานรัฐมนตรี	2. สำนักงานปลัดกระทรวง
3. กรมการศาสนา	4. กรมศิลปากร
5. สำนักงานคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ	6. สำนักงานศิลปวัฒนธรรมร่วมสมัย

พระราชกฤษฎีกา โอนกิจการบริหารและอำนาจหน้าที่ของส่วน ราชการให้เป็นไปตาม

พระราชบัญญัติ ปรับปรุง กระทรวง ทบวง กรม พ.ศ.2545

เนื้อหากฎหมายที่เกี่ยวข้อง³

มาตรา 119 ให้โอนบรรดากิจการ อำนาจหน้าที่ ทรัพย์สิน งบประมาณ หนี้ สิทธิ ข้าราชการ ลูกจ้าง และอัตรากำลังของกระทรวงศึกษาธิการ เฉพาะที่เกี่ยวกับส่วนราชการ ดังต่อไปนี้มาเป็นของสำนักนายกรัฐมนตรี กระทรวงวัฒนธรรม

1.) กรมการศาสนา เฉพาะส่วนที่เกี่ยวกับพุทธมณฑล

2.) กรมศิลปากร เฉพาะ

(ก) สำนักงานเลขานุการกรม

(ข) สำนักโบราณคดีและพิพิธภัณฑสถานแห่งชาติ

3.) สำนักงานคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ เฉพาะที่เกี่ยวกับ สำนักงาน

คณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ เฉพาะที่เกี่ยวกับกองเอกชนสัมพันธ์ ทั้งนี้ให้โอนบางส่วน ตามที่คณะรัฐมนตรีมีมติ

ภาคผนวก ข

หน่วยงาน และบุคคลากรที่เกี่ยวข้องกับการจัดการสถาปัตยกรรมพุทธศาสนาในวัด

1. หน่วยงานภาครัฐ

1.1 สำนักงานทรัพย์สินส่วนพระมหากษัตริย์

นโยบาย

คณะกรรมการอนุรักษ์และทำนุบำรุงศาสนสถาน อันเกี่ยวเนื่องกับสถาบันพระมหากษัตริย์ และการส่งเสริมการเผยแผ่ศาสนา

1. การอนุรักษ์และทำนุบำรุงศาสนสถานอันเกี่ยวเนื่องกับสถาบันพระมหากษัตริย์ สนับสนุนการดำเนินการบูรณปฏิสังขรณ์ศาสนสถาน และสนับสนุนการจัดสร้างศาสนสถาน อันเกี่ยวเนื่องกับสถาบันพระมหากษัตริย์ เพื่อการใช้ประโยชน์ทางศาสนา พร้อมทั้งส่งเสริมให้คงไว้ซึ่งความเป็นเอกลักษณ์ของชาติ

2. การส่งเสริมการเผยแผ่ศาสนา ส่งเสริมและสนับสนุนให้ประชาชนเข้าใจและเข้าถึงหลักคำสอนทางศาสนา พร้อมทั้งนำไปปฏิบัติให้เกิดผล สามารถนำไปใช้พัฒนาคุณภาพชีวิตให้เป็นคนดี มีคุณธรรมนำความรู้ อันส่งผลดีต่อการสืบทอดศาสนา และดำรงความสงบสุขของสังคม

3. ส่งเสริมความร่วมมือระหว่างองค์กร จะยึดถือหลักการการมีส่วนร่วมในลักษณะภาคีร่วมดำเนินงานโดยแบ่งบทบาทหน้าที่ความรับผิดชอบหลัก ให้มีความชัดเจนกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการอนุรักษ์โบราณสถานทางศาสนา อันประกอบด้วยกรมศิลปากร กรมการศาสนาและสำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติรวมทั้งภาคประชาชน ส่งเสริมการแลกเปลี่ยนข้อมูล ให้เกิดความเห็นพ้องต้องกัน เพื่อใช้กำหนดรูปแบบ แนวทางและวิธีการปฏิบัติให้เกิดความเหมาะสม มีประสิทธิภาพและประสิทธิผล

4. บทบาทของสำนักงานทรัพย์สินส่วนพระมหากษัตริย์ ให้การสนับสนุนบุคลากรและงบประมาณ อีกทั้งส่งเสริมการอนุรักษ์และทำนุบำรุงศาสนสถาน รวมถึงการเผยแผ่ศาสนสถานตามกำลังความสามารถ โดยดำเนินงานอยู่ภายใต้กรอบของควมมีเหตุมีผล ความพอประมาณ

ตลอดห้วงเวลาที่ผ่านมา สำนักงานทรัพย์สินส่วนพระมหากษัตริย์ เป็นหนึ่งในองค์กรที่ตระหนักถึงความสำคัญของโบราณสถานซึ่งมีความเก่าแก่และเป็นมรดกอันล้ำค่าของชาติ ที่แสดงร่องรอยทางประวัติศาสตร์ สะท้อนภูมิปัญญา และควมมีอารยะของบรรพชนไทยจึงมีแนวคิดที่จะสนับสนุนและร่วมมือกับหน่วยงานต่าง ๆ รวมทั้งประชาชนทุกภาคส่วนในการดูแลและบำรุงรักษา ตลอดจนบูรณปฏิสังขรณ์ถาวรวัตถุสำคัญ ทั้งที่เป็นสถานที่ราชการ อาคารที่พักอาศัย และโดยเฉพาะศาสนสถานของแต่ละศาสนา ที่ส่วนใหญ่ได้รับการตกแต่งอย่างงดงามอันเป็นผลมาจากความศรัทธาของศาสนิกชน

เช่นเดียวกับปูชนียสถานในพระพุทธศาสนา ที่พระมหากษัตริย์ในพระบรมราชจักรีวงศ์ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้สร้าง ณ อาณาบริเวณต่าง ๆ ของกรุงรัตนโกสินทร์ ซึ่งล้วนมีสถาปัตยกรรมที่งดงามวิจิตรด้วยฝีมืออันประณีตของบรรดาช่างเมื่อครั้งอดีต ซึ่งต่างอุทิศตนเพื่อเนรมิตรรังสรรค์สุดยอดศิลปกรรมอันเป็นเกียรติยศประดับแผ่นดิน

อย่างไรก็ตาม โบราณสถานต่าง ๆ ย่อมทรุดโทรมและเสื่อมสลายไปตามเวลา แต่หากสังเกตเห็นคุณค่า ประกอบกับมีความเข้าใจแนวทางการอนุรักษ์ที่สอดคล้องไปกับการพัฒนา และบูรณาการวิวัฒนาการการช่าง ความรุ่งเรืองของสถานที่ต่าง ๆ ย่อมกลับสู่สภาพใกล้เคียงเมื่อครั้งอดีตและสมประสงค์การใช้ประโยชน์ในปัจจุบัน ซึ่งสามารถแบ่งลักษณะงานด้านการอนุรักษ์และทำนุบำรุงศาสนสถานอันเกี่ยวเนื่องกับสถาบันพระมหากษัตริย์และการส่งเสริมการเผยแผ่ศาสนาได้ดังนี้

งานอนุรักษ์และทำนุบำรุงศาสนสถาน แบ่งได้เป็น 4 ด้าน ดังนี้

1. ด้านบูรณะ หมายถึง การซ่อมแซมโบราณสถานโดยคำนึงถึงรูปแบบวัสดุและมีมือช่างดั้งเดิม รวมทั้งหลักฐานทางโบราณคดีและหลักฐานอื่น ๆ ในกรณีที่จำเป็นต้องสร้างเสริมส่วนที่ขาดหายไป ต้องทำให้กลมกลืนกับของเดิม ในขณะเดียวกันก็ต้องแสดงถึงความแตกต่างแยกจากวัสดุของเดิมได้ เช่น โครงการบูรณปฏิสังขรณ์วัดมกุฏกษัตริยาราม, โครงการบูรณปฏิสังขรณ์วัดราชผาติการาม, โครงการบูรณปฏิสังขรณ์วัดชัยพฤกษ์มาลา (พระวิหาร), โครงการบูรณปฏิสังขรณ์วัดราชนันทาราม (ศาลาเอนกประสงค์ วัดราชนันทาราม)

2. งานอนุรักษ์ศาสนวัตถุ จิตรกรรม ที่มีคุณค่าทางประวัติศาสตร์ เช่น โครงการบูรณปฏิสังขรณ์วัดศรีวิชัย, โครงการบูรณปฏิสังขรณ์วัดสุวรรณาราม, โครงการบูรณปฏิสังขรณ์วัดบรมนิวาส

3. งานจัดสร้างศาสนสถานหรือศาสนวัตถุเพื่อการใช้ประโยชน์ทางศาสนา เช่น โครงการจัดสร้างพระมหามณฑปประดิษฐานพระพุทธรูปมหาสุวรรณปฏิมากร, วัดไตรมิตรวิทยารามโครงการจัดสร้างพระพุทธรูปเมตตาประชาไทยไตรโลกนาถคันธารราษฎร์อนุสรณ์ วัดทิพย์สุคนธาราม จังหวัดกาญจนบุรี, โครงการจัดสร้างอาคารปฏิบัติธรรม “เบญจมาราชาอนุสรณ์” และพระราชานุสาวรีย์สมเด็จพระบรมโอรสาธิราช เจ้าฟ้ามหาวชิรุณหิศ สยาม-มกุฎราชกุมาร

4. งานด้านการส่งเสริมการเผยแผ่ศาสนา

เช่น โครงการปฏิบัติธรรมเฉลิมพระเกียรติ ปี ๒๕๕๕ วัดมหาธาตุยุวราชรังสฤษฎิ์

โครงการอบรมค่ายศีลธรรม จริยธรรม นักเรียน นักศึกษา ข้าราชการ และประชาชนทั่วไป วัดญาณสังวราราม จังหวัดชลบุรี

โครงการปทุมมามหาสิกขาลัย ศูนย์การเรียนรู้ธรรมของคนรุ่นใหม่ ใจกลางมหานคร ตอน “พุทธชนันตีบูชา น้อมถวายบุญญา มหาราช มหาราชินี” วัดปทุมวนาราม

ที่มา : <http://www.crownproperty.or.th/>

1.2 สำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ

สำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ มีภารกิจเกี่ยวกับการดำเนินงานสนองงานคณะสงฆ์และรัฐ โดยการทำนุบำรุง ส่งเสริมกิจการพระพุทธศาสนา ให้การอุปถัมภ์ ค้ำครอง และส่งเสริมพัฒนางานพระพุทธศาสนา ดูแล รักษา จัดการศาสนสมบัติ พัฒนาพุทธมณฑล ให้เป็นศูนย์กลางทางพระพุทธศาสนา รวมทั้งให้การสนับสนุน ส่งเสริมพัฒนาบุคลากรทางศาสนา

วิสัยทัศน์

สำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ เป็นองค์กรหลักในการขับเคลื่อนพระพุทธศาสนาให้มีความมั่นคง ยั่งยืน และสังคมมีความสุขด้วยหลักพุทธธรรม

พันธกิจ

1. เสริมสร้างให้สถาบันและกิจการทางพระพุทธศาสนามีความมั่นคงยั่งยืน
2. สนับสนุนส่งเสริมและจัดการการศึกษาสงฆ์ และการเผยแผ่พระพุทธศาสนาเพื่อพัฒนาให้มีความรู้คู่คุณธรรม
3. จัดการศึกษาสงฆ์เพื่อผลิต และพัฒนาศาสนทายาทที่เปี่ยมปัญญาพุทธธรรมเผยแผ่ทำนุบำรุงพระพุทธศาสนาให้เจริญงอกงาม และร่วมสร้างสังคมพุทธธรรมที่มีความเข้มแข็ง
4. ดำเนินการให้ประเทศไทยเป็นศูนย์กลางทางพระพุทธศาสนาโลก
5. พัฒนาการดูแลรักษาและจัดการศาสนสมบัติให้เป็นประโยชน์ต่อพระพุทธศาสนาและสังคม

ยุทธศาสตร์ : เพื่อให้สามารถบรรลุเป้าหมายตามพันธกิจ จึงได้กำหนดยุทธศาสตร์ ๖ ยุทธศาสตร์
 ยุทธศาสตร์ที่ 1 การเสริมสร้างเอกภาพให้กับสถาบันและกิจการทางพระพุทธศาสนาอย่างเป็นระบบ
 ยุทธศาสตร์ที่ 2 การส่งเสริมการพัฒนาระบบการศึกษาสงฆ์ และการเผยแผ่พระพุทธศาสนาอย่างเป็นระบบ

ยุทธศาสตร์ที่ 3 การเสริมสร้างความเข้มแข็งให้กับศาสนทายาท

ยุทธศาสตร์ที่ 4 การเสริมสร้างศักยภาพให้ประเทศไทยเป็นศูนย์กลางทางพระพุทธศาสนาโลก

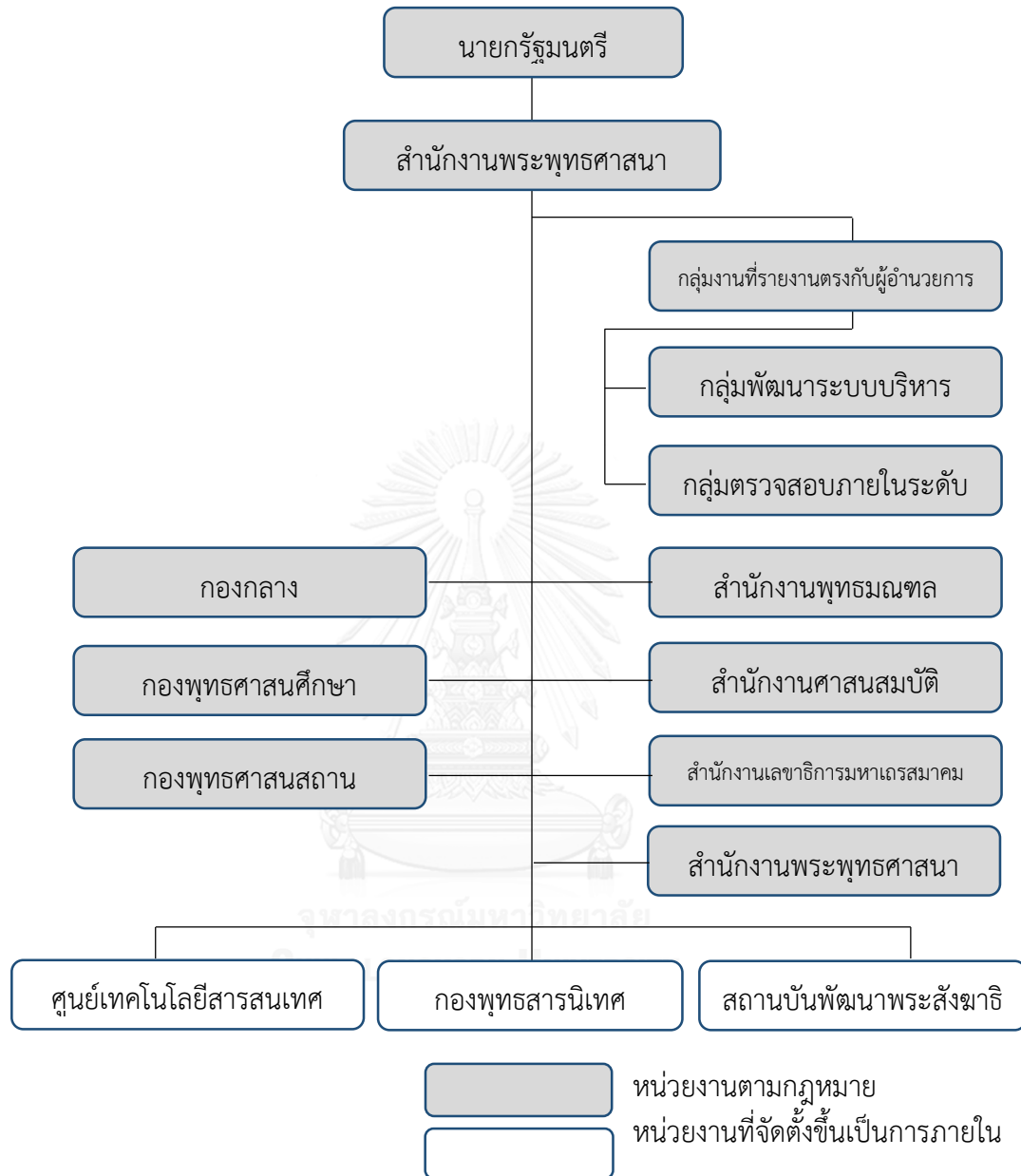
ยุทธศาสตร์ที่ 5 การพัฒนานโยบายและเสริมสร้างศักยภาพระบบบริหารจัดการศาสนสมบัติ

ยุทธศาสตร์ที่ 6 การเสริมสร้างความเข้มแข็งให้กับข้าราชการสำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติให้ เป็นมืออาชีพ

พันธกิจ

1. ดำเนินการตามกฎหมายว่าด้วยคณะสงฆ์ กฎหมายว่าด้วยการกำหนดวิध्यฐานะผู้สำเร็จ วิชาการพระพุทธศาสนา รวมทั้งกฎหมายและระเบียบที่เกี่ยวข้อง
2. รับสนองงาน ประสานงาน และถวายเป็นกุศล สนับสนุนกิจการและการบริหารการปกครอง คณะสงฆ์
3. เสนอแนวทางการกำหนดนโยบายและมาตรการในการคุ้มครองพระพุทธศาสนา
4. ส่งเสริม ดูแล รักษา และทำนุบำรุงศาสนสถานและศาสนวัตถุทางพระพุทธศาสนา
5. ดูแล รักษา และจัดการวัดร้างและศาสนสมบัติกลาง
6. พัฒนาพุทธมณฑลให้เป็นศูนย์กลางทางพระพุทธศาสนา
7. ทำนุบำรุงพุทธศาสนศึกษา เพื่อพัฒนาความรู้คู่คุณธรรม
8. ปฏิบัติการอื่นใดตามที่กฎหมายกำหนดให้เป็นอำนาจหน้าที่ของสำนักงานหรือตามที่ นายกรัฐมนตรีหรือคณะรัฐมนตรีมอบหมาย

โครงสร้างสำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ

ผังภาพที่ ข-1 แสดงโครงสร้างสำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ
 ที่มา <http://www.onab.go.th/>

1.3 กองพุทธศาสนสถาน

เป็นหน่วยงานที่เกี่ยวกับการออกแบบและก่อสร้าง วางผังวัดและอาคารเสนาสนะต่างๆ รวมไปถึงงานประมาณคาราและควบคุมงานก่อสร้าง โดยมีอำนาจหน้าที่ดังต่อไปนี้

1. ดำเนินการเกี่ยวกับการสร้าง การตั้ง การรวม การย้าย การยุบเลิก และการขอเปลี่ยนแปลงชื่อวัด การขอรับพระราชทานวิสุงคามสีมา การยกวัดร้างให้เป็นวัดที่มีพระสงฆ์ การขอพระราชทานยกวัดราษฎร์ขึ้นเป็นพระอารามหลวง และการจัดทำทะเบียนวัด
2. ส่งเสริม พัฒนาวัดให้เป็นศูนย์กลางการเรียนรู้ แหล่งภูมิปัญญา และแหล่งท่องเที่ยวของชุมชน
3. ดำเนินการเกี่ยวกับการออกแบบก่อสร้างอาคารศาสนสถาน และอาคารศาสนสมบัติทางพุทธศาสนาตามที่ได้รับมอบหมาย การบูรณะปฏิสังขรณ์ และการจัดระเบียบของวัดและศาสนสถานทางพุทธศาสนา ให้รักษาไว้ซึ่งคุณค่าทางศิลปกรรมและสถาปัตยกรรมทางศาสนา
4. ดำเนินการสำรวจรังวัดที่ดิน การออกหนังสือสำคัญที่ดิน และการตรวจสอบค้นคว้าหลักฐานที่ดินของวัด วัดร้าง และศาสนสมบัติกลาง
5. ดำเนินการสงเคราะห์วัดที่ประสบวินาศภัย การยกเว้นภาษีอากรเพื่อการบูรณะปฏิสังขรณ์วัดที่ยกฐานะ และส่งเสริมฐานะเป็นวัดที่มีพระสงฆ์
6. ปฏิบัติงานร่วมกับหรือสนับสนุนการปฏิบัติงานของหน่วยงานอื่นที่เกี่ยวข้องหรือที่ได้รับมอบหมาย

ที่มา : <http://www.bmd.go.th/>

กฎกระทรวง แบ่งส่วนราชการสำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ

พ.ศ. ๒๕๔๙

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
CHULALONGKORN UNIVERSITY

1.4 กระทรวงวัฒนธรรม

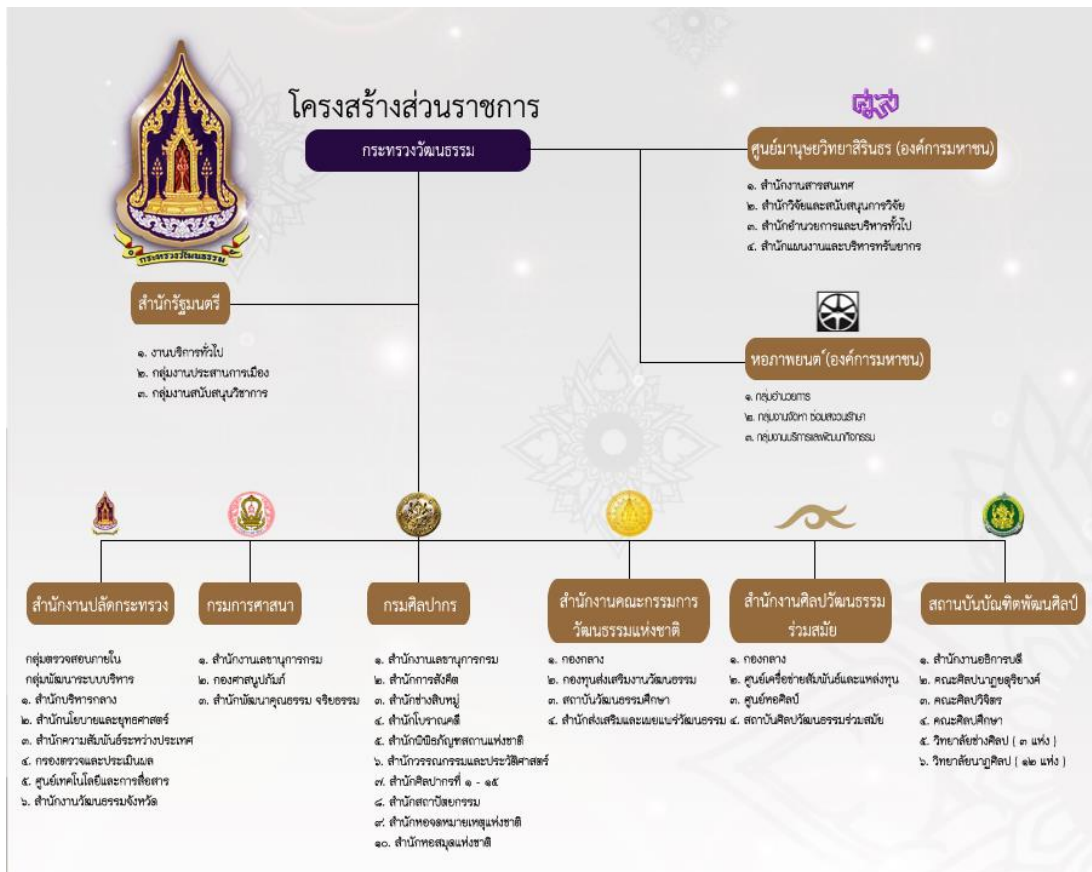
เป็นองค์กรหลักที่อนุรักษ์ สืบสาน และสร้างสรรค์วัฒนธรรมโดยการมีส่วนร่วมทุกภาคส่วน เพื่อเสริมสร้างรากฐานการพัฒนาสังคมที่เข้มแข็งและเศรษฐกิจที่ยั่งยืน

พันธกิจ

1. เติบโตสถาบันชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์ และทำนุบำรุงศาสนา ศิลปะและวัฒนธรรม ให้มีการรักษา สืบทอดและพัฒนาอย่างยั่งยืน
2. ปลุกจิตสำนึกความเป็นไทยสร้างค่านิยมและวิถีชีวิตที่ดีงาม
3. ส่งเสริม สนับสนุนการนำทุนทางวัฒนธรรมมาต่อยอดให้เป็นอุตสาหกรรมวัฒนธรรม เชิงสร้างสรรค์เพื่อสร้างมูลค่าเพิ่มทางเศรษฐกิจ
4. จัดการศึกษา วิจัย และบริหารจัดการองค์ความรู้ด้านศาสนา ศิลปะ และวัฒนธรรม
5. ส่งเสริมและพัฒนาความสัมพันธ์ทางวัฒนธรรมกับต่างประเทศเพื่อนำไทยสู่สากล

ยุทธศาสตร์

1. พัฒนาคุณภาพและมาตรฐานในการอนุรักษ์ และสืบทอดวัฒนธรรม
2. เสริมสร้างภูมิคุ้มกันทางสังคม เพื่อสืบสานเอกลักษณ์ อัตลักษณ์ความเป็นไทย
3. ส่งเสริม สนับสนุน ให้ความรู้ และพัฒนาสินค้า และบริการทางวัฒนธรรมเพื่อสร้างมูลค่าเพิ่มทางเศรษฐกิจ
4. พัฒนาคุณภาพและมาตรฐานในการจัดการศึกษา วิจัย และบริหารจัดการองค์ความรู้ด้าน ศาสนา ศิลปะ และวัฒนธรรม
5. สร้างความเข้มแข็งของประเทศไทยรองรับประชาคมอาเซียนด้านสังคมและวัฒนธรรมและพัฒนาศักยภาพไทยสู่สากล

ผังภาพที่ ข-2 แสดงโครงสร้างการแบ่งส่วนราชการกระทรวงวัฒนธรรม
ที่มา : www.m-culture.go.th/

1.5 กรมศิลปากร

กรมศิลปากร เป็นหน่วยงานของภาครัฐที่มีหน้าที่ดูแลรักษาศิลปะและวัฒนธรรมของชาติ โดยมีหน่วยงานที่มีหน้าที่เกี่ยวข้องกับการออกแบบและก่อสร้างวัด คือ

สำนักโบราณคดี มีหน้าที่รับผิดชอบโครงการออกแบบและก่อสร้างและบูรณปฏิสังขรณ์วัดหรืออาคารอื่นๆที่ขึ้นเป็นโบราณสถาน ดังนี้

- 1.) ปกป้องคุ้มครองและทำนุบำรุงโบราณสถานให้คงอยู่
- 2.) ให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์มรดกศิลปวัฒนธรรมของชาติ
- 3.) เผยแพร่ข้อมูลความรู้สู่สาธารณชนในวงกว้าง
- 4.) เป็นหน่วยงานหลักที่ทำหน้าที่กำหนดและควบคุมมาตรฐานงานโบราณคดี และการอนุรักษ์โบราณสถานของชาติ
- 5.) พัฒนาโบราณสถานให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวและแหล่งเรียนรู้

สำนักสถาปัตยกรรม มีหน้าที่ในการผดุงรักษาฟื้นฟูและสืบทอดศิลปวิทยาการด้านสถาปัตยกรรมไทยอันเป็นเอกลักษณ์ของชาติและสถาปัตยกรรมพื้นถิ่นอันเป็นภูมิปัญญาของชนชาติไทย ดังนี้

- 1.) สำรวจออกแบบ เขียนแบบงานสถาปัตยกรรม มณฑลศิลป์ วิศวกรรม ภูมิสถาปัตยกรรม
- 2.) ประมาณราคากลาง ควบคุมและตรวจงานก่อสร้าง
- 3.) สร้างสรรค์งานสถาปัตยกรรมไทยประเพณี ไทยประยุกต์และไทยร่วมสมัย งานมณฑลศิลป์ และงานศิลปะสถาปัตยกรรมที่เกี่ยวข้อง ให้แก่ส่วนอาคาร รัฐวิสาหกิจ วัด สถาบันองค์กรต่างๆทั้งภาครัฐและเอกชน
- 4.) ศึกษาค้นคว้าวิจัย และพัฒนางานด้านสถาปัตยกรรมไทย
- 5.) เป็นศูนย์รวบรวมองค์ความรู้ ให้คำปรึกษา และเผยแพร่ทางด้านสถาปัตยกรรมไทย วัฒนธรรมไทย อันเป็นเอกลักษณ์ของชาติ

1.6 กรมส่งเสริมวัฒนธรรม

วิสัยทัศน์

“เป็นองค์กรแห่งความรู้และส่งเสริมพลังการมีส่วนร่วมในการขับเคลื่อนงานวัฒนธรรมเพื่อความภาคภูมิใจในความเป็นไทย”

ประเด็นยุทธศาสตร์ (Strategic Issues)

1. เสริมสร้างความรู้ความเข้าใจ เพื่อให้สังคมตระหนักในคุณค่าของวัฒนธรรมและภูมิปัญญา
2. พัฒนาศักยภาพและเสริมสร้างความเข้มแข็งของบุคลากร องค์กรภาคีและแหล่งเรียนรู้
3. เสริมสร้างกลไกและเครือข่ายการเฝ้าระวังทางวัฒนธรรม รวมทั้งเสริมสร้างภูมิคุ้มกันในการเลือกรับสื่อ

4. วิจัย พัฒนาและจัดการความรู้ด้านวัฒนธรรม

พันธกิจ

1. ศึกษา วิจัย และจัดการความรู้ด้านวัฒนธรรมเพื่อการพัฒนาและเผยแพร่

2. ส่งเสริมกระบวนการมีส่วนร่วมของภาคประชาสังคม ในการอนุรักษ์ ฟื้นฟู สืบสาน ปกป้องคุ้มครอง จารีตประเพณี ภูมิปัญญา และศิลปวัฒนธรรม ตลอดจนเสริมสร้างค่านิยมที่เหมาะสมในสังคม

3. ส่งเสริม สนับสนุนการนำเนื้อหาสาระทางวัฒนธรรม มาใช้ในการพัฒนาเศรษฐกิจ
4. พัฒนาแหล่งเรียนรู้ทางวัฒนธรรมให้เป็นศูนย์กลางการบริการ เผยแพร่วัฒนธรรม
5. ส่งเสริมและกำกับดูแลงานด้านภาพยนตร์และวีดิทัศน์

1.7 กรมโยธาธิการและผังเมือง

กรมโยธาธิการและผังเมือง มีภารกิจเกี่ยวกับงานด้านการผังเมืองระดับต่าง ๆ การโยธาธิการการออกแบบการก่อสร้างและการควบคุมการก่อสร้างอาคาร ดำเนินการและสนับสนุนองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในด้านการพัฒนาเมือง พื้นที่ และชนบท โดยการกำหนดและกำกับดูแลนโยบายการใช้ประโยชน์ที่ดิน ระบบการตั้งถิ่นฐานและโครงสร้างพื้นฐาน รวมทั้งการกำหนดคุณภาพและมาตรฐานการก่อสร้างด้านสถาปัตยกรรม วิศวกรรม และการผังเมือง เพื่อให้มีสภาพแวดล้อมที่ดี เกิดมาตรฐานความปลอดภัยแห่งสาธารณชน ความเป็นระเบียบเรียบร้อยของบ้านเมืองและสิ่งปลูกสร้างตามระบบการผังเมืองที่ดี อันจะนำไปสู่การพัฒนาอย่างยั่งยืน โดยให้มีอำนาจหน้าที่ดังต่อไปนี้

1. ดำเนินการตามกฎหมายว่าด้วยการผังเมือง กฎหมายว่าด้วยการควบคุมอาคาร กฎหมายว่าด้วยการขุดดินและถมดิน กฎหมายว่าด้วยการจัดรูปที่ดินเพื่อพัฒนาพื้นที่ และกฎหมายอื่นที่เกี่ยวข้อง
2. วางและจัดทำผังเมืองประเภทอื่น ๆ ตามที่รัฐมนตรีหรือคณะรัฐมนตรีมอบหมายหรือตามที่ส่วนราชการอื่นร้องขอ และดำเนินการให้เป็นไปตามผังเมืองนั้น ๆ
3. ดำเนินการเกี่ยวกับการศึกษาและวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อการวางผัง วิจัย ติดตาม ประเมินผล และพัฒนามาตรฐานด้านการผังเมืองและโยธาธิการ รวมทั้งการจัดทำเกณฑ์มาตรฐานและคู่มือด้านการผังเมืองและโยธาธิการ
4. ดำเนินการเกี่ยวกับการวางผัง ออกแบบ ควบคุมการก่อสร้าง บูรณะเมืองหรืออาคารและสิ่งก่อสร้างของหน่วยงานของรัฐ
5. ให้บริการและคำปรึกษาเกี่ยวกับงานออกแบบ งานก่อสร้าง และงานที่อยู่ในอำนาจหน้าที่ของกรมแก่หน่วยงานต่าง ๆ
6. ดำเนินการเกี่ยวกับการออกแบบ การก่อสร้างและควบคุมอาคาร ก่อสร้างอาคารและโครงสร้างพื้นฐาน รวมทั้งการบูรณะและบำรุงรักษา
7. ดำเนินการประสาน กำกับดูแล สนับสนุน และพัฒนาการดำเนินงานของหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเพื่อให้เป็นไปตามผังเมือง รวมทั้งกำกับตรวจสอบการใช้อำนาจตามกฎหมายว่าด้วยการผังเมืองของเจ้าพนักงานท้องถิ่น
8. ดำเนินการพัฒนาระบบและบริหารข้อมูลการผังเมืองและโยธาธิการ
9. ดำเนินการพัฒนาขีดความสามารถบุคลากรของกรม องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น รวมทั้งหน่วยงานอื่นที่เกี่ยวข้อง ในด้านการผังเมืองและโยธาธิการ

10. ปฏิบัติการอื่นใดตามที่กฎหมายกำหนดให้เป็นอำนาจหน้าที่ของกรมหรือตามที่รัฐมนตรีหรือคณะรัฐมนตรีมอบหมาย

การแบ่งส่วนราชการกรมโยธาธิการและผังเมือง เป็นต้น

อำนาจหน้าที่ของส่วนราชการกรมโยธาธิการและผังเมือง

กลุ่มตรวจสอบภายใน

กรมโยธาธิการและผังเมือง ให้มีกลุ่มตรวจสอบภายใน เพื่อทำหน้าที่หลักในการตรวจสอบการดำเนินงานภายในกรม และสนับสนุนการปฏิบัติงานของกรม รับผิดชอบงานขึ้นตรงต่ออธิบดีโดยมีอำนาจหน้าที่ดังต่อไปนี้

1. ดำเนินการเกี่ยวกับการตรวจสอบด้านการบริหาร การเงิน และการบัญชีของกรม
2. ปฏิบัติงานร่วมกับหรือสนับสนุนการปฏิบัติงานของหน่วยงานอื่นที่เกี่ยวข้อง

กลุ่มพัฒนาระบบบริหาร

กรมโยธาธิการและผังเมือง ให้มีกลุ่มพัฒนาระบบบริหาร เพื่อทำหน้าที่หลักในการพัฒนาการบริหารของกรมให้เกิดผลสัมฤทธิ์ มีประสิทธิภาพ และคุ้มค่า รับผิดชอบงานขึ้นตรงต่ออธิบดีโดยมีอำนาจหน้าที่ดังต่อไปนี้

1. เสนอแนะและให้คำปรึกษาแก่อธิบดีเกี่ยวกับยุทธศาสตร์การพัฒนาระบบราชการภายใน
2. ติดตาม ประเมินผล และจัดทำรายงานเกี่ยวกับการพัฒนาระบบราชการภายในกรม
3. ประสานและดำเนินการเกี่ยวกับการพัฒนาระบบราชการร่วมกับหน่วยงานกลาง และ

หน่วยงานภายใน

4. ปฏิบัติงานร่วมกับหรือสนับสนุนการปฏิบัติงานของหน่วยงานอื่นที่เกี่ยวข้องหรือ

ราชการบริหารส่วนกลาง

โดยสำนักที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับการจัดการสถาปัตยกรรมไทย ได้แก่

สำนักควบคุมและตรวจสอบอาคาร มีอำนาจหน้าที่ดังต่อไปนี้

1. เสนอแนะการกำหนดนโยบายด้านการควบคุมอาคาร
2. ปฏิบัติหน้าที่ตามกฎหมายว่าด้วยการควบคุมอาคาร กฎหมายว่าด้วยการขุดดินและถมดิน และกฎหมายอื่นที่เกี่ยวข้อง

3. กำหนดมาตรฐานการควบคุมอาคารด้านความปลอดภัย การป้องกันอัคคีภัย การรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อม การผังเมือง การสถาปัตยกรรม และการอำนวยความสะดวกแก่การจราจร

4. กำกับตรวจสอบสภาพและการใช้อาคารให้เป็นไปตามมาตรฐานความปลอดภัย

5. กำกับและตรวจสอบการใช้อำนาจตามกฎหมายว่าด้วยการควบคุมอาคารและกฎหมายว่าด้วยการขุดดินและถมดิน ของเจ้าพนักงานท้องถิ่นหรือผู้ซึ่งมีหน้าที่ปฏิบัติการตามกฎหมาย

6. กำกับดูแลและกำหนดมาตรฐานการขุดดินและถมดิน เพื่อให้เกิดความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สินของประชาชน

7. ตรวจสอบรับรองคุณภาพความปลอดภัยของวัสดุและผลิตภัณฑ์ที่ใช้ในอาคาร ให้เป็นไปตามกฎหมายว่าด้วยการควบคุมอาคาร

8. ปฏิบัติงานร่วมกับหรือสนับสนุนการปฏิบัติงานของหน่วยงานอื่นที่เกี่ยวข้องหรือที่ได้รับมอบหมาย

สำนักสถาปัตยกรรม มีอำนาจหน้าที่ดังต่อไปนี้

1. ให้บริการและคำปรึกษาในการวางแผนและบริหารโครงการเพื่อวางผังแม่บท
2. จัดทำข้อเสนอโครงการเพื่อกำหนดวงเงินงบประมาณ
3. ดำเนินการและให้คำปรึกษาในการออกแบบเพื่อการก่อสร้าง การบูรณะ ซ่อมแซมและบำรุงรักษา งานสถาปัตยกรรม งานภูมิสถาปัตยกรรม และงานมัณฑนศิลป์
- (๔) กำหนดและจัดทำแบบมาตรฐาน เกณฑ์การประมาณราคา และมาตรฐานงานด้านสถาปัตยกรรม ภูมิสถาปัตยกรรม และมัณฑนศิลป์
- (๕) วิจัย พัฒนา และเผยแพร่ผลงานสถาปัตยกรรม งานภูมิสถาปัตยกรรม และงานมัณฑนศิลป์
- (๖) ดำเนินการเกี่ยวกับการบริหารจัดการและการกำกับดูแลโครงการก่อสร้างด้านสถาปัตยกรรม ภูมิสถาปัตยกรรม และมัณฑนศิลป์
- (๗) ดำเนินการเกี่ยวกับการตรวจสอบแบบและราคางานสถาปัตยกรรม งานภูมิสถาปัตยกรรมและงานมัณฑนศิลป์
- (๘) ปฏิบัติงานร่วมกับหรือสนับสนุนการปฏิบัติงานของหน่วยงานอื่นที่เกี่ยวข้องหรือที่ได้รับมอบหมาย

ที่มา : ตามกฎกระทรวง 2558

3.2.2 มหาเถรสมาคม

มหาเถรสมาคมมีหน้าที่รับผิดชอบในการดำเนินงานเกี่ยวกับสงฆ์ทั้งหมด โดยมีหน้าที่เป็นศูนย์กลางในการประสานงาน ส่งเสริม และเผยแพร่ความรู้ งานวิจัยที่เกี่ยวกับพระพุทธศาสนาให้กับผู้ที่สนใจ และสนับสนุนการศึกษาให้กับพระสังฆนิการ และพระทั่วไป โดยหน้าที่ที่เกี่ยวข้องกับการจัดการสถาปัตยกรรมไทย ได้แก่ การพิจารณาการขออนุญาต ตั้ง วัด สร้างวัด โดยการดำเนินงานดังกล่าวเป็นหน้าที่รับผิดชอบร่วมกันระหว่างมหาเถรสมาคม และสำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ

อำนาจหน้าที่มหาเถรสมาคม

- (1) ปกครองคณะสงฆ์ให้เป็นไปโดยเรียบร้อยดีงาม
- (2) ปกครองและกำหนดการบรรพชาสามเณร
- (3) ควบคุมและส่งเสริมการศาสนศึกษา การศึกษาสงเคราะห์ การเผยแผ่ การสาธารณูปการ และการสาธารณสงเคราะห์ของคณะสงฆ์
- (4) รักษาหลักพระธรรมวินัยของพระพุทธศาสนา
- (5) ปฏิบัติหน้าที่อื่นๆ ตามที่บัญญัติไว้ในพระราชบัญญัตินี้หรือกฎหมายอื่น

โครงสร้างมหาเถรสมาคม

องค์ประกอบ	ตำแหน่ง
- สมเด็จพระสังฆราช	ประธานกรรมการ
- สมเด็จพระราชาคณะทุกรูป	กรรมการ (8 รูป)
- พระราชาคณะที่สมเด็จพระสังฆราชทรงแต่งตั้ง	กรรมการ (ไม่เกิน 12 รูป)
- ผู้อำนวยการสำนักพระพุทธศาสนาแห่งชาติ	เลขาธิการมหาเถรสมาคม
- สำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ	สำนักงานเลขาธิการมหาเถรสมาคม

ที่มา : <http://www.mahathera.org/structure.php>

2. หน่วยงานภาคเอกชน

2.1 สมาคมสถาปนิกสยามในพระบรมราชูปถัมภ์

วัตถุประสงค์

สมาคมเป็นศูนย์รวมของผู้ประกอบวิชาชีพสถาปัตยกรรม และผู้ที่มีความสนใจในวิชาชีพสถาปัตยกรรม มีวัตถุประสงค์ดังนี้

1. มุ่งบำเพ็ญประโยชน์ในการสร้างสรรค์ความเจริญงอกงามทางสถาปัตยกรรม และสิ่งแวดล้อม และรักษาอารยธรรมของชาติ ในฐานะองค์กรทางวิชาชีพอิสระทางสถาปัตยกรรม
2. เสริมสร้างความสมัครสมานสามัคคีในหมู่มวลสมาชิก เพื่อดำรงไว้ซึ่งเกียรติและศักดิ์ศรี รวมทั้งเสริมสร้างความเป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน ในกิจกรรมที่เป็นประโยชน์ต่อการประกอบวิชาชีพของสมาชิก และต่อสังคม
3. ให้ความรู้ คำปรึกษาทางวิชาชีพ วิชาการ และสิทธิประโยชน์ แก่สมาชิกและสังคม
4. ส่งเสริม สนับสนุน และเผยแพร่ การศึกษา ค้นคว้า การวิจัยและพัฒนา เพื่อความก้าวหน้าในการประกอบวิชาชีพสถาปัตยกรรมและทันกับการเปลี่ยนแปลงตามยุคสมัย
5. ให้ความร่วมมือกับหน่วยงานของรัฐ องค์กรและสถาบัน ทั้งภายในประเทศและภายนอกประเทศ เพื่อพัฒนาและเผยแพร่ อุดมการณ์ บทบาท และหน้าที่ของสถาปนิก ให้วิชาชีพสถาปัตยกรรมเป็นที่เชื่อถือ ศรัทธาของประชาชน
6. ส่งเสริม พัฒนา และติดตามการปฏิบัติตามพันธะกรณีว่าด้วยการให้บริการ และจรรยาบรรณแห่งวิชาชีพสถาปัตยกรรม เพื่อประโยชน์ของสมาชิกและประชาชน
7. กำหนดและรับรองมาตรฐาน กฎระเบียบ เกี่ยวกับวิชาชีพสถาปัตยกรรม

ที่มา : www.asa.or.th

2.2 สภาสถาปนิก

วัตถุประสงค์

1. ส่งเสริมการศึกษา การวิจัยและการประกอบวิชาชีพสถาปัตยกรรม
2. ส่งเสริมความสามัคคีและใกล้ชิดข้อพิพาทของสมาชิก
3. ส่งเสริมสวัสดิภาพและผดุงเกียรติของสมาชิก
4. ควบคุมความประพฤติ และดำเนินงานประกอบวิชาชีพฯ ให้ถูกต้องตามมาตรฐานและจรรยาบรรณแห่งวิชาชีพสถาปัตยกรรม
5. ช่วยเหลือ แนะนำ เผยแพร่ และให้บริการงานวิชาการต่างๆ แก่ประชาชน และองค์กรอื่นที่เกี่ยวข้องกับวิทยาการและเทคโนโลยีทางสถาปัตยกรรม
6. ให้คำปรึกษาหรือข้อเสนอแนะต่อรัฐบาลเกี่ยวกับนโยบาย และปัญหาด้านสถาปัตยกรรม รวมทั้งด้านเทคโนโลยี
7. เป็นตัวแทนของการประกอบวิชาชีพสถาปัตยกรรมของประเทศไทย

ที่มา : www.act.or.th

3. องค์การการศึกษา

3.1 จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

โครงการสถาปัตยกรรมศาสตร์

ภาควิชาสถาปัตยกรรมศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

1. ชื่อโครงการ โครงการสถาปัตยกรรมศาสตร์
2. หน่วยงานที่รับผิดชอบ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย โดยภาควิชาสถาปัตยกรรมศาสตร์
คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์
3. ระยะเวลาของโครงการ ระยะก่อตั้งและทดลอง ปีการศึกษา 2538 - 2539
ระยะเวลาดำเนินงานจริงเริ่มในแผน 8 ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2540
4. ที่ตั้งโครงการ คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
5. หลักการและเหตุผล

เป็นความจริงที่ว่าสถาปัตยกรรมไทยเป็นมรดกทางวัฒนธรรมของชาติที่มีความสำคัญยิ่ง เพราะสถาปัตยกรรมไทย คือ ตัวแทนที่เป็นรูปธรรมของความเป็นไทย คุณค่าไทย และเป็นประจักษ์พยานของภูมิปัญญาไทยที่สืบเนื่องไปได้เนิ่นนาน แต่ในระยะที่ผ่านมา ปริมาณของสถาปัตยกรรมไทยที่สร้างขึ้นใหม่อย่างมีคุณภาพตามหลักวิชาการ มีปรากฏน้อยลงอย่างรวดเร็ว และมีบทบาทอยู่ในสังคมไทยเพียงแวดวงที่จำกัดมาก สาเหตุสำคัญ คงเพราะความจำเป็นที่คนไทยจำต้องปรับตัวให้เท่าทันต่อกระแสแห่งโลกที่มีวิทยาการอันล้ำเลิศนำหลงใหลจึงชวนให้เกิดความห่างเหินกับสถาปัตยกรรมไทย คณะอาจารย์แห่งภาควิชาสถาปัตยกรรมศาสตร์ คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ตระหนักดีว่าปรากฏการณ์ดังกล่าวนี้ คือ ปัญหา ที่ต้องการการดูแลและแก้ไขอย่างเร่งด่วน และเอาใจจริงเอาใจอย่างต่อเนื่อง ไม่ว่าจะเป็นอย่าง

- ปัญหาด้านศาสตร์สถาปัตยกรรมไทยที่กำลังสูญสิ้นไป
- ปัญหาด้านครู และช่าง ที่มีจำนวนลดลงจนเหลือเพียงเล็กน้อย และส่วนใหญ่ล้วนเป็นผู้สูงอายุ
- ปัญหาการสร้างอนุชนช่างรุ่นใหม่ขึ้นมาทดแทน
- ปัญหาการขาดความเข้าใจที่ลึกซึ้งและการอนุรักษ์ ศิลปะและสถาปัตยกรรมไทย
- ปัญหาด้านเอกลักษณ์ของสถาปัตยกรรมระดับชาติ
- ปัญหาด้านความไม่สอดคล้องของสถาปัตยกรรมไทย กับชีวิตของชาวไทยที่แปรเปลี่ยนไปจากอดีต

ดังนั้น โครงการสถาปัตยกรรมศาสตร์ นี้จึงเป็นโครงการที่ตั้งอยู่บนความห่วงใยและห่วงหา ในสภาวะวิกฤตของสถาปัตยกรรมไทย และโครงการฯ ประกอบด้วยรายละเอียดดังต่อไปนี้

6. วัตถุประสงค์

6.1 เพื่อสนับสนุนการเรียนการสอนสถาปัตยกรรมไทยทั้งในระดับปริญญาบัณฑิตและบัณฑิตศึกษา

6.1.1 สนับสนุนการเรียนการสอนตามหลักสูตรสถาปัตยกรรมไทย ระดับปริญญาบัณฑิต เพื่อผลิตบุคลากรที่มีความรู้ความสามารถในการออกแบบ ก่อสร้าง สถาปัตยกรรมไทย ให้สอดคล้องกับบริบทของสังคม เศรษฐกิจ และเทคโนโลยี ปัจจุบัน

6.1.2 เตรียมการพัฒนาหลักสูตรสถาปัตยกรรมไทยระดับบัณฑิตศึกษา เพื่อผลิตบุคลากรที่มีความรู้ความสามารถในการออกแบบ การค้นคว้า วิจัย เพื่อการอนุรักษ์และสืบทอดสถาปัตยกรรมไทย

6.2 เพื่อการอนุรักษ์ศาสตร์สถาปัตยกรรมไทย

6.2.1 เพื่อเป็นแหล่งรวบรวมข้อมูลสื่อด้านวิชาการและผลิตตำราด้านสถาปัตยกรรมไทย

6.2.2 เพื่อค้นคว้า วิจัย เพื่อการอนุรักษ์และสืบทอดงานสถาปัตยกรรมไทย และเพื่อศึกษาแนวทางการพัฒนารูปแบบสถาปัตยกรรมไทยที่สอดคล้องกับบริบทของสังคม-เศรษฐกิจ และ เทคโนโลยีปัจจุบัน และยังคงเอกลักษณ์ของชาติไว้

6.2.3 เพื่อเป็นศูนย์กลางในการให้บริการวิชาการทั้งในด้านการค้นคว้า วิจัย และออกแบบ สถาปัตยกรรมไทยตามความต้องการของสังคม

6.2.4 เพื่อเป็นศูนย์กลางในการแลกเปลี่ยนความคิดและการถ่ายทอดความรู้ด้านสถาปัตยกรรมไทย ทั้งในแง่งานช่างและแง่ของการอนุรักษ์

7. กรรมการบริหารโครงการ

1. คณบดีคณะสถาปัตยกรรมศาสตร์	กรรมการที่ปรึกษา
2. รองอธิการบดีฝ่ายศิลปวัฒนธรรม	กรรมการที่ปรึกษา
3. อาจารย์ ม.ร.ว. ดร.มิตรารุณ เกษมศรี	กรรมการที่ปรึกษา
4. อาจารย์ ดร.นิจ หิฎุชิรันนท์	กรรมการที่ปรึกษา
5. ศาสตราจารย์ ไชแสง สุขะวัฒนะ	กรรมการที่ปรึกษา
6. ศาสตราจารย์ สุทธิวงศ์ พงษ์ไพบูลย์	กรรมการที่ปรึกษา
7. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ วิวัฒน์ เตมีย์พันธ์	กรรมการที่ปรึกษา
8. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ สามารท สิริเวชพันธุ์	กรรมการที่ปรึกษา
9. อาจารย์ ดร.วิโรฒ ศรีสุโร	กรรมการที่ปรึกษา
10. ศาสตราจารย์ ม.ร.ว. แฉ่งน้อย ศักดิ์ศรี	ประธานกรรมการ
11. รองศาสตราจารย์ ผุสดี ทินทัส	กรรมการ
12. รองศาสตราจารย์ ดร.วีระ สัจกุล	กรรมการ

13. รองศาสตราจารย์ ดร.บัณฑิต จุลาสัย	กรรมการ
14. รองศาสตราจารย์ ประภาภัทร นิยม	กรรมการ
15. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ภิญโญ สุวรรณคีรี	กรรมการ
16. อาจารย์ เผ่า สุวรรณศักดิ์ศรี	กรรมการ
17. อาจารย์ ดร.สฤษฎ์ หมายมั่น	กรรมการ
18. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สันติ ฉันทวิลาสวงศ์	กรรมการและเลขานุการ
19. อาจารย์ ชัยบูรณ์ ศิริธนะวัฒน์	กรรมการและผู้ช่วยเลขานุการ

8. รูปแบบกิจกรรม

1. ฐานข้อมูล โครงการสถาปัตยอนุรักษ์ ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูล เอกสารต่างๆ ด้านสถาปัตยกรรมไทย เพื่อรวบรวมและพัฒนาองค์ความรู้ทางสถาปัตยกรรมไทย
2. การบริการวิชาการ ทำการศึกษาค้นคว้า เพื่อการออกแบบสถาปัตยกรรมไทย
3. การประชุม อบรม สัมมนาทางวิชาการอย่างต่อเนื่องเพื่อรวบรวมและถ่ายทอดแนวคิดทางสถาปัตยกรรมไทย ทั้งนี้เพื่อให้เกิดผลด้านการอนุรักษ์และพัฒนา
4. การประชาสัมพันธ์และการจัดนิทรรศการเพื่อเผยแพร่สาระสำคัญแห่งสถาปัตยกรรมไทยตามวาระและโอกาสอันควรต่างๆ
5. สถาปัตยกรรมไทยสัญจร

จัดทัศนศึกษาตามสถานที่ต่างๆ เพื่อเผยแพร่คุณค่างานสถาปัตยกรรมไทย และขยายความรู้ความคิดด้านการอนุรักษ์สถาปัตยกรรมไทย และชุมชน

6. ส่งเสริมสนับสนุนการเรียนการสอน ร่วมกับภาควิชาสถาปัตยกรรม

โดยการสนับสนุนด้านบุคลากร ได้แก่ การจัดหาผู้เชี่ยวชาญ อาจารย์พิเศษ ช่างพื้นบ้าน เพื่อช่วยในการสอน สนับสนุนด้านการเงิน เพื่อการพัฒนาวิชาการ โดยร่วมพัฒนาหลักสูตรปริญญาบัณฑิตและบัณฑิตศึกษา เป็นระยะๆ เพื่อให้หลักสูตรการเรียนการสอนมีความเหมาะสมและทันสมัยสอดคล้องกับสภาพสังคม เศรษฐกิจ ของชาติ

9. แผนดำเนินงาน

9.1 แผนสนับสนุนการเรียนการสอนสถาปัตยกรรมไทย ระดับปริญญาบัณฑิตและบัณฑิตศึกษา

งาน	แผน 7		แผนพัฒนาระยะที่ 8				
	2538	2539	2540	2541	2542	2543	2544
1. จัดการสอนระดับปริญญาบัณฑิตตามหลักสูตรระยะแรก							
2. ประเมินหลักสูตร							
3. ปรับปรุงหลักสูตร							
4. จัดการสอนตามหลักสูตรปรับปรุง							
5. พัฒนาหลักสูตรบัณฑิตศึกษา							
6. จัดการสอนระดับบัณฑิตศึกษา							
7. ประเมินหลักสูตร							
8. ปรับปรุงหลักสูตร							
9. จัดการสอนตามหลักสูตรปรับปรุง							

9.2 งานอนุรักษ์ศาสตร์สถาปัตยกรรมไทย

งาน	แผน 7		แผนพัฒนาระยะที่ 8				
	2538	2539	2540	2541	2542	2543	2544
1. รวบรวมข้อมูลสื่อด้านวิชาการ และผลิตตำราสถาปัตยกรรมไทย							
2. ค้นคว้าวิจัย เพื่อการอนุรักษ์ และสืบทอดงานสถาปัตยกรรมไทย							
3. บริการวิชาการ (ออกแบบ)							
4. ประชุม อบรม สัมมนาวิชาการ							
5. จัดนิทรรศการและประชาสัมพันธ์							
6. สถาปัตยกรรมไทยสัญจร							

หมายเหตุ : 1. การจัดประชุม อบรม สัมมนาวิชาการด้านสถาปัตยกรรมไทย และการอนุรักษ์ คาดว่าจะจัดได้อย่างน้อย ปีการศึกษาละ 1 ครั้ง

2. การประชาสัมพันธ์ จะต้องทำต่อเนื่อง การจัดนิทรรศการคาดว่าจะจัดได้อย่างน้อยปีการศึกษาละ 1-2 ครั้ง

3. สถาปัตยกรรมไทยสัญจร เป็นการพาชมงานงานสถาปัตยกรรมที่มีคุณค่าตามสถานที่ต่างๆ โดยคาดว่าสถานที่ซึ่งอยู่ห่างไกลจากกรุงเทพฯ จะจัดได้ราวภาคการศึกษาละครั้ง ส่วนสถานที่ซึ่งอยู่รอบๆ กรุงเทพฯ และปริมณฑล รวมทั้งจังหวัดใกล้เคียง จะจัดเป็นระยะๆ ได้บ่อยกว่า ตามโอกาสที่เหมาะสม

10. งบประมาณและแหล่งเงินทุน

เนื่องจากโครงการนี้เป็นโครงการทางวิชาการที่จะส่งเสริมและอนุรักษ์ศิลปวัฒนธรรมของชาติ กิจกรรมหลัก แบ่งเป็น 2 ประเภท ประเภทแรก กิจกรรมที่มีรายจ่ายแต่ไม่ได้สร้างรายได้ กิจกรรมประเภทสอง จึงต้องจัดขึ้นมาเพื่อหารายได้มาสนับสนุนการดำเนินงานกิจกรรมประเภทแรก งบประมาณสนับสนุนการดำเนินงานของโครงการ ในระยะเริ่มต้นจะต้องอาศัยงบประมาณเงินทุนพัฒนามหาวิทยาลัยของภาควิชาสถาปัตยกรรมศาสตร์ ในระยะต่อไป และในระยะยาว โครงการนี้มีเป้าหมายที่จะหารายได้สนับสนุนกิจกรรมของโครงการเองโดยการให้บริการวิชาการแก่ภายนอก ทั้งด้านบริการ ศึกษาค้นคว้า เพื่อการออกแบบ การวิจัย เพื่อการอนุรักษ์ตลอดจนการจัดประชุมและอบรมสัมมนาทางวิชาการ และจัดทัศนศึกษา อนึ่ง เพื่อให้โครงการมีเงินทุนสำรองสำหรับดำเนินกิจกรรมต่างๆ อย่างต่อเนื่อง การจัดตั้งกองทุนประเดิม (seed fund) จึงนับเป็นความจำเป็น โครงการจะพยายามหาเงินจากแหล่งเงินทุนทั้งที่เป็นเอกชน และที่เป็นองค์กรที่มีนโยบายส่งเสริมการอนุรักษ์ศิลปวัฒนธรรมไทย เพื่อจัดตั้งเป็นกองทุนนำดอกผลมาใช้บริหารโครงการต่อไป

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
CHULALONGKORN UNIVERSITY

3.2 มหาวิทยาลัยศิลปากร

หลักสูตรสถาปัตยกรรมศาสตรมหาบัณฑิต
สาขาวิชาสถาปัตยกรรมไทย
(หลักสูตรปรับปรุง พ.ศ. 2555)

ชื่อหลักสูตร

ภาษาไทย	หลักสูตรสถาปัตยกรรมศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาสถาปัตยกรรมไทย
ภาษาอังกฤษ	Master of Architecture Program in Thai Architecture

ชื่อปริญญา

ชื่อเต็มภาษาไทย	สถาปัตยกรรมศาสตรมหาบัณฑิต (สถาปัตยกรรมไทย)
ชื่อเต็มภาษาอังกฤษ	Master of Architecture (Thai Architecture)
ชื่อย่อภาษาไทย	สถ.ม. (สถาปัตยกรรมไทย)

ปรัชญา

สืบสานสถาปัตยกรรมไทยประเพณีและสร้างสรรค์สถาปัตยกรรมไทยร่วมสมัยตามบริบทของวัฒนธรรมและสังคมปัจจุบัน

วัตถุประสงค์

1. เพื่อการอนุรักษ์ สืบสาน พัฒนาและสร้างสรรค์สถาปัตยกรรมไทย
2. เพื่อส่งเสริมการสร้างสรรคงานสถาปัตยกรรมร่วมสมัยที่เชื่อมโยงกับรากวัฒนธรรมและแนวความคิดการสร้างสรรคของไทย
3. เพื่อส่งเสริมการค้นคว้าวิจัยทางด้านที่เกี่ยวข้องกับศิลปะสถาปัตยกรรมไทย

คุณสมบัติของผู้เข้าศึกษา

1. เป็นผู้สำเร็จการศึกษาระดับปริญญาตรีทางสถาปัตยกรรมศาสตร์หรือสถาปัตยกรรมไทย
2. เป็นผู้ที่มีคุณสมบัติครบถ้วนตามข้อบังคับของมหาวิทยาลัยศิลปากร ว่าด้วยการศึกษาระดับบัณฑิตศึกษา พ.ศ. 2550 ข้อ 7 และ/หรือที่มีการปรับปรุงเปลี่ยนแปลงภายหลัง (ภาคผนวก ก)

ระบบการศึกษา

จัดการศึกษาใช้ระบบทวิภาค มีการจัดการเรียนการสอนภาคการศึกษาพิเศษฤดูร้อน ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับพิจารณาของคณะกรรมการดำเนินการหลักสูตรฯ และให้ศึกษาได้ไม่เกิน 5 ปีการศึกษา โดยมีจำนวนหน่วยกิตขั้นต่ำรวมตลอดหลักสูตรจำนวนไม่น้อยกว่า 38 หน่วยกิต

โครงสร้างหลักสูตร

สายวิชาสถาปัตยกรรมไทยประเพณี

แผน ก แบบ ก 2

วิชาบังคับ 14 หน่วยกิต

วิชาเลือก ไม่น้อยกว่า 12 หน่วยกิต

วิทยานิพนธ์ มีค่าเทียบเท่า 12 หน่วยกิต

สายวิชาสถาปัตยกรรมไทยร่วมสมัย

แผน ก แบบ ก 2

วิชาบังคับ 14 หน่วยกิต

วิชาเลือก ไม่น้อยกว่า 12 หน่วยกิต

วิทยานิพนธ์ มีค่าเทียบเท่า 12 หน่วยกิต

ภาคผนวก ค

หลักเกณฑ์การขอพระราชทานเลื่อนและตั้งสมณศักดิ์

หลักเกณฑ์การพิจารณาแต่งตั้งสมณศักดิ์

เดิมการดำเนินการขอพระราชทานสมณศักดิ์เริ่มมาจากพระมหากษัตริย์ทรงเห็นชอบด้วยพระองค์เอง หรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง กราบบังคมทูลให้ทรงทราบ ต่อมาได้เปลี่ยนแปลงเป็นอำนาจหน้าที่ของคณะสงฆ์ที่จะพิจารณาคความเหมาะสมก่อน แล้วจึงส่งเรื่องให้เจ้าหน้าที่ดำเนินการนำความขึ้นกราบทูลพระราชทานสมณศักดิ์ จนกระทั่งปัจจุบันขั้นตอนการขอพระราชทานสมณศักดิ์เป็นไปในลักษณะการกระจายอำนาจให้เจ้าคณะผู้ปกครองได้มีส่วนร่วมในการพิจารณาให้ความเห็นชอบตามลำดับขึ้นมา เริ่มจากเจ้าอาวาสเป็นผู้เสนอเรื่องผ่านเจ้าคณะตำบล เจ้าคณะอำเภอ เจ้าคณะจังหวัด เจ้าคณะภาค เจ้าคณะใหญ่จนถึงมหาเถรสมาคม เมื่อมหาเถรสมาคมพิจารณาเห็นชอบแล้วจึงดำเนินการส่งเรื่องให้กรมการศาสนาดำเนินการตามระเบียบต่อไป

คุณสมบัติด้านสาธารณูปการ

สำหรับการพิจารณาแต่งตั้งสมณศักดิ์ ต้องมีผลงานสาธารณูปการ ได้แก่ การก่อสร้างและบูรณปฏิสังขรณ์ศาสนสถาน หรือถาวรวัตถุมาประกอบการพิจารณาด้วย ถือว่าเป็นสิ่งหนึ่งบ่งบอกถึงแรงศรัทธาของประชาชนที่มีต่อพระสงฆ์รูปนั้นๆ แต่การรายงานให้บอกจำนวนเงินค่าก่อสร้างค่าบูรณปฏิสังขรณ์ และรายละเอียดของสิ่งก่อสร้างและการบูรณปฏิสังขรณ์ถาวรวัตถุโดยให้เริ่มนับตั้งแต่เป็นผู้รักษาการแทนเจ้าอาวาส หรือถ้าเป็นผู้ช่วยเจ้าอาวาส หรือถ้าเป็นรองเจ้าอาวาสที่ได้รับมอบหมายจากเจ้าอาวาสเป็นต้นไปจนถึงปัจจุบันว่า มีจำนวนมากพอสมควร ดังต่อไปนี้

1. ในเขตปกครองหนกลาง ต้องมีจำนวนเงินที่ได้ใช้จ่ายในการก่อสร้าง และปฏิสังขรณ์แล้ว จำนวนตั้งแต่ 1,000,000 บาท (หนึ่งล้านบาท) ขึ้นไป
2. ในเขตปกครองหนเหนือ หนตะวันออก และหนใต้ ต้องมีจำนวนเงินที่ได้ใช้ในการก่อสร้าง และปฏิสังขรณ์แล้ว จำนวนตั้งแต่ 150,000 บาท (หนึ่งแสนห้าหมื่นบาท) ขึ้นไป
3. เฉพาะในเขตปกครองคณะสงฆ์ภาค 4 และภาค 5 ต้องมีจำนวนเงินที่ได้ใช้จ่ายในการก่อสร้างและปฏิสังขรณ์แล้ว จำนวนตั้งแต่ 500,000 บาท (ห้าแสนบาท) ขึ้นไป
4. สำหรับผลงานสาธารณูปการตามข้อ 1, 2 และข้อ 3 ข้างต้นนั้น ไม่นับผลงานที่เป็นประธานในการก่อสร้างโรงเรียนของรัฐบาล ที่ใช้งบประมาณแผ่นดิน หรือการก่อสร้างในวัดอื่น
5. แม้จำนวนเงินจะครบตามหลักเกณฑ์ในข้อ 1, 2 หรือข้อ 3 แล้วก็ตามแต่ถ้าการก่อสร้างโรงอุโบสถ หรือศาลาการเปรียญอย่างใดอย่างหนึ่ง หรือทั้งสองอย่างยังไม่แล้วเสร็จ ให้รอไว้ก่อน
6. การรายงานผลงานสาธารณูปการนั้น ต้องแยกออกเป็น 2 ส่วน คือ
 - (1) ผลงานการก่อสร้างถาวรวัตถุต่างๆ (เฉพาะภายในวัด)
 - (2) ผลงานการบูรณปฏิสังขรณ์ถาวรวัตถุต่างๆ (เฉพาะภายในวัด)
7. การรายงานผลงานการก่อสร้างถาวรวัตถุต่างๆ ตามข้อ 6 (1) จะต้องแจ้งรายละเอียดที่ทำการก่อสร้างทุกรายการ ดังต่อไปนี้

- (1) แจ่งวัน เดือน ปีไปตามลำดับแต่ละ พ.ศ. ที่ได้ทำการก่อสร้างแล้วเสร็จจนถึง พ.ศ. ปัจจุบัน
- (2) แจ่งลักษณะอาคาร กว้าง-ยาว-สูงเท่าไร บอแก้วสตุที่ใช้ในการก่อสร้างและสร้างเสร็จแล้วหรือยัง
- (3) แจ่งค่าใช้จ่ายในการก่อสร้างไปว่าเป็นจำนวนเงินเท่าไรเป็นตัวเลขพร้อมทั้งวงเล็บตัวหนังสือกำกับไว้ด้วยทุกรายการ
- (4) เมื่อรายงานผลงานสาธารณูปการก่อสร้างครบทุกรายการ ทุก พ.ศ. แล้วต้องรวมเงินที่ได้ใช้จ่ายไปในการก่อสร้างทั้งสิ้น เป็นจำนวนเงินเท่าไร เป็นตัวเลข พร้อมทั้งวงเล็บตัวหนังสือกำกับไว้ด้วย

8.การรายงานผลงานการบูรณปฏิสังขรณ์ถาวรวัตถุต่างๆ ตามข้อ 6. (2)จะต้องแจ่งรายละเอียดที่ทำการบูรณปฏิสังขรณ์ทุกรายการดังต่อไปนี้

- (1) แจ่งวัน เดือน ปีไปตามลำดับแต่ละ พ.ศ. ที่ได้ทำการบูรณปฏิสังขรณ์แล้วเสร็จจนถึง พ.ศ. ปัจจุบัน
- (2) แจ่งลักษณะอาคารกว้าง-ยาว-สูงเท่าไร บอแก้วสตุที่ใช้ในการบูรณปฏิสังขรณ์และบูรณปฏิสังขรณ์เสร็จแล้วหรือยัง
- (3) แจ่งค่าใช้จ่ายในการบูรณปฏิสังขรณ์ไปว่าเป็นจำนวนเงินเท่าไร เป็นตัวเลขพร้อมทั้งวงเล็บตัวหนังสือกำกับไว้ด้วยทุกรายการ
- (4) เมื่อรายงานผลงานสาธารณูปการบูรณปฏิสังขรณ์ครบทุกรายการแล้วต้องรวมเงินที่ได้ใช้จ่ายไปในการบูรณปฏิสังขรณ์ทั้งสิ้น เป็นจำนวนเงินเท่าไร เป็นตัวเลข พร้อมทั้งวงเล็บตัวหนังสือกำกับไว้

9.เมื่อรายงานผลงานสาธารณูปการตามข้อ ๑๗ และข้อ ๑๘ ครบทุกรายการแล้วจะต้องนำยอดเงินที่ได้ใช้จ่ายไปในการก่อสร้าง และในการบูรณปฏิสังขรณ์ทั้งสิ้นตามข้อ ๑๗ (๔) และข้อ ๑๘ (๔) มารวมกันอีกครั้งหนึ่งว่า เป็นจำนวนเงินทั้งสิ้นเท่าไรเป็นตัวเลข พร้อมทั้งวงเล็บเป็นตัวหนังสือกำกับไว้ด้วย

(ที่มา : <http://www.dharma-gateway.com/monk/monk-03-02.html>)

หลักเกณฑ์การให้รางวัลวัดพัฒนาตัวอย่างสำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ

แนวทางในการพัฒนาวัดให้เป็นศูนย์การของชุมชนของสำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ ดังนี้

1. พัฒนาวัดให้เกิดความรู้สึกแก่ชุมชนในท้องถิ่นว่าวัดเป็นของตน มีความรู้สึกหวงแหน รัก และช่วยการดูแลรักษา
2. สร้างสภาพวัดให้มีความหมาย 5 ประการ คือ เป็นที่พักอาศัยของพระภิกษุสามเณร เป็นที่บวชเรียนศึกษาปฏิบัติธรรม เป็นที่ทำบุญบำเพ็ญกุศลของชาวบ้าน เป็นที่ที่ชาวบ้านในชุมชนนั้นได้เข้ามาหาความสงบกายและใจ และเป็นศูนย์กลางสำหรับทำกิจกรรมทางสังคมร่วมกันของชาวบ้าน
3. สร้างความสัมพันธ์ระหว่างวัดกับชาวบ้านในท้องถิ่น วัดต้องสะอาด ร่มรื่น มีการจัด

กิจกรรมเพื่อประชาชน มีความพร้อมที่จะให้บริการแก่ประชาชนในท้องถิ่นที่มีความต้องการเข้าวัด เพื่อบำเพ็ญกุศล ศึกษาพระธรรมวินัยและหลักพระพุทธศาสนา ประชาชนจะได้เห็นคุณค่ามากขึ้น

4. สร้างความเป็นอันหนึ่งอันเดียวกันระหว่างวัดกับประชาชนในท้องถิ่น วัดควรเป็นแกนนำของประชาชนในท้องถิ่นในการติดต่อกับหน่วยงานอื่นๆ การจัดกิจกรรมเพื่อการสาธารณูปโภค สาธารณูปการ ตลอดจนการส่งเสริมอาชีพ ซึ่งควรใช้วัดเป็นศูนย์กลาง

5. ให้เกิดการยอมรับตลอดไปว่า วัดกับชุมชนนั้นๆ เป็นหน่วยเดียวกัน ให้ความช่วยเหลือเกื้อกูลซึ่งกันและกัน

การพัฒนาวัดจะสำเร็จผลได้ เจ้าอาวาสเป็นผู้ประสานที่สำคัญ เพราะมีฐานะเป็นเจ้าพนักงานตามกฎหมายตามพระราชบัญญัติคณะสงฆ์ที่ให้ถือว่าพระภิกษุซึ่งได้รับแต่งตั้งให้ดำรงตำแหน่งในการปกครองคณะสงฆ์เป็นเจ้าพนักงานตามความในประมวลกฎหมายอาญา จะต้องทำหน้าที่ตามบทบัญญัติคณะสงฆ์ให้ถูกต้องสมบูรณ์ คือ บำรุงรักษาวัด จัดการดูแลศาสนสมบัติของวัดให้ เป็นไปด้วยดีเป็นธุระในการจัดการศึกษาอบรมสั่งสอนพระธรรมวินัยแก่พระสงฆ์และชาวบ้าน จึงกล่าวได้ว่าเจ้าอาวาสเป็นผู้มีส่วนสำคัญในความเจริญและความเสื่อมของวัด นอกจากนั้นพระสงฆ์ภายใน วัด ทุกรูป ศิษย์วัด ชาวบ้านและชุมชนรอบวัด หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ตลอดถึงพุทธศาสนิกชนทั่วไป ต้องมีความจริงใจและร่วมกัน

นอกจากนี้ยังมีรางวัลอื่นซึ่งเป็นผลเกี่ยวข้องในการดำเนินโครงการ

1. วัดที่เป็นสำนักงานเจ้าคณะจังหวัด
2. วัดที่เป็นสำนักงานเจ้าคณะอำเภอ
3. วัดที่เป็นสำนักงานเจ้าคณะตำบล
4. วัดพัฒนาตัวอย่างที่มีผลงานดีเด่น
5. วัดพัฒนาตัวอย่าง
6. วัดที่จัดอุทยานการศึกษา
7. วัดที่จัดกิจกรรม ลานวัด ลานใจ ลานกีฬา
8. วัดที่มีโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกธรรม-บาลี และแผนกสามัญศึกษา
9. วัดที่เป็นศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์
10. วัดเป็นหน่วยเผยแพร่ศีลธรรม
11. วัดที่เป็นหน่วยอบรมประชาชนประจำตำบล (อปต)

ที่มา : เอกสารไม่ตีพิมพ์เผยแพร่ สำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ

ภาคผนวก ง

การขอวัดราษฎร์ขึ้นเป็นพระอารามหลวง

วัดทั้งหมดทั่วประเทศแบ่งออกเป็น ๒ ลักษณะ คือ วัดที่ได้รับพระราชทานวิสุงคามสีมา และสำนักสงฆ์ วัดที่ได้รับพระราชทานวิสุงคามสีมา คือวัดที่มีอุโบสถเป็นที่ทำสังฆกรรม คำว่า วิสุงคามสีมา ในที่นี้หมายถึงเขตที่ พระมหากษัตริย์พระราชทานแก่สงฆ์เพื่อใช้เป็นก่อสร้างโบสถ์ ส่วนสำนักสงฆ์ คือวัดที่ยังไม่ได้รับพระราชทาน วิสุงคามสีมา จึงไม่มีอุโบสถ ประเทศไทยเป็นประเทศที่ประชาชนส่วนใหญ่นับถือพระพุทธศาสนา สถานที่ชุมนุมสำคัญ ของพุทธศาสนานิกชน หรือสถานที่ที่เป็นศูนย์กลางของพุทธศาสนาก็คือ วัด ในประเทศไทยมีวัดเป็นจำนวนมาก แบ่งออกเป็น พระอารามหลวง หรือ วัดหลวง วัดราษฎร์ และวัดร้าง

พระอารามหลวง คือวัดที่พระมหากษัตริย์ หรือพระบรมวงศานุวงศ์ เช่น สมเด็จพระบรมราชินี สมเด็จพระยุพราช ทรงสร้างหรือทรงบูรณปฏิสังขรณ์ หรือมีผู้สร้างน้อมเกล้าน้อมกระหม่อมถวายเป็นวัดหลวง และวัดที่ราษฎรสร้าง หรือบูรณปฏิสังขรณ์ และขอพระราชทานให้ทรงรับไว้เป็นพระอารามหลวง เช่น วัดอรุณราชวรารามราชวรมหาวิหาร

วัดราษฎร์ ได้แก่วัดที่ประชาชนสร้าง หรือปฏิสังขรณ์ เช่น วัดประสาธตบุญญาวาส

วัดร้าง คือวัดที่ทรุดโทรม ไม่มีพระสงฆ์พำนักอาศัยจำพรรษา ทางราชการจะขึ้นทะเบียนไว้ซึ่งหากบูรณะได้อาจยกเป็นวัดมีพระสงฆ์ต่อไป เช่น วัดไชยวัฒนาราม (พระนครศรีอยุธยา)

พระอารามหลวง ซึ่งหมายถึงวัดที่พระมหากษัตริย์ทรงสร้าง หรือทรงรับไว้เป็นวัดของพระราชวงศ์ หรือเป็นวัดที่ทรงอุปถัมภ์นั้น แต่ละวัดอาจมีฐานะ หรือระดับชั้นแตกต่างกันออกไป การจัดลำดับชั้นของวัดหลวง เริ่มมีขึ้นในรัชกาลพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว เมื่อ พ.ศ.๒๔๘๕ ซึ่งทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้จัดระเบียบแบ่งชั้นพระอารามหลวงออกเป็น ๓ ชั้น คือ ชั้นเอก ชั้นโท และชั้นตรี แต่ละชั้นยังแยกระดับออกไปอีกหลายระดับ โดยมีสร้อยต่อท้ายชื่อวัดตามฐานะดังนี้

๑.พระอารามหลวง ชั้นเอก ได้แก่ วัดที่มีความสำคัญ มีเจดีย์สถานบรรจุพระบรมอัฐิ หรือเป็นวัดที่มีเกียรติสูง มี ๓ ระดับ คือ

- ๑) ราชวรมหาวิหาร
- ๒) ราชวรวิหาร
- ๓) วรมหาวิหาร

๒.พระอารามหลวง ชั้นโท ได้แก่วัดที่มีเจดีย์สถานสำคัญ หรือวัดที่มีเกียรติ มี ๔ ระดับ คือ

- ๑) ราชวรมหาวิหาร
- ๒) ราชวรวิหาร
- ๓) วรมหาวิหาร
- ๔) วรวิหาร

๓. พระอารามหลวง ชั้นตรี ได้แก่วัดที่มีเกียรติ วัดประจำหัวเมือง หรือวัดที่มีความสำคัญชั้นรอง มี ๓ ระดับ คือ

- ๑) ราชวรวิหาร
- ๒) วรวิหาร
- ๓) วัดที่ไม่มีสร้อยต่อท้าย (สามัญ)

แนวทางในการดำเนินงานขอยกวัดราษฎร์เป็นพระอารามหลวงมีดังต่อไปนี้

ก. การรวบรวมรายงานและเอกสารหลักฐานประกอบมีดังต่อไปนี้

1. แบบรายงานขอยกวัดราษฎร์ขึ้นเป็นพระอารามหลวง
2. แบบกรอกประวัติวัด หรือเขียนประวัติวัดโดยละเอียดและมีหลักฐานอ้างอิง
3. สำเนาหนังสือประกาศตั้งวัด
4. สำเนาหนังสือรับรองสภาพวัด
5. สำเนาเอกสารสิทธิ์ที่ดินของวัด หรือสำเนาหนังสืออนุญาตให้ใช้ที่ดินของทางราชการที่อนุญาตให้สร้างวัด ให้ถ่ายเท่าต้นฉบับจริง
6. แผนผังแสดงรูปที่ดินของวัดซึ่งเขียนรูปลักษณะตามลักษณะของแผนผังที่ดินของวัด มีมาตราส่วนกำกับ แสดงจุดที่ตั้งอาคารเสนาสนะของวัด บอกระยะความยาวในแต่ละด้านให้เรียบร้อย และเป็นแบบพิมพ์เขียว มาตราส่วนกำหนดไว้มีดังนี้
 - เนื้อที่ 6 – 10 ไร่ ใช้มาตราส่วน 1 : 250
 - เนื้อที่ 10 – 20 ไร่ ใช้มาตราส่วน 1 : 500
 - เนื้อที่ 20 ไร่ ขึ้นไป ใช้มาตราส่วน 1 : 750 หรือ 1 : 1000
7. แผนที่แสดงที่ตั้งของวัดนั้น โดยระบุชื่อบ้าน ชื่อวัด สถานที่สำคัญที่อยู่ข้างเคียงวัดนั้น บอกเส้นทางคมนาคมที่ติดต่อกับวัดนั้นโดยระบุระยะทางกำกับให้ด้วย เป็นแบบพิมพ์เขียว
8. รูปถ่ายสิ่งปลูกสร้างเสนาสนะ เป็นภาพถ่ายจริง แสดงให้เห็นสิ่งปลูกสร้างอย่างชัดเจน เจ้าอาวาสวัดลงลายมือชื่อกำกับรับรอง

ข. ข้อกำหนดพิเศษ

1. เป็นวัดที่มีถาวรวัตถุ และปูชนียวัตถุ ฯลฯ เป็นหลักฐาน
2. มีกิจกรรมเป็นประโยชน์ต่อสาธารณชน
3. มีความสำคัญทางประวัติศาสตร์
4. เป็นวัดที่หน่วยงานราชการประกอบพิธีกรรมเป็นประจำ
5. มีอายุ ๕๐ ปี ขึ้นไป
6. มีพระภิกษุอยู่จำพรรษาตั้งแต่ ๒๐ รูปขึ้นไป ติดต่อกัน ๕ ปี จนถึงปัจจุบัน
7. มีการจัดการศึกษาแผนกธรรม และบาลีและแสดงสถิติผลการจัดการศึกษาย้อนหลัง ๕ ปี
8. มีการจัดระบบภายในวัดให้เป็นระเบียบเรียบร้อย เช่น การจัดผลประโยชน์ในพื้นที่เขตของวัดอย่างเป็นสัดส่วน การจัดปฏิทินให้ร่มรื่นสวยงาม การจัดลานวัดลานธรรม และอื่น ๆ

ค. ขั้นตอนในการดำเนินงาน

1.เจ้าอาวาสวัดราษฎร์ยื่นรายงานขอยกวัดราษฎร์เป็นพระอารามหลวงให้เจ้าหน้าที่ฝ่ายบ้านเมืองและผู้ปกครองฝ่ายสงฆ์ให้ความเห็นและลงนาม แล้วส่งให้สำนักงานพระพุทธศาสนาจังหวัดตรวจสอบความถูกต้องครบถ้วน พร้อมลงนามกำกับ

2.สำนักงานพระพุทธศาสนาจังหวัด เสนอรายงานดังกล่าวให้สำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติพิจารณาดำเนินการในส่วนที่เกี่ยวข้องต่อไป

แบบรายงานการขอยกวัดราษฎร์ขึ้นเป็นพระอารามหลวง

เขียนที่.....

วันที่.....เดือน.....พ.ศ.....

ด้วยวัด.....สังกัดคณะสงฆ์.....ตั้งอยู่ถนน
.....(ตรอก,ซอย).....บ้านหมู่ที่.....ตำบล
.....อำเภอ.....จังหวัด.....ประกอบด้วยหลักเกณฑ์

การขอยกวัดราษฎร์ขึ้นเป็นพระอารามหลวง ตาม.....ว่าด้วยการขอยกวัดราษฎร์ขึ้นเป็นพระอารามหลวง พ.ศ. ๒๕๑๘ คือ

๑. มีที่ดินที่ตั้งวัดเนื้อที่.....ไร่.....งาน.....วา ได้ตั้งวัดเมื่อ.....ได้รับพระราชทานวิสุงคามสีมาเมื่อ.....อุโบสถสร้างด้วย.....

ค่าก่อสร้างประมาณ.....บาท มีสิ่งปลูกสร้างอยู่ในบริเวณวัด คือ

วิหาร จำนวน.....หลัง สร้างด้วย.....

ค่าก่อสร้างประมาณ.....บาท

ศาลาการเปรียญ.....หลัง สร้างด้วย.....

ค่าก่อสร้างประมาณ.....บาท

กุฏิ จำนวน.....หลัง สร้างด้วย.....

ค่าก่อสร้างประมาณ.....บาท

มีถาวรวัตถุอื่น ๆ

.....
.....
.....
.....

๒. มีประชาชนบำรุงวัดประมาณ.....คน และในวันธรรมสวนะ วันอุโบสถ มีประชาชนมาประกอบศาสนกิจเฉลี่ยครั้งละ ประมาณ.....คน

ทางวัดได้จัดกิจกรรมพิเศษในวันธรรมสวนะและวันสำคัญทางศาสนา คือ.....

.....

๓. มีพระภิกษุอยู่ประจำในระยะเวลา ๕ ปี คือ

พ.ศ.....พระภิกษุ.....รูป

พ.ศ.....พระภิกษุ.....รูป

พ.ศ.....พระภิกษุ.....รูป

พ.ศ.....พระภิกษุ.....รูป

พ.ศ.....พระภิกษุ.....รูป

ทางวัดมีการศึกษาพระปริยัติธรรม ตั้งแต่ พ.ศ.ผลการสอบทั้งนักธรรมและบาลี

.....

ทางวัดจัดการปกครองภายในวัด ดังนี้

.....

ทางวัดจัดการเผยแผ่พระพุทธศาสนา คือ

.....

ทางวัดดำเนินการเกี่ยวกับการสาธารณูปการและสาธารณสงเคราะห์ คือ

.....

วัดมีรายได้จากการบริจาคของประชาชนเป็นการกุศลปีละประมาณ..... บาท
และมีรายได้จากการจัดศาสนสมบัติของวัดปีละ ประมาณ..... บาท

วัดนี้มีความสำคัญทางประวัติศาสตร์และสังคม คือ

.....

มีปูชนียวัตถุที่สำคัญ คือ

.....

วัดเคยเป็นสถานที่ประกอบพิธีทางศาสนาของทางราชการ

.....

เจ้าอาวาสปัจจุบันมีสมณศักดิ์ เป็น.....
มีตำแหน่งทางปกครองสงฆ์

.....

๔. ได้ปรึกษาพุทธศาสนิกชนแล้ว เห็นชอบร่วมกันในอันที่จะขอยกวัดนี้ขึ้นเป็นพระอารามหลวง

๕. ได้เสนอประวัติวัด แผนที่แสดงที่ตั้งวัด แผนผังแสดงสิ่งปลูกสร้างและภาพถ่ายถาวรวัตถุของวัดมาเพื่อประกอบการพิจารณาด้วยแล้ว รวม.....ภาพ

(ลงนาม).....

(.....)

เจ้าอาวาสวัด.....

ความเห็นของเจ้าคณะอำเภอ

.....

(ลงชื่อ).....

(.....)

เจ้าคณะอำเภอ

วันที่.....เดือน.....พ.ศ

ความเห็นของนายอำเภอ

.....

(ลงชื่อ).....

(.....)

นายอำเภอ

วันที่.....เดือน.....พ.ศ

ความเห็นของเจ้าคณะจังหวัด

.....

(ลงชื่อ).....

(.....)

เจ้าคณะจังหวัด

วันที่.....เดือน.....พ.ศ

ความเห็นของผู้ว่าราชการจังหวัด

.....

(ลงชื่อ).....

(.....)

ผู้ว่าราชการจังหวัด

วันที่.....เดือน.....พ.ศ

ความเห็นของเจ้าคณะภาค

.....

(ลงชื่อ).....

(.....)

เจ้าคณะภาค

วันที่.....เดือน.....พ.ศ

หมายเหตุ

- ประวัตินักให้เขียนโดยละเอียดมีหลักฐานอ้างอิง
- แผนผังแสดงสิ่งปลูกสร้าง แผนที่แสดงที่ตั้งวัด ให้จัดทำโดยละเอียดมีมาตรา

ส่วนประกอบ

ชัดเจน และจัดพิมพ์เป็นแบบมาตรฐาน

- ภาพถ่ายเสนาสนะและถาวรวัตถุภายในวัด

ฝ่ายศาสนสถาน กองพุทธศาสนสถาน

สำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ

ภาคผนวก จ
จำนวนและสถิติวัดทั่วประเทศ

สถิติข้อมูลวัดทั่วประเทศ

ปี (พ.ศ.)	วัดที่มี พระสงฆ์	วัดราษฎร์	พระอาราม หลวง	วัดร้าง	วัดทั้งหมด
2550	35,271	34,990	281	6,040	41,311
2551	35,616	35,326	290	5,943	41,559
2552	36,412	36,122	290	5,924	42,336
2553	37,075	36,785	290	5,924	42,999
2554	37,331	37,041	290	6,081	43,412
2555	37,713	37,403	310	6,097	43,810

ที่มา : กองพุทธศาสนสถาน, สำนักงานศาสนาสมบัติ ,2555

วัดที่มีพระสงฆ์ทั่วประเทศ	33,902	วัด
มหานิกาย	31,890	วัด
ธรรมยุต	1,987	วัด
จันนิกาย **	12	วัด
อนัมนิกาย (ญวณ) **	13	วัด
พระอารามหลวง	272	วัด
มหานิกาย	217	วัด
ธรรมยุต	55	วัด
วัดราษฎร์	33,630	วัด
มหานิกาย	31,673	วัด
ธรรมยุต	1,932	วัด
จันนิกาย	12	วัด
อนัมนิกาย	13	วัด
วัดที่ได้รับพระราชทานวิสุงคามสีมา	20,281	วัด
วัดที่ไม่ได้รับพระราชทานวิสุงคามสีมา	13,621	วัด
วัดร้าง	6,815	วัด

ที่มา : กองพุทธศาสนสถาน, สำนักงานศาสนาสมบัติ ,2547

ภาคผนวก ฉ
แบบสำรวจและแบบสัมภาษณ์วิทยานิพนธ์

แบบสำรวจ เรื่อง การขอข้อมูลสถาปนิกหรือผู้ออกแบบงานสถาปัตยกรรมพุทธศาสนาในวัด

โดย นาย อนุรักษ์ จุลินรักษ์
นิสิตปริญญาโท ชั้นปีที่ 1 การจัดการสถาปัตยกรรม
คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ชื่อ-นามสกุล ผู้ให้ข้อมูล

วัน/เดือน/ปี ที่ทำแบบสอบถาม

เบอร์โทรศัพท์

e-mail

ประวัติการศึกษา

ปริญญาตรี มหาวิทยาลัย ปีการศึกษา (พ.ศ.เข้าศึกษา)

ปริญญาโท มหาวิทยาลัย ปีการศึกษา (พ.ศ.เข้าศึกษา)

ปริญญาเอก มหาวิทยาลัย ปีการศึกษา (พ.ศ.เข้าศึกษา)

อื่นๆ

ประวัติการทำงาน

สถานที่/องค์กร ตำแหน่ง ช่วงปีเข้าทำงาน

สถานที่/องค์กร ตำแหน่ง ช่วงปีเข้าทำงาน

สถานที่/องค์กร ตำแหน่ง ช่วงปีเข้าทำงาน

กรุณากรอกข้อมูลโครงการที่ท่านได้ออกแบบ ทั้งเป็นผลงานที่ทำในนามองค์กร และผลงานส่วนบุคคล โดยเป็นโครงการที่มีลักษณะดังต่อไปนี้

- 1.เป็นโครงการที่ออกแบบในปี พ.ศ.2538-2558
- 2.เป็นโครงการที่มีเอกลักษณ์ไทย ในแบบ ไทยประเพณี ไทยประยุกต์ หรือไทยร่วมสมัย
- 3.โครงการอาคารพุทธศาสนา ประเภท อุโบสถ วิหาร เจดีย์ เป็นต้น

ผลงานที่มีส่วนร่วมกับในนามองค์กร	ผลงานส่วนบุคคล
<p>1.ชื่อโครงการ</p> <p>.....</p> <p>.....</p> <p>ที่ตั้ง</p> <p>.....</p> <p>.....</p> <p>ปีที่ออกแบบ</p> <p>.....</p> <p>ผู้ที่ก่อสร้างแล้วเสร็จ</p> <p>.....</p> <p>ขนาดพื้นที่ใช้สอย ตร.ม.</p> <p>หมายเหตุ</p> <p>.....</p> <p>.....</p>	<p>1.ชื่อโครงการ</p> <p>.....</p> <p>.....</p> <p>ที่ตั้ง</p> <p>.....</p> <p>.....</p> <p>ปีที่ออกแบบ</p> <p>.....</p> <p>ผู้ที่ก่อสร้างแล้วเสร็จ</p> <p>.....</p> <p>ขนาดพื้นที่ใช้สอย ตร.ม.</p> <p>หมายเหตุ</p> <p>.....</p> <p>.....</p>
<p>2.ชื่อโครงการ</p> <p>.....</p> <p>.....</p> <p>ที่ตั้ง</p> <p>.....</p> <p>.....</p> <p>ปีที่ออกแบบ</p> <p>.....</p> <p>ผู้ที่ก่อสร้างแล้วเสร็จ</p> <p>.....</p> <p>ขนาดพื้นที่ใช้สอย ตร.ม.</p> <p>หมายเหตุ</p> <p>.....</p> <p>.....</p>	<p>2.ชื่อโครงการ</p> <p>.....</p> <p>.....</p> <p>ที่ตั้ง</p> <p>.....</p> <p>.....</p> <p>ปีที่ออกแบบ</p> <p>.....</p> <p>ผู้ที่ก่อสร้างแล้วเสร็จ</p> <p>.....</p> <p>ขนาดพื้นที่ใช้สอย ตร.ม.</p> <p>หมายเหตุ</p> <p>.....</p> <p>.....</p>

ผู้วิจัยขอขอบคุณที่เสียเวลาในการให้ข้อมูลมา ณ ที่นี้

แบบสัมภาษณ์ เรื่อง การสัมภาษณ์ผู้ออกแบบและผู้เกี่ยวข้องกับการดำเนินโครงการ
ชื่อผู้ให้สัมภาษณ์

วัน/เดือน/ปี ที่ให้สัมภาษณ์ เวลาที่ให้สัมภาษณ์

โดย นาย ณัฐศิษฐ์ จุลินรักษ์
นิสิตปริญญาโท ชั้นปีที่ 1 การจัดการสถาปัตยกรรม
คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ชื่อโครงการ

ที่ตั้ง

ขนาดโครงการ

มูลค่าการก่อสร้าง

ช่วงที่ออกแบบแล้วเสร็จ

ผู้ออกแบบ

1. แนวความคิดในการออกแบบโครงการ

.....
.....
.....

2. แผนการดำเนินการโครงการเพื่อให้เกิดรูปแบบสถาปัตยกรรมไทยและข้อกำหนดต่างๆ

.....
.....
.....

3. แผนการดำเนินการจัดการโครงการ ในส่วนเริ่มต้นโครงการ การว่าจ้าง การคัดเลือก ผู้รับเหมา
ผู้ออกแบบ ผู้ควบคุมงาน หรือผู้ที่เกี่ยวข้อง และการได้มาของงบประมาณการก่อสร้าง

.....
.....
.....

4. ปัญหาในการดำเนินงานโครงการการออกแบบ

.....

.....

.....

.....

5. ปัจจัยต่างๆที่มีผลต่อการดำเนินโครงการ

.....

.....

.....

.....

6. ข้อเสนอแนะอื่นๆ

.....

.....

.....

.....

รายชื่อกลุ่มประชากรผู้ให้สัมภาษณ์

1.รศ.ดร.ภิญโญ สุวรรณคีรี	พระอุโบสถวัดหลวงพ่อดธรรมกายาราม
2.อ.เผ่า สุวรรณศักดิ์ศรี	พระอุโบสถวัดราษฎร์บำรุง
3.อ.ศุภวัฒน์ หิรัญธนวิวัฒน์	พระอุโบสถวัดไทรย้อย
4.นายก่อเกียรติ ทองผุด	พระอุโบสถวัดเขาวง
5.นายปณิธาน มงคลสวัสดิ์	พระอุโบสถวัดศิลาสูง
6.พระพิศาลธรรมาพิสิฐ	พระอุโบสถวัดสะพาน
7.นางหฤทัย จันทะเคียน	วิหารวัดป่าภูก้อน
8.พระครูอนุกุลพัฒนกิจ	พระอุโบสถวัดภาษี
9.นายธนารัตน์ สอดทรัพย์	วิหารวัดศรีอุทัย
10.นายทรงธรรม เกิดแก่น	พระอุโบสถวัดบุหว่าแหวน
11.นายณรงค์ฤทธิ์ ทองแสง	พระอุโบสถวัดวรลาภถัมภ์
12.นายกรรณ สุวรรณโน	พระอุโบสถวัดจันทร์ นครหลวง
13.นายทรงยศ เสมะกนิษฐ์	พระอุโบสถวัดท่าไม้
14.อ.จักรพร สุวรรณนคร	พระอุโบสถวัดวังนกแอ่น

แบบสัมภาษณ์วิทยานิพนธ์ สัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญ

แบบสัมภาษณ์เรื่อง การจัดการสถาปัตยกรรมไทยในสถาปัตยกรรมพุทธศาสนาในวัด
ชื่อผู้ให้สัมภาษณ์

.....
วัน/เดือน/ปี ที่ให้สัมภาษณ์ เวลาที่ให้สัมภาษณ์

โดย นาย ณัฐศิษฐ์ จุลินรักษ์

นิสิตปริญญาโท ชั้นปีที่ 1 การจัดการสถาปัตยกรรม

คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

1. ท่านคิดเห็นว่าสถาปัตยกรรมพุทธศาสนาในวัดจำเป็นหรือไม่ที่จะต้องใช้องค์ความรู้ทางด้าน
สถาปัตยกรรมไทยในการออกแบบโครงการ เพื่อสร้างให้เกิดความเป็นเอกลักษณ์ของชาติ

.....
.....
.....
.....
.....

2. ท่านคิดเห็นอย่างไรกับงานสถาปัตยกรรมพุทธศาสนาในวัดในปัจจุบัน ที่มีรูปแบบที่หลากหลาย รวม
ไปถึงปัญหาในการออกแบบที่ไม่เข้ากับบริบทในสถานที่ รวมถึงปัญหาความมั่นคงแข็งแรงด้าน
โครงสร้างอาคาร เป็นต้น

.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....

3. ท่านคิดเห็นว่าหากต้องมีการจัดการเพื่อให้เกิดงานสถาปัตยกรรมที่มีความเหมาะสมในด้านต่างๆ
ควรมีการจัดการในวิธีใด

.....
.....
.....
.....
.....
.....

4. ท่านคิดเห็นอย่างไรเกี่ยวกับการออกแบบและก่อสร้างสถาปัตยกรรมพุทธศาสนาในวัด ที่อาศัยตาม พ.ร.บ.ควบคุมอาคารปี พ.ศ.2522 ที่ระบุให้อาคารทางพุทธศาสนาได้รับการผ่อนผัน ให้ไม่ต้องขออนุญาตก่อสร้าง

.....

.....

.....

.....

.....

.....

5. ท่านคิดว่าในกระบวนการออกแบบสถาปัตยกรรมพุทธศาสนาในวัด ควรมีการควบคุมและตรวจสอบหรือไม่ ถ้ามีควรอยู่ในกระบวนการใด

.....

.....

.....

.....

.....

.....

6. ท่านคิดเห็นอย่างไรเกี่ยวกับส่งเสริมสถาปัตยกรรมไทยในปัจจุบัน

.....

.....

.....

.....

.....

.....

8. ท่านคิดเห็นอย่างไรกับกลุ่มกรณีศึกษาตัวอย่างในแต่ละกลุ่ม

.....

.....

.....

.....

.....

รายชื่อกลุ่มประชากรผู้ให้สัมภาษณ์

กลุ่มนักวิชาการผู้เชี่ยวชาญด้านสถาปัตยกรรมไทย

1.ศาสตราจารย์กิตติคุณ มรว.แน่น้อย ศักดิ์ศรี	จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
2.ศาสตราจารย์ อรศิริ ปาณินท์	มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์
3.ศาสตราจารย์ ดร. วิมลสิทธิ์ ทรยางกูร	มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์
4.รศ.ดร.ภิญโญ สุวรรณคีรี	ศิลปินแห่งชาติ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
5.อ.เผ่า สุวรรณศักดิ์ศรี	ศิลปินแห่งชาติ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
6.อ.วนิดา พึ่งสุนทร	ศิลปินแห่งชาติ มหาวิทยาลัยศิลปากร
7.รศ.สมคิด จิระทัศนกุล	มหาวิทยาลัยศิลปากร
8.ผศ.ประชา แสงสายัณห์	จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
9.ผศ.พงศกร ยิ้มสวัสดิ์	จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
10.อ.ชาตรี ประกิตนทการ	มหาวิทยาลัยศิลปากร

กลุ่มนักวิชาการด้านศาสนา พระสงฆ์-เจ้าอาวาส

11.พระครูอนุกุลพัฒนกิจ	เจ้าคณะแขวงคลองตัน เขตคลองเตย
12.พระพิศาลธรรมมาพิสิฐ	เจ้าอาวาสวัดสะพาน

กลุ่มหน่วยงานราชการ

สำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ

13.คุณบุญเลิศ โสภา	ผู้อำนวยการกองพุทธศาสนสถาน
14.คุณเฉลา แห่งทอง	ฝ่ายออกแบบและก่อสร้าง

กรมโยธาธิการและผังเมือง

15.คุณคธาทิพย์ เอี่ยมกมลลา	ผู้อำนวยการสำนักสถาปัตยกรรม
16.คุณ ชาญวิชญ์ สิริสุนทรานนท์	หัวหน้ากลุ่มสถาปัตยกรรมไทย

กรมศิลปากร

17.คุณ กิตติพันธ์ พานสุวรรณ	ผู้อำนวยการสำนักสถาปัตยกรรม
18.คุณ สดวัน ฮ่อมซ้าย	ผู้เชี่ยวชาญสถาปัตยกรรม
19.คุณ อลงกรณ์ กาญจนะคูหะ	หัวหน้ากลุ่มสถาปัตยกรรม
20.คุณ ประจวบ เทพสิริสุนทร	สถาปนิกอาวุโส

กลุ่มหน่วยงานเอกชน

21.คุณนิธิ สถาปิตานนท์	ศิลปินแห่งชาติ
22.คุณ ชีรพล นิยม	ศิลปินแห่งชาติ

กลุ่มการจัดการส่งเสริมสถาปัตยกรรมไทย

23.ศาสตราจารย์ เลอสม สถาปิตานนท์	รองอธิการบดีจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
24.รศ.ดร.ชัยสิทธิ์ ด้านกิตติกุล	คณบดีคณะสถาปัตยกรรมศาสตร์
มหาวิทยาลัยศิลปากร
25.ผศ.พีรวัส พ็ชรเสวต	หัวหน้าภาควิชาสถาปัตยกรรม
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ประวัติผู้เขียนวิทยานิพนธ์

ชื่อ นาย ณิชฐศิษฐ์ จุลินทร์

เกิด 14 มีนาคม พ.ศ.2534

การศึกษา

- พ.ศ.2557-ปัจจุบัน เข้าศึกษาหลักสูตรปริญญาสถาปัตยกรรมศาสตรมหาบัณฑิต สาขาสถาปัตยกรรม กลุ่มวิชา การจัดการสถาปัตยกรรม คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

- พ.ศ.2552-2556 ระดับอุดมศึกษา หลักสูตรสถาปัตยกรรมศาสตร์บัณฑิต สาขาวิชาสถาปัตยกรรมไทย ภาควิชาสถาปัตยกรรม คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

- พ.ศ.2546-2551 ระดับมัธยมศึกษา โรงเรียนอัสสัมชัญธนบุรี

- พ.ศ.2540-2545 ระดับประถมศึกษา โรงเรียนอัสสัมชัญธนบุรี

ประสบการณ์การทำงาน

- พ.ศ.2555 บริษัท กูฎาการ จำกัด

ทุนการศึกษา

- พ.ศ.2557-2558 ทุนอุดหนุนการศึกษาเพื่อทำหน้าที่ผู้ช่วยสอน

- พ.ศ.2552-2556 ทุนโครงการสถาปัตยานุรักษ์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย